4 Kasım 2026 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.03
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın kıymetli temsilcileri; sizleri Başkanlık Divanı adına sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, Komisyonumuzun 8'inci Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Ticaret Bakanlığı, Helal Akreditasyon Kurumu ve Rekabet Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Şimdi Sayın Bakana söz vermeden önce Komisyonumuzdaki bürokratların kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, şimdi Sayın Bakana konuşması için otuz dakika süre veriyorum.

Sayın Bakanım, buyurun.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Hayırlı sabahlar, günaydın herkese.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, kıymetli hazırun, değerli basın mensupları; Ticaret Bakanlığı 2027 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ile 2025 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifini görüşmek ve Bakanlığımızın faaliyetlerini değerlendirmelerinize sunmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Sizleri saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığımızın çalışmalarına yönelik olarak konuşmamda yer verilen bilgilerden fazlasını size sunulan kitapçıklarda bulabilirsiniz. Ayrıca, yapacağım konuşmanın takibini sağlayabilmeniz açısından da kitapçıkta bu bölümler kalın metin ile gösterilmiştir. Ayrıca, ekrandan da takip edebilirsiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünya ekonomisi 2020 yılında başlayan 2022 yılı başındaki Rusya-Ukrayna savaşının enerji ve emtia piyasalarında yarattığı dalgalanmalarla karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçte artan jeopolitik belirsizlikler, ticaret gerilimleri ve yaygınlaşan korumacılık tedbirleri zayıf dış taleple birlikte dünya ticareti üzerindeki baskıyı artırmıştır, özellikle bizim dış ticarette ihracat pazarlarımız olan Batı bölgelerindeki ekonomik durgunluk ve ticaretteki yavaşlama olumsuz etkilemektedir. Yakın coğrafyamızda yaşanan İran-ABD-İsrail savaşı da bu zorluklara eklenerek dünya ekonomisi ve ticareti açısından riskleri daha da ağırlaştırmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ticaret Bakanlığı olarak Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu Türkiye Yüzyılı'nı ticaretin yüzyılı yapmak vizyonu doğrultusunda çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürüyoruz. Yerli üreticimizi haksız ithalata karşı korumak, ihracatımızın mal ve hizmetler bazında sürekli artırmak, gümrüklerimizin etkinliğini artırmak, iç ticaretimizin istikrarlı ve adil rekabet şartlarında işlemesini sağlamak, esnaf ve KOBİ'lerimizi güçlendirmek ve tüketicilerimizi korumak için var gücümüzle çalışmaya devam ediyoruz. 2002 yılında 36 milyar dolar olan mal ihracatımızı 7,6 kat arttırarak 2025 yılında cumhuriyet tarihimizin en yüksek seviyesi olan 273,2 milyar dolar seviyesine yükseltmiştik. 2002 yılında 14 milyar dolar olan hizmet ihracatımızı da yaklaşık 9 katına çıkararak 2025 yılında 124,9 milyar dolara yükselttik. Böylelikle hizmetler dengesinde 63 milyar dolar gibi rekor bir fazla vererek cari işlemler dengesine önemli bir pozitif katkı sağlandı. Böylece toplam mal ve hizmet ihracatımız son yirmi dört yılda 7,9 kat artmış oldu. Yıllıklandırılmış olarak bu yıl ekim ayı itibarıyla dün açıkladığımız dış ticaret verilerine göre aylık ihracatımız yüzde 8,1 artışla ekim ayında 25,9 milyar dolara yükseldi. Eylül ayında da yüzde 15'lik artışla 26 milyar dolarlık aylık mal ihracat rekorunu gerçekleştirmiştik. Böylece son 12 ay yıllıklandırılmış mal ihracatımız 285,6 milyar dolara yükselmiş, yüzde 5,4 artmış oldu, tüm zamanların rekoru kırılmış oldu. 2026 yılı OVP hedefi olan 282 milyar doları eylül ayında aşmıştık, şimdi 285,6 milyar dolarla ekim ayına ulaştık. Son bir yılda mal ihracatımızı 15,6 milyar dolar artırırken 2026 yılının ilk on ayında net 12,4 milyar dolar artırmış olduk. Yüzde 5,5 bir artış bu sene ilk on aydaki mal ihracat artışımızdaki artıştır. Son 42 ayın 31'inde aylık mal ihracatımız artmıştır. Son 42 ayın 24'ünde de aylık mal ihracat rekoru kırılmıştır. Bu yıl ilk 10 ayın 7'sinde aylık ihracat artışı sağladık ve ilk 10 ayın 6'sında aylık ihracat rekorları kırıldı. Özellikle nisan ayından bu yana her ay aylık ihracat rekoru kırmaktayız. Faaliyet bazlı il istatistiklerine göre 2026 yılının ilk on ayında 53 ilimiz ihracatını artırırken, 30 ilimiz de 1 milyar doların üzerinde ihracat yapmış oldu. 2002 yılında dünya ticaretinde, dünya ihracatında yüzde 0,55 olan payımız 2025 sonu itibarıyla yüzde 1,04 olarak gerçekleşmiştir. Bu başarılar Hürmüz Boğazı'ndaki blokaj, Karadeniz'deki gemilerin bombalanması, Avrupa Birliği pazarlarındaki durgunluk ve

kuzeyimizde, güneyimizde, doğumuzdaki sıcak savaşlar, Ukrayna-Rusya savaşı ve Orta Doğu'daki İsrail soykırımlarının doğurduğu gerilimlere rağmen elde edilmiştir.

Geçen yıl hizmetler sektöründe 123,9 milyar dolar olan ekim ayındaki yıllık ihracatımızı bu yıl ekim ayı itibarıyla 127,4 milyar dolara yükselttik. 2026 yılı başında Sayın Cumhurbaşkanımızın ihracat ailesi olarak bizlere vazettiği 410 milyar dolarlık mal ve hizmet ihracatı hedefimizi ekim ayı itibarıyla 413 milyar dolarla aşmış bulunuyoruz. Mal ve hizmet ihracat toplamının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı da 2026 yılının ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 23,5 olarak belirlenmiştir. İhracatımızda geleneksel ürünlerimizin ihracatını ve pazarlarımızı artırmaya çalışırken teknoloji yoğunluğu olan ürünlerin de ihracatını artırmakta önemli bir ilerleme sağladık. 2002'de yüzde 30,4 olan orta yüksek ve yüksek teknolojili ürün ihracatının toplam sanayi ihracatındaki payı 2025 yılı itibarıyla yüzde 43,5'e yükselirken bu yıl ekim ayı itibarıyla yüzde 44,3'e yükselip tüm zamanların en yüksek seviyesi olmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ihraç pazarlarımızı genişletmek, mevcut pazarlardaki payımızı büyütmek, geleneksel ihraç ürünlerimizdeki gücümüzü korumak ve yüksek teknolojili katma değerli ürünlerin ihracatımızdaki ağırlığını artırmak için ülkemizdeki firmaların uluslararası rekabet gücünün geliştirilmesi, ihracat kapasitelerinin güçlendirilmesi, yurt dışında tanıtım, pazarlama, markalaşmaya yönelik giderlerini destekliyoruz. 2025 yılında 22.686 mal ihracatçımıza toplam 23,5 milyarlık destek sağladık. 2026 yılında ayrılan kaynak 32,8 milyar TL'ye yükseldi. Hâlâhazırda 15.914 firmamıza 21,2 milyar lira tutarında destek sağlamış bulunuyoruz. Hizmetler ihracatında da ihracatçılarımıza bu yıl 12,5 milyar liraya yakın bir destek sunmuş durumdayız. 2025 yılında 2.435 hizmet ihracatçımız 7,4 milyar lira destek alırken 2026 yılında 12 milyar liraya yükseldi. Hâlihazırda da 2.104 firmamız 11 milyar TL desteği almış durumdadır. Bu yıl inşallah sizlerin de destek ve onayları olduğu takdirde 2027 yılında mal ve hizmet ihracatına yönelik destekler için ayrılan kaynak 65 milyar lira olacaktır. Bu desteklerin yanı sıra 2026 yılında 114 ülke ve 167 merkezde 220 ticaret müşaviri ve ateşesiyle firmalarımızın her daim yanında olmaya devam ediyoruz. İhracatımızı finansman açısından desteklemek noktasında TÜRK EXIMBANK'ın Merkez Bankası ihracat reeskont kredileri kullanımı noktasında çok önemli katkısı bulunmaktadır. TÜRK EXIMBANK gerek ihracat kredi, ihracat sigortası gerekse ihracat reeskont kredisi ve geçen yılın sonunda başlattığımız alıcı kredileri yoluyla ihracatımızın finansmanı için önemli bir destek sağlamaktadır. Bu noktada geçen yıl 54,3 milyar dolar finansman desteği sağlayan EXIMBANK bu yıl 59 milyar doları aşacak bir destek sağlayacaktır. Firma sayısı 18.837'dir, ihracatçı firma sayısı bu desteklerden faydalanan; KOBİ'lerin bu firmalar arasındaki payı da yüzde 83 olmuştur. EXIMBANK'ın öz kaynağı 216,5 milyar Türk lirasına yükseltilmiştir. Türk Ticaret Bankası de 2025 yılında 76,3 milyar TL verdiği finansman desteğini bu yıl sonuna kadar 110 milyar TL'ye ulaştıracaktır.

İGE özellikle KOBİ'lere kefalet sağlama noktasında bugüne kadar 297,7 milyarlık kefalet sağlayarak 340,4 milyar TL'lik kredi kullanma imkânı sağlamıştır. İGE'nin kefalet portföyünün yüzde 70'i KOBİ'lere ayrılmıştır. İhracatçılarımızın günlük reeskont kredi limiti 5 milyar liraya yükseltilmiştir. Bunun 1,5 milyar lirası tekstil, giyim, deri, ayakkabı, mobilya gibi emek yoğun sektörlere tahsis edilmiştir. Reeskont kredisinin maliyeti de yüzde 23,95'tir. Son 22 ayda ihracatçılarımıza toplam 1,9 trilyon TL reeskont kredisi Merkez Bankası kaynakları ile kullandırılmıştır. Yaklaşık 541 milyar lira civarında bir faiz sübvansiyonu sağlanmıştır. Emek yoğun sektörlerimizde istihdamı korumak amacıyla tekstil, hazır giyim, deri, mobilya sektörlerinde çalışan her bir personel için 2025 yılında 2.500 lira olarak başlatılan firma başı, istihdam başına destek 2026 yılında 3.500 lira olarak uygulanmaktadır.

Ülkemizde 19 serbest bölge faaliyettedir, geçen yıl 2025'te 12,5 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirildi. Bu yıl da ilk 10 ayda yüzde 5,5 artışla 11 milyar dolarlık ihracat 19 serbest bölgemizden gerçekleştirilmiştir.

Mal ithalatına gelince, mal ithalatımız 2025 yılında yüzde 6,2 artarak 365,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmişti. Savaşın enerji ve emtia fiyatları üzerindeki ağır baskılarına rağmen bu yıl ithalat artışımız sınırlı kalmıştır, yüzde 5,4 artışla ekim itibarıyla yıllıklandırılmış 380,8 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir ve burada özellikle enerji ithalatımızda net 10 milyar dolar bir artış 10 ayda maalesef dünya piyasalarındaki aşırı fiyat artışları nedeniyle olmuştur. Buna rağmen ithalat artışı ihracat artışının gerisinde kalmıştır. Tüketim malı ithalatımız da bu yıl yüzde 4,5 gerileyerek 2,7 milyar dolar bir tasarruf sağlanmış olmaktadır. Ekim ayı itibarıyla son bir yılda ithalat 19,6 milyar dolar artarken -ki bunun 10 milyar doları sadece enerjiden geldi, bir o kadar da elektrikli makinalar ve ürünlerden geldi- ihracatta da net 15,6 milyar dolarlık bir artış sağlanarak dış ticaret açığının kontrol altında tutulması sağlanmıştır. Geçen yılı 92,2 milyar dolar dış ticaret açığıyla kapatırken bu yıl ilk on ay sonunda yıllıklandırılmış açığımız 95,1 milyar dolar seviyesinde kalmıştır yani 2,9 milyar dolar sadece ilave bir artış olmuştur. İhracatımızın ithalatı karşılama oranı da dünyadaki dış ticaret ve ekonomi alanındaki bu olumsuzluklara rağmen 0,2 puan artışla yüzde 75'e yükselmiştir. İthalat noktasında şunu söyleyebiliriz: Yerli üretimimizi, millî üretimimizi haksız ticaret unsurlarına karşı koruma noktasında kararlıyız.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Fona karşı BYD'yi korudunuz mu?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bu noktada 155 adet dampinge ve sübvansiyona karşı tedbirlerimiz uygulanmaktadır. 118 adet önlemlerin etkisiz kılınmasına karşı tedbirlerimiz yürürlüktedir. Dampingli ithalatın diğer ülkeler üzerinden gelmesine de müsaade etmiyoruz. 192 ürün grubunda gözetim uygulamalarımız vardır. 10 ürün grubunda da "safeguard" denilen korunma tedbirlerimiz bulunmaktadır ve tam 4.618 üründe de ilave gümrük vergileri uygulanarak yerli ve millî üretimin korunması ve geliştirilmesi çabalarımıza dış ticaret politikası olarak katkı veriyoruz. Cari işlemler açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2025 yılında yüzde 1,9 olarak gerçekleşmiştir. 2026 yılının ilk çeyreğinde yüzde 2,4; ikinci çeyrek sonunda yüzde 2,3 seviyesinde bulunmaktadır.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 yılında Dış Ticarette Risk Esaslı Kontrol Sistemi'ni (TAREKS) de yapay zekâ teknolojilerini kullanarak kapsamlı olarak yeniledik ve ithalatta uygunsuz ürünlere karşı etkin bir denetim yapılmakta ve bu anlamda Türk Standartları Enstitüsüyle de geniş bir iş birliği sürdürülmektedir.

Ticaret diplomasisi alanında serbest ticaret anlaşmalarımızla yeni pazarlar kazanmaya çalışmaktayız. Toplam sayısı 25'tir, tercihli ticaret anlaşmalarımızın sayısı da 7'ye ulaşmıştır. İngiltere ile yürürlükte olan STA'mız oldukça iyi işlemektedir. Hizmetler sektörünün genişletilmesi noktasında da müzakereler devam etmektedir. Kanada'yla da iki tarafın da isteğiyle modern ve kapsamlı bir STA yapılması konusunda görüşmeler kasım ayı sonunda Türkiye'de başlayacaktır.

Diğer taraftan, Karma Ekonomik Komisyonu ve JETCO toplantıları mekanizmalarıyla da ticaret diplomasimizi diğer bakan arkadaşlarımın daha aktif destekleriyle sürdürmekteyiz. 2026 yılının on ayında tam 66 ülke ve teşkilatla toplam 256 toplantı ve görüşme gerçekleştirdik.

Avrupa Birliğiyle ilişkilere geldiğimizde Avrupa Birliği ülkeleriyle otuz yıldır devam eden gümrük birliğinin genişletilmesi, karşılıklı yatırımların artması, yeşil ve dijital dönüşüm, e-ticaret, çelik kotaları, enerji, ulaştırma, savunma, sanayisi alanındaki iş birliği olmak üzere geniş bir gündemle müzakereleri yürütmekteyiz. Bu çerçevede Avrupa Birliğinde bu yıl içinde özellikle ticari ve ekonomik ilişkilerimizde somut kazanımlarımız oldu. Avrupa Birliğinin yarı yarıya azalttığı çelik kotaları noktasında Türkiye olarak yüzde 70'ten fazla kota payımızı korumayı başardık ve fiiliyatta da geçen yılki rakamlara yakın bir ihracatımız çelik üreticilerimiz tarafından yapılmaktadır ve kendileri de bizlere müzakerelerdeki bu kazanımlar dolayısıyla teşekkür ettiklerini her defasında söylemektedirler.

Bunun yanında, makine emniyeti mevzuatını çıkaran AB'yle bu konuda da uyum sağlanmıştır. Beyan metnini imzaladık, 1 Ocaktan itibaren de makine ürünlerimiz AB'nin makine emniyetleri mevzuatına uygun olarak devam edecektir. Yine, 1 Temmuzda AB'nin başlattığı e-ticaret gönderilerine uyguladığı parsel başına 3 euro gümrük vergisini Türkiye'den gönderilen ürünler için muafiyet kapsamına aldırmayı başardık. Diğer taraftan, Avrupa Akdeniz havzasındaki STA'ları gümrük birliğimize uyarlama konusundaki Avrupa-Akdeniz Menşe Bölgesel Konvansiyonu noktasında da bütün Akdeniz ülkeleriyle anlaşmalar, protokoller imzaladık, Tunus'un da teati yapmasıyla hepsi tamamlanmış olacaktır. Gerek AB dışı pazarlarda gerek ABD, Ukrayna, Rusya gibi pazarlarda temaslarımız devam etmektedir.

AB'nin dünyadaki ticaret savaşları ve artan korumacılık karşısında başlattığı "Made in EU" ve sanayi hızlandırma yasası taslağı konusundaki gelişmelerde de yoğun bir şekilde hem Hükûmet olarak hem Ticaret Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı olarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz. 4 Mart tarihinde Avrupa Birliği Komisyonunda kabul edilen kanun taslağında Türkiye'nin gümrük birliği "Made in EU" kapsamı içinde değerlendirilmiştir fakat Avrupa Birliği Parlamentosu ve Avrupa Birliği Bakanlar Konseyindeki tartışmalar hâlen devam etmektedir. Bu konuda Türk otomotiv sektörü açısından elektrikli araçlarda gelecekte sıkıntılar oluşturabilecek ve pazar imkânlarımızı daraltabilecek önerilerle ilgili olarak yoğun bir ticaret diplomasisi ve siyaset diplomasisi sürdürmekteyiz. Son bir yıl içinde tam 92 ayrı ziyaretler, toplantılar, görüşmelerle AB Komisyon yetkilileri, AB üyesi ülkelerin ilgili bakanları, Avrupa parlamentosu raportörleri, Avrupa Parlamentosunun gruplarının başkanları ve başkan vekilleriyle yoğun temaslar yaptık. Türkiye'de yatırımı olan Avrupalı şirketlerle yoğun görüşmeler yaptık, başkanlarıyla ve Türkiye'deki STA'lar, üreticilerimizle beraber ve Avrupa'daki oto üreticileriyle de yoğun bir diplomasiyi sürdürüyoruz. Bütün yoğun çalışmalarımız içinde en çok önem verdiğimiz konu budur.

Amerika Birleşik Devletleri 2'nci büyük ihracat ortağımızdır. Bu noktada, ABD'de ticaretteki korumacılık rüzgarları esmesiyle beraber getirilen ilave gümrük vergileri noktasında da ABD'nin Ticaret Bakanlığı ve ABD'nin özel dış ticaret temsilcisiyle yoğun bir şekilde müzakere süreci içindeyiz. Tekstil, çelik, otomotiv, gıda, mobilya gibi sektörlerde de getirilen ilave vergiler noktasında da onlarla çeşitli önerilerimiz çerçevesinde müzakeremiz devam etmektedir.

Rusya-Ukrayna cephesinde ise Karadeniz'deki seyrüseferin güvenliğe kavuşması noktasında başta, Sayın Cumhurbaşkanımız, Dışişleri Bakanımız olmak üzere yoğun temaslar sürdürülüyor, biz de muhataplarımızla görüşme hâlindeyiz.

Çin dünyanın en büyük ticaret devi ve ihracatta da 3,5 trilyon doları aşan bir ihracat devi olarak dünya ticaretinin yüzde 15'ini almış, domine etmiş durumdadır. Bu çerçevede, Çin'le olan dış ticaret açığımızın azaltılması noktasında gayretlerimiz ve müzakere süreçlerimiz devam etmektedir. Bu yıl Çin'e ihracatımız yüzde 48,8 oranında ilk on ay itibarıyla artmıştır ancak üretimde daha ucuz maliyetli girdiler ve ham maddeler noktasında Çin kaynaklarını tercih eden sanayilerimizin yaptığı ithalatlarla beraber Çin'le dış ticaretimizde geçen yıl 46 milyar dolar bir açık söz konusuydu.

Yerli üretimimiz TOGG'u korumak amacıyla, Mart 2023'te, Aralık 2023'te, Haziran 2024'te otomotiv piyasamızı korumak amacıyla aldığımız tedbirler Çin tarafından Dünya Ticaret Örgütü Anlaşmazlıkların Halli Mekanizmasına taşınmıştı. İki yıl süren panel toplantıları sonunda panel tarafından 26 Temmuz 2026 tarihinde verilen kararda elektrikli otolar ve teknik düzenlemelerle alakalı Çin lehine, içten yanmalı motorlar ve hibrit araçlar noktasında ve serbest ticaret anlaşmaları ve Gümrük Birliğinin kapsam dışında tutulması konularında Türkiye tarafı haklı bulunmuştur. Bu çerçevede, anlaşmazlıkların halli organına Çin bu kararı taşımamıştır, bize bu kararla ilgili olarak müzakere konusunda talepte bulunmuştur ve bu talep üzerine gerek bizim temyiz mekanizmasını çalıştırmamız gerekse de Çin'in panel raporuyla ilgili olarak Anlaşmazlıkların Halli Mekanizmasını çalıştırması konusu iki tarafın müzakerelere zemin ve uzlaşma çabası araması nedeniyle 2 kere birer ay süreyle uzatılmıştır. Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesini daha yeni Sayın Cumhurbaşkanımızın ev sahipliğinde Ankara'da geçen hafta tamamladık. Afrika ülkeleriyle olan ilişkilerimizi geliştiriyoruz. Koca Afrika Kıtası'yla 2002'de 8,8 milyar dolar olan yıllık dış ticaret -ihracatımız 10 kat, ithalatımız 6 kat artarak- yaklaşık 41 milyar dolara geçen yıl itibarıyla ulaşmıştır. Körfez Savaşı'nın Orta Doğu ve Körfez ülkeleriyle ilişkilerimize ilk aylarda olumsuz etkisi olmakla beraber

Suudi Arabistan'la 15 Nisanda transit vize rejimini başlatmamız sayesinde Körfez ülkelerine, Orta Doğu ülkelerine ticaretimiz de devam etmektedir. İsrail'le ticareti gümrüklerimiz, limanlarımız, serbest bölgelerimiz açısından 2 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla tamamıyla durdurmuştuk. Bu karar bugüne kadar, iki buçuk yıldır aynı hassasiyetle ve titizlikle devam etmektedir. Filistin Hükûmetinin acil ihtiyaçlar talebi üzerine de talep ettiği ürünlerle alakalı olarak geliştirdiğimiz özel mekanizmayı da her ay, her ürün başına Filistin ve Türk tarafının özel onay vermesi suretiyle kontrollü bir şekilde uygulamaya devam ediyoruz. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımızca yayınlanan bir tamimle de Türk Bayraklı gemilerin İsrail limanlarına gitmeleri, İsrail bayraklı gemilerinin de ülkemiz kıyı tesislerine girişleri yasaklanmıştır. Kurallara aykırı tespitlerin olması hâlinde Türk Ceza Kanunu hükümleri çerçevesinde hukuki süreçler başlatılacaktır.

Bakanlığımızla ilgili kuruluş olan Helal Akreditasyon Kurumuyla mevzuat ve uluslararası standartlarda belirlenen objektif kriterler çerçevesinde helal sertifikası vermekle görevli kuruluşlar denetlenmektedir. Helal Akreditasyon Kurumu belge vermemektedir. Helal belgesi verecek kuruluşların akreditasyonunu kontrol etmekte, denetlemektedir ve bu denetlemelerden sonra akredite olan kuruluşlar helal belgesi verebilmektedirler. Bu noktada, 2019'dan bu yana toplam 147 kuruluş akreditasyon kararı almıştır. Bu kuruluşların da 3 bin tesisi helal belgelerini kullanmaktadırlar. İç ticarette otomotiv, emlak piyasalarında güvenli ödeme, elektronik ilan doğrulama sistemi ve sosyal medyalardaki aldatıcı reklamları kontrol gibi birçok düzenlemelerimiz yürürlüğe alınmıştır. 2026'da 26 adet iç ticaretle ilgili düzenleme çıkarılmıştır. "Rent a car" sektöründe de bu düzenleme getirilmiştir. Özellikle yetki belgesiz ticaret konusu engellenmekte, yetki belgeleri vermek suretiyle ticaretin istikrarlı bir şekilde yapılması sağlanmaktadır. Tüketicinin korunmasında da bu sene 22 mevzuat değişikliğini yürürlüğe koyduk. Yine, reklamlarda güvenilir reklamlar ve reklamlardaki ticari istismarları engellemek, yenilenmiş ürün sistemiyle 1,8 milyon kullanılmış elektronik ürünün ekonomiye kazandırılması gibi önemli şeyler yaptık. Yiyecek içecek sektöründe "servis" "masa" "kuver" adı altında alınan ücretlere son verdik. Daranın toplam ağırlıktan düşürülmesini sağladık ve özellikle kadın girişimcilerin yoğun olduğu, esnek çalışma imkânlarının sunulduğu bir alan olan doğrudan satış sistemlerine ilişkin düzenlemeleri hayata geçirdik. Tarımsal ürünlerde 265 lisanslı depo işletmesi 364 noktada 14,3 milyon ton kapasiteyle faaliyet göstermekte.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Lisanslı depodaki malları çaldırıyorsunuz ama! Kanunu çıkardık, denetim yetkisi verdik!

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bu sayı 2026 yılı, bugüne kadar 379 noktada 15,3 milyon ton kapasiteye ulaşmıştır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - TMO'nun malları çalınıyor!

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Özellikle sebze meyve ticaretiyle ilgili olarak 2012 yılında çıkarılan Hal Kanunu'nun zaman zaman yapılmış değişikliklerinden sonra yine kapsamlı bir değişiklikle üretici birliklerinin, üretici kooperatiflerinin kurulmasını, hallerde ve pazarlarda daha fazla yer almasını ve kendilerinin hal kurmasında maddi destekle desteklenmesini öngören ve vergi rüsum gibi muafiyetlerden sağlanmalarını sağlayan kanun taslağımız da Meclisteki grubumuza sunulmuştur.

2026 yılında gıda, otomotiv, market, emlak, kuyum sektörlerinde fahiş fiyat artışı ve stokçuluk faaliyetlerini önlemek, tüketicinin korunması noktasında 81 ilimizde 401.500 işletme, 48 milyondan fazla ürün denetlendi ve iç ticaret alanında 878 milyon TL, tüketici korunması alanında 2,1 milyar TL olmak üzere toplam 3 milyar TL idari para cezası uygulandı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Soğan depolarına baskın yaptınız ya!

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Esnaflarımızı destekleme noktasında da 2 milyon 273 bin esnafımız için gereken mali desteklei ve uygulamaları yapmaya önem veriyoruz. Son yirmi dört yılda esnaflarımız açısından şu ana kadar olan süreçte tam 907 milyar lira hazine sübvansiyonu sağladık ve bu noktada 4,7 milyon esnafımız bu imkânlardan yararlandı. 2025'te 257 bin kullandırımla 176 milyar lira, 2026'nın ilk on ayında 187 bin kullandırımla 168 milyar lira hazine destekli, yüzde 50 sübvansiyonlu krediler verdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, süre doldu Sayın Bakanım.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Beş dakika daha ek süre istiyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Esnafın BAĞ-KUR'u ne oldu? Esnaf kepenk kapattı.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Sayın Aygun, hepinize söz vereceğiz. Önce Sayın Bakanı dinleyelim ki ondan sonra, ne söylüyor bakalım, ona göre eleştirilerinizi yaparsanız.

Buyurun, ilave süre veriyorum, toparlayın lütfen.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Esnaf kredilerimizi, işletme kredisini üç yılda 350 bin liradan 1,5 milyon liraya ve yatırım kredisini de 3,5 milyon liraya yükselttik. Şirketler noktasında da Türkiye'de özellikle 2020 yılının başından beri 820 bin şirket kuruldu, 175 bin şirket terkin edildi, olumlu fark 644 bin ve bu noktada, 2026 yılında da 96 bin şirket kuruldu ve 24 bin şirket terkin edildi; olumlu fark devam etmektedir.

Özellikle gümrüklerimizi yenileme devam etmektedir, Gürbulak Kapısı yenilenmiştir, Hatay'da Yayladağı ve Cilvegözü kapılarındaki yenilemeler devam etmekte. Nusaybin için de Suriye tarafıyla görüşmeye devam ediyoruz. Kapıkule'de de Bulgaristan tarafı kendi gümrük kapısını yenilemeye başladı, biz de ilave tedbirler aldık. Gümrüklerde özellikle kaçakçılıkla, haksız ticaretle mücadele noktasında gümrük muhafaza ve kaçakçılıkla mücadele birimlerimizin gayretleri sonucunda 2025 yılında 45 milyarı uyuşturucu olmak üzere -33,5 tondu- toplamda 98,5 milyarlık kaçak eşya ve uyuşturucu madde yakalamıştık. 2026'nın ilk on ayı

itibarıyla da 54,5 ton uyuşturucu olmak üzere, bunun bedeli 55,5 milyardır; 43,5'i de kaçak ticari eşya, geçen yılki rakam olan 98,7 milyarlık kaçak eşya yakaladık.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonun kıymetli üyeleri; Ticaret Bakanlığımızın 2025 yılı faaliyetlerine ilişkin Sayıştay denetimi kapsamında yürütülen çalışmalar ve hazırlanan denetim raporu dolayısıyla başta Sayıştay Başkanlığımız olmak üzere denetim ekibine gösterdikleri kıymetli çalışma, katkı ve uyarılar için huzurlarınızda kalbî teşekkürlerimizi sunuyorum.

Sayın Başkan, Ticaret Bakanlığının sizlere takdim olunan amaç ve faaliyetleri doğrultusunda kullanılmak üzere 2027 yılı bütçemizin 65 milyar lirası mal ve hizmet ihracatını desteklemekte kullanılmak üzere toplam 104 milyar 287 milyon 271 bin lira olarak sizlere arz edilmektedir. Ekonomik sınıflandırmaya göre 2027 yılı bütçe teklifimizin 30 milyar 393 milyon 103 bin lirası personel giderlerine, 3 milyar 345 milyon 560 bin lirası SGK devlet primi giderlerine, 3 milyar 82 milyon 506 bin lirası mal ve hizmet alım giderlerine, 1 milyar 790 milyon 465 bin lirası sermaye giderlerine, 52 milyon 500 bin Türk lirası sermaye transferleri tertibine, 65 milyar 623 milyon 137 bin lirası da mal ve hizmet ihracatını desteklemede kullanılacak cari transferlere tahsis edilmiştir.

Sayın Başkan, sözlerime son verirken Ticaret Bakanlığına ayrılmış olan bu bütçe sayesinde paydaşlarımızla, ticaret erbabımızla, ihracatçılarımızla, esnaflarımızla iş birliği içinde Türkiye'nin üretim, ihracat ve ticaret kapasitesine 2027 yılında inşallah yeni bir ivme daha kazandırmayı temenni ediyorum. Sayın Başkanımızı ve tüm milletvekillerimizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, değerli milletvekilleri, ben de Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Şimdi, milletvekillerimize söz vereceğiz.

Sayın Dinçer...

CAVİT ARI (Antalya) - Memlekette sorun kalmamış!

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, Sayın Bakanlara lütfen iletin, bize bu sunumu o zaman vermesin, neyi takip edeceğimi şaşırdım bir sağdan, bir soldan; amaç herhâlde bizim takip etmememiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sizin dikkatinizi dağıtmak mümkün mü Sayın Aygun? Böyle bir şeyi kim yapabilir?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Vallahi, bir sağdan giriyor, bir soldan giriyor. Böyle bir uygulama... O zaman bu kitapçıkları dağıtmasınlar.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sunumunun başında...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sen Kenya'ya bak, Kenya'ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Dinçer'e söz vereceğiz.

Sayın Aygun, 2 metin dağıtıldı; Sayın Bakanın bir konuşma metnini dağıttık, bir de daha büyük, daha fazla bilgiye ihtiyaç olur diye... Siz hangisini takip ettiniz, ikincisini mi takip ettiniz?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Onu takip ettik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sunum ayrı, konuşma metni ayrıydı; ikisinden takip edebilirsiniz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Rakamları bile yanlış söyledi, verdiği desteği de Bakan yanlış söyledi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Özkan Yalım'a ne oldu, Özkan Yalım'a?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sen Kenya'ya bak, Kenya'ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, evet şimdi...

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bakın, şimdi Sayın Talat Dinçer Bey bekliyor. Teşekkür ediyoruz bu güzel katkılarınızdan dolayı.

Evet, Sayın Dinçer, buyurun lütfen.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlarımız, basın mensuplarımız; ben de öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, Ticaret Bakanlığımızın sunumunu dinledik ama tabii, gerçek hayat ile Bakan Bey'in anlattıkları arasında uçurumlar var yani piyasa yangın yeri ama Sayın Bakanımız öyle bir tablo çizdi ki maşallah, Türkiye'de her şey yerinde ve yolunda gidiyor.

Şimdi, 2026 yılının sonuna geliyoruz, bugün Ticaret Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz ancak ben bugün yalnızca bütçe rakamlarını, ihracat hedeflerini, ithalat tablolarını ve denetim sayılarını konuşmak istemiyorum; ben Türkiye'nin gerçek ticari hayatını bugün burada konuşmak istiyorum. Ürününü tarlada bırakmak zorunda kalan çiftçiyi, üretim maliyetleri altında ezilen sanayiciyi, borçlarını çeviremeyen KOBİ'yi, kepenk kapatan mahalle esnafını, ithalat karşısında rekabet edemeyen yerli üreticiyi ve markette, pazarda AVM'de her geçen gün alım gücü azalan vatandaşı burada konuşmak istiyorum çünkü bugün karşımızda çok ciddi bir tablo var. Üretici ürettiğinden kazanamıyor, esnaf sattığından geçinemiyor, tüketici satın aldığından dolayı yüksek maliyetler altında eziliyor, Ticaret Bakanlığı ise bize denetim sayılarını, kesilen cezaları, açılan işletmeleri, büyüyen ticaret hacmini anlatıyor. Peki, Sayın Bakan, bu ticaretin kazananı kim? Üreten mi satan mı tüketen mi yoksa bütün bu kesimlerin sırtından kazanan büyük aracılık ve dağıtım zincirleri mi?

Sayın Bakan, bölgem Çukurova, seçim bölgem Mersin ve geldiğim ilde iki senedir, hatta, üç seneye yaklaştı tarım ürünlerinin tamamı dalda kalıyor. Bu sene nektarinle başladı, sert çekirdeklilerle, 5 liraya alan olmadı. Onunla beraber mandalina

dalında kaldı, üretici herhangi bir yere döktürmek için bile para bulup onları toplatamadı. Limon 1 lira dalında ve şu an işçi tutsak maliyeti bile değil yani yevmiye parasını kurtarmayacak durumda. Zeytine gelince, zeytin geçen sene 20 lira, 30 lira, 40 lira fiyatlarından satılırken bu sene 10 liradan rayiç açıldı, zeytinyağı üreticileri sıkıntıda, zeytinciler sıkıntıda, şu an zeytinlerin büyük bir bölümü hâlâ toplanmadı, dalında kaldı. Siz Ticaret Bakanısınız, şimdi, böyle bir durumun içerisine sizin burada en azından bu ticareti geliştirecek, ihracatı artıracak, çevre ülkelerle olan diyaloğu artırarak yeni pazarlar bularak bu üreticinin ürünlerini değerlendirmemiz gerekmiyor mu Sayın Bakanım? Yahu çiftçi kan ağlıyor, hepsi bankalardan kredi çekti Sayın Bakan, sadece Ziraat Bankası da değil özel bankalardan bile kredi çekti bu insanlar. Çiftçinin şu an elinde tarlası ipotekli, traktörü ipotekli, kımıldayacak hâli yok bu çiftçinin, üreticinin ama ne hikmetse iki senedir sadece gübre parasını, ilaç parasını kurtaramaz durumda. Böyle bir sıkıntının içerisinde Türk çiftçisi. Sayın Bakanım, şimdi, hâl böyleyken, bir taraftan da bakıyoruz, hâlâ gümrük kapılarından kapalı olan gümrüklerimiz var. Ya, biz Ermenistan Sınır Kapısı'nı niye açamıyoruz, biz Nusaybin Sınır Kapısı'nı niye açamıyoruz, biz Ceylânpınar Sınır Kapısı'nı niye açamıyoruz? Bizzat gittim, oralarda kendim de çalışmalar yaptım, Mardinli yatırımcının, oradaki ticaret erbabının, ihracatçının hepsinin ortak dileği biran önce Nusaybin Sınır Kapısı'nın açılıp oradan daha kısa bir mesafeyle ürünlerini diğer tarafa ulaştırılmasını talep ediyor. Ceylânpınar'a geldik, hayat durmuş, açmışsınız, bir sene sonra hemen yine karşı taraf mı kapatmış, bir sorun yaşanmış galiba, bunu açmak için yani üst düzey bir girişim yapılabilir, ne bileyim yani ülkeler arası anlaşmalar yapılabilir; Nusaybin'de hayat bitmiş. Yani burada bir sınır kapısının kapanması demek orada normal ticari hayatın bitmesi demek, otelcisinin, lokantacısının, kahvecisinin, oradaki esnafın, bütün bunların hayatının son bulması demek. O yüzden, bir an önce bu kapıları açarak oradan ticaretin geliştirilmesi bence çok daha mantıklı çünkü ülkemizdeki ürünlerin büyük bir bölümü hâlâ dalında duruyor, para etmiyor. Yani ticaret gelişecekse en stratejik ürünümüz bizim tarım ürünleri. Elbette yani teknolojik ürünlerimizin ihracatı yapılsın, otomotivlerde ihracatlar yapılsın, beyaz eşyada yapılsın ama bizim stratejik ürünümüz Türk çiftçisinin ürettiği ürünler. Şu an büyük bir bölümü dalda, insanlar ekmek, üretmek istemiyor artık çünkü üç senedir insanlar borçlu, hâlâ da borcu borçla kapatacağım diye uğraşıyor bu insanlar. Yani ekilen alanlar yavaş yavaş ekim alanının dışına çıktı, ekilen büyük tarlaların büyük bir bölümü de arsaya çevrilmek üzere, iş oraya doğru gidiyor.

Bir de Sayın Bakanım, burada benim anlamadığım bir şey var. Zaten bizim Türk üreticisinin ürettiği ürünler para etmiyor, dalında kalıyor ama öyle bir ticari politika geliştiriyorsunuz ki, öyle bir kararları alıyorsunuz ki şimdi geçen sene mısır hasadı başladı, mısır ithal ettiniz, buğday hasadı başladı, buğday ithal ettiniz, hurma hasadı başladı, Azerbaycan'dan hurma getirdiniz. Yani o zaman siz bunu niye yapıyorsunuz yani siz buradaki Türk üreticisine, Türk çiftçisine bu sıkıntıları niye yaşatıyorsunuz?

CAVİT ARI (Antalya) - Çiftçiyi batıracaklar!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Nasıl buğday ithal etmişiz ya?

TALAT DİNÇER (Mersin) - Evet, ayçiçeğine varana kadar etmedik mi? Her şeyi yaptık.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yani buğdayı niye ithal ediyoruz...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Makarnalar, buğday...

TALAT DİNÇER (Mersin) - Müsaade edin, konuşmamı tamamlayayım, siz sonra cevap verirsiniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Saman da ithal ettik.

CAVİT ARI (Antalya) - Sıranız gelince cevap verin, sıranız gelince cevap verin.

Saman bile ithal ettiniz memlekette, saman bile ithal ettiniz siz, saman.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Evet, evet saman da ithal ettik.

CAVİT ARI (Antalya) - Zamanında Tarım Bakanı söyledi, bu ülkeyi saman ithal eder hâle getirdiniz be, yazıklar olsun. (Gürültüler)

TALAT DİNÇER (Mersin) - Beyler, konuşmamı tamamlayayım, siz konuşurken biz müdahale etmiyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yanlış bilgi veriyorsunuz.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Yanlış bilgi vermiyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hâlâ samanda kalmış ya. (Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Dinçer'in haricinde herkes konuşuyor, değerli milletvekilleri, sıranız gelince cevap verin.

CAVİT ARI (Antalya) - Tarım Bakanı söyledi, duymadın mı? Çiftçiyi batırmak için her şeyi ithal ediyorsunuz, hepsi bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, Sayın Arpacı, arkadaşlar, konuşan bir milletvekili var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bazı iktidar milletvekillerine de söyleyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Onlara da söylüyorum, konuşmanız gelince anlatın ithalatı arkadaşlar.

Sayın Dinçer, devam edin.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Sayın Bakanım, bir de anlamadığım bir şeyler var, bunu herkes de merak ediyor: Genelde bizim gümrük kapılarında inanılmaz bir şekilde operasyonlar yapılıyor, demin siz de rakamlar verdiniz, çok büyük oranlarda uyuşturucu madde, vesaire yakalanıyor. Türk gümrüklerine bunların eğilmesinin sebebi nedir? Yani Türk gümrüklerinden rahat mı geçireceklerini düşünüyorlar da bu kadar insanlar bu gümrüklerimize yükleniyor veya burada elde edilen veya yakalanamayan oradaki uyuşturucu paraları, şimdi günümüzdeki fon vurgunu gibi oralara aktarılıp insanlar kolay para kazanmanın hesabını mı yapıyor? Bunu da açıkçası merak ediyorum.

Sayın Bakanım, Bakanlığınız görev alanında en büyük sorunlardan bir tanesi, ülkedeki ticareti düzenlemek, en büyük görevlerinizden bir tanesi bu ama ülkemizde öyle bir ticari hayat var ki inanılmaz bir kuralsızlık yaşanıyor ülkede. Herkes her işi yapıyor, istediğine göre yapıyor, kafasına göre herkes her işi yapıyor; bu ticaretin bir kural olmalı. Şimdi, biz uzun yıllardan beri sizlerle çalışma içindeydik, geçmiş dönemlerde de. Bir perakende yasasını çıkartıp Türk milletinin, Türk girişimcisinin, Türk esnafının önüne sunamadık, bir yasa var, içi bomboş. Yani şimdi siz şöyle bir düşünün: Ülkemizde 2,5 milyon esnaf var, orta ölçekli ortalama 1 milyon esnaf olduğunu kabul edelim, 3,5 milyon küçük ve orta ölçekli işletme var. Bunların tamamını bir avuç sermaye grubuna yem ediyorsunuz. Özellikle bu AVM ve üç harfli dediğimiz ve bunun bir türlü önlenemeyen yükselişini durduramadık, bu da Türk esnafına inanılmaz şekilde bir zarar verdi. Yani binlerce esnafın kepenk kapatmasına, iş kaybetmesine neden oldu. Bu konuyla ilgili bir çalışmanız var mı, bu perakende yasasını çıkarabilecek misiniz? Bugüne kadar hiçbir bakan cesaret edip çıkaramadı ama bir yasa çıktı, içi bomboş, içinde doğru bir şey yok. "İsterse esnaf AVM'den yüzde 5'lik bir oranda iş yeri kiralayabilir." diyor, hiçbir küçük esnafın gidip dövizle kiraya verilen bir AVM'den bir iş yeri kiralaması mümkün değil. Yani bu perakende yasasının bir an önce çıkarılması gerekir Sayın Bakanım. Burada da bunun çalışma usül ve esaslarının belirlenmesi lazım. En azından Türk esnafını rahatlatacak, haftada bir gün de olsa bir kapanma söz konusu olmalı, bunların bir çalışma mesaisi olmalı, gecenin yarısına kadar 23.00-00.00'lara kadar bir AVM açık olmamalı. Burada çalışan işçileri de düşünecek olursak onların da aynı şekilde o AVM'lerde hakikaten büyük bir şekilde emekleri sömürülmekte, buna da bir çözüm bulunması gerekir diye düşünüyorum. Yani sizden ricam, Türk esnafını, bir ailenin veya birkaç ortaklı ulusal ve uluslararası küresel firmalara kurban etmeyelim diyorum.

Sayın Bakanım, bir de gündemimizde Hal Kanunu'muz var. Bu Hal Kanunu, gerçekten günün şartlarına göre yeniden revize edilmeli. Şu anki mevcut hâliyle halin ne üreticiye bir faydası var ne tüketiciye bir faydası var yani hiçbir şekilde Hal Kanunu hükümlerinin Türk vatandaşlarının herhangi birine bir faydası yok. Sayın Bakan, tarladan çıkan ürünün market rafından ulaşana kadar kaç el değiştirdiğini burada açıklayabiliyor muyuz? Üretici, ürününü düşük fiyata satıyor, vatandaş aynı ürünü pazarda ve markette yüksek fiyata alıyor. Aradaki fiyat farkı hangi aşamalardan oluşuyor; nakliye mi, komisyon mu, depolama mı, aracılık mı, perakende kârı mı? Hal sisteminde şeffaf fiyat oluşumunu sağlayacak, üreticinin pazarlık gücünü artıracak ve tüketicinin daha uygun fiyata alışveriş yapmasını sağlayacak yeni bir düzenlemeyi hayata geçirmek zorundayız Sayın Bakanım. Çiftçi ürününü satarken kazanamıyor, vatandaş alırken kazanamıyor; e, o zaman bu sistemde birileri köşeyi dönüyor. İşte, o köşe dönenlerin de önünün biran önce Bakanlığınız tarafından da kesilmesi gerekiyor. Çiftçi aylarca emek veriyor; tarlasını ekiyor, suluyor, gübreliyor ilaçlıyor, bütün maliyetleri üstleniyor; tam ürününü kaldıracağı, piyasaya sunacağı dönemde de maalesef ithal ürünler devreye giriyor, üreticinin yine belini büküyor.

Sayın Bakanım, bir de lisanslı depoculuk konusu var, yine Bakanlığınız bünyesinde, görev alanınızın içerisinde. Lisanslı depoculuk sistemi üreticinin ürününü güvenli biçimde muhafaza etmesi, finansmana erişmesi ve ürününü uygun zamanda satabilmesi için oluşturuldu zamanında ancak sistemin varlığı tek başına başarı değil; depoların fiziki koşulları, kapasite kullanımı, nem ölçümleri, kalite sınıflandırmaları ve ürün kayıpları ne kadar sağlıklı denetleniyor, bunu da buradan sizden duymak isteriz. Üreticinin ürününe verilen kalite sınıfına itiraz hakkı ne kadar etkin? Bunları da açıklarsanız seviniriz. 2026 yılında kaç lisanslı depo denetlendi, kaçında eksiklik tespit edildi, kaçına yaptırım uygulandı? Depoda ürün kaybı, kalite düşüşü veya teslimat anlaşmazlığı yaşayan çiftçinin hakkını koruyacak bir sistem var mıdır? Bunu da duymak isteriz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yüzde 95'ini TMO kullanıyor, çiftçi mi kaldı?

TALAT DİNÇER (Mersin) - Sayın Bakanım, bir de KOSGEB var, biliyorsunuz, gerçi sizin Bakanlığınız bünyesinde değil, bunu çok iyi biliyorum ama ticari hayatı düzenliyorsanız, ülkedeki 3,5-4 milyon işletmenin de sorumluluğu sizlerin omzundaysa ise KOSGEB de sizi ilgilendiriyor. Şimdi, kurulduğu 1990 yılından bu tarafa KOSGEB dönem dönem güzel çalışmalar yaptı ancak bu son yıllarda öyle anlar geldi ki KOSGEB tamamen küçük ve orta ölçekli işletmelerden uzaklaştı. Adı "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı" ama ne hikmetse, bu KOSGEB'in bütün teşviklerini büyük işletmeler alır. Rakamlara baktığınızda, yararlananlara baktığınızda bunu rahatlıkla göreceksiniz ki en azından Sanayi Bakanlığıyla bir irtibat kurarak KOSGEB'in esnafa yönelmesini bir sağlayın ya da Sanayi Bakanlığından bu KOSGEB alınsın, Ticaret Bakanlığına verilsin. En azından üyeler sizin üyeleriniz, sizin bünyenizde o zaman buradaki destekleri de biraz daha doğru bir şekilde yönlendirebilirsiniz. Yani öyle şikâyetler geliyor ki bu KOSGEB'den Sayın Bakan, insanlar girişimcilik eğitimi alıyor, iş planını hazırlıyor, projelerini hazırlıyor, bir ton masraf yapıyor, kuruma teslim ediyor ama yüzde 80'i reddediliyor, yüzde 20'sine cevap bile verilmiyor. Kullananlara baktığınızda çok düşük bir kullanım var yani geçen gün Sanayi Bakanına da söyledim, 90 bin kişiyi eğitiyorsunuz bin kişiye destek veriyorsunuz yani burada bir yanlışlık var. Ülkede 3,5 milyon küçük ve orta ölçekli işletme var Sayın Bakan, buraya da bir el atmanız gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, kaç şirket kurulduğunu, kaç yeni işletme açıldığını anlatabilirsiniz ancak bizim asıl öğrenmek istediğimiz, açılan işletmelerin kaçının ayakta kaldığıdır. Burada geçen seneki bütçede de sizlere ifade etmiştim Sayın Bakanım, şimdi, TESK verilerine göre baktığımızda, evet, yılda 120 ila 130 bin arasında değişen rakamlarda işini terk eden insanlar var yani bunun kimisi iflas etmiştir, çok nadir de olsa bazıları belki emekli olmuştur -ama şimdi emekliler de geçinemediğine göre zaten iş yapmaya devam ediyor bir şekilde- ve bununla beraber, belki farklı nedenler de olabilir ancak burada iş yerinin açılışıyla övünmeyelim Sayın Bakanım, iş yerini ayakta tutmayla övünelim. Yani yeni açılan bir iş yeri... Biz birlikteyken yaptığımız araştırmada açılan yeni iş yerlerinin yüzde 33'ü bir yılı görmeden kapanıyor, büyük bir kısmı da beş yılı hiç göremiyor zaten. Şimdi burada bir sorun var yani

iş yeri açılışına da bir kural getirmek lazım, doğru işler yaptırmak lazım insanlara. Bugün en küçük bir iş yerinin açılışı 3-5 milyon para gerektirir. Bunların hepsi bizim millî servetimiz. Eğer bir yılda 125 bin esnaf kepenk kapatıyorsa burada ciddi bir sorun vardır. Yani kapatanı şöyle de yorumlamak lazım, "sönen ocak" olarak yorumlamak lazım. Bir iş yeri kapandığında sadece bir kişi işten ayrılmıyor, orada bir hayat bitiyor yani bir kişi ise bir ev batıyor, evin geçimi batıyor; yanında çalıştırdığı insanlar varsa onların aileleri de batıyor. Dolayısıyla bu iş yeri açılışına ve kapanışına bir düzen getirmek lazım. Burada sizlere naçizane önerim, en azından küçük esnafı, sanatkârı koruyacak bazı tedbirler alalım; buna mesafe şartı mı koyabiliriz, ustalık belgelerini daha ciddi devreye mi sokabilirsiniz, ne yapabilirsiniz, örneğin burada beraber de çalışılabilir. En azından, Türk esnafının yok olmaması için önleyici birtakım kararları almanız gerekiyor Sayın Bakan.

Şimdi, bir taraftan bakıyorsunuz, diyorsunuz ki: "Ticari hayat çok güzel." Bir taraftan bakıyorsunuz, konkordato ilan eden firmaların sayıları günden güne artıyor. Yani burada Türk ekonomisi ithalata dayalı bir ihracat mı geliştiriyor, nasıl oluyor? Kapanan her iş yeri, konkordato ilan eden her firma inanın ki bu ülke ekonomisinden kopan ciddi bir değerdir. 2026 yılının ilk on ayında konkordato kapsamında 4.936 mahkeme kararı verildi Sayın Bakan. Bu kararların 1.656'sı geçici mühlet, 1.256'sı kesin mühlet, 1.597'si ret ve 249'u iflas kararıdır. Ayrıca, 178 dosyada konkordato projesi tasdik edilmiştir.

Sayın Bakan, bütün bunlar ticari hayatın biraz zorlandığını ve kötüye gittiğini gösteriyor. 2018'den beri ciddi anlamda bu ülkede bir kriz yaşanıyor. Bu krizin etkileri de böyle ciddi anlamda hem küçük esnafa hem orta ölçeklilere hem büyük esnafa inanılmaz bir sıkıntı yaratıyor.

Şimdi zamanım daralıyor, birkaç konu var, hemen size birkaç konuda başlık vereyim. Şimdi, Türk esnafı, Türk işletmecileri sizden bir şey bekliyor yani 2018'den beri yaşadığı bu sıkıntılardan dolayı insanların kamuya olan borçları arttı ve dolayısıyla buradaki en büyük sıkıntı faiz yükü. Yani şöyle söyleyeyim size Sayın Bakan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TALAT DİNÇER (Mersin) - Süre verin çünkü bana çok müdahale edildi Sayın Başkan.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Çok müdahale oldu, iki dakika verelim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, süre vermeyeceğim.

Sayın Dinçer, bu müdahale sizinle alakalı bir konu değil. Bu laf atma işinden, hastalığından herkesin kurtulması lazım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bana niye bakıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Nereye bakayım Sayın Kırkpınar? Bu tarafa bakamıyor muyum?

TALAT DİNÇER (Mersin) - Bakın, yine benim süremden gidiyor Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süreniz doldu zaten sizin, süreniz bitti.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Meclisin kuruluşundan beri bu var, yeni çıkmış bir şey değil.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu konuda şey yapabilirsiniz Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, dolayısıyla Sayın Bakırlıoğlu, bununla alakalı tutumumuz çok net. Şimdi bir oradan atıyor, bir buradan atıyor, bir hatip burada konuşuyor yani inanılmaz derecede bir görüntü ortaya çıkıyor, bu rahatsız edici bir şey.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ama Sayın Başkanım, siz de takdir edersiniz ki bu var yani bu Mecliste, bu Parlamento hayatında bu laf atmalar mutlaka vardır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani şimdi, bu Mecliste... Şöyle Sayın Bakırlıoğlu, Genel Kurulda arkadaşlar bunu yapıyorlar, böyle bir alışkanlıkları var ama burada 5 metre aramızdaki mesafe. Dolayısıyla burada olduğu zaman Komisyonda böyle çok gereksiz yere gidiyor iş. Bunun önünü açtığımız zaman da maalesef önünü alamıyoruz bir daha.

Sayın Dinçer, teşekkür ediyorum. Sizinle alakalı bir konu değil, sağ olun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Hayır, ama bir iki dakikam var Sayın Başkan. Hiç konuşturmadılar beni.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok yok, konuştunuz, gayet iyi konuştunuz. Mikrofonu açmayacağım.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Hayır hayır yani iki cümlelik bir şeyim var Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Dinçer, kimseye vermiyorum, vermeyeceğim. Sizinle alakalı değil.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yirmi dakikada anlatamadığını iki dakikada mı anlatacaksın?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kamaç, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Kıymetli milletvekilleri, Sayın Bakan ve Bakanlığımızın kıymetli bürokratları ve basın emekçileri; ben de sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığının bütçesini sosyal adalet açısından değerlendirmek istiyorum doğrusu. Çünkü ticaret politikası, piyasada zaten güçlü olanın imkânlarını arttırdığı ölçüde değil, kendi emeğiyle ayakta kalmaya çalışan insanlara ne kadar alan açtığıyla değerlendirilmelidir. Bir tarafta güçlü teminatı, finans bilimi ve farkı bankalarla çalışma imkânı bulunan büyük işletmeler, diğer tarafta dükkânının kirasını, çalışanın ücretini ve sattığı malı yerine koyma maliyetini aynı kasadan karşılayan küçük esnaf söz konusu. Bu iki kesime aynı şartları sunmak, eşit fırsat sunmak anlamına gelmez. Sosyal adalet, imkânları eşit olmayanların karşısına aynı şartları koyup sonucu onların sorumluluğuna bırakmak demek değildir.

Sayın Bakan, esnafın durumunu değerlendirirken satış tutarıyla kazancı birbirine karıştırmayalım. Fiyatların yükselmesi nedeniyle bir işletmenin cirosu artabilir ancak bu kazancının arttığını göstermez. Esnaf sattığı malı yeniden alırken daha fazla para ödüyorsa, kira ve diğer giderlerinden sonra elinde daha az kaynak kalıyorsa, görünürde büyüyen ticaretin içinde gerçekte küçülüyor olabilir. Küçük esnafın temel sıkıntılarından biri de tam da budur; işini sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu işletme sermayesini koruyamamak. Müşteriye vadeli satıyor, tedarikçiye daha erken ödeme yapmak zorunda kalıyor, tahsilatı geciktiğinde kendi borcu gecikiyor; bu kez de krediye başvurduğunda karşısına teminat, kefil, kredi notu ve mevcut borç durumu çıkıyor; finansmana en fazla ihtiyaç duyduğu anda finansmana erişim şartlarını karşılayamaz hâle geliyor. Bu döngüyü kırmayan bir destek politikası esnafın sorununu çözemez.

Sayın Bakan, bütün kredilerin yalnızca büyük işletmelere verildiğini söylemek doğru olmaz, küçük esnafa yönelik kredi ve kefalet mekanizmaları da var. Ancak bizim sorguladığımız, bu mekanizmaların kâğıt üzerinde bulunması değil, ihtiyaç sahibi esnaf için gerçekten erişilebilir olup olmadığıdır. Güçlü teminatı bulunan işletmenin krediye daha kolay ulaşabildiği bir düzende kamu destekleri de aynı ölçütlere sıkışırsa mevcut eşitsizlik yeniden üretilir. Kamunun görevi, bankanın zaten kredi vermeye hazır olduğu işletmeye yalnızca daha ucuz kaynak sağlamakla sınırlı kalamaz. Faaliyetini sürdürebilecek, iş yapabilecek fakat yeterli teminatı gösteremediği için dışarıda kalan küçük işletmeye de imkân sağlanmalıdır. Burada büyük işletmenin finansmana erişmesine karşı çıkmıyoruz. Büyük işletmenin de üretimde ve istihdamda yeri vardır. Ancak kamu destekli kaynağın sınırlı olduğu bir yerde bu kaynağın hangi işletmeye, hangi gerekçeyle ve nasıl bir toplumsal fayda karşılığında tahsis edildiğini sorguluyoruz. Bu nedenle, açıkça soruyorum: Kamu destekli ticari kredilerin ne kadarı mikro ve küçük işletmelere ulaşmaktadır? Kaç esnaf başvurmuş, kaçı yararlanmış, kaçının başvurusu hangi gerekçeyle reddedilmiştir? Aynı işletmelerin tekrar teker faydalandığı desteklerden ilk kez yararlanmak isteyen esnafın payı nedir? Bu bilgileri işletme ölçeği, il ve sektör bazında açıklayın.

Kamu kaynağına erişimde ölçü, işletmenin siyasi yakınlığı, tanıdığı ve ilişki ağı değil; nesnel ihtiyacı, faaliyetinin sürdürülebilirliği ve sağladığı toplumsal fayda olmalıdır. Bunun güvencesi de iyi niyet açıklaması değil; açık ölçütler, gerekçeli kararlar, denetim ve itiraz imkânıdır. Sayın Bakan, her esnafa daha fazla borç vermeyi bir çözüm olarak sunamazsınız. İşi devam eden fakat geçici nakit sıkışıklığı yaşayan işletmeyle geliri borçlarını karşılamaya yetmeyen işletmenin ihtiyacı aynı değildir. Birincisi için uygun maliyetli işletme kredisi hayat kurtarabilir ancak ikincisini sürekli yeni krediye yönlendirmek ise sorunu erteleyip borcu büyütmek demektir. Bu durumda, borcun ödeme gücüne uygun biçimde yeniden düzenlenmesi, giderlerin azaltılması ve ticari faaliyetin yeniden değerlendirilmesi gerekir. Bu ayrımı yapan bir esnaf politikası istiyoruz. Krediye erişimde sadece taşınmaz teminatına dayanmayan, işletmenin gerçek nakit akışını, siparişini ve ödeme kapasitesini de dikkate alan değerlendirmeler geliştirmelisiniz. Kefalet ve garanti desteği, özellikle teminat açığı bulunan küçük işletmelere ulaşmalıdır. Kredinin vadesi de işletmenin gelir döngüsüne uygun olmalıdır. Mevsimlik iş yapan esnafa geliri her ay aynıymış gibi ödeme planını hazırlamak gerçekçi değildir. Bunların önemli bir bölümünün bankalarla, Hazine ve Maliye Bakanlığıyla ve ilgili kuruluşlarla ortak çalışma gerektirdiğini biliyoruz. Ticaret Bakanlığının görevi, esnafın ihtiyacını bu kurumlar karşısında sahiplenmesi ve sonuç almasıdır.

Sayın Bakan, küçük esnafı korumanın bir başka yolu, kredi ihtiyacını büyüten haksız ticari koşulları düzeltmektir. Küçük üretici, ürününü teslim ettiği hâlde parasını uzun vadede alamıyorsa büyük alıcının finansman yükünü kendi sırtında taşıyor demektir. Bu üreticiye kredi önermeden önce alacağını zamanında tahsil etmesini güvence altına almalısınız.

Sayın Bakan, destek programını ilan etmek ile o desteği erişilebilir kılmak aynı şeyler değildir. Başvuruyu hazırlayacak personeli, danışmanlık alacak bütçesi ve yeterli teminatı bulunmayan küçük işletmeler için yerinde ve ücretsiz başvuru desteği sağlanmalıdır. Esnaf odaları ve ticaret odalarıyla birlikte çalışılarak hangi işletmelerin neden destek dışında kaldığı belirlenmelidir. Bölgesel eşitsizlikleri azaltmak için de yalnızca verilen krediyi değil, karşılanamayan ihtiyacı da ölçmelisiniz. Kadınların ve gençlerin kurduğu küçük işletmelerin aileden devralınmış bir mülkü veya güçlü bir kefili olmadan da finansmana erişebileceği yollar geliştirmelisiniz. Girişimcilik imkânını aile servetine bağımlı bırakamazsınız.

Sayın Bakan, son olarak şunu da vurgulamak isterim: Esnafın müşterisi de bu ülkenin ücretlisi, emeklisi, çiftçisi ve işsizidir. Yurttaşın alım gücü zayıfladığında esnafın işi de zayıflar. Dolayısıyla, küçük esnafın geleceğini gelir dağılımından ve sosyal adaletten ayrı düşünemezsiniz.

Beklentimiz açıktır: Küçük işletmelere ulaşılması, güvence altına alınmış finansman, şeffaf destek dağılımı, zamanında tahsilat, adil rekabet ve ödeme gücünü esas alan borç çözümleri. Bir bütçenin adaleti en güçlü işletmeye ne kadar kaynak sunduğuyla birlikte, en kırılgan işletmeye ayakta kalmak için nasıl imkân verdiğiyle de ortaya çıkar. Küçük esnaf ayrıcalık istemiyor; emeğiyle geçinebileceği, borcunu ödeyebileceği ve yarın da dükkânını açabileceği adil şartlar istiyor. Bu bütçenin bu sorumluluğu, o şartları oluşturmaktır.

Sayın Bakan, bir başka konuya daha değinmek istiyorum serbest ticaret bölgeleriyle ilgili. Yaklaşık olarak 17 tane sınır kapısı bulunan bin kilometrelik bir alanda... Yani bu, şu demektir: Şırnak'tan tutun, Artvin'e kadar bir hilal çizdiğinizde burada neden serbest ticaret bölgeleri hiç yoktur ya da bu bölgede serbest ticaret bölgeleri açma gibi bir fikriniz, bir düşünceniz, bir planlamanız var mı? Doğrusu, bölgesel eşitsizlikleri dikkate aldığımızda, bunun neredeyse bilinçli bir politika olduğunu artık söyleyebiliyoruz. Nedeni şu: Çünkü serbest ticaret bölgelerinin özellikle bölge ticaretine etkisinin çok kıymetli olduğunu, çok değerli olduğunu biliyoruz. Yani gümrük muafiyeti vardır, vergi avantajları vardır, dövizle işlem vardır, esnek rejim vardır ama bir bölge bütün bu fırsatlardan mahrum bırakılıyor. Bununla ilgili bir çalışmanız var mı, yok mu; bunu da sormak istiyorum.

İkincisi: Siz de konuşmanızda değindiniz: Helal akreditasyon. Tabii, helal akreditasyon bir boyutuyla uluslararası ticaretin bir parçasıdır ama sanırım, burada, işi biraz tersten alıyorsunuz. Yani, böyle, İslam hukuku açısından olaya baktığımızda... Gerçi beşerî hukukta da bu böyledir. Yani sonuçta İslam hukukunda haramlar sayılır, helaller sayılmaz. Dolayısıyla "ibahe alanı" diye bir şey vardır. Hakkında açık bir nas ve bir karar yoksa, bir belirleme yoksa her şey helaldir. Dolayısıyla, siz "helal akreditasyon" derken işi tersinden alıyorsunuz. Bununla ilgili, biliyoruz, yani uluslararası arenada da alanda da böyle bir akreditasyon firmaları ya da işte kuruluşları vardır, başta Amerika olmak üzere. Şimdi, Amerika gibi bir ülkede "helal akreditasyon" deyip helal ürünlere bir etiket yapıştırmak normal olabilir ama Türkiye gibi bir ülkede helal ürünlere siz etiket yapıştırmaya kalkarsanız Sayın Bakan, bu Bakanlığın bütçesi de yetmez, sayı da yetmez, imkânınız da yetmez. Dolayısıyla, bunu... Ki helal ve haramı belirleme noktası biraz da fıkhi bir konudur. Bunu da tekrar değerlendirmenizi istiyor, saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Eren, buyurun.

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve değerli basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Diyarbakır, İpekyolu'nun üstünde, Mezopotamya ile Anadolu arasında bin yıldır ticarette yaşayan bir kent. Hasan Paşa Hanında kervanlar indirilir, Sipahi Pazarı'nda bakırlar dövülür, Suriçi'nin çarşısında ise 4 dilde pazarlık yapılırdı. O çarşılar, hanlar yüzlerce yıldır ayakta kaldı çünkü orada yük de kazanç da paylaşılırdı. Bugün Suriçi'nin, Hasanpaşa Hanının, Sipahi Pazarı esnafının acı selamını getirdim. "Bizim için tek bir soru sor vekilim; bu düzende kim kazanıyor?" dediler. Diyarbakır Esnaf ve Sanatkârlar Odası Birliğinin açıklamasına göre ilk dokuz ay içerisinde 786 esnaf kepenk kapattı, yıl sonu tahminî 1.200. Yani her gün 3 esnaf kepenk kapatıyor. Bugün bu görüşmeler bittikten sonra da muhtemelen 3 esnaf daha kepenk kapatmış olacak. On yıl önce Bakkallar Odasının verilerine göre 5 bin bakkalımız varken bugün Diyarbakır'da 2 bin bakkal. Bakkallar gitti zincir marketler geldi. Bakkal mahallede kazanır mahallede harcardı, veresiye defteri vardı, parası olmayan bile akşam eve bir şeyler götürebiliyordu. Zincir markette ise kasa kapanır, para kentten çıkar, emekçi asgari ücretle çalışır, veresiye yoktur, "Paran yoksa gelme." derler. Diyarbakır'ın parası Diyarbakır da kalmıyor Sayın Bakan.

Sayın Bakan, nisan ayında Bakanlığınızın kendisi açıkladı. Diyarbakır'da bir zincir market 20 liraya aldığı biberi Diyarbakır raflarında 250 TL'ye satıyor. Yine Konya'dan 5 liraya gelen salatalık Diyarbakır raflarında 80 TL, Adana'dan gelen kapya biber raflarda 200 TL'ye satılıyor; 12 kat, 15 kat, 28 kat. Buna fiyat makası diyorlar. Bu makasın bir ucu üreticiyi, diğer ucu tüketiciyi kesiyor. Yedi ay geçti, o market hangisi, ne ceza aldı, bugün aynı biberi kaça satıyor? Her ay rekor ceza açıklıyorsunuz, dokuz ayda 2,6 milyar lira, kulağa ne kadar büyük geliyor değil mi Sayın Bakan, tek bir zincir marketin yıllık cirosunun binde 4'ü bile etmiyor. Zincir bunu masraf hanesine yazıp yoluna devam ediyor. Peki, tahsilat; Sayıştayın 2025 raporu ortada. Bakanlığın tahsili tamamlanmamış alacak hesabı beş yılda 7 milyon liradan 365 milyar liraya çıkmış. Yurttaşın 100 liralık borcuna gecikme faizi işleten devlet kendi 365 milyarlık alacak hesabını kapatamıyor. Rekabet Kurumu geçen yıl, 416 birleşme ve devralmanın hiçbirini reddetmedi, kararlar ortalama on günde çıktı. Tekelleşmeye izin on günde çıkıyor, Nusaybin Sınır Kapısı on dört yıldır açılmayı bekliyor. Diyarbakır Bakkallar Odası anlatıyor: Bakkal bir paket sigaradan 4 lira kazanıyor, banka 4 lira 20 kuruş komisyon alıyor, her satışta zarar ediyor ve buna ticaret deniyor. Bakanlığın çözümü ne; yeni kredi, borcu borçla kapatmak. Ağustostaki Cumhurbaşkanı kararıyla borçsuz esnafa yüzde 50 faiz indirimi, borçluya yüzde 40. En zor durumdaki esnafa en pahalı kredi. Diyarbakır deprem ili, KOSGEB deprem kredisinin taksitleri martta başladı; erteleme istendi, verilmedi. İhracat genel müdürünüz Diyarbakır'da mayıs ayında dedi ki: "368 milyon dolarlık ihracat 1 milyar dolara çıkabilir." Demek ki ürün var, emek var, kapasite var; eksik olan ne, kapı ve yol. DTSO'nun verisine göre ilk beş ayda Türkiye'nin Suriye ihracatı yüzde 24 arttı, Diyarbakır'ın yüzde 36 düştü. Irak'a ihracatta Türkiye yüzde 23, Diyarbakır yüzde 42 geriledi. Türkiye kazanırken Diyarbakır kaybediyor, Türkiye kaybederken Diyarbakır 2 kat kaybediyor. Dokuz ayda Türkiye yüzde 5 arttı, Diyarbakır yüzde 19,5 düştü çünkü Diyarbakırlı üretici Suriye'ye mal satmak için 500 kilometreyi aşan bir yol kat ediyor Cilvegözü'ne gitmek için oysa Nusaybin Diyarbakır'a iki saat, karşısında Kamışlı duruyor, akrabalarımız duruyor, kapı kapalı. Önce "31 mart" denildi, sonra "yıl sonu", sonra "2027 başı", bugün hâlâ tarih yok.

Sayın Bakan, buradan soruyorum: Nusaybin Kapısı ne zaman açılacak? Buna bir bütçe ayrılacak mı? Mürşitpınar 2016'dan, Şenyurt 1980'den beri kapalı. Kırk altı yıl, o kapının açık hâlini gören esnaf bugün torun büyütüyor. Diyarbakır'dan Irak'a giden her tır tek kapıya yani Habur'a yığılıyor. Bakanlığınızın kendi ataşeliği yazdı, eylülde Habur'da bekleme dokuz güne çıktı, 300 tır sınırda yattı. Dokuz gün, hangi ürün dokuz gün bekler? Diyarbakır karpuzu bekler mi? Peynir bekler mi? Domates bekler mi? Müşteri hiç beklemez. Ticarette zaman paradır ve bu bölgenin zamanı kapıda çürüyor. Kapı açılsa yol var mı? Hızlı tren Gaziantep'ten Mardin'e dönüyor, otoyol Şanlıurfa'da bitiyor. 2 milyona yaklaşan Diyarbakır iki haritanın dışında. Her kapı, kapalı kapı; her bitmeyen yol, organize sanayideki atölyeyi, Bismil'deki tarlayı, Dağ Kapı'daki dükkânı kapatıyor.

Kürt Çalışmaları Merkezinin ekim raporuna göre 2017'de en alt gelişmişlik kademesinde olan 16 Kürt ilinin 16'sı 2025'te de aynı kademede. Sekiz yıl, 16 il, sıfır basamak. Bu tablo kaderle açıklanabilir mi? Bu yıl Türkiye'nin bütün kooperatiflerine verilen hibe 64 milyon lira, Hazinenin esnaf kredisi faizine ayırdığı pay 70 milyar. Kooperatife 1 lira, faize 1.090 lira, örgütlenene 1, borçlanana 1.000. Bu yıl 19 büyükşehirde ilçe hakem heyetlerinin karar yetkisi alındı. 2027 programı bunu 81 ile yayıyor. Kulp'ta, Lice'de, Çüngüş'te derdini Türkçe anlatamayan yaşlı bir ana o heyete nasıl başvuracak? Aranamayan hak, hak sayılır mı?

Sayın Bakan, 104 milyar lira istiyorsunuz, yüzde 63'ü transfer, neredeyse tamamı ihracatçıya. Kendi performans programınıza göre tüketici hakem heyetlerine yüzde yarım, kooperatiflere yüzde yarım, haksız fiyatla mücadeleye binde 1,5.

Bu bütçe zincir market bütçesi, tekel bütçesi, faiz bütçesi. Sofranın bütçesi olması için önerilerimiz açık. Birincisi, tarladan rafa fiyat gözlemevi kurulsun, zincir marketlere ceza ciroya oranlansın. İkincisi, Nusaybin başta olmak üzere sınır kapıları açılsın, ihracat desteklerinin il il dağılımı açıklansın. Üçüncüsü, esnafın 1 milyona kadar olan borç faizleri silinsin, kart komisyonuna üst sınır gelsin, deprem illerinin esnafına KOSGEB borcunda erteleme verilsin. Dördüncüsü, kamu gıda alımlarında kooperatiflere pay ayrılsın, kadın kooperatiflerine prim desteği verilsin. Beşincisi, ilçe hakem heyetlerinin yetkisi iade edilsin, hak arama her dilde mümkün olsun. Altıncısı, Diyarbakır, hızlı tren ve otoyol haritasına alınsın ve hepsini toparlayan öneri yapmak istiyorum. Bir sınır bölgeleri, ticaret ve barış ekonomisi programı kurulsun. Bu Meclis ağustosta süreç yasasını 467 oyla kabul etti. Barışın hukukunu konuşmaya başladık, şimdi barışın ekonomisini konuşma zamanı. Barış bir esnafın doğduğu kentte kepenk açabilmesidir Diyarbakırlı bir üreticinin malını kendi kapısından Kamışlı'ya gönderebilmesidir 2027 bütçesi barışın bütçesi olmalıdır. Ancak bu bütçe barış bütçesi olmak bir yana, yükü esnafa, çiftçiye, tüketiciye yüklüyor, kazancı zincire ve aracıya veriyor, Diyarbakır esnafı soruyordu; bu düzende kim kazanıyor? Cevap bu bütçenin her satırında yazılı. Çiftçinin tarlasını, esnafın kepengini, kadının kooperatifini ayakta tutan, Nusaybin Kapısı'nı açan bir barış bütçesi getirdiğinizde o bütçeyi biz onaylarız. Bu bütçeye bu hâliyle "hayır" diyoruz.

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Eren.

Konuşmanızda konuşmanızın içeriğiyle alakalı bir değerlendirme yapmak durumunda değilim ancak ifadelerinizin arasında "Kürt illeri" diye bir ifade kullandınız; illeri Kürt illeri, Türk illeri veya başka iller diye bölmüyoruz, hepsi bizim illerimiz.

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Sayın Başkan, özellikle Kürtlerin yaşamış olduğu...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Her yerde yaşıyor, arkadaşlar, her yerde yaşıyor.

SERHAT EREN (Diyarbakır) - İstatistiksel konuştuk Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Her yerde yaşıyor, İstanbul'da da yaşıyor, İzmir'de de yaşıyor, Ankara'da da yaşıyor.

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Biz istatistikleri söylüyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Anayasa'nın 3'üncü maddesinde devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu belirtilmektedir, sayın milletvekillerinin yapacakları konuşmalarda Anayasa'mızın bu amir hükmüne dikkat etmelerini istirham ediyorum. Aynı şekilde, Anayasa'nın 123'üncü, idarenin bütünlüğü ve kamu tüzel kişiliği ve 126'ncı maddelerini de burada hatırlatmak isterim, maddeleri tekrar okumaya gerek yok, ihtiyaç duyulduğu takdirde bakılabilir.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç, sizin bir talebiniz mi var?

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de kayıtlara geçsin diye çok kısa bir şey söylemek istiyorum bu konuda. Biliyorsunuz, kaç yıldır aynı ritüeli devam ettiriyoruz. Anayasa'nın 3'üncü maddesiyle ilgili herhangi bir sorunumuz yok, bir tartışma yapmıyoruz, hakeza, 123 ve 126'yla ilgili de durumumuz budur ama biliyorsunuz, biz konuşmalarımızda, hem Genel Kurulda hem burada hem tarihsel hem sosyolojik hem de bugüne ilişkin kültürel açıdan da baktığımızda "Kürt coğrafyası" "Kürdistan coğrafyası" "Kürt illeri" gibi kavramları zaman zaman kullanıyoruz. Dediğim gibi, bunlar Anayasa'nın ilgili maddeleriyle bir tartışmamız olduğu için kullandığımız kavramlar değildir, tarihsel ve sosyolojik gerçekliklere işaret etmek içindir. Doğru, aslında İstanbul da Kürt ili sayılır, 4 milyondan fazla Kürt yaşıyor İstanbul'da. Yani bütün illerimiz hepimizindir tabii, sizin o söylediğinize katılıyoruz ama bir tarihsel gerçekliğe vurgu yapmak açısından bunu kullandığımızı ifade etmek isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Polat, buyurun lütfen.

MAHİR POLAT (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; hepinizi selamlıyorum.

Ticaret Bakanının sunumuna baktığımız zaman dünya ve Türkiye'de dış ticaret ve Bakanlıktaki her şey tozpembe gibi, oysa Sayın Bakanın farkında olması gereken bir gerçeği buradan hatırlatarak başlamak istiyorum. 2023 hedefleri konulurken 500 milyar dolar ihracat hedefinin yarısını biraz geçen koca bir sapmanın üzerinde oturan bir Bakanımız var, Bakan bunu çeşitli cümlelerle, kullandığı ses tonuyla perdelemeye çalışıyor. 220 milyar dolar gibi bir eksimiz var o günden bugüne, bu eksinin Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan her bir yurttaşın hayatına ne katabileceğini Bakanlık bürokratlarının hesaplamasını isterim.

Tabii, Bakanın sunumundan yine birkaç noktaya geleyim. ABD ticaret önlemlerini konuşurken bir anda bir bakıyoruz, "rent a car" düzenlemesine gidiyor, yine, bunu konuşurken bahşiş, kuverden Çin'in dış ticaretteki potansiyelini anlatan bir noktaya. Bunu niçin söylüyorum değerli arkadaşlar? Ticaret Bakanlığının alanı oldukça geniş fakat etkisi bir o kadar daralmış durumda yani gereğini yerine getiremeyen bir Bakanlık, bu Bakanlığın iç ticaret ile dış ticareti mutlaka ayırması gerektiğini, gümrükler ile esnafın mutlaka ayrılması gerektiğini ifade etmeye çalışıyorum. Bakanlık o kadar bakanlıkla eş güdümlü ve planlı gitmek zorunda ki bunu bile çokça yapamadığını görüyoruz çünkü hükûmet sistemimizden kaynaklı bir sorunu yaşıyoruz. Mesela, Tarım Bakanlığıyla, Sanayi Bakanlığıyla, Enerji Bakanlığıyla, Ekonomi Bakanlığıyla çok girift ilişkilerinin olması, koordinasyon, eş güdüm içinde çalışması ve planlı çalışması gereken bir Bakanlığımız var iken bunları yaşadığımız hayatın gerçekliği içerisinde bulamıyoruz maalesef. Şöyle anlatayım: Tarım Bakanlığıyla üretim planlaması yapmış olsaydı geçtiğimiz yıl mesela yurt içi piyasada fiyatı dengelemek için salçaya

kota koymaz ya da salçayı kayda bağlamazdı, bugün yumurta ihracatını kayda bağlamazdı ya da nohut ihracatını kayda bağlamazdı. Oysa biz biliyoruz ki ihracat pazarları zor ele geçirilen, büyük meşakkatle elde edilen pazarlardır, yaptığımız planlamasız ve eş güdümsüz yönetimle bu alanları kaybediyoruz. Mesela, ben geçtiğimiz dönem tekstil ve hazır giyim sektöründeki sorunu dile getirdiğimde sadece dinlemekle yetinildi, hiçbir önlem alınmadı. Bugün tekstil, hazır giyim sektörüne baktığımız zaman kapasite kullanımı yüzde 60'lara düşmüş yani yüzde 40'ını kullanamaz hâle gelmişiz. Sadece tekstili anlatırken bir üretim ya da bir kâr alanı ya da bir ihracat alanı olarak görürsek burada da yanılgıya düşeriz çünkü geçtiğimiz yıllarda 1 milyon 200 binden fazla istihdam yaratan bir sektörün bugün 860 binlere düştüğünü görüyoruz. Yani bugün nefes alamayan, takati tükenmiş -İstanbul Ticaret Odası Başkanının ifadesiyle- bir sektörle karşı karşıyayız, bunlarla ilgili önlem almak sizin Bakanlığınızın tekelinde.

Sayın Bakan, ihracatta bir şeyler yapmak zorundasınız yani enflasyon-faiz-kur dengeli gitmez ise ne yatırım olur bu ülkede ne ihracat artar ne de büyümeye bunun pozitif katkısı olur. Maalesef bir ekonomik program içerisinde kuru gerçek kurun altında tutarak, enflasyon farkını bile kura yansıtmayarak ihracatçımızın dış ticarette, yabancı piyasalarda rekabet gücünü yok eder duruma geldik, dolayısıyla bundan vazgeçmemiz gerekiyor. Önemli teşvik uygulamaları, finansmana erişim gibi, kur farkları gibi noktalarla ihracatçıyı desteklememiz gerekirken ihracatçı sizden artık şunu ister hâle gelmiş: "Merkez Bankasının döviz desteklerini yüzde 3'ten yüzde 6'ya çıkarın da bari nefes alalım." diyor; ihracatçı nefes almazsa büyüyemezsiniz.

Şimdi, tabii, ihracatı anlatırken bir şeyi de anlatmazsak eksik anlatmış oluruz. Mesela, baktığınız zaman ihracata, anlattığınız tozpembeye denk gelen bir şey anlatayım, biraz mutlu olun: Ankara'nın ihracatı yüzde 27 civarında artmış. Neden artmış, biliyor musunuz? Yıllardır biz ihracatı anlatırken diyoruz ki: Katma değeri, yüksek teknolojiyi kullanan ihracatla gelişir bu ülke. Siz ısrarla buna cevaz vermediniz, bunun önünü açacak önlemler ve teşvikler uygulamadınız ama Ankara'da yüksek teknoloji ve savunma sanayisi ihracatının katkısıyla Türkiye'de en fazla ihracatı artıran il oldu ilk altı ayda, bunda da savunma sanayinin şeyi fazla.

Sayın Bakan Yardımcısı, size de sesleniyorum, bir de dinlerseniz ne söylemek istediğimizi... Sayın Bakan, şimdi, karşımızda bir de savaştan kaynaklı enflasyon sorunu var. Biz bunu, bu riski yatırım ve üretim alanında görüp bununla ilgili yeterli tedbir ve kalıcı politikalar geliştiremezsek önümüzdeki süreç bizim açımızdan çok daha karanlık bir noktaya doğru gidecek.

Değerli arkadaşlar, burada ihracatı güçlendirmek için... Tabii, esnafı anlattık, arkadaşlarımız tarımı anlattı, ben de kendi durduğum alan itibarıyla dış ticareti anlatmak istiyorum. Keşke olsaydı da başka bir bakanlıkla -dış ticaret ve gümrüklerden sorumlu bir bakanlık teşkil edebilselerdi de- daha fazla, daha proaktif bir şekilde bunu konuşabilseydik. Şimdi, ihracatı artırabilmek için iyi bir kur rejimine ihtiyacımız var, iyi politikalar geliştirmeniz gerekiyor bu noktada. Döviz desteklerinin artması gerekiyor, finansmana erişimi kolaylaştırmanız gerekiyor. Finansmana erişim derken bizim -tabii, az önce tarımı konuştuk- eskiden şey yazardı, bugün onu konuşamıyoruz: "Ofis, çiftçinin kara gün dostu." EXIMBANK'ın Genel Müdürü de burada, ihracatçının kara gün dostu hâline gelmiş. Lütfen, çok rica ediyorum, onun finansal alt yapısını geliştirerek, biraz daha yetkilerini artırarak ihracatçıya biraz daha fazla can suyu olmasına izin verin, müsaade edin, destekleyin çünkü söylemeye çalıştığım şeylerden bir tanesi, kendisine de söyledim komisyonlarda: Kredi istiyor ihracatçı, başvuruyor, teminat mektubu istiyor. Teminat mektubunu nereden alacak? A bankasındaki kredi limitinden çekecek, oradaki kredi limitini buraya transfer etmiş olacak. Burada ne kâr ediyor ihracatçı? Sadece belli bir faiz farkı ya da uzun vade kazanmış oluyor. Dolayısıyla buna da eğilirseniz ihracatı artırmış olursunuz. Amerika'yı, yeni bir kıtayı keşfetmeye gerek yok, ihracatı artırabilmek için önümüzde dünyanın en güzel örneği var, siz de söylüyorsunuz: Çin Halk Cumhuriyeti. İyi inceleyip Türkiye'ye yönelik -güçlü bürokrasi var devlette, biliyorum- yeni bir model çıkarabilirsiniz, siz de mahcup olmazsınız, Sayın Cumhurbaşkanı da mahcup olmaz.

Bir de söylemeye çalıştığım şeylerden bir tanesi: Eskiden bir bakardınız ki Başbakan Recep Tayyip Erdoğan kocaman bir uçağa binmiş, uçakta da Türkiye'nin saygın iş adamlarıyla birlikte Afrika kıtasına gidiyor. Bu, profesyonel ve aktif bir dış ticaret, mühendislik, pazarlama faaliyetiydi devletin. Bugün bakıyoruz, Cumhurbaşkanı sistem gereği bunları yapamıyor ama siz de hiç yapamıyorsunuz Sayın Bakan. Önemli pazarlar var elimizde, Afrika pazarı aç Sayın Bakan; buraya eğilmek zorunda Türk dış ticareti, bununla ilgili de önlemlerinizi almak zorundasınız.

Tabii, önümüzde "Made in Europa" konusu var. Bununla ilgili anlatılabilecek çok şey var ama stratejik olarak yapılması gereken, çalışılması gereken alanlardan bir tanesi "Made in Europa". Türkiye'nin hedefi sadece Avrupa pazarında olmak olmamalı, Türkiye'nin hedefi Avrupa'ya ihracat yapmanın dışında üretim ve tedarik ekosisteminde yer alması gerekiyor, bunun için de -size sunulmuştur- gümrük birliği kapsamında "Made in Europa" konusunu tekrar tartışmaya açmanız, yasal bir zemine oturtmanız gerekiyor; bununla ilgili çok güçlü diplomatik kanalları işletmeniz gerektiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla önünüzde çok önemli bir sınama bu aslında "Made in Europa" kısmı hem gümrük birliği açısından hem de Türkiye'nin dış ticaret geleceği açısından önemli bir nokta.

Tabii, sizin üvey evlatlarınızdan bir tanesi -ben yıllardır söylüyorum Sayın Bakan- gümrükler; gümrük müşavirleri, gümrük memurları. Şimdi, gümrükler demişken uyuşturucuyu konuşmadan geçemeyiz. Yıllardır söylüyorum size, gümrük memurları sözleşmeli memur olmaz; yetkin memurlardır bunlar, bunları sözleşmeden bir an evvel yetiştirilmiş memurlara geçirmeniz gerekiyor, özellikle muhafaza teşkilatını güçlendirmeniz gerekiyor, sınır güvenliğimizi güçlendirmemiz gerekiyor. Türkiye'de kullanılan uyuşturucuların büyük bir çoğunluğu birkaçı dışında yabancı menşeliler, ya bunlar gümrüklerden geçiyor ya sınırlardan geçiyor. Oturup sınır güvenliği ve gümrüğün ortak hareket etmesi, gümrük muhafaza teşkilatının güçlendirilmesi gerekiyor. Yine Gümrük

Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesini hatırlatmak isterim; bu, sizin gümrük müşavirlerine karşı boynunuzun borcudur, sizin vebalinizdir. Yanınızda o dönemin kanununu yapan eski müsteşarlardan Sezai Bey var, lütfen anlatsın; zamanım yok.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum Sayın Polat.

Sayın Cem Avşar, buyurun.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli Bakanlık yetkilileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2027 bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum Bakanlık için.

Yani genel bir değerlendirme yapmak gerekirse bütçe sunumuyla alakalı, tabii, her sene biz, aşina olduğumuz üzere bütçedeki ihracat-ithalat dengesindeki ihracat artışlarını, olumlu rakamları sizlerden duyuyoruz fakat işin bir tarafında da sürekli sahada olduğumuz için bizim -Bakanlık yetkililerinden de sahada olanlar vardır, iktidardan arkadaşlarımız da sahada- hissettiğimiz var yani bugün KOBİ'nin durumu, ticaret müteşebbisinin durumu geçen seneden daha kötü, geçen sene de evvelki seneden daha kötüydü. Dolayısıyla bu istikrarlı bir şekilde hissedilen; vatandaştaki, ticaretteki, ticaret üzerinde hissedilen baskı hissedilen bir şekilde devam ediyor. Yani gerçekten, biz ne kadar burada rakam konuşursak konuşalım, şu an Türkiye'deki ekonomik sıkışıklıkla birlikte ticaretle alakalı gelinen tablo çok vahim ve ciddi. O yüzden bu bütçeyle de yani Bakanlığınıza ayrılan bu kısıtlı bütçeyle de ben kolay kolay toparlanacağını düşünmüyorum çünkü ticaret demek destek demek, ticaret demek hibe demek; yeni açılacak işletmeden çok mevcut işletmeyi ayakta tutma zorunluluğumuz var. Dolayısıyla hani bu bütçeyle -Sayın Mehmet Muş Başkan da Ticaret Bakanlığı yaptı- işiniz sizden öncekilerden daha zor, o yüzden o konuda kolaylıklar diliyorum.

Bütçe teklifini tabii, kayıt dışı ekonomiyle mücadele, ticaretin düzenlenmesi, kolaylaştırılması, tüketicinin korunması, standardizasyon olmak üzere 3 ana temelde şekillendiriyorsunuz. 104 milyar 287 milyon -dediğim gibi- çok kısıtlı bir bütçe. Kayıt dışı ekonomi devletten gizlenen, kayıtlara kısmen veya tamamen geçmeyen, dolayısıyla denetlenmeyen faaliyetlerle kaybolan kamu gelirleridir; gelişmiş ekonomilerde yüzde 15, gelişmekte olan ülkelerde ise yüzde 30 olduğu tahmin ediliyor. Bu süreçte yeni bir pakt açıldı Türkiye'de kayıt dışı ekonomide, bir de fon skandalı çıkınca kayıt dışıda yani başka bir olumsuz konuda ne yazık ki rekorlar kitabına bu anlamda girmiş olduk.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; burada, teklifte mücadeleye 10 milyar ayırmışsınız bu sene yani yüzde 9,6'sı; 2026'da bu yüzde 11 civarındaydı yani burada bir iyileşme mi var kayıt dışıyla mücadelede? Çünkü ana program dediğimiz alanlardan birinin alanının ve şeyinin azaldığını görüyoruz burada. İşte, performans göstergelerinde dedektör köpek sayısı, veri analist sayısı, ekipman sayısı gibi başarılardan söz edildiğini görüyoruz oysa bunların hiçbiri kayıt dışılığın -siz de biliyorsunuz- asıl sonuçlarını ölçmüyor. Vergi gelirlerinin aşılması, vergi yükünün adaletsiz dağıtılması, haksız rekabet, ekonominin verimlilik kaybı ve güven eksikliğini gösteren sorunlar ıskalanmaya devam ediyor. Bu, tabii, sadece Ticaret Bakanlığının başlı başına yapacağı bir şey değil kurumlarla iş birliğinde çözülmesi gereken bir konu. Şimdi, 2008'den bu yana 4 ayrı eylem planı uygulanmış bununla alakalı 44 eylem içeren. Biz etkisini ölçemiyoruz ama bunun yani son eylem planının gerçekleşme oranlarına da ulaşamıyoruz. Bu 44 eylem planından, bu kayıt dışıyla alakalı, Bakanlığınız kaçını tamamlamıştır? İzleme ve değerlendirme raporları ile etki analizlerini niye kamuoyuyla paylaşmıyorsunuz? Çünkü eylem planı açıklanıyorsa kamuoyunun, bizlerin bunun sonuç ve performansını da görme gibi bir beklentimiz var.

Bir başka konu: Bu risk odaklı denetim sisteminde bir büyük ticari aktörler var, bir de küçük üretici var. Şimdi, bunların ayırımını aynı şeylerle mi yapıyorsunuz? Çünkü biz bu denetimlerde sahada gördüğümüz, bu denetimleri küçük üreticinin, KOBİ'nin sırtında daha fazla hissettiği yani büyüklerden çok fazla bir şikâyet duymasak da -az önce sayın vekillerim de söyledi- onun bilançosunda ufak bir vergi gideri, ceza gideri olarak gözükse de küçük üreticiye, KOBİ'ye, orta ölçekli üreticiye bu ağır bir yük olarak tepesine bindiriliyor. Fiyat denetimlerinde toplamda 3 milyar ceza olduğunu görüyoruz, bütçenizde de buna yer vermişsiniz. Bu tutarın da vatandaşın market faturasındaki artışın yanında ufak kaldığını görüyoruz yani cezalar bu fiyatları düşürmüyorsa, düzenlemiyorsa caydırıcı değil mi diye de aklımıza geliyor. Tüketici dernekleri ayrıca raflarda bozuk karekod ve sıfır yazan alış fiyatlarıyla fiyat takibinin engellendiğini söylüyor; bu da ayrı bir konu. Bir de bu konuya, dış ticaret konusuna girmeden önce, geçen sene getirdiğimiz, bizim de aslında itirazlarımız olan bu 30 euro sınırı vardı ithalatta, özellikle Temu şirketi başta olmak üzere. Bununla alakalı bir etki analiziniz var mı? Yani piyasaya olumlu anlamda faydası ne oldu, zararı ne oldu? Bunu da bilmek isteriz. Tabii, ihracat rakamlarını -başta bu eleştirimi yaptım- verdiniz, siz sürekli arttığını söylüyorsunuz fakat ihracatçının da hem kurdaki baskıdan dolayı hem daralan pazarlardan dolayı biz sıkıntı çektiğini biliyoruz. Ben Tekirdağ Milletvekiliyim; Tekirdağ'da, Ergene'de, Çorlu'da bizim çok büyük, dev fabrikalarımız var, sanayi kuruluşlarımız var. Siz de biliyorsunuz ki son iki üç senedir tekstil sektörü günbegün daralan bir sektör, tekstil sektörü günbegün daralma yaşıyor ve işten çıkarmalar var. Biz bunu istihdamın üzerinde ayrı bir işsizlik yükü olarak görüyoruz yani bu noktayla alakalı ihracatçımız da çok şikâyetçi. TÜİK verilerinde de gördüğümüz üzere, ocak-eylül döneminde dış ticaret açığı 5,7 artarak 67,2 milyar dolardan 71 milyar dolara çıkmış, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise 74,9'dan 74,8'e gerilemiş. Bakanlığınızın verilerine göre, yıllıklandırılmış dış ticaret dengesi de eksi 96 milyar dolar. Yani bu ara mal bağımlılığı, Çin'deki bu ithalatın yoğun devam etmesi bu sıkıntıyı, sorunu sistematik bir şekilde devam ettirmekte. Bu tabloyu da tersine çevirecek bir eylem planı var mı Bakanlık çalışmasında? Çünkü bu kolay bir şey değil bunlar beş senelik, on senelik programlar. Bununla alakalı da bilgi almak isteriz.

Avrupa Birliğiyle ilişkiler ve gümrük birliği konuları var. En büyük ticaret ortağımız Avrupa Birliği. Hâlâ ithalatımızın ne kadar çoğu Çin'dense ihracatımızın da çok büyük bir kısmı Avrupa Birliğine; o yüzden, bizim için kıymetli. AB'nin 2025 İlerleme Raporu'nda

bu sorunları açıkça sıralıyor yani diyor ki: "Gümrük Birliği yükümlülüklerini ihlal eden tarife dışı engeller ve ek vergiler, TAREKS'in ek belge talep etmesi ve ilaçta AB'nin GMP sertifikalarının tanınmaması, Dijital Hizmetler Tüzüğü, Dijital Pazarlar Tüzüğüyle uyum sağlamaması" gibi burada kısıtlı zamandan konuşamayacağımız yükümlülüklerin hâlen daha yerinde saydığını görüyoruz ve bunun bedelini firmalarımız ödemeye devam ediyor. Ama her fırsatta biz "Yüzümüz Avrupa'ya dönük." dememizle yani "bal, bal" diyerek ağız tatlanmıyor ne yazık ki, bu konularda da adımın atılması lazım.

Made in Europe meselesi var, bu konu çok önemli bir konu Türkiye için. Biz Avrupa Birliğine tam üye olmamamıza rağmen otuz yıldır Gümrük Birliğine tabiyiz fakat işte bu pandemiden sonra Avrupa üretimde ne kadar geri kaldığını, eksik kaldığını görmesiyle beraber böyle bir regülasyon getirdi. Bu bizim otomotiv sektörümüz için önemli, çelik, alüminyum, çimento, temiz enerji gibi stratejik sektörlerde bu Avrupa menşeli ürünü öne çıkaran yeni bir sanayi politikasına yönelmesi konusunda yani bu işe girme konusunda hâlâ çok geç değil, bildiğim kadarıyla 2027'ye kaldı, 2027'ye uzayacak gibi bunun bunun kararları. Dolayısıyla, burada da bizi dışlamanın maliyetini, istihdama etkilerini, karşılıklı mevcut yükümlülüklerle uyumunu ele almalı ve iknaya uğraşılmalıdır. Fiyat istikrarı, öngörülebilir düzenlemeler, bağımsız yargı -bu çok önemli- ve sözleşme güvenliği yatırım politikasının temelini oluşturma gibi konularda ön almalı ve iknacı bulunmamız lazım.

Tabii, bu vize konusu biraz da Dışişleri Bakanlığı ilgilendiren bir konu ama bu tır şoförlerinin yaşadığı konu var biliyorsunuz, özellikle Kapıkule, İpsala ve Hamzabeyli'de kontak kapattılar geçen hafta.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bitti, teşekkür ediyoruz.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Mevcut sorunlar var gümrük ve lojistik sektörüyle ilgili, onlarla alakalı da eğer tedbir alabilirseniz. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Şimdi, YENİ YOL Partisi Grubuna geçiyoruz.

Sayın Mehmet Emin Ekmen.

Süreniz on dakika.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, sizi ve hazırunu saygıyla selamlıyorum, Meclisimize hoş geldiniz.

Doğrusu ağırlığı Mersin ve Çukurova bölgesiyle ilişkili olan ama sonuçta Türkiye'nin toplam ithalat ve ihracat rakamları içerisinde anlamlı bir yer tutan birtakım mevzulara girmeden önce iki hususa öncelikle değinmek istiyorum. Bunlardan biri, Cem Bey de konuşmasında bahsetti, sizinle de daha önce bir görüşmemiz olmuştu, hassasiyetinizi biliyoruz ama bu Bulgaristan'ın yeni düzenlemeye geçmesiyle birlikte tır şoförlerimizin yaşadığı sorunlar var. Burada bu yüz seksen gün, doksan gün mevzusunun acaba vize sorunu... Bir defa kolay vize alınamıyor; ikincisi, alınan vizeler yeterli olmuyor; üçüncüsü, şoför bulmak bir sorun yani bir ihracatçının kesintisiz olarak sürecini yürütebilmesi için bu vize kuralları içerisinde neredeyse aynı hat için -aynı araç için diyelim- bir yılda 4 şoför bulunması gerekiyor. Zaten değişik konularda gündemimize gelmişti, ciddi bir şekilde şoför bulma sorunumuz var. O yüzden, bu vize meselesinin daha köklü bir şekilde, bir tür daimi çalışma vizesi gibi farklı bir metotla... Bilmiyorum Avrupa Birliği ülkelerinin mevzuatında böyle bir karşılıklılık yoksa bile belki bunu Türk ihracatının önemli bir mevzusu kabul edip bu süreler açısından da bir ele almanızda mutlaka çabanız vardır. Ben de bu konuyu hatırlatmış olayım.

İkincisi: İki sebeple İsrail tekrar gündemimize girdi. Birincisi, İsrail Cumhurbaşkanı Azerbaycan'a gittiğinde Türk hava sahasını kullanmış ama Türkiye bilgilendirmemişti; ikincisi de COP31'e davet edildiğini İsrail'in teessüfle öğrenmiş bulunuyoruz. Bunu soykırımcı bir ülkenin yalnızlaştırılması noktasında ve ona karşı bir tutum ortaya konulmaması noktasında problemli bir tutum olarak görüyoruz. Ama bu vesileyle, vaktizamanında oldukça tartışılan, bence Bakanlığınızın verileri peyderpey açıklamakla gerçekten ne olup bittiğine dair bir güven sorununu da yaşattığı... İsrail'le ticarette son durumumuz nedir? Azerbaycan'dan akışı sağlanan petrol dâhil doğrudan İsrail, farklı limanlar, komşu ülkeler veya üçüncü hatlar kullanılmak suretiyle İsrail pazarına Türkiye'den mal erişimiyle ilgili durum nedir? Burada varsa -ihracatçının, sanayicinin, devletin - korunması gereken bir fayda, bunu da kamuoyuna açıkça söylemek önemlidir. Bu konularda güvenin ve ortaya çıkan güvensizliğin hangi sonuçlara mal olduğunu en son fon krizinde de hep birlikte gördük. Ulaştırma Bakanı Sayın Abdulkadir Uraloğlu bir açıklamasında bu konuda detaylı bilgilerin direkt ya da transit olarak Türkiye'den İsrail'e doğru ticari hareketliliğin ancak tarafınızca cevaplanabileceğini belirtmişti. Bu vesileyle, bugünkü bütçe görüşmeleri de buna vesile olsun.

Sayın Bakanım, geçen bütçe görüşmelerinde Mersin Ekonomi Zirvesi'ne yapmış olduğunuz yüksek katkı nedeniyle zatıalinize, Bakan Yardımcımıza, ilgili genel müdürlerimize teşekkür etmiş idim. Siz de doğru bir tutumla, Mersin Ekonomi Zirvesi'nin çıktılarının takip edilmesi için de komiteler kurulması ve birtakım görevlendirmeler yapılması yönünde bir talimatta bulunmuştunuz, Mersin Valiliği de bu yönde bazı çalışmalarda bulundu. 2026 yılını bitireceğimiz şu günlerde üzülerek 2026 yılı boyunca Mersin Ekonomi Zirvesi'nin çıktıları hakkında herhangi bir gelişme olmadığını paylaşmak isterim. Gerçekten çok üzücü bir tablo, en az bir yıl çok büyük bir emek, yerelde sayısız çalıştay, Bakanlığın tam desteği... Hatta şöyle şaşırtıcı bir durum oldu: Sayın Cevdet Yılmaz - zannediyorum nisan ayıydı- yıl içerisinde yani Ekonomi Zirvesi'nden üç ya da dört ay sonra Mersin'e geldi, iş dünyasını topladı, böyle bir Zirve ve bu Zirve'ye bağlı çıktılar yokmuş gibi bir konuşma oldu orada. Hâlbuki devlette bir takip, bir süreklilik... Bunun ne kadarı Ticaret Bakanlığıyla, ne kadarı Sayın Cumhurbaşkanı yardımcısının makamıyla, ne kadarı yereldeki arkadaşlarımızla ilgili bir

sorundur, bunu takdirinize bırakıyorum ama Mersin Ekonomi Zirvesi'nde, biliyorsunuz, Servet Özkaya Bey yerelde büyük bir dinamizm yaratmıştı. Hatta ben bu konuda bu arkadaşımızın özel bir görevlendirmesinde fayda olacağını da bütçede size ifade etmiştim. Bir yılımız zayi oldu, 2027 yılında ne göreceğiz somut olarak? "Şu konuda şu adım atıldı, şu konuda şu çıktı yapıldı..." Bazı konularımız -Mersin için söylüyorum- Ulaştırma Bakanlığıyla, bazıları Sanayi Bakanlığıyla, bazıları Tarım Bakanlığıyla alakalı ama günün sonunda hepsi Ticaret Bakanlığının bir parçası olmak zorunda. Mesela, Mersin'in meyve, sebze tarım ihracatında ne kadar büyük bir pay aldığını en iyi siz biliyorsunuz fakat Sayın Bakan, bu kilo başına ihracat değerlemeleriyle ilgili, ihracatın kıymetiyle ilgili ben dün Sanayi Bakanımıza da söyledim; ya, Japonlar geliyor, kurutulmuş nane kabuğu satın alıyor, bunu kimya, ilaç ve kozmetik sanayisinde kullanabilmek için. Bizim mandalinamız ve portakalımız dalında çürüyor çünkü onu toplamak ederinden daha fazla olabiliyor. Dün Çalışma Bakanımıza söyledim, üç yıldır hem Tarım hem Çalışma Bakanımıza söylüyorum, bugün de size söyleyeyim: İşçiliğin yükseldiği bu dönemde biz el emeğiyle toplanan meyveler için işçilik desteği vermezsek bizim onları ihracat etmekle dahi kârlı bir sonuçla üretmemiz mümkün değil. Peki, bizim ihracatçılarımız var, Türkiye'nin gururu; bunlardan 12'si tutuklu Sayın Bakanım. İç Ticaret Genel Müdürümüz burada. İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Türkiye genelinde 40 meyve, sebze satıcısını tutukladı. Sebep? Yurt içi piyasada fiyat manipülasyonu. Bunlardan 15'i çürükçü, piyasada hiç satılmayan malı topluyor, meyve fabrikasına veriyor. 12'si sadece ihracat çalışıyor, 12-13'ü iç piyasaya mal veriyor. Bunlar vergi kaçırmak ve vergiden kaçınmakla suçlanabilirler ama iç piyasada fiyat manipülasyonuyla suçlanamazlar. 39'u hâlâ tutuklu ve ne zaman tutuklandılar biliyor musunuz? Tam hasat mevsiminde, tam mal alacak zamanda. Sistem çöktü. Zaten adamın bahçesinden malı toplaması zor, Mersin'in ilk 3 sırada yer alan ihracatçısı malı alacak, satacak; patron cezaevinde. Hem sistem çöktü hem moral bozukluğu. Yani İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Allah rızası için böyle uzmanlık ve detay gerektiren bir konuda sizinle konuşmadan mı bu işleri yapıyor? Hâlâ bu arkadaşlarımız tutuklu ve bu yıl göreceksiniz, ciddi şekilde bu firmaların ihracat rakamlarına ya da yurt içi rakamlarına yansıyacak.

Bir başka mevzu, sizden rica ediyorum, 3 kişilik bir ekip kurun, Mersin Limanı'nı şöyle bir odağa alın ya! Bu ne yapıyor, hangi hizmetleri yapıyor, kaça yapıyor, bu hizmetler İstanbul'da, İzmir'de kaçı satın alınıyor Mersin'de kaça satın alınıyor; ya, yirmi dört günlük bekleme süreleri var ve beklediği her gün için adam para ödüyor. Böyle bir şey olabilir mi? Senin sistemin tıkanmış, ben malımı indiremiyorum, malımı indiremediğim için de sana para ödüyorum. Örnekleri var: Konteyner konteyner muzlar çöpe gidiyor. Çünkü bekleme süresi içerisinde bozulmuş.

Ve en önemlisi plastik atık rezaleti. Allah rızası için bunu durdurun Sayın Bakanım. Bu yıl 324 kilometre Mersin sahilinde Mersinliler denize giremedi, boydan boya mikroplastik kapladı bütün sahilleri. Oysa Türkiye'nin turizm açısından en bakir sahilleridir. Seyhan deresinden böyle şey gibi plastik atık akıyor Adana'da iki firma zengin olacak diye. Bir de biliyorsunuz, bu plastik atıkları önce getiriyorlar, limanında boydan boya seriyorlar, içinde başka bir kaçakçılık olmasın diye, limanda iş akışını ağırlaştıran ve ihracatçının maliyetlerini artıran bir unsur oluyor. Peki, bütün bu maliyetler nereye geliyor? Günün sonunda tüketiciye geliyor, günün sonunda enflasyona dönüşüyor Sayın Bakanım. Adam daha önce ton başına -örnek veriyorum- 20 dolarla yapmış olduğu bir işlemi bugün 50 dolarla bile yapamıyor. Mersin Limanı neye güveniyor, Mersin liman yönetimi neye güveniyor, nasıl bu kadar pervasızca davranıyor? Yok bilmem ne pencere ücreti, yok bekleme ücreti, yok indirme ücreti, yok enerji ücreti, yok bu ücreti; vallahi böyle bir zulüm yok. Kendi memleketimiz olmasa protesto ve boykota çağıracağız insanları. "Gidin." diyeceğiz Hatay'a, İskenderun'a...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

2'nci konuşmacı Necmettin Çalışkan.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Sayın Bakanın gayet güzel sunumunu dinledik. Aslında rakamlar çok şahane. Bir taraftan, gerçeklere baktığımızda ise ülkenin özet olarak tablosu şu: Emeklimizin 7 milyona yakını aylık 23 bin lira, asgari ücretli aylık 28 bin lira, açlık sınırı ise 38 bin lira olan bir ülkede yaşıyoruz. Bunun için de rakamların fazla bir anlamı olmasa gerek. Tabii, kaynaklarımız çok ama ne yazık ki hep faize aktarılıyor. Özellikle de son fonla ilgili hadisede 800 milyardan söz edilirken AK PARTİ iktidarı döneminde yirmi beş yılın toplamında esnafa kredi verilen rakam 803 milyar, sadece bir vurgun yirmi beş yılın tamamına bedel. Burada Sayın Bakan gayet başarılı çalışmalara imza atıyor. Elbette kendisine müteşekkiriz ancak burada belki kendisini de aşan bazı hususlar olabilir.

Sayın Ekmen az önce üreticilerin sorunlarından söz etti. Ben de birkaç hususu daha eklemek isterim. Bir kere, ne yazık ki hâlen sistem olarak yeterli derecede düzenlemeler yapılamadı. Şimdi, işletmeler bir taraftan Ticaret Bakanlığına, bir taraftan da Maliye Bakanlığına 2 ayrı sistem üzerinden rapor hazırlamak zorunda. Vergi Kanunu kırk yıllık, 1985'ten kalma, Ticaret Kanunu ise uluslararası standartlara uygun. Dolayısıyla bütün işletmeler bir tarafta yeminli mali müşavire, bağımsız denetçiye ve serbest muhasebeci, mali müşavirlere fevkalade fazla ödeme yapmak zorunda kalıyor. Bu konuda hiç olmazsa, vatandaşın üzerindeki bu yük ve bürokrasi Sayın Bakanım eksiltilmeli. Bunun dışında, Rekabet Kurumu aramızda, belki başarılarından söz edecek ama bakın, yetkiler haddi aşmamalı. Geçtiğimiz aylarda beyaz et operasyonu yapıldı, kabzımal hal komisyoncularına operasyonlar yapıldı. Bu, hiç vicdanı yönü olmayan haksız uygulamalardı ve bir başka önemli problem de ihracat yasağı. Ticaret özgür olmalı, herhangi bir üründe fiyat artıyor diye ihracat yasağı konulmamalı veya içeride ürün, üretici para kazanacak diye ithalata izin vererek önlenilmemeli. Zeytinyağında yaşadık, beyaz ette yaşadık. Tavuk eti fiyatları artacak diye Nisan 2024'ten Temmuz 2026'ya kadar yasaktı. Beyaz etçilere yapılan operasyonlardan sonra özür babında bu yasak hafifletildi, zatıalinize bu konudaki gayretleriniz için müteşekkiriz ama henüz yeterli değil. Hâlen üretici firmalar istediği şartlarda ihracat yapamıyor, değişiklik engelliler konuluyor. Zaten ihracat yasağında

Bakanlığın herhangi bir konuda bir genelgesi oluyor ama iş gümrüklere gelince uygulama farklılaşıyor. Gümrüklerinin kendilerince ek kriterleri oluyor. Bu noktada, Bakanlığın üzerinde bir yapıymış gibi olmaları doğru olmamalı.

Sayın Bakan, bir başka husus, döviz dönüşüm desteğiyle ilgili. Bir ay içerisinde iki farklı uygulama 1 ekimde değişti, 26 ekimde tekrar düzeltildi ama hâlen yeterli değil. Burada, enflasyon kutsal bir hedef gibi görünüyor, oysa, enflasyonu düşürmek değil, refah seviyesini artırmak kutsal hedef olmalı. Enflasyon düşmüş, kalkmış, mesele vatandaşa yansımadıktan sonra bir anlamı yok. Bugün de ihracatçı döviz baskısı nedeniyle sıkıntı altında. Hiç olmazsa, bunu çözmek için bu döviz dönüşüm desteğinin artırılması gerekiyor. Bu, defalarca Meclis gündeminde yer aldı, hiçbir şekilde karşılık bulmadı. Bu konuda her ne kadar düzeltilmiş olsa da fevkalade yüksek bir şekilde evrak zorunluluğu var, bürokrasi artıyor işletmeler açısından. Sonra Merkez Bankası eskiden 10.00'dan 16.00'ya kadar döviz bozdurmak için saat serbestken şimdi, bu saat 11.00'den 14.00'e kadar çok kısa bir zamana indirildi. Bu arkadaşların başka meşguliyetleri mi var da indirildi? Bu konuda muhatap bulunmuyor. Tabii, belki bazı hususlar Bakanlığınızın gündeminde olmasa bile ben ifade etmek isterim.

Bunun dışında bir başka önemli husus, SGK primleriyle ilgili. Sayın Bakan, şu anda işletmelere yüzde 5 destek veriliyor; bu, gerçekten çok az. Zamanında ödeyen işletmeler desteklenmeli, böylece piyasada sigortasız çalışan eleman kalmamalı. Az önce kayıt dışıyla mücadeleden, yapılan denetimlerden, kesilen cezalardan söz edildi oysa siz bu SGK prim desteğini yükseltseniz doğal olarak sigortasız sayısı azalır.

Bir de Çalışma Bakanına ifade etmiştim, size de arz etmiş olayım. Şimdi, bu işletmeler sigorta primlerini öderken ortalama asgari ücret 13 bin lira ödüyor. Bu rakam mümkünse az bir artırılmalı ama emekli fonuna olan aktarım da işletme tarafından direkt ödenmeli. Bu, malum özel sektördeki SSK'li işçiler emekli olduktan sonra tazminatlarını işverenden alıyor. Bu da işveren üzerinde büyük bir yük. Evet, bir taraftan kredi ama bir taraftan da binlerce çalışanı olan firma için milyonlarca dolarlık bir yük her geçen gün artarak devam ediyor. Çalışan açısından ise bu rakam çoğunlukla mobbing etkisi tazminatımı alamam korkusuyla iş yerinden ayrılamıyor. Mademki herhangi bir memur emekli olurken tazminatını kamudan alıyorsa, işçi de aylık emekli maaşını devletten alacaksa tazminatını da devletten alsın. Bu yük her ay ayrıca işveren üzerinde birikmesin, bunun çok önemli olduğunu arz etmek isterim.

Bunun dışında yine İşsizlik Fonu ne yazık ki yerinde kullanılmıyor. Bu konuda da bir düzenleme yapılmalı, İşsizlik Fonu'nda biriken paralar turizm bölgelerindeki otellere teşvik olarak aktarılıyor. Oysa, çalışan bir adam İşsizlik Fonu'na alın terini devlete emanet olarak vermiş durumda, "Sen kendi isteğinle ayrıldın, alamazsın." demek düpedüz mobbing vesilesi oluyor. Oysa bir insan eğer çalışmışsa bir yıl, iki yıl ne kadar olursa olsun, kendi isteğiyle de çıkmışsa mutlaka bu İşsizlik Fonu'ndan yararlanmalı.

Sayın Bakan, bunun dışında, sınır kapısıyla ilgili bir hususu ifade etmek isterim. Hürmüz Boğazı'nda yaşanan sorunları, dünya genelindeki gemi trafiğindeki problemleri biliyoruz. Artık kara taşımacılığının son dönemde önemi arttı. Hatay Reyhanlı ilçesi Cilvegözü ülkemizin Orta Doğu'ya açılan sınır kapısı. Belki karşı tarafta yönetim henüz rahatlamadığından yeterli derecede geçiş sağlanmıyor. Bizim bu taraftan 5 bin aracın geçişine izin verilirse karşı taraf bin araçtan fazla almadığı için yığılma var ama bunu çözmek de sizin müdahalenizle mümkün olur, karşı tarafa da personel, teknik destek verilebilir.

Bir de Türkiye'den yükleyip transit olarak Ürdün'e geçen araçlara izin veriliyor ama Suriye'nin içinde boşaltmaya izin verilmiyor. Bu, savaş öncesi normal bir durum, savaş nedeniyle ortaya çıkmıştı, artık iş normalleşti, aradaki bu aktarma işini yapan nakliyecilere, taşımacılara bir şekilde destek verilebilir. Bu paralar, Türkiye'de malı yükleyip Halep'te boşaltılacak, Suriye'nin içinde boşaltılacak, adamlardan yapılacak kesintiyle karışıklık bir şekilde çözülebilir. Biz buna seyirci kaldığımız sürece onların tek taraflı bunu düzeltmesini beklemek mümkün değil. Bugün tırlar günlerce sınır kapılarında beklediğinden ülkemizin taşıma kapasitesi de ciddi olarak düşmüş durumda. Şu anda araçların belki yüzde 30, belki yüzde 50'si o bölgede yatıyor, bekliyor. Mesela, Adana'dan sınıra nakliye fiyatı 600 dolar olan taşıma 1.200-1.500 dolarlara çıktı. Bu maliyetlerin düşürülmesi de bu tırların hızlandırılmasıyla ancak mümkün olabilir. Bütün bunlarla beraber...

Sayın Başkan, uzatma dakikaları vermeyecek misiniz?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Yok.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Ama insanlar yorgun olduğundan tam dinleyemedi, onun için belki verirsiniz diye düşündüm.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Hayır, kuralı tam uyguluyoruz.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Peki.

İktidar sıralarına, buraya geldim ki Orhan Başkanım, belki uzun verirsiniz diye.

ERHAN USTA (Samsun) - Süre veremeyiz ama fon verilmesini ister misiniz?

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Bakan, burası siyasi bir tartışma ortamı değil, teknik bir ortam. Bu bilinçle konuşma gayreti içerisindeyim. Onun için de işletmelerin üzerindeki bu yükleri kaldıralım. İşletmelere denetim yaparak değil, destek vererek ülkenin kalkınmasına katkı sağlamış oluruz. Bugün işletmeler çok zor durumda. Ben rakamlara boğarak yeni laf söylemek istemiyorum zaten bunların hepsini fazlasıyla sizde. Bugün işletmelere...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz Sayın Çalışkan.

İYİ Parti Grubu adına Sayın Erhan Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz.

Şimdi, biz bunu bugün bir kez daha anladık ki Sayın Bakanım, sizin ithalatla ilgili bir göreviniz yok yani öyle anlaşılıyor. Hiç ithalattan falan bahsettiğiniz yok. Sanki bu ülkeye ihracat yapmak için, ithalat yapmıyormuş gibi... Bakın, Türkiye'nin en temel ekonomik yapısal sorunudur. Bu sizden önce de vardı ama sizin döneminizde bu arttı, hiç azalmadı. Ya, bana bir tane analiz söyleyin, burada arkadaşlar var. Yani Türkiye'nin ithalat bağımlılığında bir azalma oldu mu? Türkiye'nin yoğun olarak ithal ettiği ürünlerle ilgili herhangi bir şekilde neyi üretiyoruz, geçmişte bağımlılığımız olan bugün azalttığımız bir şey var mı? Artı, bu mal açısından, finansman açısından Türkiye'nin bağımlılığında bir azalma var mı? Şimdi, ben sizin yerinizde olsam -evet, burada zorlanıyor olabilirsiniz ama- bunların analizine daha fazla yer veririm ama bu yok, bu yok. Sadece ihracatmış gibi... İhracat önemli bir şey mi? Elbette önemli bir şey ama ihracatı değerlendirirken ithalattan bağımsız ihracatı nasıl değerlendirebilirsiniz? Bunu yaparken bile lütfen, alınmayın ama bir analizi yaparken, bir sunum hazırlarken bunun asgari bir dürüstlüğünün olması lazım.

Arkadaşlar, bakın, şimdi burada Sayın Bakan ihracatı gösterirken böyle füze gibi bir artışı göstermek için bize 2002'den itibaren gösteriyor, güzel yani niye 2002? Her yıl geliyorsunuz buraya, bir önceki yılla mukayese yapmanız lazım, bütçede o beklenir ama ithalatı... Çünkü aynı füze, daha dik bir füze var, daha hızlı giden bir füze var. İthalat da var, ithalatta öyle değil, ithalatı gösterirken de 2025'le, geçen yılla mukayese ederek gösteriyor. Ya, şimdi bu dürüstlük mü? Birinde 2002'yle mukayese ediyorsunuz, birinde gidiyorsun...

Şimdi, bunları konuşmamız lazım. Bakın, Türkiye'nin bir sürü meselesi varken ama bu ortada dururken ben başka bir mevzu konuşamıyorum ya. Niye böyle bir duruma kendinizi düşürüyorsunuz? Dış ticaret açığı ve cari açığı verirken de 2022'yle mukayese ediyorsunuz.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bakın, burada var.

ERHAN USTA (Samsun) - Kaç yılı?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - 2001-2025.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, 2001, onu diyorum işte, dinlemiyorsunuz ki beni. 2025-2026... İhracatta hangi yılın rakamını veriyorsunuz? 2002'den beri alıyorsunuz.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Orası oluşacak...

ERHAN USTA (Samsun) - 2002'den beri Sayın Bakanım...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Orada da 2025.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, Sayın Bakanım, lütfen, şimdi, daha fazla şey yapmayalım bu işi. 2002'sini niye gösteriyorsunuz o zaman? Yani bunu yıllarca sunum yapmış, sunum hazırlamış, sunum hazırlatmış bir insan olarak söylüyorum, böyle bir şey olmaz, olmaz böyle bir şey. Bu, bir çaresizlikten, bu bir acizlik ifadesi oluyor. Ama öbür tarafta da geliyorsunuz 2022, cari açıkta da. Niye öyle? Mehmet Muş burada yok, ona mı bir gönderme yapıyorsunuz? "Mehmet Muş'ta çok yüksekti, ben düşürdüm." filan mı diyorsunuz? Yani bunları kabul etmek çok mümkün değil.

Şimdi, ihracata bakalım. Hadi, sadece ihracata bakacaksanız bile buna bakmanın da bir teknokrat dürüstlüğü vardır. Nedir bu? Mutlak rakam önemli midir? Elbette önemlidir. Bakın, ihracat, millî gelirin bir bileşenidir. "Y=C+I+GX+(X-M)" tamam mı? Yani millî gelirin bileşenlerinden bir tanesi ihracattır. Eğer ihracat performansınız 2002'den beri ölçmek istiyorsanız gerçekten, o zaman gidip millî gelir içerisindeki payı ne olmuştu? Ama mutlak rakam olarak böyle oldu. Bak, ithalata bakmazsanız bile sadece ihracatı bakmış olsanız bile -ki bu yanlıştır- buna bakacaksınız da buna bir de millî gelir payı içerisinde bakalım canım. Allah Allah, ne olmuş? Mal ihracatından bahsediyorum. Şu, Strateji Bütçe Başkanlığının verilerinden alınmış tablo arkadaşlar. 2002 yılında ihracatın millî gelire oranı 15,1. Bu, şimdi 2026'da 15,5, Orta Vadeli Programa göre 2027'de 14,7'ye düşecek, 2028'de 14,5'e düşecek, 2029'da 14,2'ye düşecek. Bir yandan "İhracat rekorları kırıyoruz." diye bize bir şeyler söylerken millî gelirin bir bileşeni olan ve mutlaka millî gelire oran olarak konuşulması gereken en temel göstergede "Bunu ben aşağı doğru düşüreceğim." diye bize orta vadeli programla geliyorsunuz. Bunu bana izah edin Allah rızası için Sayın Bakanım ya, bunu bir izah edin. Bu olmaz. Şimdi, burada, tabii, ihracatçıyı falan suçlayacak değiliz, ihracat düşüyor diye. İhracatçının elinin öpülmesi lazım bu kadar zor ekonomik şartlarda. Bölgesel sorunlarımız var, onları kabul ediyorum elbette ama bütün dünyada var. Ama onun dışında uygulanan ekonomik programdan kaynaklı olarak çok ciddi bir sorunun olduğu bir şeyde insanlar yine işte, çark dönsün diye bir ihracat şeylerini sürdürmeye çalışıyorlar ama bu iş kötüye gidiyor. Bakın, aynısı imalat sanayi üretiminde de var. Hani konu burası olmadığı için onu dün Sanayi Bakanlığında konuştum. İmalat sanayi üretimini de 2022'yle mukayese ettiğimizde -yani geçmişten de düşük ama 2022'de biraz böyle biraz yükselmişiz- yaklaşık 6,5-7 puan düşüyor, 15,5 düşmüş. Üretmiyor, dolayısıyla ihraç etmiyor. Şimdi, düşünmeniz gereken yer burası. Tabii, bu sadece sizin sorununuz değil, orada size haksızlık yapamam. Bu yani genel ekonomi politikalarıyla alakalı bir şey ama yani ihracat için böyle güzellemeler yapmak yerine ben sizin yerinizde olsam feryat ederim. Madem öyle, sizin tarafınız ihracatçı taraf olması lazım, sadece rakamı söylemek değil. Ben feryat ederim arkadaş, bu ekonomik konjonktür benim ihracatçımı zor duruma sokuyor, bu ekonomik konjonktürde biz pazarlarımızı kaybediyoruz, bu sizin yarattığınız politikalar... Bunu böyle söylemeyin ama malı usulü dairesinde söyleyin, siz kendi Hükûmetinize bu kadar sert söyleyemezsiniz. Ama ihracatçının tarafında olmanız lazım. Döviz dönüşüm desteğinin arttırılması gereğini söyleyen ilk milletvekiliyim ben buralarda, çıktı hemen ondan sonra. Ya, madem kur politikamız yani Türkiye'de çünkü kur-enflasyon ilişkisinden dolayı enflasyonu indirmek için kuru tutmak durumundasınız, Türkiye'nin,

enflasyon hikâyesi bu, geriye doğru bakın, bundan başka bir şey görmezsiniz. Ama şimdi tamam da şimdi kuru bu kadar uzun süre tutarsanız, faiz bu kadar yüksek tutup kuru bu kadar uzun süre tutarsanız ekonominin her tarafını tahrip edersiniz. Bunu sizin söylemeniz lazım. En fazla ihracatı tahrip ediyor. Bundan sonra "Artık, kuru biraz gevşetelim." deseniz o da ayrı bir sıkıntı. Firmaların açık pozisyonları bu kadar yükselmiş çünkü içeride krediyi kıstın, kuru tuttun, ne yapsın vatandaş? Daha doğrusu, kuru tuttun değil, içeride krediyi bir yandan kıstın, bir yandan da faizi çok yüksek tuttun, ondan sonra vatandaş gitti, firmalar gitti yurt dışından çok daha yüksek faizlerle olsa bile, dünya ortalamasının üzerinde olsa bile döviz cinsinden borçlandı. Bakın, bir tarafı tutunca öbür tarafı bozuyorsun. Dolayısıyla bundan sonra hani "Kurs alınsın." falan filan denildiği zaman da öyle kurs almakla falan da olmaz, bundan sonra ona da imkân yok ancak bir krizde zaten kendiliğinden gidecek, bütün firmalarımız kelepire düşecek. Ha, şunu da söyleyen birisi değilim, bakın; ya uzun vadede bir kur üzerinden ihracat teşviki falan olmaz yani bütün ampirik çalışmalar bunu gösteriyor, kurla olmaz ama kurun böyle aşırı baskılanması ihracatı felç eder, bu da olmaz. Yoksa hani kur artsın, ihracat artmaz; bu iki üç ay sizin işinize yarar, enflasyon, her şey ona göre yeniden bir fiyatlar seviyesi oluşur ve o yarattığı istikrarsızlık da İhracatı zaten zorda bırakır; mesele böyle Sayın Bakanım.

Evet, otuz saniyede geçmeyi planladığım şey sekiz dakika sürdü.

"İhracat, ihracat, ihracat" diyoruz da bakın, şimdi kişi başına düşen orta ve yüksek teknoloji ihracatı 2025 yılı rakamları, UNIDO'nun rakamları... Türkiye'nin ne kadar kişi başına düşen orta ve yüksek teknolojili -sadece yüksek değil, yüksek zaten berbat- yani toplam ihracatımız içerisinde yüksek teknolojili ürünlerin payı yüzde 4 bu ülkede, yüzde 4. Gelişmekte olan ülkelerin hepsinin neredeyse önemli kısmı bizden yüksek, Avrupa Birliği ortalaması yüzde 20'nin üzerinde, bizde yüzde 4. Hadi, orta ve yükseği birlikte aldığımızda bile bakın -oran vermeyeceğim, bunu mutlak rakam vereceğim- kişi başına 1.277 dolar ihracat yapıyoruz, UNIDO'nun rakamından söylüyorum ve bununla da 61'inci sıradayız. Hadi Hong Kong'u söylemeyelim, 79 bin dolar arkadaşlar, bizde 1.277 dolar olan şey. Şimdi, biraz daha emsal ülkeler olabilecek şeylerden söyleyeyim: Slovenya'nın 31 bin dolar, İrlanda'nın 29.592 dolar, Çekya'nın 18 bin dolar, Belçika'nın 16-17 bin dolar, Slovakya'nın 16 bin dolar, Almanya'nın 14 bin dolar; hani nüfus açısından bakarsanız, derken yani şimdi buna bakmak lazım. Bununla ilgili herhangi bir aşama kaydedemedik Sayın Bakan, kaydedemedik. Teknolojik ürün... Yani biz hâlâ işin hamaliyesiyle uğraşıyoruz, çevremizi kirletiyoruz, kaynaklarımız yok ediyoruz ama yeteri kadar gelir elde edemiyoruz.

Şimdi, Çin... Bu ülkenin bir defa bir Çin stratejisi yok. Neyi var biliyorsunuz? Çin korkusu var. Doğu Türkistan'da zulüm oluyor, ağzını açıp kimse bir şey söylemiyor devlet yetkililerinden burada.

Çin korkusunun bir ayağı da Tayvan meselesi arkadaşlar, daha önce de bunu gündeme getirdim; bakın, Tayvan ya, dünyanın neredeyse en teknolojik... İşte, çipin, hele mikroçipin dünyadaki yüzde 100'ünü karşılıyor yani 200 milyar dolar civarında çip ihracatı var yanlış hatırlamıyorsam veya çok daha yüksek. Şimdi, böyle bir ülke Türkiye'ye gelip yatırım yapmak istiyor, Türkiye'yle daha çok ekonomik, ticari ilişki kurmak istiyor. Tamam, şimdi Tayvan'ı tanımıyoruz ama Tayvan'la yani mesela bir gayrimenkul alımını bile niye yapmıyoruz Tayvan'la, o anlaşmayı? Herkese burada toprak satarken, daire satarken -toprak satılmasını doğru bulmam- niye Tayvanlılara bu hakkı vermiyoruz? Bu Çin korkusu nedir böyle? Hani Çin'den korkunca da Çin'le ticaretimiz kötü olacak. Efendim, büyük bir ekonomi Çin, elbette büyük bir ekonomi; ya, ticaretimiz zaten 10'a 1 yani 10'a 1. İşte, en son 2025 rakamı 49,6 milyar dolar ithalat yapmışız, sadece yaptığımız ihracat 3,3 milyar dolar. Dış ticaret açığımızın yarısının içine karışıveriyoruz toplamdaki şeyin yarısını. Burada şimdi biz hangi ürün alıyoruz, bu ürünleri içeride üretebilir miyiz? Bunlara karşı bağımlılığımız...

Dünya kadar şurada soru hazırladı arkadaşlar yani bunlarla ilgili biz sizlerden Sayın Bakan, hiçbir şey duymadık ya, bu olması lazım, bakın, ekonomik yönüyle de olması lazım, Türkiye'nin bir Çin stratejisinin olması lazım.

Çin sonra çok planlı bir ekonomi, bakın, biz Çin'de bulunduk bu yaz tatilinde on gün, bir anlamda devletin misafir olarak, devlet yerlerini gezdik, işte şeyleri filan. Ondan sonra, adamlar ağzını açtıklarında kalkınma plan diyorlar, On Beşinci Kalkınma Planı'nı uyguluyorlar, her şey bir planlama dairesinde. Evet, orada bir şu anda -yani ne diyelim- devlet kapitalizmi var. Şimdi, hele hele Çin gibi, ta otuz yıl sonrasını planlayan bir ülkeye karşı bu kadar da sıkıntılı bir durumumuz olduğuna göre bizim içeride çok daha planlı gitmemiz lazım çünkü bizim yarın aklımız başımıza geldi, eyvah şurada ne yapacağız dediğimizde gideceğimiz alanların tamamı Çin tarafından kapatılmış oluyor zaten. Yani dolayısıyla Çin'e karşı herhangi bir şekilde Türkiye'nin hiçbir stratejisi yok. Bununla ilgili hiç yaptığımız, duyduğumuz, ettiğimiz bir şey de maalesef yok.

Şimdi, parça parça konular olacak tabii. Şimdi, sizin alanınız çok geniş. Bu esnaf kefaletlerle ilgili mesele var. Mesela, sahaya gittiğimde burada en fazla şikâyet ettiğimiz konulardan bir tanesi, diyorlar ki: "Ya, bu esnaf kefalet kredileri bize verilirken bu NACE sınıflandırmasına göre veriliyor." Biliyorsunuz, orada da işte bir faaliyeti, herkes her şeyi yazıyor, tamam mı? Ve "bu biz de çok ciddi... Yan yana çalışan iki firmanın aldığı kredi limitleri arasında çok ciddi farklılıklar oluşuyor. Bu olmasın." diyorlar. Piyasadan gelen -işin detaylar var ama oralara girmeyeceğim- böyle bir şikâyet var. Bunu ben sizin bilgilerinize sunmak istiyorum. Gerçekten bize de söylerseniz, bu limitlerde hangi kriterlere göre veriliyor, nedir, ne değildir? Yani biliyorsunuz, biz de bu şeyler de firmaların şeyleri çok da doğru değildir ama burada biraz daha daha eşitlikçi bir şey olmaya... Mesela, aynı çaptaki bir firma açısından söylüyorum "NACE sınıflandırmasında yerleri farklı diye bu kadar farklılaştırmanın olması doğru değil." diye vatandaşın şikâyeti var, ben de bu şirkete katılıyorum.

Şimdi, 6 Nisan 2026'da, Twitter'da, X'te bir paylaşım yapmışım. Şimdi, benim kızım gitmiş şey almış, evin ihtiyaçlarını görmek için bir tuvalet kâğıdı alıyor. İsterseniz nitelikleriyle söyleyeyim burada, "tweet"imde var. Bunu marketin, çocuk, tabii, fiyat

algımız kaybolduğu için hepimizin, 40'lı tuvalet kâğıdı, işte, bilmem ne bazlı falan filan, tek bir markadan bahsediyorum, 495 liraya alıyor arkadaşlar. Şimdi, evde filan görünce... Biz maaşımızda geçiniyoruz, bizim fonumuz falan da olmadığı için yani şeyleri de fişleri mişleri filan kontrol ediyoruz, "Bakalım, kızım ne kadar harcamışsın, etmişsin, falan, filan." diye. 495 lira, "Ya, o kadar artmış mı tuvalet kâğıtları?" 495 lira 40'lı bir tuvalet kâğıdı için bana çok yüksek geldi arkadaşlar, ta nisan ayı bir de. Ondan sonra, sonra başka... İsmini vereyim ya, File Market. Bu File'nin bu özelliği nedir arkadaş, ben anlamadım. Kuruyor musunuz gerçekten, öyle bir şey mi var? Şimdi, Çağdaş'a gittim, bakın, fiyatları yazdım arkadaşlar ve aynı 500 metrekarelik bir alan içerisinde, hani bir tanesine gidersin Sincan'da bakarsın, niye? İşte, dükkân kirası düşüktür, falan falan, öyle bir şey yok. Şimdi, 495 liraya aldı. Burada fişini de paylaştım, bu şeyi tuvalet kağıdını. Hadi onu da söyleyeyim, Familia Plus, organik bambu özlü, katkısız, 3 katlı, 40'lı, tamam mı? Çağdaş "289 lira.", A101 "249 lira." diyor. A101'i de hiç sevmem ama işte onun da reklamını yapmış olduk. Çağdaş Market "289 lira." diyor. Hani küçük farkları anlarım.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Rekabet Kurumu burada zaten.

ERHAN USTA (Samsun) - Akyurt Market "294 lira." diyor, File Market 495 liraya satıyor arkadaşlar! Gidip patates, soğancıyla uğraşacağınıza, alın, bununla uğraşın ya! Ankara'nın göbeğinde oluyor. Patates, soğana şey yapıyorsunuz. Ne derler? Bir ayda üretilir, on bir ayda tüketilir. Bu stoklanmadan patates soğan nasıl olacak? Her ay patates soğan mı üreteceğiz biz ya? Elbette stoklanacak bir şeye "Stok yapılıyor." diye milletin üzerine gittiniz. Eğer birine bir şey yapacaksanız, alın size, buna yapın. Hiç olmazsa bu devletin, bu milletin bir milletvekiliyiz, ben bunu paylaşıyorum ve şikâyet ediyorum, buradan da Ticaret Bakanlığı başta olmak üzere tüm yetkili kurumları bu konuda daha caydırıcı, daha etkin tedbirler almalıdır diyorum. Bir tanesi, nezaketen de olsa "Hakikaten gördük şeyi, çok da üzüldük, bir sürü de para vermişsiniz, filan." diye gönlümüzü alsaydı bari, bir şey yapmadığınız ortada da. Öyle bir şey de yok.

Şimdi, kredi kartı meselesi. Bu kredi kartlarındaki banka kartları düşürüldü, onunla ilgili biz de o zaman çok söylemiştik, düşürüldü, o tamam. Kredi kartlarındaki komisyon oranları bir miktar düşürülmüştü fakat bu komisyon oranları tekrar artıyor. Şimdi, benim arkadaşlarımın bana verdiği bilgiye göre 3,1 ila 4 arasında aylık kredi kartında faizler. Ya, zaten millet mahvoldu Sayın Bakan. "Enflasyonu düşürüyor." diyorsunuz, tabii, çok da bir şey düştüğü filan... Yine, en son kaç geldi, 2,8 civarında geldi ama bu onun da altına indiği aylarda "Toplamda yüzde 21 olacak." diyoruz ve şu anda yüzde 29, yüzde 30, bunun bileşiği çok daha yükseğe geliyor. Bunların bir miktar aşağı çekilmesi için bir düzenleme ihtiyacı var. Burada düzenleme yapacak yerin siz olmadığını ben biliyorum ama sizin tarafınız burası, işte, onu söylüyorum ben. Eskiden bakanlar öyleydi, yıllarca biz bu işi yaptık yani bizim müşterimiz çünkü devletti, biz hep bakan gördük, vatandaşla pek işimiz olmadı devlette çalışırken. Bakanlar çatır çatır pazarlık yapardı esnafın çıkarını korumak için, ihracatçının çıkarını korumak için, gerekirse kavga yapardı kendi alanıyla ilgili olarak. Şimdi, hiç kimse ağzını açıp bir şey söylemiyor, hep bir ağızdan aynı şeyleri söylüyorsunuz. O zaman da işte böyle vatandaş mağdur oluyor, kim daha baskınsa da onun dediği oluyor.

Şimdi, bu motokurye meselesi; 1 milyonu aşkın motokuryeler var, çok ciddi bir sıkıntıları var bunların, esnaf kuryelik modeliyle şey yapıyorlar, ondan sonra, işveren, maliyetlerin büyük çoğunluğunu "iş ortaklığı" adı altında esnaf kuryelere yüklüyor, kârın da yalnızca çok küçük bir kısmını işçiyle paylaşıyor. Şimdi, burada biraz detayları falan var ama özellikle son zamanlarda adamların dediği şu: "Geçen yıl kazandığımızı bu yıl daha uzun çalışarak, daha fazla iş yaparak, daha fazla alın teri dökerek ancak kazanıyoruz nominal olarak." geçen yıla göre çünkü pazarlık güçleri yok, nitelikli bir iş değil, o olmasa o işi yapacak bir sürü insan var, zaten memleket açlıktan kırılıyor dolayısıyla nihayetinde... Ha bunu niye bana söylüyorsunuz? Bu Çalışma Bakanlığının, çalışma şartları Çalışma Bakanlığının konusu falan diye düşünebilirsiniz ama e-ticaretin en önemli unsuru bu. En niyetinde e-ticaret de sizin konunuz olduğuna göre bu motokuryelerle ilgili de bir miktar düzenleme ihtiyaçları vardır. Onların da yani hem menfaatlerinin korunması anlamında bir miktar daha gayretli olmanız gerekir diye düşünüyorum Sayın Bakanım.

Şimdi, bu Trentyol meselesini çok konuştuk, biliyorsunuz yani geçen yıl da söyledim ben bunu. Bu Trendyola ne yapıldı, hatırlayalım. Bu, kolay unutulacak bir mevzu falan değil. Biz burada birkaç milyar lira, işte toplumda bir sürü insanı ilgilendirecek konu için önerge veriyoruz, bütçelerde önergeler veriyoruz ya, bu akşam da olacak muhtemelen, buradaki arkadaşlar da bizim önergeleri reddediyorlar. Niye? İşte bütçeye ilave yük gelmesin filan diye. Bu Çinli Trendyolun -Mehmet Muş Bakan da geldi- onun Bakanlığı döneminde, ittifakla -bak, Mecliste bir tane daha böyle bir kanunun yoktur. 1 tane çekimser oy var, o arkadaş da yanlış kullanmış, o zaman bizim partidendi- bütün siyasi partilerin, oylamaya katılan herkesin olumlu oy kullandığı bir kanun geçirdik biz buradan, 2022'ydi herhâlde. Ondan sonra, bu kurum işte e-ticarette Amazonun Amerika'da karşılaştığı sıkıntılarla karşılaşılmasın, burada rekabetçi bir ortam olsun, işte tekelleşme olmasın, onu önlemeye yönelik, hatta küçük esnafı koruyan, kendi insanımızı koruyan, bize Mehmet Muş "Bu, yerli ve millî bir kanundur." dedi. herkes, yani HDP dâhil -o zaman için HDP dâhil demek daha anlamlıydı şimdi HDP ile AK PARTİ'nin sık ilişkileri olduğu için şimdi bir miktar HDP'nin, orada olumlu oy kullanması o kadar belki yadırganacak bir şey değil ama- herkesin, hepimizin olumlu oy kullandığı -ben de Grup Başkan Vekiliydim o dönemde- bir kanundu bu. Siz ne yaptınız bu kanunu? Sizin Bakanlığınız döneminde bu kanun delindi. Bu kanunun en önemli maddesi, rekabeti sağlamaya yönelik olarak lisans bedeli meselesiydi işte, fakat bu kanunu deldiniz ve bir de o kadar çirkin dediniz ki işte yatırımını 4 defa 4'le çarptınız, ihracatı 3'le çarptınız, bilmem şununu bununu çarptınız tam böyle Trendyola denk bir şey getirdiniz ve 46 milyar liraydı 2025'in Martında ödeyeceği lisans bedeli, yaklaşık 1,5 milyar dolar, bugünkü parayla 75 milyar lira civarında, o paradan kurtardınız, Çinli Trendyolun

cebine koydunuz parayı ve şu anda Çinli Trendyol piyasada TEKEL hâline geldi, milleti de böyle sömürüyor. Yüzde 40 komisyon olur mu ya? Yani yapmayın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkürler Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size söz verirsem herkese vermek durumunda kalırım.

ERHAN USTA (Samsun) - Peki, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, öğlen yemeği için görüşmelere 14.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.29

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.30

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 8'inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Osmanağaoğlu, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakika.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetle selamlıyor, bütçenizin hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Şüphesiz, ticaret hacminin artırılması, ihracat oranlarının yükselmesi, yeni pazarların bulunması, gümrüklerin daha da profesyonel ve ticareti destekleyici çalışmalarının temini, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın gerçekleşmesi için gereken istikrarlı bir büyümenin de temel taşlarını oluşturacaktır. Bu manada, ilgili kurumların çağın gereklerine uygun şekilde kurumsal dönüşümlerini gerçekleştirmesi, teknik ve idari kapasitelerini artırması önem arz etmektedir. Özellikle 2020 senesinde yaşanan küresel pandeminin üretim ve lojistik ağlarda oluşturduğu tahribat bu dönüşümün ne kadar önemli olduğunu da göstermiştir. 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna savaşının ortaya çıkardığı kriz ise özellikle gıda, ham madde ve enerji alanında meydana getirdiği aksaklıklarla sistemin eksiklerini görmemizi acı da olsa mümkün kılmıştır. Yaşanan gelişmeler kurumsal dönüşümün önemini göstermekte küresel tedarik zincirinin ne kadar hassas olduğunu da ortaya koymuştur. 2020 ve 2022 yılında yaşanan küresel travmaların ardından 2023 yılında yine küresel ölçekte uygulanan sıkı para politikalarının ana pazarımızdaki talepleri etkilemesi ekonomik durgunluğu da beraberinde getirmiştir. Elbette küresel sistemdeki bu dalgalanmalara rağmen Türk ekonomisinin yatırım, üretim, istihdam ve ihracat odaklı politikalarla dünya ticareti içerisindeki pozisyonunu güçlendirdiği gerçeği de takdiri elbette hak etmektedir.

Ülkemizin ihracatının ekim ayında yüzde 8,1 artarak 25 milyar 885 milyon dolara ulaşması yıllıklandırılmış ihracatımızın 285,6 milyar dolarla tüm zamanların en yüksek seviyesine çıkması, küresel sistem içindeki pozisyonumuzu güçlendirme iradesinin bir sonucu olarak değerlendirilebilecektir elbette. 2020 ve 2022 yılında yaşanan küresel travmaların ardından 2023 yılında yine küresel ölçekte uygulanan sıkı para politikalarının ana pazarlarımızdaki talepleri etkilemesi ekonomik durgunluğu da beraberinde getirmiştir. Bunun üzerine 127,4 milyar dolarlık hizmet ihracatını koyduğumuzda ortaya çıkan mal ve hizmet ihracatının toplamda 413 milyar doları aşması hem büyüme motivasyonumuzu hem de geleceğe dair umutlarımızı da artırmaktadır; Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın en önemli safhasından geçtiğimiz bir süreçte verimlilik ve rekabet gücünü esas alan, döviz girdisini artıracak, hizmet ticaretine yönelik çalışmaları teşvik eden, sürdürülebilir büyüme hedefine bizi daha da yaklaştıracaktır, dolayısıyla ihracata dayalı büyüme anlayışını tatbik etmemize de vesile olacaktır; uzun vadeli kalkınma vizyonuna katkı sunacak küresel tedarik zincirindeki çeşitliliğin artması eğilimini göze alarak bu gerçeklere göre konumumuzu da elbette güçlendirecektir. Mümkün olan tüm sektörlerde uluslararası varlığımızı perçinleyerek teşvik edici önlemlerin alınmaya devam edeceğini umut ettiğimizi de ifade etmek isterim. Özellikle enerji ve emtia fiyatlarındaki coğrafi ve küresel sebepli istikrarsızlıkları da göz önünde bulundurduğumuzda "terörsüz Türkiye" ve "terörsüz bölge" hedefinin ne kadar önemli olduğunu hatırlatmakta fayda görüyorum. Bütün kurum ve kuruluşlarımızla, statü sahibi bütün dinamiklerimizle ve elbette milletimizle aynı hedefe bakarak ve aynı istikamette yürüyerek ulaşılabileceğine iman ettiğimiz "terörsüz Türkiye" ve "terörsüz bölge" idealinin dünya ticaretinin merkezlerinden biri olma gayesiyle hareket eden Türkiye'nin olmazsa olmazı olduğu net bir şekilde ortadadır. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin "İdeolojik koordinatlarımız farklı olsa da politik merkezimiz Türkiye'dir, siyasi rekabet alanımız ne kadar geniş olsa da pergelimizin sabit ucu Ankara'dır, siyasette yöntem olarak ayırsak da yönümüz Türk istiklali ve egemenliğidir." sözleriyle işaret ettiği hedefin ticaret merkezi bir Türkiye stratejisinin müjdecisi olduğunda şüphe yoktur.

Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri; Türkiye'nin kolay, güvenli, hızlı ve kaliteli ticaret merkezi olması adına atılan adımları önemsiyor, yüksek katma değerli ve rekabetçi ihracatı mümkün ve kalıcı kılacak stratejileri hayata geçirme konusundaki

çabaları ciddiyetle müşahede ediyoruz çünkü biliyoruz ki gümrük işlemleri Bakanlığımızın en önemli görev alanlarından birini oluşturmaktadır, kaldı ki ülke güvenliğinin gümrük kapılarından başladığı da bir gerçektir çünkü uluslararası idarelerde standartların yakalanması, yükümlülüklerimizin gereği bürokratik ve maliyet kalemi endeksli yükün azaltılması, etkin kontrol yöntemlerinin uygulanarak kaçakçılığın önlenmesi bu manada önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsamda atılan adımları, gümrük idaresinde sürdürülen modernizasyon ve yapım projelerinin tamamlanarak yeni gümrük tesislerinin hizmete açılmasına verilen önemi yerinde gördüğümüzü de ifade etmek isterim.

Türkiye'nin lojistik performansını doğrudan etkileyecek, gümrük hizmetlerini daha hızlı hâle getirecek, gümrük kapılarındaki beklemeleri minimize edecek bazı çalışmaların yapılıyor ve yapılacak olması da son derece önemlidir. Bu minvalde, gümrük kapılarındaki yoğunluğun ölçülmesi, bekleme sürelerinin azaltılması ve gecikmelerin önlenmesi amacıyla yürütülen Gümrük Kapıları Saha Analiz Programı'nın ilk aşamasının tamamlandığı da bilinmektedir. Hatta geçen gün yaşadığımız, özellikle Avrupa'ya ihracatımızda tırlarımızın kapılarda beklemesinden dolayı Ticaret Bakanlığımızın ortaya koyduğu tavrı da sonuna kadar destekliyorum, ondan dolayı da Ticaret Bakanımıza, Bakanlığımızın bütün bünyesindeki kurumlara ayrı teşekkür ediyorum.

Ayrıca, liman sahalarına girişlerde araç geçiş sürelerinin hızlandırılması ve sıkışıklığın önlenmesi amacıyla geliştirilen Liman Kapı Otomasyon Sistemi projesinin Mersin Limanı'nda devreye alındığı da bilinmektedir. Bu uygulamaların dış ticaret süreçlerinde zaman kayıplarını azaltacağı, lojistik verimliliği artıracağı da düşünülebilecektir.

Diğer yandan, gümrük kapılarındaki altyapı ve dijitalleşme yatırımlarının devamının sağlanması sınır kapılarındaki geçişleri daha da hızlandıracaktır. Kapıkule, Sarp ve Gürbulak başta olmak üzere yüksek işlem hacimli kapılarda kapasitenin artırılması da yerinde görülmektedir ama yine de insan gücü ve teknik kapasitenin artırılması gerektiği de gözlemlenmektedir.

Ayrıca, jeopolitik konumumuzdan istifade edilerek geleneksel sektörlerde yerli üreticilerin rekabet gücünü artıracak lojistik imkânlarımızın geliştirilmesi gerektiği de ortadadır. Öte yandan, Milliyetçi Hareket Partisi olarak uzak ülkelerle ticari ve ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesi, var olan potansiyelin değerlendirilmesi hususundaki fikirlerimiz ile Türkiye'nin dünya ticareti üzerinde payının artırılmasına yönelik düşüncelerimizi de paylaşıyoruz. Bu manada, ihracatçılarımızın uluslararası pazarlara erişiminin kolaylaştırılması ve yeni iş bağlantıları kurmalarının sağlanması amacıyla geliştirilen ticaret heyeti programları çok yerinde ve olumlu görüyoruz. Firmalarımızın hedef pazarlardaki yabancı şirketlere ilişkin iş görüşmelerini gerçekleştirerek yeni ticari iş birlikleri geliştirme fırsatı bulduğu ortadadır. Firmalarımızın uluslararası arenadaki rekabet gücünü de artıracak bir diğer dinamik olan yurt dışındaki ticaret temsilciliklerimizin artırıldığını da elbette görüyor ve müşahede ediyoruz. Bu kapsamda, 2026 yılında 114 ülkede ve 168 merkezde görev yapan 221 ticaret müşaviri ve ataşesi aracılığıyla firmalarımızın hedef pazarlara dair bilgilere erişebilmesi sevindirici olmakla birlikte bu çalışmalara ivme kazandırılması, elimizdeki bu dinamiklerin en etkin şekilde kullanılması da beklentimizdir.

Elbette ihracatımızın geliştirilmesi kadar yerli üreticilerimizin korunması ve adil rekabet koşullarının sağlanarak muhafaza edilmesi de önem arz etmektedir. Bu minvalde, yerli üreticilerin ithalattan korunması, haksız rekabetin altında ezilmemesi ve onlar için adil rekabet koşullarının sağlanması da önem arz etmektedir. Damping ve sübvansiyonlu ithalata karşı önlemler her zamanki gibi önemini korumaktadır. Kaldı ki bu önlemlerin karşılıksız kalması için yapılan girişimlere karşı alınacak önlemlerin uygulanması da ehemmiyetini artırmaktadır.

Bir diğer konu da ihracatçılarımızın finansmana erişiminin kolaylaştırılması hususudur. Ticaret Bakanlığımızın koordinasyonunda, Türk Eximbank, Türk Ticaret Bankası ve İhracatı Geliştirme Anonim Şirketi aracılığıyla ihracatçılara yönelik finansman ve destek mekanizmalarının daha işlevsel hâle getirilmesi, firmalarımızın faaliyetlerini sürdürebilirliğinin bu dinamiklerle de desteklenmesi hedefinden vazgeçilmemesi gerekmektedir.

Ülkemizde milyonlarca vatandaşımıza istihdam sağlayan perakende sektörü güvenli ve erişilebilir bir gıda temini konusunda ciddi ve stratejik bir yer tutmaktadır. Böylesine devasa bir sektörün sağlıklı işleyişi için gereken etkin denetimin gerçekleştirilmesi, fiyat istikrarının sağlanması hem vatandaşlarımız hem de sektörün geleceği açısından reddedilmeyecek bir önem taşımaktadır.

Elbette tam bu tedarik sürecinden bahsetmişken özellikle salgınla birlikte değişen tedarik eğitimleri de dikkatlerden kaçmamıştır. Hem ekonomik hem de sosyal aktivitelerin uzaktan gerçekleştirilmesi, ticarette dijital dönüşümü beraberinde getirmiş, e-ticaret alanındaki çalışmaların da önemini katlamıştır.

Diğer yandan, yasa dışı ticaretin ve kaçakçılığın önlenmesine yönelik alınacak önlemler de gün geçtikçe ehemmiyetini artırmaktadır. Yeni nesil usulsüzlüklere zemin hazırlayan eksikliklerin giderilmesi, yasa dışılığının ve kayıt dışılığın önüne geçilmesi için devamlı surette kendisini güncelleyen denetim mekanizmaları oluşturulması da zaruridir. Bu manada, bilgi teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılması da yerindedir.

Şükürler olsun ki ülkemiz hem insan kaynağı hem altyapısı hem de ticaret ahlakı açısından çok büyük bir birikim hazinesine sahiptir. Ne var ki memleketin emekçisinin ve emeğinin karşılığını tam olarak alabilmesi için katedilmesi gereken bir hayli de yol olduğu ortadadır.

Evet, çok mesafe katedilmiştir ama hâlâ hak ettiğimiz yerde olmadığımız da açıktır. Bu sebeple, bugüne kadar katedilen mesafenin üstüne esnaf ve sanatkârlarımızı da destekleyecek, istihdamı da artıracak bir şekilde kredi, vergi, prim gibi teşviklerin artırılması, yeni girişimcilerin ekonomimize kazandırılması için atıl durumda bulunan dinamiklerin ve araçların harekete geçirilmesi,

girişimcilerimize ve var olan esnaflarımıza rehberlik hizmetlerinin geliştirilerek devam etmesi, destek mekanizmalarının verimliliğinin artırılması öncelikli beklentiler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, tüketicinin korunmasına yönelik ve piyasalarda güven ortamının güçlendirilmesine dair denetim mekanizmalarının içinde reklam denetimlerinin artırıldığını da görmek sevindiricidir. Bakanlığımız bünyesinde Reklam Kurulunun başta sosyal medya olmak üzere televizyon, radyo, yazılı basın, internet ve diğer mecralarda yayınlanan reklamları incelemede gösterdiği hassasiyet vatandaşlarımızın aldatıcı reklamlara ve haksız ticari uygulamalara muhatap bırakmaması konusunda önemli bir yer tutmaktadır; bunu çok iyi takip ettiğinizi de biliyor, bundan dolayı da sizlere teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; devlet ciddiyetinin abideleşmiş şahsiyeti, dürüstlük ve yolsuzlukla mücadele denildiğinde akla gelen isim olan eski Gümrük ve Tekel Bakanımız Gün Sazak'ı Ticaret Bakanlığımızın bütçesinin görüşüldüğü bu toplantı vesilesiyle de rahmet ve minnetle anıyorum. Bugün dahi Ticaret Bakanlığımızın geleceğine dair iradesini ve tavrını temsil eden, duruşunun aynı zamanda millî birlik mücadelemizdeki kararlılığında memba olduğu unutulmamalıdır.

Türk ve Türkiye Yüzyılı ülkümüzü gerçekleştirmek için var gücümüzle çaba sarf ettiğimiz bir dönemde insana yaraşır yeşil ve dijital dönüşümü tamamlamış, tam istihdamla sürdürülebilir kalkınmayı temin etmiş bir Türkiye tahayyülünün stratejilerini uygulamak hepimizin en büyük sorumlulukları arasındadır. Bu sebeple, Ticaret Bakanlığımız tarafından ihracatın geliştirilmesinden yerli üreticilerimizin korunmasına, tüketicilerin ve haklarının gözetilmesinden esnaf ve sanatkârların desteklenmesine, kooperatifçilik faaliyetlerinden gümrük işlemlerinin dijitalleştirilmesine kadar geniş bir alanda yürütülen her çalışma önemli, her politika tarihe karşı reddedilmeyecek bir sorumluluğun da sonucudur çünkü Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın en önemli cazibe ayaklarından biri ticaretini geliştirmiş bir Türkiye olacaktır.

Hatırlatmakta fayda görüyorum: Elbette ihtiyacımız olan bilgi, birikim ve değerler etrafında şekillenmiş kurallar manzumesi eşsiz tarihimizin bir lütfu Ahilik geleneği olarak önümüzde durmaktadır. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin ifade ettikleri gibi: "Bugün modern yönetim biliminin 'yeni' diye önümüze koyduğu kavramlar gerçekten yeni midir? Bizim bugün ISO 9001 veya TSE standartları dediğimiz kalite yönetiminin ilk yazılı tohumları 16'ncı yüzyılın başındaki Bursa, İzmir ve Edirne İhtisab Kanunnameleri'yle bu topraklarda atılmadı mı? Hatalı üretim yapanın pabucunu dama atan o tavizsiz kalite anlayışı değil miydi? Bugün pazarlamada 'dış müşteri memnuniyeti' dediğimiz şey, Ahiliğin müşteriyi velinimet sayan o derin saygısı değil midir? Usta ve kalfanın çırağa rehberlik etmesi modern yönetim literatüründeki mentörlük kuramının da ta kendisi değil midir? Aynı zanaat kolunun aynı çarşıda toplanmasıyla sağlanan otokontrol ve adil fiyatlandırma günümüzün kümelenme ve modern AVM modellerinin erken bir işareti değil midir? Ahilik, sadece metai değer veya sermaye birikimi üreten değil, insanı ve ahlakı merkeze koyan bütüncül bir dünya görüşüdür. Günümüz iş dünyasının boğuştuğu etik krizlere, kalite sorunlarına ve tüketici ihlallerine karşı Ahilik tarihten yükselen en güçlü ve en işlevsel rehberdir."

Sayın Bakanım, bu duygu ve düşüncelerle Ticaret Bakanlığımızın hem milletimiz hem devletimiz için hayırlar getirmesini temenni ediyor, bütçemizin hazırlanmasında emeği geçen her bir arkadaşımızı emeklerinden dolayı kutluyorum. Hepinizi bir kez daha saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum, bütçeniz hayırlı olsun diyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Türkiye Yüzyılı yolunda yapılan bu konuşmayı ben de tebrik ediyorum. Türk dünyasıyla ticaretin geliştirilmesinde de önemli çalışmalar yapacaktır Bakanlığımız diye düşünüyorum.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayırlı olsun Sayın Osmanağaoğlu.

Evet, Sayın Altınsoy, buyurun.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlık bürokratları ve kıymetli basın mensupları; ben de sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, küresel ekonomideki zayıf talep koşulları, jeopolitik gelişmeler, ticari gerilimler ve bölgesel risklere rağmen uygulanan politika ve alınan tedbirler neticesinde Türkiye ekonomisi dış finansman ihtiyacını azaltan, makroekonomik istikrarı güçlendiren bir görünüm ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, 2025 yılında mal ihracatımız 273,2 milyar dolar, hizmet ihracatımız 124,9 milyar doları olarak gerçekleşmiş, toplam mal ve hizmet ihracatımız 398 milyar dolara ulaşarak cumhuriyet tarihinin en yüksek seviyesine çıkmıştır. Ekim ayı yıllıklandırılmış ihracatımız ise 285,6 milyar dolarla tüm zamanların zirvesine çıkmış, böylece Türkiye tarihinin en yüksek yıllık mal ihracat rakamına ulaşılmıştır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, üretimden ihracata, yatırımlardan ticari diplomasiye uzanan güçlü bir vizyonla Türkiye'mizi küresel ticaretin öncü ülkelerinden biri hâline getirmek için çalışmaya devam ediyoruz. Bu başarıları daha ileriye taşımak için ihracatçılarımızın finansmana ulaşmasını güçlendiriyor, katma değerli ve teknoloji yoğun üretimi teşvik ediyor, serbest ticaret anlaşmalarımızı genişletiyor ve ticaret diplomasisiyle yeni pazarlarda yerimizi alıyoruz. 2027 ve sonrası için hedefimiz, küresel ekonomide korumacılığın ve belirsizliklerin arttığı bir dönemde ülkemizin üretim gücünü, girişimci iş dünyasını ve stratejik vizyonunu güçlendirerek yolumuza kararlılıkla devam etmektir. Ekonomimizin üretim gücünü korumak ve ticari hayatın kesintisiz ve sağlıklı bir biçimde devamını sağlamak amacıyla iç ve dış ticaretin tüm dengelerini gözeten bütüncül bir strateji izliyor, değişen dünya düzenine en uygun uyum sağlayan kurumsal mekanizmaları hayata geçirmek suretiyle ülkemizin ticari menfaatlerini her koşulda en üst seviyede tutmayı sürdürüyoruz. Türk markalarının uluslararası pazarlardaki görünürlüğünün ve bilinirliğinin

artırılması, tüketicilerle doğrudan temaslarının güçlendirilmesi, uluslararası dağıtım ağları üzerinden pazardaki etkinliklerini artırmaları için gerekli destekleri sağlıyoruz. Amacımız burada Türk şirketlerinin yalnızca küresel pazarlara ürün ihraç eden değil, uluslararası marka değeri oluşturan, güçlü dağıtım ağlarına sahip, teknoloji ve yenilik odaklı küresel oyuncular olarak dünya ticaretinde daha etkin bir konuma ulaşmalarını sağlamaktır.

İç piyasalarımızda bugün esnaf ve sanatkârımız ülkemizin üretiminden ticaretine, istihdamından sosyal hayatına kadar her alanda büyük bir emek ortaya koyuyor. Bizler, esnafımızın yanında olmaya, finansman, dijitalleşme, eğitim ve yeni pazarlara erişim gibi her alanda esnafımızı güçlendirmeye devam etmeye çalışıyoruz. Aynı zamanda tüketiciyi ve ticaret erbabını haksız rekabet koşullarına karşı korumak, iş ve işlemlerini hızlandırmak, gümrük işlemlerini basitleştirmek ve kaçakçılıkla etkin mücadele etmek için bütün tedbirler alınmaktadır. İkili, bölgesel ve çok taraflı ticari ve ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesi, mal ve hizmet ticareti müzakerelerinin yürütülmesi, serbest ticaret anlaşmaları, tercihli ticaret anlaşmaları ve gümrük alanında iş birliği mekanizmalarının tesisi kapsamında çok sayıda faaliyet yürütülmektedir. Yerli üretimimizin korunması ve adil rekabet ortamının tesis edilmesi amacıyla dampingli ve sübvansiyonlu ithalat ile ithalattaki artışların yol açtığı zararlara karşı ticaret politikası savunma araçları etkin ve kararlı bir şekilde uygulanmaya devam etmektedir. Bu süreçte yerli üreticilerimizi haksız ithalat baskısına karşı korurken küresel ekonomideki dönüşümlerde dikkate alınarak piyasa dengelerini gözeten ve ülkemizin küresel ticaretteki konumunu sürdürülebilir bir şekilde güçlendirmeyi hedefleyen bütüncül bir yaklaşım benimsenmektedir. Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında sürdürülebilir ihracat artışını sağlamak, yerli üretimi korumak, cari açığı azaltmak, ekonomik büyümemize katkı sağlamak, ticari ve ekonomik ilişkilerimizi güçlendirmek, gümrük işlemlerinin etkinliğini artırmak, iç ticarette adil rekabeti tesis etmek ve tüketiciyi korumak temel önceliklerimiz olmaya devam edecektir.

Dış ticaret açığı verilerine baktığımızda, ekim ayında dış ticaret açığı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 11,4 azalarak 7,56 milyar dolardan 6,7 milyar dolara gerilemiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ekim ayında yüzde 79,4'e yükselmiştir. Ocak-ekim döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 75,3 olarak kaydedilmiştir. 2002 yılında yüzde 0,55 olan küresel ihracattan aldığımız pay 2025 yılında yüzde 1,04'e yükselmiştir. Öte yandan, 2002 yılında 1 milyar doların üzerinde ihracat yapılan ülke sayısı 8 iken bugün bu sayı 50'ye ulaşmıştır. Yine 2002 yılında 1 milyar doların üzerinde ihracat yapan il sayısı 5 iken 2026 yılında bu sayı 30'a ulaşmıştır.

Temel hedefimiz, daha rekabetçi, daha yüksek katma değer üreten, AR-GE ve inovasyonla tasarımı ve markalaşmayı odak noktasına alan, pazar çeşitlendirmesi yüksek bir ihracat yapısı tesis etmektir. Bu kapsamda, KOBİ'lerden başlamak üzere her seviyede ihracatçıya, ihracata hazırlık aşamasından pazarlamaya, tasarımdan küresel firmalara tedarikçi olmaya, tanıtımdan yurt içi ve yurt dışı fuar katılımlarına, yurt dışı dağıtım kanalları oluşturmaktan küresel marka olmaya, e-ihracata kadar ihracatın her aşamasına verilen destekler yenilenerek ve güçlendirilerek uygulanmaktadır. E-ihracat desteklerimizle firmalarımızın dijital pazarlara açılmasını teşvik ediyor, hedef ülke sayımızı artırıyor, e-ihracat kapasitemizi tabana yayacak yeni modeller geliştiriyoruz.

Yapay zekâ ve yeni nesil teknolojilerin ticaretin geleceğini şekillendirdiği bu süreçte ihracatçılarımızın ihtiyaç duyduğu dijital araçları da sürekli geliştiriyoruz.

Bunun yanı sıra, hedef ülke ve sektörlere odaklanan düzenli ve sürdürülebilir tanıtım faaliyetleriyle Türk malı ve hizmeti imajının daha da güçlendirilmesi amaçlanmakta olup tanıtım ve pazarlama projeleri kararlılıkla yürütülmekte, küresel arenada Türkiye'nin marka değerinin yükseltilmesi için gayretle çalışılmaktadır.

Küresel ekonomik gelişmeler de göz önünde bulundurularak çağın gereklerine ayak uydurmak suretiyle ihracatçılarımızın ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda yeni projeler ve destekler de hayata geçirilmektedir.

Öte yandan, ekonomimiz ve ihracatımızın geldiği nokta artık geleneksel pazarlarımızın ötesine geçmeyi, yeni rotalar çizmeyi ve alternatif yollar bulmayı zorunlu kılmaktadır. Bu düşünceyle, ihracatta pazar çeşitliliğini sağlama ve ticari anlamda öncelikli ülkelere yönelik faaliyetleri artırma politikalarımız doğrultusunda hayata geçirilen uzak ülkeler ve İslam İşbirliği Teşkilatı üyeleriyle ihracatı geliştirme stratejilerine yönelik faaliyetler yoğun bir şekilde sürdürülmektedir.

Bununla birlikte, ülkemiz ihracatı için bir dönüm noktası niteliğindeki bir diğer proje ise Ticaret Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu arasında imzalanan protokolle 2024 yılında hayata geçirilen İhracat Akademisidir. İhracat Akademisiyle, Bakanlık tarafından yürütülmekte olan eğitim faaliyetlerine kurumsal ve akademik bir yapı kazandırarak daha etkin hâle getirilmiştir.

Türk Eximbank tarafından ihracatçılarımıza 2025 yılında 54,3 milyar dolar destek sağlanırken 2026 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla 55,6 milyar dolar destek sağlanmıştır. İhracata desteğin tabana yaygınlaştırılması stratejisi neticesinde 2019'da Türk Eximbank hizmetlerinden faydalanan KOBİ'lerin payı yüzde 73 iken 2026 yılında bu oran yüzde 83'e ulaşmıştır.

Değerli milletvekilleri, ihracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik etmek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandırmak, işletmeleri ihracata yönlendirmek ve uluslararası ticareti geliştirmek amaçları doğrultusunda kurulan serbest bölgeler yabancı yatırımların ülkemize çekilmesi noktasında ülkemiz ekonomisine önemli katkılar sunan planlar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Altınsoy, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Sayın Akay...

Buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanı.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyor, bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Tabii, Ticaret Bakanlığı çok önemli bir bakanlık; reel sektörle ilgili de bir sürü kararın uygulandığı, hayata geçirildiği, kayıt dışı ekonomiyle mücadele açısından, kaçakçılıkla mücadele açısından, uyuşturucuyla mücadele açısından kritik görevleri olan bir bakanlık. Buna mukabil, bütçesine baktığımız zaman da 104,2 milyar TL'lik bir bütçeden bahsediyoruz, geçen yıl 76 milyarmış Sayın Bakanım yani burada yüzde 36,8'lik bir artış söz konusu. Genel bütçe büyüklüğü içerisindeki payı da -27,2 trilyonun içerisinde baktığımız zaman da- binde 3,8. Gerçekten çok yetersiz bir bütçe, artırılması gerekir. Bizim görüşmelerde önergemiz olacak, belli yerlerde, alt programlarda bütçenin artırılmasıyla ilgili, özellikle kaçakçılıkla mücadelede teknik cihazların da alınmasına yönelik, teknik ekiplerin donatılmasına yönelik; umarım, burada o teklifimiz kabul edilir çünkü bir taraftan Ticaret Bakanlığının enflasyonla mücadele gibi bir görevi de var. Yani, fahiş fiyatlarla mücadele edilirken bir taraftan da enflasyonun kontrol altına alınmasıyla ilgili bir mücadele de söz konusu, buralara da ayrılacak imkânlar ve buradaki denetimlerin de sağlıklı yapılması açısından ayrılması gereken bütçeler var.

Enflasyon oranı yeni açıklandı, aylık 2,58 TÜİK'in açıkladığı, yıllık yüzde 29,77. Yani, dünyanın en yüksek 6 enflasyonundan birini yaşıyoruz, gıda enflasyonunda da ilk 5'teyiz. Tabii, bu rakamlar Trading Economics'in verdiği resmî rakamlar. Mücadele devam ediyor ama bir taraftan da böyle yüzde 30'larda direnen bir enflasyonla karşı karşıyayız. Fahiş fiyatlarla mücadele edilirken, denetimlerle mücadele edilirken kesilen ciddi para cezaları da var tabii bir taraftan 2,9 milyarı bulan. Yine, aşağı yukarı stokçulukla ilgili mücadelede de ciddi kesilen cezalar var ama baktığımız zaman bunların ne kadar etkili olduğu konusunda tereddütler var, burada bir düzenlemeye ihtiyaç var yani sadece para cezasıyla olaylar çözülmüyor. Şimdi, idari para cezaları da bütçede çok ciddi bir boyutta, rakamda. Mesela, trafik cezalarından bu sene 150 milyar TL hedef bekleniyor. Bakıyorsunuz, Ticaret Bakanlığının bütçesine, 104 milyar, bunu hiçbirimizin kabul etmemesi lazım yani 104 milyarlık bir Ticaret Bakanlığı bütçesi hakikaten olacak iş değil. Ben buradan ilgilileri, yetkilileri de tekrar uyarıyorum: Böyle önemli bir Bakanlığın, gümrüklerin de bağlı olduğu bir Bakanlığın bütçesinin kayda değer bir rakam olması gerekiyor, ayarlamaların mutlaka yapılması gerekiyor.

Burada özellikle reel sektörün sıkıntılarından bahsetmek isterim. En son fon kriziyle yaşadığımız çok ciddi bir olay var: "Fon yolsuzluğu" "fon dolandırıcılığı" ismine ne derseniz deyin; siyasetçi, bürokratçı ve özel sektörle iç içe geçmiş bir yapıdan, organize bir yapıdan bahsediyoruz. Bunu sadece biz söylemiyoruz, bunu yani iktidar partisinin önemli isimleri de söylüyor, bakanlar da söylüyor, bunun da mücadele edilmesi gerektiğini söylüyorlar. Reel sektör kısmını da ilgilendiren ciddi bir krizle karşı karşıyayız, bu da -Merkez Bankası verileriyle konuşuyorum- 3 bin reel sektör firmasının 116 milyar TL'si bu sorunlu fonlarda takılmış, resmî beyan, ifade edilmiş, kitlenmiş. Şimdi, bunlar çekini kesmiş, vergisini ödeyecek, işçisinin parasını ödeyecek, ham madde alacak, üretim yapacak. Şimdi, bunların 57 milyarı para piyasası fonlarında, bir kısmı buradan süratle alınacaktır ama sırayla 31 milyar ve 28 milyar gibi rakamlar da hisse senedi paylarında ve diğer serbest fonlarda. Şimdi, bir taraftan krediye ulaşması zor olan, üretim yapıp faaliyetlerine devam etmeye çalışan, girdi maliyetlerinin yüksek olduğu bir ortamda işçilerini de çıkartmadan hayatını devam ettirmeye çalışan bir reel sektör kitlesinden bahsediyoruz. Bunların krediye ulaşımında ve düşük faizli, sübvansiyonlu krediye ulaşımında sıkıntılar yaşıyoruz. Kamu bankaları, görevini yapması gereken birtakım kamu bankaları başka alanlara kaynak aktarırken buradaki, reel sektördeki, sizin Bakanlığınızın da ilgilendiği alandaki firmalara KOBİ kredileri dâhil, kredi garanti fonu kapsamında krediler dâhil, nefes kredileri dâhil yeterince yaygın bir şekilde ulaşamıyorlar. Limit tahsis ediliyor, açılıyor, tahsis edilir edilmez süratle, hemen ilgili genel müdürlüğün veya şubedeki yöneticilerin kendi alanındaki bildikleri firmalara veya tavassutla yönlendirmeler var, bir kere buna kesinlikle son vermek lazım, sübvansiyonlu kredileri ve bu tip tahsis edilen kredileri ihtiyacı olan noktalara yaygın bir şekilde kullandırmak lazım. Aksi takdirde, önümüzdeki dönemde ileri vadeli kesilen çeklerin zamanı, günü geldiğinde bunların ödenmesinde sıkıntılar yaşanacak, bunları hep beraber göreceğiz, karşılıksız çek sayıları artacak. Bakın, rakam vereyim ben size karşılıksız çek sayılarıyla ilgili. Bir kere takipteki KOBİ kredilerinin de miktarı bir hayli yükseldi. Genel takipteki oran bütün kredilerde 3,24'ken KOBİ kredilerinde 4,33 yani 345 milyar civarında KOBİ'nin sorunlu kredisi var. Burada karşılıksız çek sayısında ve konkordato ilan eden firmalar sayısında ciddi artışlar da söz konusu. Bu çeklerin vadeleri geldiğinde bu rakamlar daha da kontrol edilemez vaziyete doğru ilerleyecek ve işçi çıkartmaları, firma kapatmaları çok daha da artacak. Üretimi, istihdamı geliştirelim diyoruz, buraya teşvikler verelim diyoruz ama verdiğimiz yatırım teşviklerinin büyük bir bölümünün de belirli firmalara yönlendirildiğini görüyoruz. Vergi, muafiyet, istisna ve indirimler bu firmalara veriliyor. 4,8 trilyonluk tahsilinden vazgeçilecek bu bütçede bir vergi harcaması var muafiyet, istisna ve indirimler yoluyla. Bunların ne kadarı gerçekten hak eden firmalara kanalize ediliyor? EXIMBANK Genel Müdürü de burada, yanılmıyorsam tanıtımda vardı, şimdi yerinde değil herhâlde. EXIMBANK'a da çok önemli bir görev düşüyor ihracatı geliştirme açısından. Burada ihracatın finansmanı olayı çok çok önemli. Şunu da merak ediyorum, açıklanırsa sevinirim: Özellikle yurt dışına ihracat yapan firmalarla ilgili ön finansmanla alakalı ne durumdayız? Yani bu konuda EXIMBANK'ı veya diğer sigorta şirketlerini ne kadar devreye aldık? Şunu kastediyorum: Buradan ihracat yapılan malın dışarıda bir alıcısı var, ithalatçısı var. Bu ithalatçı da belirli bir vadede parayı ödüyor. Ön finansman çok önemli, zaten finansmana ihtiyacı var reel sektördeki firmaların, ihracat eden firmaların. Burada kredi sigorta sistemi devrede mi? Mesela, Coface, Hermes'le iş birliği yapan Türkiye'den sigorta şirketlerimiz var mı? Türk sigorta şirketi vardı, eskiden Anadolu Sigorta bunu yapardı ama sorunlu birtakım olaylar olduğu için piyasadan çekilmişti bir ara. Bu arada EXIMBANK'ın bu konuda çok kilit görev alması çok çok önemli yani potansiyelli midir, yeterli midir, bu konuda da cevap verirseniz seviniriz.

Şimdi, bir de olayın tabii, gümrük kısmıyla ilgili... Çok kıymetli bir sanatçı Canan Tolon, 25'inci Vehbi Koç Ödülü sahibi olan bir sanatçı. Şimdi, diyor ki bu hanımefendi: "İngiltere'deki sergi için gönderdiğim heykeller gümrükte parçalandı." Tam da yerini tespit edememiş ama fotoğraflardan T.C.'yi görmüş, tahmini de şu: Türkiye-Bulgaristan sınırı çıkışında. Ben görüntüsünü şöyle göstereyim Sayın Bakanım, buradan daha rahat tespit olabilir. Buradaki sıkıntı şu: Yani heykeller gümrükte balyozla parçalanmış, metal armatürlere de prosedür gereği el konulmuş. Tahmin ediyorum, kaçakçılıkla ilgili bir şey mi var diye acaba parçalandı, edildi? Bizimle ilgisi var mı? O konuyla ilgili bilginiz var mı, bilmiyorum, çok daha yeni.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Araştırıyoruz.

CEVDET AKAY (Karabük) - Araştırdığınıza da mutlu oldum. Hani bunun gerçekten araştırılıp bu uygulamayı yapanlarla ilgili de gerekli hesabın mutlaka sorulması gerekir.

TİCARET BAKAN YARDIMCISI SEZAİ UÇARMAK - Bir kısmı kayıtsız.

CEVDET AKAY (Karabük) - Kayıtsız mıymış?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bir kısmı kayıtsızmış.

CEVDET AKAY (Karabük) - Prosedüre uyulmamış yani.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Uyuşturucu şeyinde biraz...

CEVDET AKAY (Karabük) - Ama bunun daha kolay yöntemleri var Sayın Bakan Yardımcım, kırılarak olmaz. O zaman ne gerekiyor? Bizim teklif ettiğimiz önergedeki o çok ciddi rakam, biz 200 milyar civarında size bir bütçe teklif edeceğiz. O teknik ekiplerin alınıp o cihazlarla o sanat eserleri veya ilgili malzemeler kırılmadan dışarıdan tespit edilmesi gerekiyor. Teknoloji buna müsait.

İhracatla ilgili geliştirmelerin mutlaka tamamlanması gerekiyor. Kronik dış ticaret açığı yüzde olarak baktığımız zaman dünya ticaret hacmi içerisinde yüzde 1'lerde. Bununla ilgili olumlu gelişmeler yapılmasını bekliyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, hoş geldiniz.

Ben de esnaf kökenli bir milletvekiliyim, sekiz yıldan beri milletvekilliği yapıyorum. Bir âdet geliştirdim; Akhisarlıyım, her Ticaret Bakanlığı bütçesi öncesinde ne kadar esnaf odası başkanımız varsa onlarla bir araya gelirim; dertleri, sıkıntıları, problemleri dinlerim. Ayrıca da birliğimiz var, Manisa'da birliğimiz var. Birlik başkanından da rica ederim, onların hazırlamış oldukları raporlar var, o raporları, sorunlar ve çözüm önerileri, onu alırız. Şimdi, şunu fark ettim: Her sene bu sorunlar artıyor Sayın Bakanım. Yani şöyle bir rapor var: Yedi sekiz yıl önce ilk 7-8 sayfaydı, şu an baktım, 16 sayfaya ulaşmış. Yani esnafların sorunlarından bir tanesi eksilmez mi? Bırakın eksilmeyi, her sene üzerine ilaveler geliyor, bugün 16 sayfaya çıkmış bu sene.

Şimdi, esas sorun nereden başlıyor? Mesela, esnaf odalarımızın sorunlarından bir tanesi, birinci sorun, "esnaf ve sanatkâr" tanımı. Bakın, daha "esnaf ve sanatkâr" tanımını oturtamamışız, halledememişiz ve her sene bu sorunlar artıyor. Neler var? İşte, esnaf sayılma hadlerinden şikâyetçiler. KOSGEB desteklerinin yetersiz olduğundan bahsediyorlar ki doğrudur. Mesleki eğitim çok ciddi bir problem, yıllardır çözemedik bunu, bu gidişle de çözülmeyecek gibi gözüküyor. Perakende yasası bir muamma, bir beklenti, henüz daha gelmedi. Söz verildi yani bu BAĞ-KUR'la ilgili 7200 prim iş gününe indirilmesi konusunda herhangi bir düzenleme yok. Yani bu seneki bütçeye bakıyorsunuz, 2027 bütçesinde de böyle bir düzenleme olmadığını görüyoruz. BAĞ-KUR'un tescil mağdurları var yani daha önce, yıllar öncesinde odaya üye olmuş, vergi kaydı olan, oda kaydı olan fakat BAĞ-KUR'a kayıt olmamış insanlar var; bunların sorunları var. Emeklilik yaşını bekleyen esnaflar var, sağlık hizmetlerinden faydalanamıyorlar, BAĞ-KUR primlerini ödeyemiyorlar; çok ciddi bir sorun bu. İşte, kredi kartı komisyonları yüksek; buna benzer bir sürü sıkıntı, bir sürü problem ve bunlar çözülmüyor. Ve bu da esnaf sayılarına yansıyor. Ocak-eylül 2025'te 236 bin tescil varken 2026 yılında bu yüzde 17 düşmüş. Yeni açılan, yeni tescil edilen esnaf sayısında düşüş var. Kapanan esnaf sayısı da 83 binden 93 bine çıkmış, yüzde 9'luk bir artış var.

Şimdi, benim gördüğüm en büyük problemlerden bir tanesi, finansa ulaşmakta ve borcunu ödemekte artık esnaflarımız zorlanmaya başlamışlar. Esnaf kefalet kooperatif başkanlarıyla görüştüm Manisa'da. Şimdi, en büyük problemleri, bir kere finansman sıkıntıları var, yeterli finansman yok. Talep çok fazla, kredi veremiyorlar yani kooperatife kredi çekmek için giden bir ortak iki ay sonrasına, üç ay sonrasına ancak sıra alabiliyor ve artık bu sürdürülemez hâle gelmeye başlamış. Neden? Çünkü artık krediler geri dönmüyor; bakın, bu çok büyük bir sıkıntı. Sizde rakamlar vardır. Ben Manisa'da neredeyse bütün başkanlardan tek tek aldım. Şimdi, çok büyük bir sıkıntı var burada. Kimi kooperatifte geçen sene takibe düşen takip oranı yüzde 12'ymiş Sayın Bakanım, bu rakamlardan yüzde 20'ye çıkan, yüzde 25'e çıkan var. Mesela, bir tanesi geçen sene yüzde 13'müş takibe düşme oranı, bu sene yüzde 25 ve hepsine... Manisa'daki tam rakamı öğrendim, bir yıl içerisindeki takibe düşen dosya sayısı yüzde 54 artmış Sayın Bakanım. Bakın, bu çok ciddi bir rakam, yüzde 54 artması şunu söylüyor: Esnaf iflas ediyor ve bu rakam daha da artacak. Özellikle Manisa gibi tarımın egemen olduğu, tarım sektörünün güçlü olduğu yerlerde bu esnaflarımızın birçoğu aynı zamanda tarımla da uğraşıyorlar, çiftçilik de yapıyor, önemli bir kısmı hem tarımdan batıyorlar hem de esnaflık faaliyetlerinden batıyorlar. Peki, takibe düşünce ne oluyor? Takibe düşünce birinci ay sonunda yüzde 55 temerrüt faizi, bir ay ödemedi, ikinci ay yüzde 88 Sayın Bakanım, yüzde 88. Ya, bu insanlar yüzde 20, yüzde 24 faizleri ödeyememişler, yüzde 55 ne demek, yüzde 88 ne demek, büyük rakamlar bunlar. Şimdi talep çok, finansman yetersiz, takibe düşenlerde yüzde 54 artış var, esnaf borcunu ödeyemiyor. Esnaf borcunu ödeyemeyince zaten

kooperatifler kendi kaynaklarıyla, gelen parayla insanlara kredi vereceklerdi, onu da veremiyorlar, çok ciddi bir kaos var burada, ciddi bir kısır döngü söz konusu. Bütçeye bakıyorsun, bununla alakalı bir çözüm var mı? Bütçede esnaf kredilerinin sübvansiyonu 70 milyar liraymış geçen sene, bu sene 92 milyar lira. Bu kaynaklarla bu sorunların çözülme imkânı yok.

Sayın Bakanım, iç piyasada enflasyonla mücadele edeceğiz diye bazen ihracat sopasını, bazen ithalat sopasını kullanıyorsunuz. O sopa da her seferinde ne yazık ki dönüp dolaşıyor, bizim üreticilerimizin sırtında kırılıyor. Şimdi, salça fiyatlarını durdurmak için, aşağı indirmek için ihracat kısıtı getiriyorsunuz, yasak getiriyorsunuz, ihracatçı pazarını kaybediyor, darbe yiyor, en büyük darbeyi gene bizim üretici, çiftçi yiyor. Limon ihracatını yasakladınız. Ya, zeytinyağı ihracatını... Bakın, dünyada zeytinyağı fiyatları tavan yapmış, 9 eurolara, 10 eurolara çıkmış, bizim elimizde zeytinyağı var, zeytinyağı ihracatına kısıt getirdiniz, bütün piyasayı altüst ettiniz. Üç yıldan beri biz stoklarla girmek zorunda kalıyoruz, çok büyük zarar verdiniz.

Şimdi, geçen sene, ben gene burada bir iddiada bulunmuştum size, iddia değil, esasında gerçek. Bu ülkeye Özbekistan'dan, Afganistan'dan, Çin'den, birçok yerden hayvan yemi adı altında kuru üzüm getiriliyor ve bunlar hayvan yemi olarak kullanılmıyor. Bunlar pekmez fabrikalarına, sirke fabrikalarına, alkol sektörüne gidiyor. Ben bunu söyledim, bir cevap vermediniz, yalanlamadınız da. Hatta ben size şunu söyledim, kimin getirdiği belli, kimlerin getirdiği belli, kimlere sattıkları belli; bakın çok ciddi bir sıkıntı. Ne oldu biliyor musunuz? Rekor bir rekolte var kuru üzümde bu sene, ya biz bu seneye stokla girmek zorunda kaldık. 120 lira olan geçen sene kuru üzüm 55 liraya satıldı, üretici perişan oldu. Tek bir açıklamanız yok, tek bir önleminiz yok.

Rekabet Kurumu Başkanımız burada. Size çok basit bir soru sormak istiyorum Sayın Başkanım. Bir memleket düşünün, bir sektör, mesela zeytin sektörü, zeytin hasadı başladı, memleketin her yerinde Çanakkale'sinden Mut'una kadar, Adıyaman'ına kadar zeytin bölgesi. Fiyatlar aynı anda, aynı şekilde düşer mi? Eğer düşüyorsa bu ülkede rekabet var diyebilir miyiz, serbest piyasa var diyebilir miyiz zeytinde? Bizim orada domat zeytini var, 80 lira fiyat açıklandı, ertesi gün 70'e düştü -baş fiyat bu, ortalaması 30'a geliyor- ertesi gün 60'a düştü, ertesi gün 55'e düştü, 50'ye düştü. Artık toplama maliyetini karşılayamaz hâle geldi. Millet zeytin toplamayı bıraktı ve Türkiye'nin her yerinde aynı şekilde oldu bütün eleklerde, bütün alım yerlerinde, bu işte bir anormallik yok mu sizce? Ve şunu biliyorum, bana üreticiler geldi, kurumunuza CİMER üzerinden şikayette bulundular, ihbarda bulundular, herhangi bir adım attınız mı? Bundan sonra atmayı düşünüyor musunuz? Ya, zeytin 20 lira Sayın Bakanım, 20 lira. Toplama maliyeti 20 lira, rafta kaç para? Sizin sorununuz değil mi bu? Yani hakikaten de anlamakta zorluk çekiyorum ya. Ya, bu ülkede, Türkiye'de zararına mal satıyor üreticimiz, valla Tarım Bakanlığı seyrediyor, Ticaret Bakanlığı seyrediyor, Maliye Bakanlığı seyrediyor. Ya, el birliğiyle bizi iflasa sürükleyiniz. Hiçbir kurum görevini yerine getirmedi. Şimdi Manisa Sarıgöl'de yaş üzüm... İhracata gidiyordu bu üzüm, şu anda üzüm üreticileri bağda satamadıkları için üzümü yere kesiyorlar, yere kesiyorlar, toprağa atıyorlar, koca bir sene boyunca yetiştirdikleri üzümü toprağa atıyorlar. Neden? İhracat yok. İhracatçıyla konuşuyoruz. Ya, siz biraz evvel ihracat rakamları veriyorsunuz, rekorlar kırılıyor ama ihracatçı da manzara çok farklı, bir dokunuyorsun, bin ah işitiyorsun adamlardan. Maliyetlerinin arttığından bahsediyorlar. Pazarları... Mesela Rusya-Ukrayna savaş hâlinde, Karadeniz'e gemiler açılmıyor, hava yoluyla götürme altyapısı yok, karayoluyla götürmek zorundalar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Maliyetler iki katına çıkmış, Ukrayna ile Rusya savaş yapıyor, enflasyon birinde 6,3, ötekinde yüzde 10, Avrupa Birliğinde 3,8, Türkiye'de yüzde 30.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz.

Sayın Karabat, size söz vereceğim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Dövizi baskılamışsınız, değerli TL, yetersiz finansman, yetersiz destek...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Karabat, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Onlar da batmış, bari onlar ayakta kalsaydı, biz zannediyoruz ki biz battık, onlar para kazanıyor, valla onlar da batmış Sayın Bakan. Ya, bir şeyi de...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakırlıoğlu, süreniz bitti, Sayın Karabat'a söz verdim. Lütfen...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, Sayın Başkanım, Allah aşkına ya, birinin gülmesi lazım ya, birisi gülsün bu memlekette.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Birebir de bunu izah edersiniz, birebir izah edersiniz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Tamam.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Karabat, buyurun.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Salçada, zeytinyağında, limonda kota falan yok, ihracat yasağı yok.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Geçmişte vardı, yapıldı.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Üç yıldır yok.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Üç yıl önce yapıldı.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Gerçekten yok.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Devlette bir süreklilik yok mu, böyle bir dünya var mı!

ORHAN YEGİN (Ankara) - O dediğiniz iddia üç yıl önceki bütçenin bir gerçeği olabilir.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Hâlâ etkisi devam ediyor diyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Evet, hâlâ olur, adamlar pazar kaybettiler. Adam diyor ki: "Benim pazarıma Hindistan girdi, İran girdi, ne yapacağım?"

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Evet, görüşmelere devam ediyoruz.

Bakan Bey en sonunda cevaplayacak.

Sayın Karabat, buyurun.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, aslında başka türlü başlayacağım ama gördüğünüz gibi, iktidarınızın yandaşlarının hiçbir karşılığı olmayan fonları 100 kat, 1.000 kat 2.000 kat artarken çiftçinin üzümü, zeytinyağının fiyatı yerlerde sürünüyor. İşte, Türkiye'nin ekonomisinin özeti bu.

Değerli Bakan, sizin bütçeniz de aslında diğer Bakanlıkların aksine, reel olarak büyüyen bütçelerden bir tanesi; yaklaşık yüzde 16,6 reel bir bütçe büyüklüğünüz olacak.

Ve Sayın Bakanım, ben sizi dikkatle dinledim. "Rekor" lafını çok kullandınız ihracattan bahsederek ama az enflasyon, az market, hiç mutfak ve karbon kullanmadınız. Şimdi ben en çok övündüğünüz noktadan başlamak istiyorum: Dış ticaret rakamlarından bahsetmek istiyorum. Değerli Bakanım, "ihracat rekorları" diyorsunuz. Birinci soru şudur: İhracat rekorları bu ülkede -dediğiniz rekorlar- refaha dönüşüyor mu? Ben hep şunu söylerim: En iyi şey haddini bilmektir. Dış ticarette de dış ticaret hadlerini bilmek gibi bir sözü size hatırlatmak isterim. Neden bunu söylüyorum? Bakın, Bakanlığınız döneminde dış ticaret hadleri hep 100 puanın altında, bakın, hep 100 puanın altında. Bu size neyi ifade ediyor? Durum şu: İhraç ettiğimiz mallardan elde ettiğimiz birim gelirle geçmişe kıyasla daha az ithal mal satın alabiliyoruz ya da ihraç edilen ürünlerin fiyatları dünya piyasalarında düşerken veya sabit kalırken ithal edilen ürünlerin fiyatı sürekli artıyor ve aynı miktarda mal ithal edebilmek için her yıl daha fazla mal ihraç etmek gerekiyor. Bunun doğal sonucu ne, biliyor musunuz? Kaynak transferi, ülkenin kaynaklarını, işçinin emeğini daha ucuza başka ülkelere transfer ediyorsunuz demektir bakın, bunun doğal sonucu budur ve dolayısıyla siz bu rakamlarla övündüğünüz sürece sorunun farkına varamıyorsunuz demektir ve çözüm önerisi ve buna kaynak ayırmakta gecikiyorsunuz demektir. Çözüm belli: Yüksek teknoloji, marka ve inovasyona dayalı bir dönüşüm yapmak gerekiyor. Sayın Bakanım...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Olmamış mı?

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Olmadı tabii ki.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Orta, yüksek ihracat ne olmuş, duymadın mı?

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Şimdi, bakın, ben size bir rakam vereceğim. Bakın, dış ticaret açığı rakamları. Hep 2002'den kıyaslıyorsunuz ya, 2003'ten 2025'e kadar verdiğiniz dış ticaret açığı toplam rakamı ne kadar biliyor musunuz? 1 trilyon 530 milyar dolar civarında. İşte, bu kadar. Bu açık, aynı zamanda bir kaynak transferi anlamına da gelir yabancı ülkelere. Siz, yirmi iki yılda bu açığı 4 katına çıkardınız, 4 katına çıkardınız. Hep "İhracatta şampiyonuz." diyorsunuz ama Sayın Bakanım, ihracatta dolar da tamam, rakamı artırıyorsunuz, miktarlarda durum ne? Bakın, miktarlarda durumu ben size söylemeyeyim, sizin kendi analizlerinizde küçüldüğü belli. Sayın Bakanım, sizin miktar analizlerinizde küçülmeyi zaten kendi raporlarınızda siz söylüyorsunuz. Bu yıl yüzde 3,5'a düşeceğini söylüyor bütçe teklifi. Birim fiyatında yüzde 7 artacağını söylüyorsunuz. Dolayısıyla asıl rekorunuz ne? İthalat, ithalat asıl rekorunuz, onu niye görmüyorsunuz? Siz, ihracattaki payımızdan bahsediyorsunuz. Bakın, diyorsunuz ki: "1,04'e çıkardık, 2002'de 0,55'ti." Peki, Sayın Bakan, 2023'te kaçtı? 2023'te 1,08'di, siz 1,04'e düşürdünüz ihracattaki payınızı. Peki, ithalattaki payınız ne oldu? İthalattaki payınız da daha fazla oldu, 1,4'lerde. Dolayısıyla, dünyada ihracattaki pay açısından 31'inci sırada, ithalattaki pay açısından 21'inci sıradasınız, dış ticaret açığında 5'inci sıradasınız ve eğer bir rekordan bahsedeceksek o rekor, ithalat şampiyonluğudur. Bunu bir de buradan siz de paylaşmak isterim Değerli Bakan.

Değerli Bakanım, bir başka noktamız şu: Esnaf, kooperatif söylemde var ama bütçede ne yazık ki minimum düzeyde. Esnaf kredisi miktarı 2025'te 175,8 milyar, şimdi 2027'de 180 milyar hedefleniyor. Enflasyonu yüzde 21 öneriyorsunuz. Ya, Allah aşkına bari enflasyon oranında artırın. Sizin vicdanınız enflasyondan daha kötü ya, esnafa karşı. Vicdanımız enflasyondan daha kör. Değerli Bakanım, bakın, kurulan kooperatif sayısı 305'ten 170'e hedefliyorsunuz, kooperatiflere yıllık destek 80 milyon lira. Kooperatifçilik eğitimi vereceğiniz kadın sayısında hedefinizi 608'den 100'e düşürmüşsünüz. Şimdi, dolayısıyla, esnafı, kooperatifçiyi nasıl düşündüğünüzün açık göstergesi bunlar, açık bir göstergesi.

Şimdi bir de sizin Sayıştay raporlarını gösterdiği hassasiyetten bahsetmek isterim. Harcanmayan ödeneğiniz olduğu hâlde verilen ek ödenekten bahsediyor Sayıştay raporları. Bakın, harcanmayan ödeneğiniz olduğu hâlde, ek ödenekten bahsediyor. Kanıtlayıcı belgesi olmayan 439,9 milyon TL tahsilattan bahsediyor Sayıştay raporları veya yine, aynı Sayıştay raporları, döner sermayeden harcanan ve Meclisin önüne gelmeyen 1,66 milyar TL'den bahsediyor. Aynı Sayıştay raporları, 12,9 milyon TL'lik hukuk ödeneğinin 960 milyon TL'ye çıktığını söylüyor, tam 75 katlık bir sapmadan bahsediyor Değerli Bakanım. Dolayısıyla, bunların hesabının da Meclise verilmesi gerekir.

Bir başka nokta: Şimdi, ihracattan bahsediyorsunuz, Serbest Bölgeler Müdürünüz burada. Yirmi iki yıllık seviyesini hâlâ serbest bölgeler yakalayamadı, hâlâ yakalayamadı. Oysa serbest bölgelerle ilgili hayallerimiz başkaydı. Biz, Türkiye'de ihracata dayalı üretimi destekleyecek bir serbest bölgeler modeli çalıştık ama gözüken tablo, serbest bölgelerin payının hızla düştüğü ve 2022 yılındaki seviyesini de yakalayamadığını gösteriyor. Bunu dikkatinizi çekmek için söyledim.

Evet, şirketlerimiz var, 2023 yılında 25.883 olan kapanan şirket sayısı, 2025'te 33.270; konkordato sayısı 519'dan 2.817. İşte, ne ticaret ne Adalet Bakanlığı konkordato iflas verilerini düzenli bir şekilde yayınlamıyor. Oysa biz bunu, bu verileri başka yerlerden alıyoruz. Bu verilerin düzenli bir şekilde yayınlanması gerekiyor ve bu tablo, gerçekten alarm zili tablosudur. Buraya dikkat çekmek gerekir Sayın Bakanım. Konkordato sayısı, artan konkordato sayısı, artan kapanan şirketler sayısı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz de bakalım, nereden aldınız veriyi?

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Seninle özel çalışırız, biz Bakanla konuşuyoruz.

Şimdi, Değerli Bakanım, bakın, ihracatı desteklemek için yirmi iki ayda 1,9 trilyona kaynak ayırmışız, faiz sübvansiyonuna 541 milyar ayırmışız. Esnafa verdiğiniz kredi bu sübvansiyondan daha az biliyor musunuz? Hatta yarısına gelir, 344'lerde yirmi iki ayda ve esnafın kredisinin sübvansiyon oranını da düşürmüşsünüz yani anlatabildim mi? Bunu da düşürmüşsünüz, bundan vazgeçmeniz gerekir.

Tutarlılığınız açısından, sunduğunuz tabloların tutarlılığı açısından size bir şey söylemek isterim: 2025 yılıyla ilgili, cari açığı buraya geldiğinizde ne söylemiştiniz? Ben size söyleyeyim: "1,3" demiştiniz. Şimdi ne sundunuz? "1,9" dediniz. Ne hedeflediniz? 2,6 hedeflediniz. Bakın, ben söylemedim, Bakan söyledi. 2025-2026; Değerli Bakanım, bu verileri size ya tutarlı ve doğru sunmayan birimleriniz var ya da gerçekten öyle bir ekonomi yaratmışsınız ki hiçbir şey öngöremiyorsunuz. Şimdi, buradan şuraya gelmek isterim: Büyük bir kriz yaşanıyor, fon krizi. Hisselerle ilgili krizler var, sizin Bakanlığınızın bütçesini de etkileyecek. Desteklemeniz gereken geniş esnaf kesimleri olacak. Peki, bununla ilgili bir acil eylem planınız var mı? Bu bütçeyle hazırladıysanız çok büyük sapmalarla önümüzdeki yıl buraya geleceksiniz. Ben sizi bununla ilgili olarak uyarmak isterim Değerli Bakanım.

Şimdi, cezaları kestiniz. Ne dediniz? "3 milyar ceza." Peki, bu alandaki en önde gelen firma liderinin altı aylık kârı ne kadar biliyor musunuz, lider firmanın? 15 milyar; 3 milyar ceza kestiniz. Fahiş fiyatla ilgili ne kadar ceza kestiniz? 215 milyon. Sebze, meyveciden ilk dört ayda ne kadar ceza kestiniz? 330 milyon kestiniz yani sebze, meyveciye 330 milyon ceza, fahiş fiyata da -az önce arkadaşlarımızın anlattığı, değerli milletvekillerimizin anlattığı- 215 milyon ceza kestiniz. Burada adalet kantarı var mı Değerli Bakanım? Burada da ne yazık ki adalet kantarı kaçmış durumda.

Sözün özü, önümüzdeki dönem ciddi krizlere gebe bir dönem ve Bakanlığınızın bu hazırladığınız bütçe taslağıyla bu tercihlerle gittiği durumda krizi daha derinleştiren bir pozisyondasınız, esnafı daha kötü hâle getirebilecek bir pozisyondasınız.

Saygıyla sunarım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Ümit Özlale...

Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Komisyonumuzun değerli üyeleri, basınımızın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İlk önce Sayın Bakan, sunumunuz için içten bir şekilde teşekkür etmek isterim çünkü sizden daha önce buraya gelen Sanayi ve Teknoloji Bakanı ya da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı kendisine yönelttiğimiz ağır soruları özellikle BYD gibi ya da "Made in Europe" gibi kendisine yönelttiğimiz soruları bir bakıma biraz daha pas geçmişti. Sizler çok büyük bir yüreklilikle "Made in Europe"tan bahsettiniz, ithalat verilerinden bahsettiniz. Dolayısıyla, bu açıdan sizin bu içten sunumunuz için teşekkür ederim.

Gerçekten kolay bir dönem değil. Neden? Çünkü küresel ihracatın küresel gelire oranına baktığınız zaman ciddi bir düşme var yani artık korumacı politikaların küresel politikalara, küresel ekonomik performansa çok etki ettiği bir dönemden geçiyoruz. Özellikle Ticaret Politikaları Belirsizlik Endeksi'ne baktığınız zaman bunu daha rahat görebiliyorsunuz, burada ticaret politikasının, dış ticaret politikasının bütün zamanlardan daha zor bir dönem yaşadığını da görebiliyorsunuz. Burada birkaç tane gösterge var, bunlar sizin de sunumunuzda vardı; sağ üstte birbirine ihtilaflı olan ülke sayısı, gördüğünüz gibi devamlı artıyor; bu, tabii ki dış ticaret performansımız açısından bir risk.

Sol tarafta küresel Jeopolitik Risk Endeksi; gördüğünüz gibi, burada da iyi bir tablo yok. Sağ alt tarafta da Tedarik Zinciri Baskı Endeksi ki Hürmüz krizinden sonra Tedarik Zinciri Baskı Endeksi'nde bizler oldukça nazik dönemlerden geçtiğimizi biliyoruz. Dolayısıyla, dış ticaret politikası açısından oldukça riskli bir dönemden geçiyoruz.

Burada tabii ki rekabetçi olmak her zamankinden çok daha önemli. Peki, rekabetçi miyiz, ona baktık. Bir iki tane endekse bakıyoruz, bunlardan bir tanesi IMD'nin Dünya Rekabetçilik Endeksi, sizler de biliyorsunuzdur; burada 2023'te dünyada 47'nciyiz, şimdi 57'nciyiz; dolayısıyla, küresel ölçekte rekabetçiliğimizde iyiye bir gidişten bahsetmemiz çok mümkün değil. Bu IMD'nin Küresel Rekabetçilik Endeksi'nin alt kırılımlarına baktığımız zaman da en büyük problemlerden bir tanesinin kamu etkinliği alanında olduğunu görüyoruz. Ben buradaki temel problemin de şu andaki yönetim sistemi olduğunu düşünüyorum yani kaynakları doğru dağıtabilecek, çabuk karar verebilecek bir sistem olmadığı için kamu etkinliğinin rekabet ekosistemine, rekabetçiliği düstur edinmesi gereken iş ekosistemine negatif etki ettiğini düşünüyorum.

Bir başka endeks daha var Sayın Bakanım, o da TÜSİAD'ın hazırladığı Rekabet Endeksi; iş gücü maliyetlerine bakarak bir Rekabet Endeksi hazırlıyor; burada da zaten durumumuz iyi kötü gözüküyor. Ara malında, ücrette, finansmana erişimde maalesef bizler rekabet gücümüzü yitiriyoruz. Bir tek enerjide var ki 2027 bütçesi enerjideki sübvansiyonları da azalttığı için orada da rekabet gücü açısından, maliyet bazlı rekabet gücü açısından iyi bir durumda olmayacağımız kesin. Zaten rakip ülkelerle baktığımız zaman, burayı görüyorsunuz, ücretler tarafında, ara malı tarafında, enerji tarafında, finansman tarafında, özellikle ara malı, ücret ve

finansmanda rekabet etmemiz giderek zorlaşıyor. Dolayısıyla, zor bir küresel konjonktürden geçiyoruz ama kendi rekabetçiliğimiz de çok iyi bir durumda değil.

Siparişlere bakıyoruz, PMI'lara; onlar da bize zaten önümüzdeki dönemin o rekabet gücü kaybının siparişlere nasıl etki ettiğini gösteriyor, her taraf kırmızı; o yüzden burada da doğru bir tablo yok.

Şimdi, ihracattan bahsettiniz, ithalattan da samimi bir şekilde bahsettiniz. Ben Türkiye'nin dış ticaret başarısını ne kadar ihracat yaptığından daha çok dünyadaki ihracattan ve dünyadaki ithalattan ne kadar pay aldığımıza göre ölçmenin daha doğru olduğunu düşünüyorum çünkü herkesin ihracatı artıyor ya da herkesin ithalatı artıyor. Dolayısıyla, Türkiye küresel ölçekte daha büyük bir ihracatçı mıdır, değil midir, onun sorusuna baktığımız zaman burada bir başarı hikâyesi yok yani hiç 2023 hedefleriyle karşılaştırmasak da Sayın Bakan, burada, baktığınız zaman, ihracatımızın küresel ölçekteki payı artmıyor; tam tersine, azalıyor.

Burada bazı eleştiriler vardı geçen sene de bunu konuştuğumuz zaman "Çin etkisini çıkarttığımız zaman ihracat payımız belki artabilir." diye çünkü Çin çok agresif büyüyen bir ülke; hayır, orada da durum aynı; dolayısıyla, Çin dâhil etseniz de etmeseniz de maalesef, bizim dünyadaki toplam ihracattan aldığımız pay son iki sene içerisinde düşüyor. Ben bunu özellikle Türkiye'nin rekabet gücünde bir kayba uğramasına, izlenen makroekonomik politikanın, özellikle kuru baskılamanın ve finansman maliyetlerinin çok yüksek olmasına bağlıyorum. Dolayısıyla, izlenen ve Türkiye'ye bence istikrar getirmeyen fakat Türkiye'deki özellikle iş dünyasına ek yük getiren bu istikrar programından dolayı bizim dış ticaret performansımızın da istenenden, hedeflenenden çok uzak olduğunu düşünüyorum.

Sizin sunumunuzda vardı, ben de katılıyorum, yepyeni koridorlar yepyeni fırsatlar da açıyor ama şöyle bakmak gerekiyor Sayın Bakan: Biz bu yeni koridorlarla beraber Çin'le daha agresif mücadele etmek zorunda mıyız? Ben sizin sunumunuzda biraz daha fazla Çin ve Hindistan görmek isterdim. Dolayısıyla, bu yeni koridorlarla beraber Çinli şirketler bizim pazarlarımıza ya da bizim koridorlarımızı kullanarak başka pazarlara, bizim rekabetçi olduğumuz pazarlara daha rahat erişebilirler mi? Bu, bizim için önümüzdeki dönem "Made in Europe" kadar önemli göstergelerden bir tanesi.

Avrupa, "Made in Europe", bahsettiniz; sadece bu otomotiv sektöründe değil, karbon yoğun bütün sektörlerde geçerli. Buradaki soru şu: Türkiye'yi kapsamda tutacak ürün ve teknoloji bazlı bir müzakere dosyamız var mı? Bu konuda sizler hazırlık yaptığınızı söylediniz, yurt dışı temaslarınızın olduğunu da biliyorum ama burada özellikle Meclisi daha yakından bilgilendirirseniz seviniriz çünkü yepyeni bir sanayi politikası paradigmasına geçiyor Avrupa Birliği ve burada da bu "Made in Europe" bizi olumsuz etkileyebilecek bir potansiyele sahip. Buradaki müzakere gücümüzün çok yüksek olması gerekiyor.

Tabii, bir de bütün bu üretimi fırsata, yatırıma çevirmek için Türkiye'deki güven ortamının tesis edilmesi lazım. Ben söylemiyorum tekrardan; Küresel İnovasyon Endeksi'ne göre bizler son iki senede daha kötü durumdayız. Hukukun üstünlüğünde, iktidarın sınırlandırılmasında, yolsuzlukta, düzenlemelerin uygulamasında devamlı geriye giden bir ekosistemimiz var. Böyle bir ortamda yurt dışından yabancı yatırım çekmek neredeyse imkânsız. Zaten son açıklanan rakamlar doğrudan yabancı yatırımların eksiye düştüğünü söylüyor.

Peki, üretmenin zor olduğu, rekabet gücünün zor olduğu bir ortamda biz neyle karşılaştık? E, bununla karşılaştık: Fon vurgunu, fon krizi. Şimdi, buraya bakacak olursanız, BİST Sınai Endeksi son dokuz ayda yüzde 12 artmış, BİST Teknoloji yüzde 30 artmış. Şimdi, burada bazı fonlara baktık biz. Tera Birinci Serbest Fonu, aşırı yükselen halka arz hisseleri. Şimdi, sizler cebinde tasarruf olan, parası olan bir sanayici olun, sanayinizi kendi yatırımınızı genişletmek mi istersiniz para piyasası fonuna ya da bu Tera fonlara parasını yatırmak mı istersiniz? İkincisi. Neden? Birincisi oldukça riskli çünkü. O yüzden de baktığınızda cebinde biraz tasarrufu olan, yatırımı olan, yatırımını büyütmek isteyen bir şirket de bunu erteleyip "Ya, bu fonlar çok daha iyi kazandırıyormuş." deyip bu fonlara geçebiliyorlar. Bakın, BİST Sınai Endeksi yüzde 12, BİST Teknoloji yüzde 30 ama Tera Birinci Serbest Fonu yüzde 247; ilk dokuz ay. O yüzden burada kaynakların dağılımında eğer tasarruf sahibi bir yatırımcı "Ben paramı BİST Sanayiye değil de BİST Teknolojide işini doğru düzgün yapan şirketlere değil de Teraya harcamak istiyorum." dese onu çok fazla suçlayamazsınız. Burada özellikle Rekabet Kurumuna çok büyük önem atfetmek gerekiyor. Neden? Çünkü bu şirketlerin yönetim kurulu üyelikleri, fonda adı geçen şirketlerin yönetim kurulu üyeliklerinin nasıl seçildiği, bu yönetim kurulu üyelerinin kalifikasyonu; bunlar bizim için hayati önem taşıyor. O yüzden, mesela, BDDK, EPDK gibi çok kritik kurumlarda insanlar kamuyu bıraktıktan kısa bir süre sonra bir bankanın başına geçebiliyorlar BDDK örneğinde olduğu gibi. Dolayısıyla burada Rekabet Kurulu Başkanına şu soruyu sormak gerekiyor: Kendisi de TMSF'nin başındayken 50'den fazla şirketin yönetim kurulu başkanıydı. Bu konu bizim için hayati önem taşıyor. Yani bizler özellikle bu fon vurgununda adı geçen şirketlere yönetim kurulu atanmasında hangi kriterlere bakıyoruz? Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu, EPDK gibi kurumlardan çıkış yapan bürokratlar bir sene sonra kendini bir enerji şirketinde, bir bankanın başında buluyorsa bu rekabet hukuku açısından, rekabet açısından olumsuzdur.

Son olarak da önemli, Sayın Bakanım, şöyle bir şey var: Bu fon kriziyle gündeme gelen şirketlere sizlerin destek verip vermediğine baktık. Astor Enerji, TURQUALITY desteği almış sizden, Astor'da bir piyasa manipülasyonu var ama burada en önemlisi -otuz saniyede bahsetmek gerekirse- Barikat Siber Güvenlik. Barikat Siber Güvenlik sizden E-TURQUALITY desteği almış, 28 Mart 2023'te. Barikat Siber Güvenlik'in sahibi kim? Tera ve Emre Tezmen. Barikat Siber Güvenlik kamu kurumlarından 650 milyon liralık kamu ihalesi almış, şu anda bir suç örgütünün lideri olarak içerde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - ...ve sizden -çok değil- 2023 yılında siber güvenlik şirketi olarak E-TURQUALITY desteği almış. Burada diğer şirketler de var. Bunlarla ilgili eğer Bakanlığınız bizlere bir açıklama yaparsa çok seviniriz diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Adalet Kaya...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Buyurunuz efendim.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Biz de araştırdık sizin açıklamanızdan sonra. Tera Teknoloji, Barikat Güvenliği Ağustos 2024'te ortak olmuş ve Rekabet Kurulunun onaylaması da Eylül 2024'te olmuş.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Sonra siz desteği kestiniz mi Sayın Bakanım? Yani desteği ne zaman kestiniz?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - O tarihten sonra aldığı yeni bir destek yok.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Pardon, uzatmak istemiyorum ama bu konu önemli gerçekten, teşekkür ederiz de cevapladığınız için. Barikat Siber Güvenlik'e destek vermeyi ne zaman kestiniz?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İsterseniz cevaplamalarda hazırlık yapılsın.

Sayın Bakanım...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT? - Şöyle: Yani 2024 veya 2025'te bir soruşturma yoktu Tera Teknoloji veya Tera grubu adına, biliyorsunuz.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - E-TURQUALITY desteği verdiniz.

Aslında Sayın Bakanım, yani yine kişisel bir polemiğe çevirmek istemiyorum ama Terayla ilgili...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Hayır, hayır, ben hani bir noktaya işaret ettiniz, tarihleri söylüyorum ki 16 Eylül 2026'dan sonra veya Terayla ilgili konu ortaya çıktıktan sonra verilmiş bir destek yok yani o dönemde.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Tamam, şunu anlıyorum...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Ve bir şey daha söyleyeyim...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Lütfen buyurun.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Barikatla bir daha hiçbir şey yapılmadı, Bilişim Teknolojileri Genel Müdürlüğü herhangi bir hizmet alımı da yapmadı 2024 Temmuzdan sonra ama Teranın Barikata ortak olması...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - 2023.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - ...2024 Ağustos, bunun devralınması, Rekabet Kurulunun onaylaması da Eylül 2024.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - En son sizden desteği ne zaman aldı Barikat?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Şöyle...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ümit Bey, bunları en sonunda izah etsinler.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bilgi İletişimden hizmet alımı yaptı diyorsunuz ya...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Hayır, hayır; E-TURQUALITY desteğini ne zaman aldı?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Onu bir araştıralım, bakalım.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Tamam.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakanım, hazırlıklar yapılsın, zaten hepsini cevaplama süresi olacak.

Sayın Adalet Kaya...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığı ülke ekonomisinin temel taşıyıcı kolonlarından biri çünkü sorumluluğunuz sadece ticareti düzenlemekten ibaret değil. Üretimden istihdama, ihracattan ithalata, esnafın geçiminden tüketicinin sofrasına kadar ekonominin hemen her alanını doğrudan etkiliyor; bu nedenle, Ticaret Bakanlığının bütçesi oldukça önemli ancak bizim için daha önemli olan yalnızca bu bütçenin büyüklüğü değil, hangi kesimlere hizmet ettiği, kimin üretimini desteklediği ve kimin çıkarlarını gözettiğidir. 2027 yılı için 104 milyar 290 milyon lira olarak açıklanan bütçe teklifini bu açıdan incelediğimizde ise halkın sofrasını, esnafın kepengini, işçinin emeğini ve doğanın geleceğini koruyan bir yaklaşımı ne yazık ki göremiyoruz.

Sayın Bakan, her fırsatta denetim ve ceza rakamlarını başarı gibi açıklıyorsunuz ancak yurttaşın yaşadığı gerçekler bu tablonun çok uzağında. Rekabet Kurumu 2025 yılında 530 nihai kararı almış, 44 soruşturmayı tamamlamış ve toplam 12,1 milyar lira ceza uygulamış, bu cezaların 4,73 milyar lirası yani yüzde 57'si gıda sektörüne kesilmiş, 2026'nın ilk sekiz ayında ise 248 firmaya 19,7 milyar lira ceza verildiği açıklanmış. Şimdi, bu kadar cezaya rağmen gıda fiyatları düştü mü? Ne yazık ki hayır. Fahiş fiyatlar önlendi mi? Yine hayır. Zincir marketlerin piyasa üzerindeki hâkimiyeti kırıldı mı? Maalesef değil çünkü bu cezalar büyük şirketler için faaliyetlerinin yanında küçük bir maliyet kalemi olarak kalıyor, üstelik Rekabet Kurumunun birleşme ve devralmalara yaklaşımı da düşündürücü. 2025 yılında sonuçlandırılan 416 işleminin 381'ine koşulsuz, 10'una ise koşullu izin verilmiş yani işlemlerin yüzde 94'ü onaylanmış, yalnızca 2 işlem nihai incelemeye alınmış. Bir yandan tekelleşmeyle mücadele edildiği söyleniyor diğer yandan piyasanın

birkaç büyük şirketin elinde toplanmasına kapı aralanıyor. Üstelik Rekabet Kurulunun 7 üyesinin tamamı Cumhurbaşkanlığı tarafından atanıyor. Böyle bir yapının ne kadar bağımsız ve tarafsız denetim yapabileceği ne yazık ki ciddi bir tartışma konusu.

Şimdi, esnafa kredi paketleri açıklayarak destek verdiğinizi söylüyorsunuz ancak esnafın yaşadığı gerçeklik çok farklı. Esnaf artık işini büyütmek için değil ayakta kalabilmek için borçlanıyor. 2026'nın ilk yedi ayında açılan iş yeri sayısı yüzde 8 azalmış, kapanan iş yeri sayısı ise yüzde 8 artmış yani Sayın Bakan, Türkiye'de her gün ortalama 344 esnaf kepenk kapatıyor ve Diyarbakır'da bu 2 katı oranda gerçekleşiyor. Bakanlık ise 2027 yılında krediden yararlanan esnaf sayısını 526 binin üzerine çıkarmayı hedef olarak göstermiş. Oysa, Bakanlığın kendi stratejik planında bile bu kredilerin işletme dışında kullanıldığı, gerçek ihtiyaç sahiplerinin krediye ulaşamadığı ve sistemin etki analizine ihtiyaç duyduğu kabul ediliyor. Bakın, 27 Ağustos 2026 tarihli Cumhurbaşkanı Kararı'yla vergi ve SGK borcu bulunan esnafa kredi imkânı sağlandığı açıklanırken faiz indirim oranları da düşürülüyor yani esnafa bir yandan kredi gösterilirken diğer yandan faiz yükü artırılıyor. Deprem bölgesinde durum daha da kötü, daha da ağır. Konteynerlerde işini ve hayatını sürdürmeye çalışan esnaf, "KOSGEB borçları ve SGK borcu yoktur." belgesi gibi bürokratik engeller nedeniyle desteklere erişemiyor. Esnafın ayakta kalamadığı, kepenklerin birer birer kapandığı bir ülkede bu bütçe teklifiyle yeni bir başarı hikâyesinden, bir başarı hikâyesinden söz edilemez Sayın Bakan.

Türkiye'nin komşuları Irak, federe Kürdistan bölgesi, İran ve Suriye'yle 2025 yılında yaptığı toplam 26 milyar dolarlık ticaret, dış ticaretin yalnızca yüzde 4'ünü oluşturuyor. Bu oran aslında ne kadar büyük bir ticaret ve iş birliği potansiyelinin heba edildiğini, kullanılmadığını da gösteriyor. Nusaybin-Kamışlı Sınır Kapısı 2012'den, Mürşitpınar-Kobani Kapısı 2016'dan beri kapalı. Şenyurt Kapısı'nın kapanması ise 80'lere dayanıyor, 1980 yılından beri kapalı. Hakkâri'deki Üzümlü ve Derecik Sınır Kapıları da ticari yük geçişine kapalı tutuluyor. Irak'la yapılan ticaret neredeyse tek bir kapıya, Habur'a sıkıştırılmış durumda; bu da daha çok maliyet demek. Esnaf açısından, şirketler açısından bunun sonucunda Habur'da transit bekleme süreleri dokuz günü aşıyor. Peki, bunun bedelini kim ödüyor? Sınır kentlerinde yaşayan halk ödüyor, küçük esnaf, üretici ve işçi ödüyor. Bakınız, sınır kapılarının açılması sadece DEM PARTİ'nin talebi değil, bölge halkının ortak talebidir.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası bütçe görüşmeleri başlarken önerilerini bize ilettiler sizlere aktarmak üzere ve ben bu önerileri de burada aktarmak isterim. Nusaybin'in yıl sonu hedefine uygun olarak ticaret, yolcu ve transit geçişlerine açılmasını öneriyorlar. Şenyurt-Mürşitpınar'ın kademeli olarak ticarete açılmasını, Akçakale Ceylanpınar'daki kısıtlamaların gevşetilmesini, Irak ticaretinde Habur'a alternatif olarak Üzümlü ve Umurlu Kapılarının hayata geçirilmesini talep ediyorlar. Bunun yanında Bakanlığınızdan bir diğer beklenti de bölge ihracatının izlenmesi ve desteklenmesi amacıyla Diyarbakır merkezli Dicle ihracatçılar birliği kurulmasıdır Sayın Bolat.

Gelelim ihracata. Sürekli olarak ihracat rekoru kırıldığı iddia ediliyor ancak bu rakamların arkasında ithalata bağımlı bir üretim modeli, güvencesiz çalışma koşulları ve giderek büyüyen bir emek sömürüsü var, maalesef, Sayın Bakan. SGK verilerine dayanan analizler, imalat sanayisinde 53 bini aşkın istihdam kaybı yaşandığını ve bu kayıptan en çok küçük ve orta ölçekli işletmelerin etkilendiğini gösteriyor. TÜRK EXIMBANK kredilerinin yüzde 75'i büyük işletmelere aktarılırken üretimin asıl yükünü taşıyan KOBİ'lere yalnızca yüzde 25'lik pay ayrılıyor.

Bir de işin ekolojik boyutu var Sayın Bakan. Türkiye, Avrupa'nın atık deposuna dönüşmüş durumda. İthalata geleceğim buradan. Geçen yıl 503 bin ton plastik atık ithal etmişiz; sonrası çevre kirliliği, deniz kirliliği. Bu yaz Akdeniz sahillerindeki mikroplastik kirliliği o kadar arttı ki gündem oldu. Bu nedenle, Sayın Murat Kurum, kirliliğin artışında geri dönüşüm tesislerinin önemli pay sahibi olduğunu kabul etti. Yani biz AB'nin çöplüğü durumuna gelmiş durumdayız Sayın Bakan.

İthalat rejiminde bir diğer konu, uygulanan gözetim tebliğlerinin sayısının 192'ye ulaşmış olması. PET reçinesi gibi hammaddelere getirilen ek koruma önlemleri de büyük üreticileri korurken bu hammaddeleri kullanarak üretim yapan küçük işletmelerin maliyetini artırıyor. Yani büyük sermaye korunurken küçük üretici bir kez daha kendi kaderine terk ediliyor.

Sonuç olarak Sayın Bakan, bu bütçe ne yazık ki tarlada ürünü elinde kalan çiftçinin bütçesi olamıyor. Bu bütçe siftah yapamadan kepenk kapatan esnafın bütçesi değil; bu bütçe zincir marketlerde uzun saatler boyunca mesai yapan işçinin, canı pahasına çalışan kuryenin bütçesi değil; bu bütçe sınır bölgelerinde yoksulluğa mahkûm edilen halkların bütçesi değil; bu bütçe büyük sermayenin, rant çevrelerinin, tekelleşen zincir marketlerin ve ithalat lobilerinin bütçesidir. Bizim savunduğumuz ise emeğin, üretimin, küçük esnafın, kadın esnafın, çiftçinin, doğanın ve halkların barış içerisinde bir arada yaşama hakkının korunduğu bir ekonomi politikasıdır. Halkın kaynaklarını halkın ihtiyaçları için kullanmayan, üreticiyi değil tekelleri, esnafı değil büyük sermayeyi, barışı değil güvenlikçi politikaları önceleyen bu bütçeyi kabul etmiyoruz Sayın Bakan.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

Saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Ayyüce Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ticaret Bakanlığının 2027 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Ben, Ticaret Bakanlığının bütçesini sadece alt alta koyulan rakamlar olarak görmenin doğru olmadığını düşünüyorum çünkü ticaret artık yalnızca mal alıp satmak değil aynı zamanda ekonomik güvenlik, teknolojik bağımsızlık, millî egemenliğin de

önemli unsurlarından biri. Ekonomik güvenlik ve teknolojik bağımsızlık deyince ben de sözlerime öncelikle Çin'le başlamak istiyorum: Çin, bildiğiniz üzere, dünyada bu konuda hem öncü giden hem de hızla büyüyen bir ülke. Çin'le olan ekonomik ilişkilerimize baktığımızda, 2025 yılında Çin'den yaklaşık 49,6 milyar dolarlık ithalat yaptığımızı ve buna karşılık ihracatımızın yalnızca 3,3 milyar dolar seviyesinde kaldığını görüyoruz yani bir yılda 46 milyar doları aşan bir dış ticaret açığı verdik. Bu çok büyük bir rakam bizce Sayın Bakan ve bunu kapatmanın, diğer dış ticaret açıklarıyla kıyaslandığında da çok zor olduğunu görüyoruz ya da bununla ilgili nasıl bir strateji yapıyorsunuz, ne planlanma yapıyorsunuz, o konuda sizden bilgi almak da isteriz. Çin'in devlet destekli üretim modelinin elektrikli araçlardan güneş panellerine, tekstilden çeliğe kadar birçok sektörde küresel rekabeti etkilediğini biliyoruz ama bizim sanayicimiz maalesef, yüksek finansman ve enerji maliyetleriyle mücadele ederken Çinli üreticilerin devlet destekli fiyatlarıyla nasıl rekabet edecek, işin açıkçası merak ediyoruz, Türkiye, Çin'in üretim fazlasını sattığı bir pazar hâline mi geliyor diye sormadan edemiyoruz.

Bakanlığınızın haksız rekabet ve damping risklerine karşı bir stratejisi var mı ya da var olan stratejinizin ne? Bununla ilgili de bilgi almak isteriz.

Çinli otomobil markalarının Türkiye pazarındaki varlığının arttığını görüyoruz. Türkiye ne kadar yerli üretim ve teknoloji transferi kazanımı elde etti? Bunu da merak ediyoruz.

Çin'le ticareti konuşurken ben de Doğu Türkistan'daki Uygur Türklerini görmezden gelmememiz gerektiğini burada vurgulamak istiyorum. Amerika Birleşik Devletleri -bildiğiniz üzere- zorla çalıştırma riskine karşı 2022 yılından beri Doğu Türkistan bağlantılı ürünlere özel ithalat kısıtlamalı uyguluyor. Peki, Türkiye ne yapıyor diye baktığımızda, bununla ilgili bir gelişme, bir adım ya da bir planlamayı göremiyoruz. Tamam, Çin'le ilişkilerimiz önemli ama Doğu Türkistan bizim için sadece ticaret yapılacak, mal alıp verilecek bir bölge değil orası bizim aynı zamanda millî meselemiz de. O yüzden, ithal ettiğimiz ürünlerin üretim koşulları denetleniyor mu? Ben bunu merak ediyorum. Türkiye, Uygur Türklerinin zorla çalıştırılması riskini taşıyan ürünlerin denetimsiz pazıları hâline kesinlikle gelmemelidir diyorum. Burada da en azından bu tarz hassasiyetlerle adım atmamız gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Bir yandan da dünya yapay zekâ ve yarı iletken teknolojilerinde büyük bir dönüşüm yaşıyor, bunu hepimiz biliyoruz. Sayın Erhan Usta da bahsetti, bu Tayvan merkezli şirketler küresel çip üretiminde belirleyici bir konumda ve bakıyoruz, son zamanlarda Çekya, Polonya ve Litvanya gibi ülkeler Tayvan'la ciddi teknoloji işbirlikleri geliştiriyor. Tayvan ile Türkiye'nin durumunu da biliyoruz ama Türkiye bu teknoloji ve sermaye hareketinden neden yeterince pay alamıyor? Biz bunu gerçekten merak ediyoruz çünkü Sanayi Devrimi'nden sonra bu teknolojik devrim dünyayı çok farklı bir yere götürüyor, hem de çok hızlı götürüyor. Bu konuda ivedilikle pozisyon alınması gerektiğini söylüyoruz.

Gümrük Birliği avantajımızı, yüksek teknolojiyi yatırımlara dönüştürmek istediğimizi, dönüştürdüğümüzü, paylarının arttığını siz de söylüyorsunuz, Sanayi Bakanı da söylüyor ama bununla yeteri kadar tatmin olmuyoruz, rakamlara yansıdığını da görmüyoruz, bununla ilgili nasıl bir stratejiniz var, onu da merak ediyoruz. Şimdi, bunların yanında Türkiye'nin önünde önemli bir fırsat var, biliyorsunuz, siz de oradaydınız, 30 Ekim'de Ankara'da bir 13'üncü Türk Devletler Teşkilatı Zirvesi gerçekleşti ve burada 163 maddelik bir Ankara Bildirisi kabul edildi. Burada da sizin Bakanlığınızı da ilgilendiren ticaretin kolaylaştırılması, gümrük işlemlerinin hızlandırılması, dijital, ticaret ve orta koridorun güçlendirilmesi hedefleri yer aldı. Hem de Türkiye bu dönem, bu birliğin başkanlığını yapıyor yani bu aslında bizim için bir avantaj ama ben bütçenizde bunun karşılığı nedir, göremedim ya da sunumunuzda burada değildim ama sonradan tutanaklardan takip ettim, bununla ilgili bir açıklama bulamadım, bununla ilgili nedir, öyle bir planınız, hedefiniz, hesaplamalarınız, stratejiniz var mı, merak ediyorum. Türk devletleri arasında ortak elektronik gümrük uygulamalarına ne zaman geçilecek mesela? Tarım ve gıda ürünlerinin sınır geçişlerini hızlandıracak sistemler ne zaman hayata geçirilecek? Orta koridorun lojistik maliyetlerini azaltmak için hangi hedefler belirlendi? Türk Yatırım Fonu aracılığıyla ortak üretim ve ihracat projelerinin geliştirilmesi için hangi çalışmalar yürütülüyor gibi birkaç başlıkta da bilgi verseniz memnun olurum. Türk dünyasındaki ekonomik bütünleşme yalnızca tabii ki bu zirvedeki bildirilerle gerçekleşmeyecek, bunu biliyoruz. Gümrüklerde bekleyen tırların geçişi hızlandığında, ticaret maliyetlerini de düşünmeyi becerdiğimizde ve üreticilerimize yeni pazarlar açtığımızda oralarda biz bu maddeleri gerçekleştirmiş olacağız. İnşallah, en yakın zamanda da bunu görürüz. Türkiye'nin dönem başkanlığında artık bildirilerden somut bir ticari kazanıma geçirilmesi gerektiğini önemsiyoruz, o yüzden burada ilk kez daha bunu vurgulamak istedim.

Buradan da seçim bölgem Adana'ya biraz geçmek istiyorum. Biliyorsunuz, Adana da bir tarım şehri ama aynı zamanda sanayi şehri; tekstilin, kimyanın, gıdanın, makinenin ve enerji yatırımlarının önemli merkezlerinden de biri ancak sanayicimiz yüksek maliyetlerle mücadele ediyor, ihracatımız dış pazarlarda fiyat tutturmakta zorlanıyor. Bütçenizde orta, yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayi ihracatındaki payının 2027 yılında yüzde 49,95'e çıkarılmasının hedeflendiğini gördüm. Peki, Adana'daki firmalarımız acaba bu dönüşümün neresinde, onunla ilgili sızan bilgi alabilir miyiz? Son üç yılda Adana'daki ihracatçılarımıza ne kadar destek sağlandı? KOBİ'lerimiz ihracat teşviklerinden yeterince yararlanabiliyor mu? Bu konulardaki düşüncelerinizi de merak ediyorum.

Adana'nın narenciye üreticisinin de burada sesini duyurmak sorumluluğunu hissediyorum kendimde. Çiftçimiz artan işçilik, ambalaj, nakliye ve soğuk zincir maliyetleriyle ciddi şekilde mücadele ediyor. Bazen ürününü maliyetini karşılayacak fiyata bile satamıyor. Diğer tarafta, vatandaşımız aynı ürünü markette yüksek fiyatla satın alıyor. Üretici kazanamıyor, tüketici ucuza alamıyor. Peki, aradaki fark nereye gidiyor? Bence gerçekten Bakanlığınızın üzerinde durulması gereken önemli bir soru. 5957 sayılı Kanun kapsamında sebze ve meyve ticaretinin düzenlenmesi Bakanlığınızın sorumluluğunda, Hal Kayıt Sistemi de bu ticaretin izlenmesi

için oluşturulmuş. Adana'da üreticiden çıkan bir kilogram limonun veya portakalın tüketiciye ulaşıncaya kadar kaç el değiştirdiğini biliyor muyuz? Hangi aşamada, ne kadar fiyat artışı yaşandığını ölçebiliyor muyuz? Adana'daki toptancı hallerinin modernizasyonu ve soğuk zincir altyapısının geliştirilmesi için somut bir programınız var mı? Yine, bu narenciyeden bahsedince Sayın Bakan, özellikle ihracat yapanlar... Yani, mesela, limon toplanmaya başlandığı zaman soruyorlar: "Neden Hükûmet limon ithalatına aynı dönemde izin veriyor? İşte, fiyat X liradan Y liraya hızlı bir şekilde düşüyor bu sebepten dolayı, niye bu zamanlama böyle ayarlanmıyor ya da neden böyle ayarlanıyor bizim aleyhimize gelişecek şekilde?" diye, gerçekten Adanalı narenciyeci sizden bunun sebebini duymak istiyor ve bu konuda hassas davranmanızı talep ediyor. Esnafımızın da finansmana erişimde zorlandığını unutmamalıyız diyorum. O konuda da kadın kooperatifleri başta olmak üzere Adanalı esnafın bu kooperatiflerle ilgili daha fazla destek vermeniz gerektiğini yani daha üzerinde durulması taleplerini size bu görüşmelerde iletmeyi kendi sorumluluğum adına söylemek istiyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Gülizar Biçer Karaca.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Bakan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri ve değerli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Sayın Bakan geldiğinde bürokratlar kendini tanıtırken bir temennimi iletmiştim, bunu burada tekrarlamak istiyorum. Sayın Bakan, diliyorum ve temenni ediyorum ve talep ediyorum, bir sonraki bütçe görüşmelerine geldiğinizde bakan yardımcısı ve üst düzey bürokrat, yönetici kadrosunda daha çok kadının varlığını görmektir dileğimiz.

Sayın Bakan, bütçe artışlarınıza falan birçok arkadaşımız değindi. Ben de geçmiş dönem bütçe gerçekleşmelerindeki birkaç unsur üzerinden sözlerime başlıyorum. 2025 yılı bütçenizde temsil ve tanıtmanın başlangıç ödeneği 20 milyon liraymış, harcama 95 milyon lirayı aşmış. Başlangıcın 4,8 katında temsil, tanıtıma bir harcama yapmışsınız. 2026'nın başlangıç ödeneği 20,5 milyon liraymış ve ilk altı ayda bu 24 milyon lirayı aşmış, daha yıl sonu gelmedi. Peki, aynı altı ayda piyasa gözetimi için ne kadar harcamışsınız? Aslında bütçeniz 38 milyon lira, sadece 1,3 milyon. Piyasa gözetimi nedir? Piyasa gözetimi, Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğünüz var, bunun faaliyet alanlarında görev yapan bir birim ve burada diyor ki: "Tüketicinin sağlık, güvenlik ve ekonomik çıkarlarının korunması, güvence altına alınması, piyasaya arz edilen mal ve hizmetlerin kalitesinin uygunluğunu denetlemek." Bugün sunumunuzda da ithal ürünlerde de iç piyasa ürünlerinde de "Güvensiz ürüne sıfır tolerans ilkesiyle hareket ediyoruz." demiştiniz. Ben de size UNICEF'in bir araştırmasından söz etmek isterim. UNICEF tarafından Ankara, İstanbul, Eskişehir ve Bursa'da bir araştırma yapılmış çocukların oynadığı oyuncaklar üzerine. Ankara, Bursa, Eskişehir'de perakende satış yapan, oyuncak satan yerlerden numuneler toplanmış ve yüzde 29'unda referans düzeyinin üstünde kurşuna rastlanmış yani referans düzeyinin altında olması güvenli olduğu anlamına gelmiyor. İstanbul'da 10 farklı markadan 63 ürün toplanmış ve bunun yüzde 51'i Türkiye menşeli, yüzde 12'si de Çin menşeli ürünlerden oluşuyor. Buradaki rakamlar inanın çok korkunç düzeyde, neredeyse her on üründen 9'unda toksik elementlere rastlanmış Sayın Bakan. 9 üründe arsenik, 2 üründe civa, 2 üründe kadmiyum gibi özellikle sürekli maruz kalınması durumunda çocuklardaki kanser etkisinin, riskinin yüksek olduğu, az bile olsa yani özellikle kurşun başta olmak üzere toksik kimyasallara kısmen bile temas hâlinde çocuklarda beyin gelişimi üzerinde olumsuz etki, düşük düzeyde bile olsa öğrenme, dikkat ve davranış bozukluğuna sebebiyet veriyor. Şimdi ben Sayın Bakan, soruyorum: O zaman güvensiz üründe sıfır tolerans ilkeniz ne kadar gerçekçidir?

Evet, esnaf konusunda da ben de Sayın Bakırlıoğlu gibi esnaflarımızla, Denizli'de, seçim bölgem Denizli'deki esnaf odalarıyla yaklaşık dört, beş gündür bir görüşme gerçekleştiriyorum. Sayın Bakan, bana iletilen sorunlar şu an için 14 sayfa, küçük puntoyla yazdırmama rağmen 14 sayfa. İletilenleri şöyle bir başlıklar hâlinde topladım: Banka kredisi limitlerinin yetersiz olması, yüksek faiz oranları ve kredi kartı POS komisyonlarının yüksek olması, artan işletme kiraları, elektrik, su, doğal gaz ve akaryakıt gibi sabit maliyetlerin yüksekliği. Burada hafta sonu bir cadde üzerindeki, Denizli'deki bir cadde üzerindeki esnaf ziyaretimden de bir kesit sizinle paylaşmak isterim. Esnafların birçoğu dışarıda, kapılarda dikeliyorlar. Normalde esnafların ışıkları yanar içerisinin görselliğinin artması için. Sordum "Neden burada bekliyorsunuz, neden karanlık?" Dediler ki: "Elektrik maliyetinin altından kalkamıyoruz." Bugün, yine Denizli'de nüfusu 62 binin üzerinde Çivril ilçemiz var, bu ilçemizdeki esnaflarla, esnaf odalarıyla bir görüşme yapıyordum, orada toptan gıda satışı yapan bir toptancı esnaf telefonu aldı, "Sayın Vekilim, 62 binin üzerinde nüfus olan bu ilçede bugün sadece 2 bin liralık satış yapabildim." dedi. Mini market sahibi bir vatandaş hemen yanında, o aldı, "Bir haftadan beri sadece 3.800 liralık satış yapabildim." dedi. Şimdi, Sayın Bakan soruyorum: Bu esnaflarımız BAĞ-KUR prim borçlarını nasıl ödeyecek? Yine, Denizli'deki esnafların yüzde 77'sinin yüklü miktarda BAĞ-KUR prim borçları var ve BAĞ-KUR prim borçlarına ilişkin de bir faizsiz erteleme taleplerini size iletmem kendilerinden talep edildi.

Sayın Bakan, yine, geçtiğimiz yıl yağlık ayçiçeği kuraklık sebebiyle üretimi teşvik edilmiş çünkü az su ihtiyacı olduğundan dolayı, kuraklık gerekçe gösterilerek ve vatandaşlar bu teşvikle ciddi miktarda da yağlık ayçiçeği üretimini yapmışlar. Daha önce yüzde 20 yani hasat döneminde yüzde 20 olan ithalat gümrük vergisi geçmiş dönemlerde, 30 Kasımdan geçerli olmak üzere düşürülüyor, yüzde 12'ye düşürülüyormuş ama bu yıl her ne hikmetse tam da hasat zamanı, ağustos ayında bir açıklama yapılıyor ve 1 Ekim 2026'dan geçerli olmak üzere yüzde 12'ye çekiliyor ithalat gümrük vergisi ve bu üreticiler teşvik edilerek "Kuraklık sebebiyle

bunu ekin." denilen yağlık ayçiçekleri de maalesef üreticinin elinde kalmış durumda yani güveniyor, ekiyor, ektiğinin karşılığını da maalesef alamıyorlar. Bunu da iletmek isterim.

Yine, kooperatifçilik başlığı altında uzun uzun rekorlardan bahsettiniz Sayın Bakan. Bir de şunu dediniz: "KOOP-DES Programı'ndan faydalanma kıstaslarından biri olan aynı projeye beş yıl içerisinde teşvik verilmesini Sayın Cumhurbaşkanımız dört yıla indirdi." Sayın Bakan, KOOP-DES'te 64 milyon liralık destek kararınız var, proje sayısı sıfır. Bunu beş yıl değil, dört yıla indirirseniz ne anlam taşıyacak, işin açıkçası ben de onu anlamakta zorlanıyorum.

Yine, Sayın Bakan, esnaflarımızın sorunlarını tek tek burada ifade etmeye çalışacağım. İşte, BAĞ-KUR ve SSK adaletsizliği, prim borçlarının faizsiz yapılandırılmasını söylemiştim. Yine, banka ve vergi borçlarında faizsiz erteleme...

Sayın Bakan, bir de "Hal Yasası" konusunda bir çalışmanız var mıdır? Bu konuda çok ciddi talepler var çünkü hallerde inanılmaz yüksek miktarda, metrekare başına devasa miktarla da kira bedelleri talep ediliyor ya da devir bedelleri. Bu konuda bir çalışmanız var mı? Bunu da öğrenmek isterim.

Yine, Sayın Bakan, farklı sektörlerde rekabet konusunda -ki Rekabet Kurulu da burada- ciddi sorunlar baş gösteriyor. Trendyolun Ubere devri, GetirYemek'in buraya devri ciddi bir tekelleşme sorunuyla karşı karşıya bırakıyor. Bu konuda bir çalışmanız ya da bunu engelleyecek Rekabet Kurulu ya da Bakanlık olarak bir çalışmanız olacak mı? Çünkü tekelleşme demek gerçekten her alanda, emekçiden üreticiye, tüketiciye ciddi bir problemle karşı karşıya kalmak demektir.

Yine, Rekabet Kurulunun Sayıştay tespitlerinden bahsederek buna ilişkin de açıklama bekleyeceğim sizlerden. Kurumun 2025 yılı mal ve hizmet alım gideri 472 milyon 142 bin 954 lira. "Bunun 339,6 milyon lirası daha önce hukuka aykırı verilen kararlar sebebiyle iade tazminatlarından oluşmaktadır." diyor. Şimdi, ben size soruyorum: Hukuka aykırı bulunan bu kararlar nedeniyle kurum bütçesinden tek kalemde çıkan 339,6 milyon liralık devasa tazminat ödemesinin gerekçesi nedir? Bu konuda bunun önüne geçecek bir mekanizmanız ya da bu kurum zararının geri tahsili için bir mekanizmanız var mıdır? Bunu da öğrenmek isterim.

Yine, kendi iç yönetmeliğinizde yer almasına rağmen neden yıllardır iç denetçi dahi istihdam edemiyorsunuz? Yıllık bütçesi 1,6 milyar harcama yapan bir üst kurulun iç denetim ve ön mali kontrolünün bulunmaması hesap verilebilirlik ilkesiyle bağdaşmadığını düşünüyorum. Buna ilişkin de sizin vereceğiniz cevabı da bekliyorum. Sayın Bakan, tabii ki bunları tek tek ifade ediyoruz ama Sayıştay raporlarında küçücük sayfalarda belirtiliyor. Biz biraz daha işin içine girdiğimizde çok farklı bir durumla karşı karşıya kalıyoruz.

Yine, zincir marketlerin küçük esnaf üzerindeki zararları ve rekabet gücünü zayıflatan etkileri var ve birçok arkadaşımız da bunu dile getirdi. Bu zincir marketler neredeyse mahalle bakkalları, mahallelere kadar yayıldı. Küçük esnafın korunması için bu rekabet ortamı ya da rekabet edememenin önüne geçecek bir çalışmanız var mıdır, bunu da öğrenmek isterim. Yaklaşık 2 milyon 300 bin civarında esnaf var. Gerçekten Bakanlığınızın esnaf, ticaret, tacir, tüccar, ihracatçı, ithalatçı çok geniş bir perspektifte ülke ekonomisine katkı veren bir yapısı var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Bu fon mağduriyeti sebebiyle buralarda oluşacak olan zararların öngörülmesi ve zincirleme zararların engellenebilmesi için Bakanlığınız bütçesinde bir tedbir yok, bu konuda bir çalışmanız var mı?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Karaca, teşekkür ederiz.

Sayın Mustafa Kalaycı, sonrası Tahsin Ocaklı, Orhan Yegin, Kamuran Tanhan olarak devam edeceğiz.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri, sayın basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye ekonomisi güçlü üretim kapasitesi, çeşitlenmiş ihracat, ürün ve pazar yapısı sayesinde küresel zorluklara ve belirsizliklere rağmen dayanıklılığını korumaktadır. Bölgemizde yaşanan savaş ve gerilimin enerji ve emtia piyasalarında yol açtığı arz şokları ile başlıca ticaret ortaklarımızdaki ekonomik zayıflama dış talep koşullarını olumsuz etkilemiştir. Zayıf dış talep koşullarına rağmen ihracatçılarımız rekorlar kırmaya devam etmektedir. Mal ihracatında aylık, on aylık ve yıllık rekorlara ulaşılmıştır. Bu yıl Ocak-Ekim döneminde ihracat yüzde 5,5 artışla 236,8 milyar dolara, 12 aylık yıllıklandırılmış mal ihracatı da yüzde 5,8 artışla 285,6 milyar dolara yükselmiştir. Bu yıla dair 282 milyar dolar mal ihracatı hedefi aşılmıştır. Yıllıklandırılmış hizmetler ihracatı ekim ayı itibarıyla 127,4 milyar dolar olup mal ve hizmet ihracatı toplamında da 413 milyar dolara yükselerek hedefi aşmıştır. Zorlu bir dönemde ekonomimize büyük katkı sağlayan ihracatçılarımızı ve elbette Ticaret Bakanlığımızı kutluyorum. Son dönemde ihracattaki artışta orta ve yüksek teknolojili ihracatın katkısı öne çıkmaktadır. 2025 yılında 2,4 puan artışla yüzde 43,4 düzeyinde gerçekleşen yüksek ve orta ileri teknolojili sektörlerin toplam imalat sanayi ihracatından aldığı pay 2026 Ekim ayı itibarıyla yüzde 44,3'e yükselmiş, 2027 yılında ise yüzde 48,5'a yükselmesi öngörülmektedir. Ülkemizin yüksek katma değerli ihracat yapısına ve sürdürülebilir ihracat artışına ulaşması amacı çerçevesinde, ihracatçımızın desteklenmesinde, gelişen ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yeni politika araçları oluşturulmaya ve mevcut destek unsurlarında iyileştirmeler yapılmaya devam edilmelidir. Türk sanayisi ve ihracatçısı güçlü üretim kapasitesine rağmen artan maliyetler ve uyuşmayan döviz kuru nedeniyle küresel pazarlarda rekabet gücünü kaybetmektedir. Sanayici ve ihracatçımız Asya'nın düşük maliyetli üreticileri ile Avrupa'daki yakın rakipleri arasında sıkışmıştır. Girdi maliyet artışlarının döviz kurlarındaki artışın üzerinde seyretmesi nedeniyle maliyet artışları ihracat fiyatlarına yansıtılamamaktadır. Sanayicimizin kârlılıkları erimiş, yatırım yapma kabiliyeti zayıflamıştır. Sanayicimizin ve ihracatçımızın yeniden rekabet gücü

kazanabilmesi için destek mekanizmalarının bu doğrultuda yeniden şekillendirilmesi gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yürütülen ihracatta döviz dönüşüm desteği 31 Ocak 2027 tarihine kadar uzatılmıştır. Bununla birlikte, ihracatta döviz dönüşüm desteği sistemi 1 Ekim 2026 tarihi itibarıyla kapsamlı bir şekilde yenilenmiştir. Son günlerde döviz dönüşüm desteğinin ihracatçı firmalarca yaklaşık bir aydır alınamadığı konusunda şikayetler gelmektedir. Sayın Bakanım, Bakanlığınızca verilen bir destek olmamakla birlikte Ticaret Bakanı olarak yakından takibiniz gerekmektedir. İhracatçılarımızın döviz dönüşüm desteğinde aksaklıkların giderilmesi ve hızla ödenmesi gerekmektedir. Ayrıca, ihracatçıların rekabet gücünü korumak ve artırmak için döviz dönüşüm desteği 2 katına, yani yüzde 6'ya çıkarılmalıdır. Sanayici ve ihracatçımıza yönelik erişilebilir ve uygun maliyetli fonlama mekanizmaları geliştirilmeli ve kredi tahsis süreçleri iyileştirilmeli, verimliliği artırıcı ve maliyetleri düşürücü tedbirler alınmalıdır.

Serbest bölgeler, ihracata dayalı yatırım ve üretimi teşvik etmek, doğrudan yabancı yatırımlar ve teknoloji girişini hızlandırmak, işletmeleri ihracata yönlendirmek ve uluslararası ticareti geliştirmek amacıyla oluşturulan özel ekonomik alanlardır. Bu bölgelerde firmalara çeşitli vergi istisna ve muafiyet kolaylıkları sağlanmaktadır. Ülkemizde 19 serbest bölge bulunmaktadır, Konya'da henüz yok. Konya, sanayi üretimi, ihracatı ve yatırım iştahıyla Türkiye'nin yükselen şehirlerinden biri hâline gelmiştir. Konya Sanayi Odamızın Konya'nın sanayi altyapısını güçlendirmek, ihracatını artırmak ve uluslararası rekabet gücünü yükseltmek amacıyla belirlediği 5 öncelikli hedefin ilk sırasında Konya'ya serbest bölge kazandırılması yer almıştır. Konya'da serbest bölge kurulmasıyla ilgili çalışmalar devam etmekte olup, bu konuda destekleri için Ticaret Bakanlığımıza teşekkür ediyoruz. Konya serbest bölgesinin yakın zamanda kurulmasını bekliyoruz.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; piyasada fiyatlama davranışlarında bozulma ve fahiş fiyat konusundaki sıkıntılar devam etmektedir. Vatandaşlarımızın mağduriyetine yol açan kontrolsüz fiyat artışlarının önüne geçmek amacıyla piyasa denetiminin daha etkin hâle getirilmesi gerekmektedir. Ticaret Bakanlığımızca özverili bir şekilde denetimler sürdürülmektedir. Sayın Bakanım, fahiş fiyat artışıyla mücadele kapsamında bu yıl 37.351 firma ve 413.999 ürün denetlenerek 506,3 milyon lira idari para cezası uygulandığı sunumunuzda yer almaktadır. İdari para cezaları tümüyle tahsil edilebilmekte midir? Tahsilat oranı ne düzeydedir? İdari para cezalarının etkili olmadığı, caydırıcılık sağlamadığı görülmektedir. Ayrıca, idari para cezalarının etiketlere yansıtılarak bir anlamda tüketici vatandaşlara ödettirildiği iddia edilmektedir. Bu konuda bir araştırmanız ve tespitiniz var mıdır? Fahiş fiyat artışı yapanlara mutlaka teşhir ve geçici iş yeri kapatma cezaları getirilmelidir. Vatandaşlarımızın ekmeğinden aşıranlara kesinlikle göz açtırılmamalıdır. Yapılan denetimlere denetim nosyonuna sahip müfettişlerin, özellikle vergi müfettişlerinin de aktif bir biçimde dâhil edilmesi isabetli olacaktır.

Sırf daha ucuz algısı oluşturmak için yapılan gramaj hilelerine karşı cezalar artırılmalı, başta gıda ürünleri olmak üzere belli başlı paketli ürünlerde tüm markaların uyacağı gramaj standardı getirilmelidir. Piyasa ekonomisi anlayışına uygun olarak tüketicilerin piyasayı gözetebilmesine yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ayrıca, tüketici temsilcilerinin de yönetimde yer aldığı bağımsız bir Piyasa Gözetimi ve Denetimi Kurumu kurulması uygun olacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; TESK verilerine göre bu yıl Ocak-Eylül döneminde tescil sayısı yüzde 7,3 azalırken, sicilden terkin sayısı yüzde 13,5 oranında artmıştır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak esnafımızın ticari faaliyetinin yanında Türk kültüründe önemli bir yer tutan Ahilik geleneğinin devam ettirilmesi suretiyle vatandaşlarımız arasındaki dayanışma ve kaynaşmanın, birliğin, dirlik ve düzenin teminatı olarak görüyoruz. Esnaflar ticari hayatın yapı taşlarıdır. Tescil sayısındaki azalma ve terkin sayısındaki artış da dikkate alınarak Anayasa'nın 170'inci maddesinde de belirtildiği gibi, esnaf ve sanatkârı koruyucu tedbirler vakit geçirilmeden alınmalıdır. Esnafı korumak ve rekabet gücünü artırmak için perakende sektörüne yönelik düzenleme artık yapılmalı, AVM ve zincir marketlerin şehir merkezinde şube açmaları adil rekabet şartlarını bozmayacak şekilde kurallara bağlanmalıdır.

Ayrıca, sebze ve meyve ticaretinde aracılık maliyetinin düşürülmesi, kayıt dışılığın önlenmesi, üreticimizin alın terinin karşılığını alabilmesi ve tüketicinin ucuz ve kaliteli mal tüketebilmesi esas alınarak hal kanunu yeniden düzenlenmelidir. E-ticaret yapan şirketlerin esnafımızdan çok yüksek oranda komisyonlar aldığına yönelik şikâyetler söz konusudur. Esnafın dükkanına âdeta ortak olmuşlar, esnafımız için oldukça ciddi bir maliyet olan fahiş komisyonların mutlaka üzerine gidilmelidir. Ayrıca banka, kredi kartı, POS komisyonları da düşürülmelidir. Küçük esnafın ve çiftçinin vergi ve prim yükünün azaltılması, sübvansiyonlu krediye kolay ulaşımının sağlanması ve BAĞ-KUR prim gün sayısının 7200'e düşürülmesi uygun olacaktır. Bazı girdiler yüzde 1 KDV'ye tabi iken satışta yüzde 10 KDV'yle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Mustafa Bey, teşekkür ediyorum.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Tekrar hayırlı olsun.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Allah razı olsun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Tahsin Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Sayın Bakanı ve heyeti saygıyla selamlıyorum.

Bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Tabii, Sayın Bakan büyüyen ticaret hacminden söz etti ve aslında sarayda Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanmış ve verilmiş olan bütçeyi getirdi önümüze koydu. Bu, sadece bu Bakanlıkta değil, bütün bakanlıklarda aynıdır; bunu biliyoruz. Tabii ki bu bütçeden de ne yazık ki vatandaş lehine bir şey görmediğimizi söylemek zorundayız. Tabii, ticaretin başarısıyla

ilgili sözler var ama anlattıklarınız ile gerçekler arasında da bir uçurum var. Yani şimdi Türkiye; çiftçi ürettiğinin karşılığını alamadığı, vatandaşın markete gittiğinde satın alma gücünü kaybettiği, küçük esnafın borçla, kirayla ayakta kalmaya çalıştığı bir dönemden göçüyor. Şimdi, "ihracat rekoru" diyorsunuz. Mesela, 285,6 milyarlık yıllandırılmış mal ihracatıyla övünüyorsunuz ama kendi Bakanlığınızın kendi performans programında 2026 yılı içinde ihracat miktar endeksindeki değişimi tahmini eksi yüzde 3,5, birim değer endeksindeki artış tahmininiz ise yüzde 7 olmuş. Yani kendi tahminlerinize dayandırarak sattığımız ürünlerin miktarları azalıyor ama dövizde ve paritedeki değişiklikten dolayı para büyümüş oluyor. Bir başka çelişki daha var: Stratejik planda 2027 yılı ihracat hedefi 357 milyar 400 milyon dolar olarak görünüyor ama Cumhurbaşkanlığında bu hedef 292 milyar dolar. Orada tam 65 milyar 400 milyon dolar fark var. Hangisi doğru, bunu tabii sormak lazım.

Şimdi, Ticaret Bakanlığının 2027 yılı bütçesi yaklaşık 104 milyar lira. Bunun 64,7 milyar lirası ihracat desteğine ayrılmış, birçok arkadaşım söyledi. Tüketicinin korunmasına ayrılan kaynak ise 1 milyar 460 milyon lira. Yani arkadaşlar, tüketiciyi korumaya ayrılan kaynağın 44 katı ihracata ayrılmış durumda. Peki, buna karşı mı geliyorsunuz? Şöyle karşı gelmeyiz: Elbette ki bunun piyasaya yarattığı bir enerji, piyasaya yarattığı istihdam ve ekonomiye kattığı bir şey olursa tabii ki karşı gelmeyiz ama bunların hangi şirketlere verildiği konusunda bir açıklama yapılmadığı için Sayın Bakan ne olduğunu bilmiyoruz.

Şimdi, desteklerle ilgili ilim Rize'den de bir şey anlatayım Sayın Bakan: 19 Eylül civarlarındaydı, Rize'de bir sel oldu. Rize'de selden sonra gittik, oradaki küçük esnaflarımızı ziyaret ettik, AFAD da ziyaret etmiş. AFAD ziyaret ettiği esnafa demiş ki: "Sigortanız varsa yararlanırsınız." Bahçesi kopan, çay tarlası giden vatandaşa da denmiş ki: "Çay tarlanız gittiyse oraya ıhlamur ağacı dikin, ıhlamur ağacıyla gelir elde edin." Yani bir devletin veya bir Bakanlığın bir olaya bakışı böyle olamaz. Oradaki esnaf, küçük esnaf sizden şunu istiyor, yapmıyorsunuz. Geldi mi size kadar bilmiyorum ama ben tekrar etmiş olayım. Oradaki küçük esnaf diyor ki: "Bak, devlete borcum var, bu devlete olan borçlarımı ödeyebilecek durumda değilim. Ürünlerimin tamamı suyun altında kaldı. Dolayısıyla, benim prim borçlarımı erteleyin veya yapılandırma yapın. Borcumu ödemeyeyim de demiyorum ama hiç olmazsa bana bu alanda devlet bir alan açsın." Bunları görmeniz lazım Sayın Bakan, bunlar sizin görevleriniz.

Eximbank desteklerinden yararlanan firmaların yüzde 83'ünün KOBİ olduğunu söylediniz ama bunların ne kadarı büyük şirketlerdir, ne kadarı küçüktür, bunları bilmemiz lazım. Aynı zamanda, pazara dönmüşken bir daha başlık açayım orada, şunu tekrar söylemek istiyorum: İşte, demin söylediğim bu şirketlere destek yerine... Mesela, su ürünlerinde ticaret yapan bir firmaya verilen desteği sizin orada yerel balıkçılık yapan insanlara vermeniz lazım; ihracat için konuşuyoruz yani ihracata verilen destek açısından söylüyorum. Dolaylı olarak vergilerin yüzde 65'ini tamamlayan bu insanlara esas destek yapılması gerekirken bunlar balıkçılıkta desteklenmediği gibi seldeki mağduriyetleri karşılanmıyor, aynı zamanda da vergi ertelemeleri de yapılmamış oluyor. Sayın Bakan, Ziraat Odalarının ekim ayı verilerine göre, tarlada, üreticide kilosu 3 lira 90 kuruş olan limon markette 42 liraya, üreticide kilosu 12 lira 50 kuruş olan havuç markette 48 liraya, üreticide 21 lira 60 kuruş olan elma markette 72 liraya alınıyor. Vehbi Vekilim demin zeytinle ilgili çok güzel örnek verdi; 80 lira ilan edilen zeytinin 50 liraya satın alınmasına neden olan koşulları denetleyememek sizin göreviniz; bu, fındıkta da aynıdır, bu, çayda da aynıdır. Çay da 35 lira ilan edilip 25 liraya özel sektöre mahkûm edilirken Ticaret Bakanının bunu önleyecek düzenlemelerde parmağının ve rolünün olması lazım.

Bütün maliyetlerin ötesinde, üreticinin pazarlık gücünü, aracıların ve büyük zincir marketlerin piyasadaki etkisini konuşmak zorundayız. Rekabet Kurumunun sektör incelemesindeki verilerine göre, organize gıda perakendesinde ilk dört firmanın pazar payı 2021'de yüzde 77,45'e ulaşmış durumda.

Sayın Bakan, esnaf borçla ayakta kalıyor. Değerli milletvekilleri, bunu siz de bilin lütfen. Şu verileri verelim önce: Bugüne kadar, 2026 yılının ilk on ayında 103.595 esnafın terkin işlemi gerçekleştirdiğini siz söylediniz. Tabii ki bunların tamamı ekonomik nedenlerle kapanan işletmeler değil ama bu rakamların nedenlerini araştırmak ve ortaya koymak sizin göreviniz yani bunların kaçı borçlarını ödeyemediği için kapandı, kaçı yüksek kira ve işletme maliyetleri nedeniyle faaliyetlerini sonlandırdı, kaçı başka bir işletme türüne geçti? 28 ilde yapılan saha araştırmalarından gelen veriler çok korkutucu. Onlar size geldi mi bilmiyorum. Onlardan da size başlıklar alarak kalan vakti objektif kullanmaya çalışacağım ama vatandaşın temel sorunları şunlar: Bir, yüksek ticari kredi faizleri var, yüzde 48-50 civarlarında. İki, kredi limitlerinin ve kartlarının kısıtlanmasından dolayı elimiz kolumuz bağlandı. Ağır teminat ve kefalet koşulları var. Bunlarla ilgili düzeltme yapılması lazım ve borcun borçla kapatılmasına ilişkin bir yola girdik. Artan işletme ve enerji, kira ve vergi giderleri maliyetimiz var, fahiş kira artışları ve stopaj yükü var. Yüksek enerji ve işletme giderlerinin bize maliyetiyle, alım gücünün düşmesiyle, talep ve cironun daralmasıyla karşı karşıyayız. Bu da bizde siftahsız günlere, müşteri daralmasına ve gelir kaybına yol açan şeylerdir. Tarımsal ve ücretli gelir düşüşünün ticarete etkisinin ne olduğu, sattığı ürünü yerine koyamama endişesini taşıyan, akaryakıt zamları, lojistik ve nakliye maliyetleri nedeniyle tedarik zincirinde özellikle taşımacılık zammı baskısı altında kalan esnaflarımız var yani sınır ticaretindeki kısıtlamalar ve dış ticaret engelleri, sanayide atıl kapasite ve ara eleman açığı, haksız rekabet, idari engeller ve deprem mağduriyeti gibi başlıklarla özellikle vatandaşlarımızın şikâyeti var. Çözümü de kendisi öneriyor vatandaş arasında. Bir, diyor ki: "Kredi faizlerinin yüksekliğini, limit kısıtlarını, 3 katı teminatı ve kefil zorunluluğunu ortadan kaldır."

İki: Kira, stopaj, yüksek elektrik, vesaire, burada prim borcu olduğundan dolayı sağlık hakkından yararlanamıyor; bari -insani bir şeydir- bu prim borcundan dolayı insanlar sağlık hakkından yararlanmayı sürdürsün. Dar gelirli kesimlerin alım gücünü artıracak olan sosyal ve ekonomik destekler sağlansın; ticari nakliyeci ve üretici için ÖTV, KDV indirimli akaryakıt desteği sağlansın; bu birçok yatlarda katlarda konuşuluyor. Sınır kapılarının ticarete açılması; meslek liseleri ve organize sanayi bölgesi entegrasyonu

ve enerji prim desteklerinin uzatılması; küçük esnafı koruyan, güncelleşmiş Perakende Yasası'nın da Türkiye Büyük Millet Meclisinden çıkartılması esnafımızın temel talepleridir.

Şimdi, Sayın Bakanım, bir de soru sorayım size, o soruyla da bitirmiş olayım eğer vaktim kalırsa ama kalmamış. Vaktim geldiğinde sorumla sorarım, tamam.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ocaklı, teşekkür ederim.

Sayın Orhan Yegin...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanımızı ve misafirlerini, bürokratları, kıymetli milletvekillerimizi ve salonda bulunan herkesi ben de saygı ve hürmetle selamlıyorum.

3 Kasım seçimlerinin sabahı olan 4 Kasım günündeyiz. Yirmi dört yıllık iktidarımızın...

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Amerika seçimleri...

ORHAN YEGİN (Ankara) - 3 Kasım seçimleri olmuştu ya. İşte, memlekette siyaseti takip etmediğiniz için, her şeyi çabuk unuttuğunuz için, dün söylediğinizi bugün unuttuğunuz, iki saat önce konuştuğunuzu bugün konuştuğunuz için...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Siz unutuyorsunuz.

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Amerika'yı daha yakından takip ediyorlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...ve Sayın Varank'ın söylediği gibi, Amerika'yı daha yakından takip ettiğiniz için öyle yorumluyorsunuz.

Hülasa, ilk günü; dolayısıyla, oraya dair bir vurgu yaparak söze başlamak kıymetli olacaktır.

Kimsesizlerin kimsesi, sessiz milyonların sesi olma iddiasıyla milletinin karşısına çıkmış. Bütün tezlerimizi hep beraber, siz de biz de ortaya koymuştuk. Milletimiz bizim sunduğumuz tezlere itibar etti ve Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde AK PARTİ kadrolarını iktidara getirdi ve bugün Cumhur İttifakı'yla beraber yirmi dört yıldır kesintisiz iktidarımızı sürdürdüğümüz bir dönem.

Bizim en önemli iddialarımızdan biri de şuydu: Bölgeler arası farklılıkları gidermek; onun üzerinden devam edeceğim konuşmama. İstanbul'da ne varsa Doğu'da, Güneydoğu'da o da olsun; Ankara'da vatandaş, bu milletin ferdi neyle muhatapsa devletin hizmeti, imkânları açısından İzmir'de de Erzurum'da da Hakkâri'de de Şırnak'ta da Artvin'de de Karadeniz'de de Tekirdağ'da da onunla muhatap olsun vatandaşımız iddiamız vardı.

Biz iktidara geldiğimiz gün ve yıllarda, arkadaşlar, Türkiye'de Türkiye İhracatçılar Meclisi istatistikleri "100 milyon doların üzerinde ihracat yapan il sayısı" diye açıklanırdı bir gurur tablosu olarak. Evet, o gün için belki bir gururdu; küçümsediğim için söylemiyorum, geldiğimiz noktayı anlatmak için söylüyorum. 100 milyon doların üzerinde ihracat yapan il sayısı 21'di, 1 milyar doların üzerinde ihracat yapan il sayımız sadece 5'ti ve arkadaşlar, bu 5 il içerisinde İstanbul, Bursa, İzmir, Ankara ve Kocaeli vardı ve ihracatın yaklaşık yüzde 58 küsuru, yüzde 60'ı sadece İstanbul'daydı ama bugün ne oldu? İşte, o Anadolu'nun her yerine ülkenin refahını üretimini yaymak isteyen iktidar ne yaptı? Arkadaşlar, bugün geldiğimiz noktada, 36 milyar dolardan aldığı ihracatı, 14 milyar dolar hizmet ihracatıyla beraber toplam 50 milyar dolar olan mal ve hizmet ihracatını bugün 410 küsur, yuvarlama rakam 410 milyar dolar diyelim mal ve hizmet ihracatı noktasına getirdi.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - O gün doğan da bugün 25 yaşına geldi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hanımefendi, küçümsediğiniz rakamla ilgili bir şey söyleyelim: Bak...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Küçümsemiyoruz Beyefedi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Mal ihracatı, hizmet ihracatı; toplam 50 milyar dolar. Ne kadar zaman önce? Yirmi dört yıl önce. Bugün ne kadar? 410 milyar dolar. Yani yaklaşık her üç yılda bir iktidara geldiği yıl yapılan toplam ihracat kadar ihracatını büyüten bir ülkeden, bir ekosistemden bahsediyorsunuz.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Fon vurgunu kaç milyar dolar?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla, siz istediğiniz kadar küçümseyin; biz üretimi, ihracatı Türkiye'nin her tarafına yaymış, dolayısıyla teknolojiyi ülkenin her tarafında yaymış, dolayısıyla ihracatla beraber istihdamı, yatırımı ülkenin her tarafına yaymış ve bir gurur tablosu bu konuda ortaya çıkartmış bir iktidarız. Dünden bugüne, Cumhurbaşkanlığımızın liderliğinde buna emek veren herkesten Allah razı olsun.

Sadece rakamsal olarak artmamışız, ürünleri çeşitleştirmişiz, teknoloji yoğunluğunu artırmışız ve az önce bahsettiğim gibi, coğrafi yaygınlık açısından da gelişmişiz. Dünya ihracat payındaki payımız 2 kat artmış, 0,55'ten 1,04'e gelmiş, 2 kat artmış ve kilo başına, ton başına dolar karşılığından ürettiğimiz ve sattığımız ürünlerin değeri de artmış ama arkadaşlar, burada her şeye bir bahane, her şeye kötü kötü sözler ediyorlar.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Düşüyor, üç senedir düşüyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Orta yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerin toplam imalat sanayi ihracatımız içerisindeki payı da artmış ama bizim arkadaşlara bakarsanız, konuşmalara bakarsanız doğru düzgün teknoloji ihraç ettiğimiz yokmuş, doğru düzgün bir dünyaya satabildiğimiz bir teknolojik bir şeyimiz yokmuş.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ne var mesela? İPhone'u biz yapıyoruz sanki.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, arkadaşlar, işte, her bir meseleyi birbiriyle bütün olarak gören bir iktidar anlayışıyla karşılaşmış Türkiye. Ülkenin nüfusu artıyor, istihdama ihtiyaç var; ülkenin enerji ihtiyacı artıyor, enerji yatırımlarına ihtiyacı var; ülkenin üniversite sayıları artıyor, bu üniversitelerde daha nitelikli mühendisler yetişiyor ve bunların çalışabileceği alanlara ihtiyaç var.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Borcu artıyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hepsini bir arada yürütmüş... Yola ihtiyaç var, tren taşımacılığında tren yoluna ihtiyaç var, hava limanlarına ihtiyaç var demiş.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Hiçbirini yapmamış.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Her meseleyi birbiri içerisinde önemsediği gibi, birbirini tetikleyen, etkileyen bir bütünün parçaları olarak önemseyip her meseleyi birlikte ele alarak, her meselede bir gelişim katederek arkadaşlar, ihracatımızı da bu konuda bu aşamaya getirmişler.

İhracat pazarlarını genişletmek için, mevcut pazarlardaki payımızı büyütmek için, yüksek teknolojili ve katma değerli ürünlerin ihracatımızdaki ağırlığını artırmak için, firmaların uluslararası rekabet gücünün geliştirilmesi, ihracat kapasitelerinin güçlendirilmesi için, ürünlerini yurt dışında tanıtımı, pazarlanması, markalaşması ve benzeri her şey için her türlü teşviki, her türlü desteği akıl etmiş, düşünmüş ve sadece akıl etmekle kalmamış, hayata geçirmiş ve yıllardır bunu çok güzel bir şekilde uygulayan bir ekosistem, bir sistem inşa etmiş AK PARTİ iktidarları arkadaşlar ve bu işler işte, böyle bu noktaya gelmiş.

Sizin önerilerinizdeki gibi yapmamış "Ya, dövizi yükselt, dolar yükselsin, ithalatın azalsın, ihracatın artsın, onu yasakla, bunu yükselt, para piyasalarında şunu yap, bununla oyna." dememiş, dönmüş, arkada kocaman bir ekosistemi yaşatmış, var etmiş, büyütmüş, olanı geliştirmiş, genişletmiş ve bu noktaya gelmiş.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Dönmüş, para piyasalarında büyük vurgunu yapmış.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla arkadaşlar, meseleleri doğru yerden okuduğumuz zaman doğru görürüz.

Şimdi "Çiftçi ürününü yetiştiremiyor, tam ekiyor, biçiyor, tam biçeceği zaman siz gidiyorsunuz, buğday ithalatını açıyorsunuz." deniliyor.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Evet, aynen öyle, limon mesela.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, az önce Sayın Bakan onlara cevabını verdi Vehbi Bey konuşurken.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Yok, vermedi.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Yok, vermedi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dahilde İşleme İzin Belgesi'yle bu ülkede buğday ithalatı her zaman yapılmaktadır.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Limondan bahsedin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - İhracat yapmak üzere Dahilde İşleme İzin Belgesi'yle yurt dışından kaliteli makarnalık buğday, işte, farklı özelliklerde buğday hep vardı geliyordu, gelmeye de devam etmektedir.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Limon.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama siz o bilgiyi bile gerçeği manipüle etmek için, gerçeğin üzerine bir sis, bir pusu atmak için burada manipülasyon yaparak konuşuyorsunuz.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Yok, manipülasyon SPK'nin işi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Esnafın sıkıntısı var, esnafın sıkıntısı var." Doğru. Ne öneri verecek arkadaş, bir dinleyelim diyoruz, heyecanla kulak kesiliyoruz; "Orayı kapatın, şunlara izin vermeyin, bunları yapın." Zihniyet bu: Kapat, ört, gizle, izin verme, onu engelle, bunu...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ne alakası var ya, kapanmasın diyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Esnaf dinliyor, dinliyor; esnaf utanıyor bu konuşmalarınızdan sizin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, bu ülkede üretim yapmak isteyen, ticaret yapmak isteyen, bu memlekete, bu millete katkı vermek isteyen herkesin önünü açmak bizim boynumuzun borcu. Helalinden para kazanmak isteyen, helalinden işletme, iş yeri açmak isteyen her işin önünü açmak bizim boynumuzun borcu.

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Söylemeseydin iyiydi bunları var ya.

CAVİT ARI (Antalya) - Esnaf seni dinliyor ve utanıyor bu laflardan dolayı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kapatarak, yasaklayarak iş yapmak, kapatarak, yasaklayarak gelişme olacağını zannetmek işte, ha, tam da sizin yaklaşımınız arkadaşlar.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Kaç firmaya kayyum atandı? TMSF kaç firmaya el koydu? Varlık Fonunda kaç firma var?

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Şirketler kapanıyormuş." Az önce rakamlar verildi, gün boyu rakamlar veriliyor. Doğru. Bizim ülkemizde kapanan şirketler var arkadaşlar. Bugün mü oluyor sadece?

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Hep oluyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Tarihin her döneminde oldu, tarihin bundan sonraki dönemlerinde de olacak veya dönelim, başka yerden soralım: Sadece bizim ülkemizde mi şirketler kapanıyor?

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Ya, 1951'de...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Orhan Bey...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bütün ülkelerde şirketler açılıyor, kapanıyor ama siz puslu bir hava üretmek istediğiniz için veriyi oradan veriyorsunuz.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Yoo(!)

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Bu, haram faiz parası değil mi ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Lütfen, açılan şirketlerin sayılarını da verin, hatta yıllar itibarıyla kapanan şirketlerin kaç katı şirket açıldığını da burada zikrederek gerçeğin ortaya çıkacağı bir dille burada konuşun arkadaşlar.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Sen hiç kurumlar vergisine bakıyor musun, sen neden bahsediyorsun!

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Faiz haram olmaktan çıktı!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, geçen sene cari açık, enflasyon vesaire tahminlerde bulunmuşuz, bu sene bunu güncellemişiz, güncelleyeceğiz tabii.

Arkadaşlar, işte, petrolün varili 110 dolarları bulmuş, gazın fiyatı gelmiş 200 küsur eurolara; lojistikte, taşımacılıkta, bölgesel, jeopolitik gelişmelerden biz hiç etkilenmeyen bir ülke miyiz? Bunlardan etkilenmişiz, güncellemelerimizi yapmışız yolumuza devam ediyoruz.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ama bir fondan etkilenmiyoruz!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Söylediğiniz her cümlenin altında kalacak, söylediğiniz her cümleye karşı verecek cevabımız var bizim.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Fon, fon!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz de her söylediğiniz şeyin altında kalacaksınız.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Fon, fon!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Çünkü hep bir yerinden söylüyorsunuz.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Cevapla, fon!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Küçücük bir yerinden söylüyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) - Gözünüz doysun, küçücük dediğin milyarlar...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Fon, fon!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Üstünü örterek söylüyorsunuz.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - İnatla fon diyoruz ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Meseleleri tamamıyla konuşmuyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Milyarlar götürdüler hâlâ küçücük diyorsunuz!

ORHAN YEGİN (Ankara) - O yüzden hep mahcup oluyor, o yüzden hep kaybediyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Fon diyorum, fon!

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Allah'a şükür hiç mahcup olmadık.

CAVİT ARI (Antalya) - Yazıklar olsun!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kamuran Tanhan...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Allah'a şükür hiç mahcup olmadık!

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Cevapla, cevapla!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ortam bir sakinleşsin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Esnafı boykota çağırıyorsunuz, dükkânları yağmalattırıp, taşlattırıyorsunuz, buraya gelmiş esnaf şöyle böyle diyorsunuz.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Orhan Vekilim, bugün iyi değilsin sen, hasta mısın?

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, niye iftira atıyorsun, nerede dükkân yağmalattık!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Kamuran Tanhan Bey'e söz vereceğim, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - İftiracı!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - Nerede dükkân yağmalattık, iftiracı!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu ülkede bir siyasi parti boykot listesine alındı; utanın bundan!

CAVİT ARI (Antalya) - Başkanım, sözünü geri alır mı!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Utanın!

CAVİT ARI (Antalya) - Sözünü geri alsın, iftiracı; terbiyesizlik yapıyor! Biz nerede dükkân yağmalatmışız bir tane göstersin!

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Bu ülkede bir siyasi parti boykot listesine...

CAVİT ARI (Antalya) - Bir tane göstersin!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey...

CAVİT ARI (Antalya) - Bir tane göstersin dükkân yağmalattığımızı!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey, lütfen yeni bir tartışma açmayalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Terbiyesizlik yapmayacak burada!
ORHAN YEGİN (Ankara) - Senin ettiğin bütün hakaretlerin en büyük...
TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sen de fon hırsızlarını söyle!
CAVİT ARI (Antalya) - Sen iftiracısın, her zaman söylüyorum, iftiracısın! İspat et bir tane dükkân yağmalattığımızı!
ORHAN YEGİN (Ankara) - Senin hiçbir zaman ağzından güzel bir cümle çıkmamış.
CAVİT ARI (Antalya) - Dükkân yağmalattığımızı ispat et!
ORHAN YEGİN (Ankara) - Çünkü kirli bir ağzın var.
CAVİT ARI (Antalya) - İspat et, iftiracı!
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Sayın Bakan da gitti orada kahve içmedi mi?
CAVİT ARI (Antalya) - Pis iftiracı, ispat et!
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı...
ORHAN YEGİN (Ankara) - Kirli bir ağzın var!
CAVİT ARI (Antalya) - Terbiyesiz, geri alacak sözünü! Biz dükkân mı yağmalattık Sayın Başkanım?
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Orayı düzeltecek Başkanım.
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Yanlış anlaşılmadır, bazen...
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Devam edemeyiz böyle, orayı düzeltecek!
CAVİT ARI (Antalya) - Terbiyesizlik yapmayacak!
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey...
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Yağmalamak nedir ya!
CAVİT ARI (Antalya) - Nerede yağmalamışız biz, nereyi yağmalatmışız!
ORHAN YEGİN (Ankara) - Hakaretlerden...
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Nereyi yağmalatmışız, söyle bir tane, söyle!
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey, gerçek manada söylemek istediğiniz neyse...
CAVİT ARI (Antalya) - Nereyi yağmalattık!
İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Ülkeyi yağmalayan sizsiniz!
CAVİT ARI (Antalya) - Her zaman aynı iftirayı, aynı pisliği, aynı çamuru atıyorsun!
ORHAN YEGİN (Ankara) - Kardeşim, listeler yayınladınız, o yayınladığınız dükkânlar taşlanmadı mı!
CAVİT ARI (Antalya) - Bıkmadın, usanmadın iftira atmaya!
ORHAN YEGİN (Ankara) - Taşlanmadı mı!
CAVİT ARI (Antalya) - Bıkmadın çamur atmaya!
İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Yalnız taşlayanlar sizinkiler çıktı biliyorsunuz.
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Taşlanmadı, gitti Bakan kahve içti.
ORHAN YEGİN (Ankara) - Evet, ondan sonra gitti Bakan kahve içmeye.
İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Sonra taşlayanlar sizinkiler...
CAVİT ARI (Antalya) - Terbiyesiz, biz devamlı bu saygısızlığı çekmek zorunda mıyız Başkanım; ayıp ya!
İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Taşlayanlar AKP üyesi çıktı.
ORHAN ERDEM (Konya) - Evet, Sayın Tanhan, buyurun.
ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, bir şey söyleyebilir miyim?
Bakın, hakaret edip duruyorlar...
CAVİT ARI (Antalya) - Kardeşim, sen iftira atıyorsun, sözünü geri al dedik.
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Sen iftira atarsan...
ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım...
CAVİT ARI (Antalya) - Sözünü geri al, biz dükkân yağmalatmadık! Biz yağmacı mıyız!
ORHAN YEGİN (Ankara) - Benim sözüme daha misliyle, daha büyük bir iddiayla veya hakikati neyse onunla cevap verebilir. Bu hakareti...
CAVİT ARI (Antalya) - Sen saygısızlık yapıyorsun.
ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu hakareti...
CAVİT ARI (Antalya) - İftira atıyorsun!
MUSTAFA VARANK (Bursa) - Parti adı kullanmadı, sen niye bağırıyorsun?
CAVİT ARI (Antalya) - Niye bağırmayacağım!
MUSTAFA VARANK (Bursa) - Parti adı kullanmadı, sen niye bağırıyorsun!
CAVİT ARI (Antalya) - Niye kullanmadı?
MUSTAFA VARANK (Bursa) - Demek ki üstünüze alındınız.
CAVİT ARI (Antalya) - Niye üstümüze alınacağız!
MUSTAFA VARANK (Bursa) - Parti ismi geçti mi burada!

CAVİT ARI (Antalya) - Kime hitap ettiğini biz bilmiyor muyuz!
MUSTAFA VARANK (Bursa) - Parti ismi geçti mi burada!
TAHSİN OCAKLI (Rize) - Kardeşim, "Siz..." dedi ya, "Siz yağmacılık yapıyorsunuz." dedi ya!
CAVİT ARI (Antalya) - CAVİT ARI (Antalya) - Muhalefet olarak hepimiz buradayız, hepimiz buradayız, hepimiz!
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı...
CAVİT ARI (Antalya) - Hepimiz bu taraftayız.
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, cevabını verdiniz, anlaşıldı.
Sayın Kamuran Bey, buyurun.
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Hayır, hayır; siz bizatihi bu lafın yanlış olduğunu kürsüden düzeltirseniz...
ORHAN YEGİN (Ankara) - Neyin yanlış olduğunu ya!
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Yağmalama lafı yanlıştır, burada kullanılamaz.
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Şimdi, herkes kendi özgürlüğüyle söylüyor.
ORHAN YEGİN (Ankara) - Neyin yanlış olduğunu!
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Yağmalama doğru mu, iftira mı ediyorsun!
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Yanlış anlayacak bir şey yok.
ORHAN YEGİN (Ankara) - Hikâye okumayın burada.
CAVİT ARI (Antalya) - Yağmalayan varsa milyarları fonda yağmalayanlar var, onların da kim olduğunu herkes biliyor; anladın mı!
MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Bunun üzerine bir su içilir.
TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sizin aranızda onlar, sizin aranızda.
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Kamuran Bey, buyurun, başlayın.
ORHAN YEGİN (Ankara) - Sen benim hiç muhatabım değilsin.
CAVİT ARI (Antalya) - Sen benim muhatabım değilsin.
ORHAN YEGİN (Ankara) - Sen benim hiç muhatabım olmayacaksın.
CAVİT ARI (Antalya) - Sen zaten değilsin.
ORHAN YEGİN (Ankara) - Ve asla olamayacaksın.
CAVİT ARI (Antalya) - Ya, bırak, sen kimsin de ben senin muhatabın olacağım, kimsin sen!
ORHAN YEGİN (Ankara) - Sen asla muhatabım olamazsın.
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.
KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.
Tabii, bu tartışmalar demokratik ülkelerde oluyor; bunun altını çizmek...
ORHAN YEGİN (Ankara) - Hakaret de oluyor mu demokratik ülkelerde?
KAMURAN TANHAN (Mardin) - Tartışmalar dedim, hakaret demedim.
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Hakareti sen yapıyorsun!
CAVİT ARI (Antalya) - Ne zaman konuşsan burada aynı hakareti yapıyorsun ya!
KAMURAN TANHAN (Mardin) - Şimdi, Sayın Bakanım...
CAVİT ARI (Antalya) - Ne kadar zehirli dilin var.
KAMURAN TANHAN (Mardin) - Ben yumuşar diye o sözü söyledim ama herhâlde siz yanlış anladınız sayın muhataplar.
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.
KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkürler Sayın Başkan.
Sayın Bakan, değerli Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri, değerli hazırun ve basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.
Sayın Bakanım, bir soruyla başlamak istiyorum: Liyakate önem veriyor musunuz? Olması gereken bu. Şimdi, bunun üzerinden birkaç örnekle gideceğim. Mesela, Mardin İl Ticaret Müdürüne baktım -ben Mardin milletvekiliyim- Şırnak'a baktım, Urfa'ya baktım, Hakkâri'ye baktım, Antep'e baktım, Van'a baktım, Kilis'e baktım. Bunlar hep sınır boyunda olan ve gümrük kapıları olan ilçeler ya da iller; neredeyse hiçbirinin örgün eğitimi yok. Yani örgün eğitimden kastım lisansüstü dört yıllık bir üniversite ya da Türkiye'nin iyi üniversitelerinden mezun olan il müdürleri yok. Tamamının ortak özelliği Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesini sonradan tamamlamış olmaları. Şimdi, mevzuata baktım, 11 tane uluslararası sözleşme, Gümrük Kanunu, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Gümrük Giriş Tarife Cetveli Hakkında Kanun ve bir kanun daha var; yine, 16 tane Cumhurbaşkanı kararı, 8 tane yönetmelik, 15 tane tebliğ, 12 tane de genelge. Şimdi, bu il müdürlerimiz liyakatli de olabilirler, bu konuya vâkıf da olabilir ama hepsinin ortak noktasının Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesini sonradan bitirmiş olmaları liyakati esas aldığınızı gösteriyor mu? Birinci sorum bu.
Şimdi, piyasa denetimi sunumunu da yaptınız: "Piyasa denetimlerini yapıyoruz, şu kadar ceza yaptık, şu kadar kişi denetledik." Sadece denetlemekle olmuyor. Sonuç değişti mi? Hayır. Bu piyasadaki denetimin amacı nedir? İç piyasayı düzenlemek, tüketiciyi korumak, haksız rekabeti önlemek, esnafı ve tüccarı desteklemek, dış ticareti geliştirmek, piyasa güvenini sağlamaktır. Şimdi, bir yere gidiyorsunuz, bir iş yerini denetliyorsunuz; bugün 3 yapmışsa denetimden sonra 5 yapıyor, 10 yapıyor, 20 yapıyor.

Dolayısıyla bu denetimin de aslında bir dönüşü olmuyor. Bakanlığınız piyasayı düzenleyen ve denetleyen güçlü bir kurum değil Sayın Bakanım; genelde sorunlar ortaya çıkınca müdahale ediyorsunuz, önleyici bir tedbiriniz yok.

Yine, ciddi uygulama açıkları söz konusu. Fiyat artışlarını önleyemiyorsunuz, fiyat denetimleri neredeyse yok. Kamuoyu olmayana kadar müdahale de etmiyorsunuz; ya haberlerde çıkar ya bir gazeteciyle ya da Mecliste gündeme gelir, ondan sonra müdahale edersiniz. Tedarik zincirindeki maliyet ve kâr marjları yeterince şeffaf değil. Aynı ürün farklı marketlerde farklı fiyatlara satılıyor, burada da bir eksikliğiniz var. Yine, Bakanlığınızın fiyat oluşumunda önceden takip edilen bir sistemi yok. Bunun yerine çoğunlukla ne yapıyorsunuz? İhlal gerçekleştikten sonra ceza uyguluyorsunuz. Bu bir sisteme dönüşmüş, bu da verimliliği artırmıyor, önleyici bir durum olmuyor.

Denetimin yüksek olması tüketicinin daha uygun fiyatla ürün aldığı anlamına gelmiyor; zaten sonuçlar da ortada. Şu soruların cevaplanması gerekmiyor mu Sayın Bakanım? Ceza alan kaç işletme aynı ihlali tekrar yaptı? Denetimden sonra ürünlerin fiyatları düştü mü? Tüketicinin satın alma gücünde iyileşme oldu mu? Bu sonuçları ortaya çıkarmak gerekiyor. Ticaret Bakanlığının ceza kesen değil, adil ticareti sağlayan bir bakanlık olması gerekmiyor mu?

Yine, bir veri daha... 2025 yılında Kamu Alımları İzleme Raporu'na göre, kamu alımlarında kanun kapsamında 58 tane alım yapmışsınız -2025 yıl için söylüyorum- doğrudan teminde 658. Yani İhale Kanunu 21/(b)'ye göre bu ne anlama geliyor? İstediğiniz kişiye ihale veriyorsunuz, istemediğinize vermiyorsunuz. Bu, sadece sizin Bakanlığa özgü bir durum değil, neredeyse bir devlet, bir hükûmet politikası olmuş.

Şimdi, konularımıza gelecek olursak... Sınır kapıları; evet, bu ülkenin kanayan yaraları, sınır kapıları. Ben Mardin Nusaybin ilçesinde ikamet ettim ve Nusaybin Sınır Kapısı, biliyorsunuz, uzun zamandır kapalı. İşte, o sınır kapısı kapalı olunca sadece ticaret sekteye uğramıyor. Orada yaşayan halklar, inançlar, akrabalık ilişkilerinin tamamı zedeleniyor ve buna ne yazık ki sessiz kalıyorsunuz. Mardin'in sınır boylarında kamusal çıkarı hiçe sayıyorsunuz örneğin; Mardin özelinde gideceksek hem Şenyurt hem Nusaybin hatta Ceylanpınar'ı da Mardin'e dâhil edebiliriz.

Tarih boyunca İpek Yolu kavşağında yer almış, Orta Doğu ve Anadolu'yu birbirine bağlayan köklü bir ticaret, üretim ve kültür merkezidir Mardin. Dolayısıyla, az önce de ifade ettiğim gibi bu sınır kapılarının kapalı olması sadece ticareti etkileyen bir durum değil. Mesela, Kızıltepe Ovası'nda, yine Urfa Ovası'nda üretilen buğdayın, makarnanın, unun ticaretini, yurt dışına ihracını sadece Habur Sınır Kapısı üzerinden yapabiliyoruz ve tüm iş yükünü bir yeri yüklemiş oluyoruz. Bu da bir sorun. Şenyurt Sınır Kapısı -milletvekilli arkadaşlarım ifade etti- 1980 darbesinden sonra kapatılmış ve kırk altı yıldır ticaret ve insani geçişi yapılmıyor. Bunun başka bir örneği var mı mesela? Sadece Türkiye için demiyorum, neredeyse dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir uygulama. Neden kapalı? Bunun için bir bütçe ayırmanıza da gerek yok, bu sınır kapılarının ticarete açılması veya insani geçişlere açılması için bir kaynağa da gerek yok, oraya görevlendireceğimiz personel; onun dışında herhangi bir kamuya maliyeti ya da bütçeye bir yükü de olmaz.

Devlet veya hükûmetleri bugüne kadar sınır ticaretlerini veya sınır kapılarını hep güvenlikçi politikalar üzerinden kurmuştur. Ne yazık ki bu bugün de devam ediyor ama yaklaşık iki yıldır bu ülkede bir çatışmasızlık süreci var, demokratik toplum ve barış süreci var ama baktığımızda, bu sürecin ruhuna uygun adımlar sizin Bakanlığınız tarafından da atılmıyor; sadece siz değil, bir bütün, Hükûmetin tüm bakanlıkları tarafından bu süreç yokmuş gibi, bu çatışmalar, bu karşı karşıya gelmeleri hiç olmamış gibi, bu itirazlar hiç olmamış gibi devam etmeye çalışıyorsunuz. Bu da bu süreci sakatlayan diğer hususlardır.

Yine, Ticaret Bakanlığı 2027 bütçesinde Mardin'in bu iki hayati sınır kapısını -Ceylanpınar'ı da sayarsak 3 olur- insani geçişlere açmak için tek bir adım veya tek bir ödenek veya somut bir takvim öngörmediniz. Nusaybin Sınır Kapısı için şunu ifade ettiniz: "Suriye tarafıyla görüşülüyor." Ama geçen yıl da size sormuştum, ondan önceki yıl da sormuştum; hep görüşme hâlinde, bir türlü bu görüşme pratiğe geçmedi veya açılması için herhangi bir adım atılmadı diye biliyoruz.

Yine, Sayıştaydan birkaç örnek vermek istiyorum...

Bir de şöyle bir husus var Sayın Bakanım: Şimdi, Türkiye'deki bu üretim, özellikle tekstil, ayakkabı sektörü Urfa'da -biliyorsunuz- Antep'te, Kilis'te kümelenmişti, tamamı kuzeydoğu Suriye'ye gitti yani sınırın diğer tarafına gitti ve bunu sizin Bakanlığınızın destekleriyle yapıyorlar. Nerede Afrin bölgesinde, Azez bölgesinde oralarda ucuz iş gücü olduğu için fabrikalar kuruyorsunuz ama oranın mülk...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Yok, biz kesinlikle...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Destek veriyorsunuz. Yatırım...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Maddi destek yok.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - En azından kolaylaştırdığınız yönünde TEPAV'ın raporlarında veriler var. Dolayısıyla...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Siz Bakanlığa inanın.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Verirsiniz bakanım, biz tabii ki size inanıyoruz ama raporlar da ortada yani bu raporları da göz ardı edemeyiz.

Dolayısıyla, Kıbrıs'la ilgili Loizidou davası vardı herhâlde bilirsiniz yani Türkiye'nin hukukçuları bu konuyu bilir. Mülk, anayasal güvence altında alınan mülk, başkalarının mülküne orada ticaret yapılıyor ve Türkiye bunu destekleyicisi olduğu iddia ediliyor ya da söyleniyor, ifade ediliyor. Dolayısıyla, bu ileride Bakanlığınızı, Hükûmetinizi, hatta devleti maddi olarak ya da

uluslararası hukukta zora sokacak bir durum değil midir? Sırf ucuz iş gücü olsun diye, daha çok sömürelim diye bu desteklerin olması bu ülkenin hayrına değil. Tam tersine, gelecekte daha çok zarar vereceği açıktır.

Yine Mardin Ovası için, bu sınır boylarındaki şeyimize...

Sayıştaya gelecektim. Evet, Sayıştay denetçileri Bakanlığınız için çok ciddi tespitler yaptı, 2025'te de yapmıştı. Bunların hiçbirini neredeyse...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - 3 tane bulgumuz var.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - 3 bulguyu da geliştirmediniz veya ortadan kaldırmadınız, üstüne bu yıl daha da fazla oldu. "2021 ile 2024 yılları arasında tam 50 gümrük müdürlüğünde yükleme, boşaltma, depolama, tartım ve kantar hizmetleri ile bunlara bağlı gelirlerin tahsil yetkisi protokollerle özel kuruluşlara ve şirketlere devredilmiş." diyor. Daha vahimi, bu devir protokollerinin 7 tanesi süresizmiş; süresiz. Sayıştay raporunda yer alan bu can alıcı sorulara bu Komisyonun ve halkın önünde cevap vermek durumundasınız diye düşünüyorum. Yine, anayasal olarak toplanması gereken gümrük gelirleri, kantar ve ardiye ücretleri hangi yetkiye, hangi kanuni dayanaklarla özel şirketlere süresiz olarak devredilmiştir?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın İsmail Faruk Aksu...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, Değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak üretimin ve ihracatın, ithalat bağımlılığının azaltılarak sürdürülebilir büyüme ve ihracat artışını sağlayacak politikaları uygulamayı, daha açık ve rekabetçi bir yapı içerisinde dünya ekonomisiyle bütünleşmeyi öngörüyoruz. Ülkemizin küresel değer zincirinde hâkim konuma gelmesi için tedarik ilişkilerini geliştirerek arz güvenliğinin sağlanmasını, hizmet ihracatını çeşitlendirerek turizm, sağlık, eğitim, lojistik, danışmanlık, yazılım ve finans gibi pek çok alanda küresel merkezlerden biri olmasını hedefliyoruz. Ticaret savaşlarının yoğunlaştığı, ekonomik operasyonların kur, faiz, sıcak para ve dijital unsurlar üzerinden tetiklendiği bir dönemde ekonomik güvenliğin de önceliğe alınmasının gerekli olduğunu değerlendiriyoruz. Ülkemiz ihracata yönelik teşvik edici politikalarla birlikte dünya ticareti içerisindeki payını her geçen gün artırmaktadır. Pandemiyle birlikte alternatif üretim üssü olma fırsatı yakalayan Türkiye, bu süreçte uyguladığı politikalarla riskleri fırsata çevirmiş ve ihracat performansını güçlü bir konuma taşımayı başarmıştır. Nitekim 2025 yılında ihracatımız önceki yıla göre yüzde 4,4 oranında artarak 273,2 milyar dolara ulaşmış, dünya mal ihracatından aldığımız pay yüzde 1,04'e yükselmiştir, aynı dönemde hizmet ihracatı da 124,9 milyar dolara ulaşmıştır. Hizmet ihracatında elde edilen başarıyla Türkiye dünyada en yüksek hizmet ticaret fazlası veren 6'ncı ülke konumuna ulaşmıştır. İhracattaki ivme 2026 yılında da devam etmiş, yıllıklandırılmış ihracatımız Ekim ayında 285,6 milyar dolarla tüm zamanların zirvesine çıkmıştır. İhracatın yalnızca miktar olarak değil, teknoloji ve katma değer kompozisyonu bakımından da güçlenmesi sürmüştür, aynı dönemde yıllıklandırılmış ithalat ise 380,8 milyar dolara ulaşmıştır. Tüm bunların sonucunda mal ve hizmet ihracatıyla Türkiye'ye önemli bir ticaret büyüklüğüne erişmiştir. Bununla birlikte, Türkiye'nin 2053'te hedeflediği dış ticaret hacminin yakalanabilmesi için ilave pazarlar yanında işlem sürelerinin, gümrük hizmetlerinin ve lojistik sürecinin daha etkinleştirilmesi ve maliyetlerin düşürülmesi gibi atılımların sürdürülmesi önem arz etmektedir. Türkiye küresel ekonomideki risklere rağmen üretimden, istihdamdan ve ihracattan güç alan kalkınma vizyonuyla dünya ticaretindeki ağırlığını her geçen gün artıran bir ülke olma yolunda kararlılıkla ilerlemektedir. Umuyoruz ki önümüzdeki dönemde küresel tedarik zincirlerindeki çeşitlenme eğilimi, enerji ve emtia fiyatlarındaki istikrarlı seyir, terörsüz Türkiye girişimiyle sağlanan huzur ve bölgesel istikrar ticaretimize önemli katkılar sunacak, ihracat artışımız desteklenecektir. Küresel ticaretteki arz-talep dengesizlikleri, bölgemizde devam eden istikrarsızlıklar, ülkemizin toptan ve perakende sektörünü de etkilemiştir. Perakende sektörü, özellikle gıda enflasyonunun tüketici enflasyonu içindeki payı dikkate alındığında sektördeki aksaklıkların ve yapısal sorunların giderilmesini önemli hâle getirmektedir. Sektörün sağlıklı işleyişi için Perakende Ticaret Kanunu'nda birçok değişiklik yapılmış olsa da mevcut aksaklıkları gidermek üzere gerekli ilave idari ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Piyasa gözetim ve denetimi teknolojik imkânlarla desteklenerek etkinleştirilmelidir. Esnafımızın finansmana erişim imkânları artırılmalı, ödeme kolaylığı sağlanmalı, üretimi sekteye uğratan engeller kaldırılarak desteklenmeli ve korunmalıdır. Perakende ve yaş sebze meyve ticaretinde sağlıklı bir üretim, depolama, dağıtım, pazarlama ve market sürecini inşa edecek şekilde, kurumlar arası eş güdümle köklü, kalıcı tedbirleri içeren bütüncül adımlar mutlaka atılmalıdır. Zincir market ve AVM'ler esnafımızın ticaretini, rekabetini ve geçimini olumsuz etkilemeyecek bir yapıda tanzim edilmelidir. Tekstil deri ve mobilya gibi geleneksel olarak rekabet üstünlüğümüzün bulunduğu sektörlerdeki birikimin marka oluşturmaya yöneltilmesi ve sektörde olası istihdam kaybının önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması gerekmektedir.

İç ticaretteki olumlu gelişmelerden biri de elektronik ticarette sağlanan ivmedir. Bakanlığımızın 2025 yılı verilerine göre Türkiye'de e-ticaret hacmi yüzde 52,2 artarak yaklaşık 4,5 trilyon TL'ye, gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 6,9'una ulaşmıştır. E-ticaretteki bu hızlı büyüme sahte ürün satışı, veri güvenliği, kayıt dışı faaliyetler, komisyon maliyetleri ve tüketici mağduriyetleri gibi bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda e-ticaret mevzuatı yeni iş modellerine uyum sağlayacak ve güven arttıracak şekilde düzenlenmeli, haksız ticari uygulamalara yönelik denetim ve inceleme faaliyetleri artırılmalıdır. Özellikle gıda, enerji,

telekomünikasyon, bankacılık, perakende ve dijital platformlar gibi geniş kitleleri ilgilendiren rekabet denetiminin büyük önem taşıdığı sektörlerde serbest piyasa ekonomisinin sağlıklı bir şekilde işlemesi, vatandaşlarımızın kaliteli ürün ve hizmetlere daha uygun şartlarda ulaşabilmesi açısından Rekabet Kurumu faaliyetleri etkinleştirilmelidir. Bununla beraber, haksız rekabetin önlenmesinde ceza kesilmesi kadar küçük işletmelerin piyasaya girişini kolaylaştıran, girişimciliği destekleyen ve tüketiciye daha fazla seçenek sunan politikaların geliştirilmesi, iç piyasada adil rekabetin sağlanması ve tüketicinin korunmasına yönelik denetimlerin artırılması da gerekli bulunmaktadır.

Sayın Bakan, sayın milletvekilleri; gümrük işlemleri Bakanlığın başta gelen fonksiyonlarından birini oluşturmaktadır. Gümrükler ülkelerinin ekonomik sınırlarını koruyan ve uluslararası ticaretin mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmesini sağlayan temel kurumlardır. Türkiye'nin stratejik konumu da gümrüklerinin önemini artırmaktadır. Bu kapsamda, özellikle kayıt dışı ürünlerin ülkeye girişinin engellenmesinde, vergi kayıplarının önlenmesinde ve standartlara uygun olmayan ürünlerin piyasaya sunulmasının önüne geçilmesinde kilit role sahip gümrüklerimizde denetim ve güvenlikten taviz verilmeden işlem süreleri kısaltılmalı, fiziki ve beşerî kapasite desteklenmeli, mevzuat sadeleştirilmeli ve dijitalleşme yaygınlaştırılmalıdır. Gümrüklerdeki geçici depolama, muayene ve tespit alanı eksikliklerinin giderilerek teknik cihaz ve laboratuvar kapasitesi güçlendirilmeli, statü, hizmet sınıfı ve özlük haklarına ilişkin personel sorunları çözülmelidir. Özellikle kara sınır kapılarında araç bekleme süreleri azaltılmalı, lojistik altyapısı geliştirilerek sınır ticareti kolaylaştırılmalıdır. Açıklamanız da olmuştu, Türk tır şoförlerinin Bulgaristan ve AB sınır kapılarında yaşadığı taşıma maliyetlerini de artıran vize sorunu ihracatçımızla birlikte şoför esnafımızın da rahatlaması bakımından çözüme kavuşturulmalıdır. Türkiye üretim kapasitesi, ticaret altyapısı, coğrafi konumu, genç ve dinamik nüfusuyla sahip olduğu ekonomik avantajı adil, rekabetçi, yüksek katma değer üreten sürdürülebilir bir ticaret sistemiyle buluşturmalıdır.

Bu düşüncelerle bütçenizin hayırlı olmasını diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Sadullah Kısacık.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım ve heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

2027 yıl için Ticaret Bakanlığının teklif edilen bütçesine baktığımızda 104 milyar 287 milyon 271 bin TL olduğunu görüyoruz. Tabii, bu miktar fon vurgununun yani vatandaşın cebinden çalınan paranın sekizde 1'i yani biz vurguncuların çaldığı paranın sekizde 1'ini şu anda Ticaret Bakanlığı bütçesi olarak görüşüyoruz. Şimdi, kalkınma planında ve orta vadeli programda Ticaret Bakanlığının sorumluluğuna baktığımız zaman bu bütçenin gerçekten yetersiz olduğunu görüyoruz yani Sayın Bakanım, Allah yardımcınız olsun, sorumluluk çok. Ben hem On İkinci Kalkınma Planı'nı inceledim hem orta vadeli programda, siz de stratejik performansta belirtmişsiniz ama bu bütçe bu sorumluluğa az gerçekten de. Bu anlamda, buradan iktidara, iktidar milletvekillerine çağrımız, bu Ticaret Bakanlığı bütçesinin sorumluluklarını yerine getirebilecek bir şekilde artırılmasıdır.

Şimdi, Ticaret Bakanlığımız, tabii, ticaretin dönmesini sağlayan, ticaretin artırılmasını sağlayan bir bakanlık, görevlerinden biri de bu ama Sayın Bakanım, esnafa sahip çıkmadığınızı görüyorum. Yıllardır esnaf özellikle hem Maliye tarafından hem SGK tarafından kıskaca alınmış, esnafın bankadaki hesabına bloke konuluyor borcundan dolayı, müşterisine yazı yazılıyor, deniliyor ki: "Bak, sizde alacağı var bu firmanın. Firmaya ödemeyin, bize ödeyin." yani hem firmanın itibarı zedeleniyor hem de burada ticari alacağına bir şekilde el konuluyor. Firmanın kredi kartlarına bloke konuluyor, firmanın araçları bağlanıyor yani şunu söyleyeyim: Bu ülkede esnafla uğraşıldığı kadar başka kimseyle uğraşılmıyor yani bu esnafla uğraşıldığı kadar yasa dışı bahisçilerle uğraşılsa kökü kazınır, bu esnafla uğraşıldığı kadar uyuşturucu tacirleriyle uğraşılsa ortada uyuşturucu taciri kalmaz ama nedense yapay zekâyla, vergi müfettişleriyle topyekûn bir saldırı var esnafa. Esnaf sahipsiz Sayın Bakanım. TESK korkusundan bir şey söyleyemiyor. Siz yıllarca iş dünyasında başkanlık yapmış, iş camiasının sempati duyduğu ve sevdiği birisiniz; esnaf "Ömer ağabeyimiz nerede? Hani, Bakanlıktan da vazgeçtik, hani Ömer ağabeyimiz acaba Bakanlar Kurulunda bunu dile getirmiyor mu?" diyor. Esnaf kan ağlıyor, esnaf çöküyor yani esnaf şu anda krizden değil, Hazine ve Maliyeden ve SGK'den dolayı batacak. Zaten dün Sayın Işıkhan'a da söyledim. Yani deseniz ki "Ya, biz borcunuzdan vazgeçtik, anahtarı bırakın." esnaf hemen anahtarı bırakacak, size "Allah razı olsun." diyecek, bırakıp gidecek tazminattan, şundan, bundan, borcunu ödeyemediği için. "Acaba çevirir miyim? Acaba bir sonraki sene daha iyi olur mu?" diye esnaf borçlanmaya vesaire devam ediyor ama esnafın şu anda ticareti kilitlendi Sayın Bakanım, birincisi bu.

İkincisi, bu fon vurgununda... Ticaret denilmişken bu fon vurgununun önemli bir kısmı, önemli bir özelliği daha var. Şimdi, bu para piyasası fonlarında KOBİ'lerimizin ve esnafımızın ciddi bir şekilde parası takıldı. Şimdi, bu para piyasası fonlarını diğer fonlardan ayıralım yani para piyasası fonu insanın hisse senedi fonu gibi hani "Gireyim, risk alayım." diye değil, günlük ödemelerini yapıyor, "Enflasyona yenilmeyeyim." diye de orada biliyorsunuz, bir parayı işte, günlük neresi getiriyorsa oraya yatırmış. Çoğu esnafımızın, çoğu işverenimizin, çoğu sanatkârımızın kasası gitti. Şu anda, ben dün Genel Kurulda da söyledim, bunlar dönen varlık. Şimdi, bu dönen varlık kilitlenince bu sefer ne oldu? Piyasada para dönmemeye başladı. Piyasada para dönmemeye başlayınca bu sefer "fon krizi" dediğimiz olay bir reel sektör krizine doğru evriliyor Sayın Bakanım yani size de eminim birçok şikâyet geliyordur. Bu anlamda, özellikle para piyasası fonlarının bir an önce açılması lazım ki dönen varlıklar bir dönsün. Şimdi, hisse senedi fonlarına yatırılan para belli bir vadeyi, uzun vadeli düşünen yatırımcılardır, onlar hani, "Bugün yatırayım, yarın alayım." diye düşünmez ama para piyasası yarın ödemesi var, yarın kredi kartı var, yarın SGK'sini ödeyecek, vergisini ödeyecek vesaire. O para şu anda esnafın elinden bir şekilde gitti. Bana şunu yazan esnaf arkadaşlarımız bile oldu hani, 1 milyon ödeneceği zaman bir hayal kırıklığı yaşandı

insanlarda "Ya, cebimizde de hiç para kalmadı ki. Yasa görüşmelerinde 1 milyon gelsin de bari acil ödemelerimizi yapalım." diye yani insanların şu anda kasası çalındı. Bir esnaf eskiden kasaya koyardı parasını, şimdi bankaya koyuyor, o da günlük değerlensin diye o gün fona alınır her öğleden sonra. Kasası çalındı Sayın Bakanım. Bu anlamda da para piyasası fonları için Bakanlığınızın özel bir takip yapmasını rica ediyoruz.

Diğer taraftan, Sayın Bakanım, bu tarım sektöründe ciddi bir israf var yıllardır. Ben buna biraz kafa da yormaya çalışıyorum, Adana Milletvekiliyim, Çukurova'nın çocuğuyuz. Ya, şimdi ben tarlada herhangi bir mahsulün kalmasını kabullenemiyorum yani karpuz niye tarlada çürür kalır? Mesela, şu anda limon Çukurova'da, tarlada, dalında kaldı. Üreticimiz, limon bahçesini limonla beraber kestiriyor. Ya düşünüyorum, limonun tuzu yapılıyor, suyu içiliyor, aynı zamanda kimya sanayisinde kullanılıyor vesaire, her alanda kullanılan bir ürün. Peki, biz bunu niye derelere döküyoruz Sayın Bakanım? Limon öyle, karpuz öyle, şu anda incir öyle, üzüm öyle, patates öyle, yeri geldiği zaman soğan öyle. Ticaret Bakanlığımız bir birim kurup bu dalında veya tarlada kalan ürünlerin gerek yurt içinde tüketilmesi gerekse bir hatla yurt dışında satılmasıyla ilgili bir faaliyette bulunamaz mı? Bakın, çiftçinin bir kere tarlada kaldı ya ürünü, zaten ürününden vazgeçiyor çiftçi, para istemiyor. Burada benim önem verdiğim şey, bu ürünlerin dereye dökülmesi veya tarlada gübre olarak kullanılması yani millî servetimizi biz niye gömüyoruz tarlaya? Çiftçi de para istemiyor madem, mesela patates mi tarlada kaldı, Ticaret Bakanlığımız bu konuya eğilsin, patatesin işte yurt içinde tüketilmesi için yemekhaneler olur, kent lokantaları olur, vesaire olur yani o ürüne ağırlık verelim. Limon mu tarlada kaldı mesela? Örnek limon kaldı değil mi Sayın Bakanım, onun hani suyunun vesaire değerlendirilmesi, bunun ihraç edilmesi, her türlü yolla bir şekilde biz onu eritelim. Dediğim gibi, çiftçi size şunu diyecek: "Ya, bu ürünü alın da ne yaparsanız yapın artık." Ama en azından bu ürün tarlada kalmasın. Tabii, limonun şu anda Adana'da kilosu bir lira değil. Elinizi öper 4 yaşında bir oğlum var, geçen hafta sonu bir AVM'de limonata gördü "Baba bana limonata alır mısın?" dedi. "Tamam oğlum." dedim. Bu ara yani lüks bir yer de değil, AVM'lerde ara büfeler olur ya, Sayın Bakanım orta boy limonataya 150 lira para verdim. O da bildiğimiz büfede, o el sıkımı dediğimiz bir büfe. Dedim ki: "Ya Adana'da limonun kilosu bir liraya gitmiyor, yarım boy bir limonataya 150 TL para verdim." Şimdi, işte, biz tüketimi de bir taraftan böyle engelliyoruz. Madem şu anda limon çok ucuz, dalında para etmiyor. Aslında biz bu tür şeyleri piyasaya bir şekilde versek belki toplumu da şey yaparız ama bakın, böyle bir işte sıkıntı. Bu fişi, fişini de özellikle aldım ki yanıma, dedim bunu böyle şey yapalım, bugün belirtmek için.

Son olarak, bu araç politikalarından dolayı da Sayın Bakanım, biz ya, çöp arabaya biniyoruz. Çöp arabaya çok yüksek fiyata biniyoruz yanlış ÖTV politikalarından dolayı, lüks arabalara da ultra pahalı fiyata biniyoruz. Yani, şimdi bakıyorum, bu Çin'den gelen araçlara veya Güney Kore'den gelen araçlara, en baz, en düşük modelleri geliyor. Biraz daha onların güzel modelleri, iyi modelleri var yani bizim milletimizin konfor içinde bineceği, onlar hiç gelmiyor. Onlar gelse biz bu üst düzey Alman otomobillerine bu kadar yüksek fiyat vermeyeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - TOGG var.

SADULLAH KISACIK (Adana) - TOGG'da devam etsin ama şu anda mesela Güney Kore'deki bir firmanın burada elektrikli araçları ikinci bir durumda satışta, servisi belli, kendi bir takım uygulamaları var, araç şey, dolayısıyla bunlara bir çekidüzen verilmesi lazım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Hakkı Saruhan Oluç...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın vekiller, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hoş geldiniz.

Sunumunuz için teşekkür ederiz.

Birkaç noktaya değinmek istiyorum kısa kısa. Şimdi bir tanesi, TÜİK verilerine girişim özelliklerine göre dış ticaret istatistikleri açısından baktığımızda Sayın Bakan, son beş yılda, 2020-2025 arasına baktığımızda şöyle bir tablo ortaya çıkıyor -siz de büyük ihtimalle vardır bu veriler- ihracatçı girişim sayısı yüzde 90 artmış vaziyette 2020-2025 arasında, ithalatçı girişim sayısı yüzde 340 artmış vaziyette yani çok ciddi bir fark var yani tek tek rakamlara baktığımızda da bunları görüyoruz yani mesela, 2025 yılına geldiğimizde ihracatçı sayısı 166.459'a ulaşmış girişimciler açısından, ithalatçı girişimci sayısı 323.769'a fırlamış yani çok ciddi bir artış var ve üstelik bu verileri daha detaylı incelediğimizde şunu da görüyoruz: Ana faaliyet konusu ticaret olan girişimlerde dış ticaret yapanların sayısındaki artış sanayiye göre daha hızlı olmuş. Bu, aynı zamanda Sanayi Bakanlığının sorunu elbette ki. Sanayi ve ticaret dışındaki tüm diğer sektörlerde de değişim çok daha çarpıcı bir şekilde karşımıza çıkıyor yani ihracatçı sayısı diğer sektörlerde yüzde 86 artarken ithalatçı sayısındaki artış yüzde 1.252 civarında olmuş yani çok ciddi bir farklılaşma var. Detaylar dediğim gibi siz de vardır. Bunun önemli bir tehlike olduğunun ne kadar farkındasınız bilmiyorum, buna yönelik önlemler aldınız mı bilmiyorum ama yani son beş yılda ithalatçı girişimci olmanın cazibesi çok yükselmiş. Bu, sizin döneminize denk geldiği için söylüyorum. Dolayısıyla neden acaba daha çok ithalat yapmaya yöneliyor girişimciler? Bu konuda bir araştırmanız var mı, bir önleminiz var mı? Bunu öğrenmek isteriz elbette ki.

Şimdi, üzerinde durmak istediğim ikinci konu -siz de sunumunuzda da epey kapsamlı ele almışsınız- Avrupa Birliği pazarıyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum: Şimdi, Avrupa Birliği pazarına baktığımızda burada da bir alarm var, iki nedenle alarm var, ikisine de değineceğim: Birincisi, hani alarm neden var, onu söylemeye çalışayım: Yani mesela Avrupa Birliğinin motorlu kara taşıtları ithalatı yüzde 10 artmış, elektriksiz makine ithalatı yüzde 19 civarında artmış, Türkiye'den alımlarındaki artış ise yüzde 4 ve

yüzde 2'de kalmış bu iki söylediğimde yani Avrupa Birliğinde artış var ithalatta fakat Türkiye'den ithalatında çok ciddi bir düşüş var. Avrupa Birliği Türkiye'nin en büyük ihracat pazarlarından bir tanesi yani baktığımızda yine Türkiye'nin bu yılın ilk yedi ayındaki payı yüzde 11 civarında artmış Avrupa Birliği açısından, aynı Avrupa Birliği Çin'den yüzde 15,5, ABD'den yüzde 10 artmış ithalatı yani burada da Türkiye'den ithalatı sadece yüzde 2,9 yükselmiş, bir bütün olarak baktığımızda bunu görüyoruz. Dolayısıyla, burada bir sorun olduğu görünüyor yani Avrupa Birliğindeki pazar payımızda bir gerileme var ve bu zaten TİM Başkanının da bu konudaki eleştirilerini sizler de biliyorsunuz yani Türkiye'nin küresel ihracattan aldığı payda bir gerileme olduğuna dair eleştirisi var, bunu da dile getirdi TİM Başkanı.

(Uğultular)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, çok ses var. Lütfen konuşmacının sözü kesilmesin.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Şimdi, buradan nereye gelmek istiyorum? Sizin sunumunuzda da merak ediyordum var mı olacak mı diye. Var, hakikaten üzerinde çalışmakta olduğunuzu gördüm, Sanayi Bakanlığıyla konuştuk, onlar pek bu konuyla ilgilenmiyorlar ama sonunda yani mutlaka onların da ilgilenmesi gerekecek, o da bu "Made in Europe" meselesi fakat yani burada siz diyorsunuz ki: "Teknik heyetlerimiz görüşmelere başlamış olup resmî müzakerelere ise en kısa sürede başlamayı hedeflemekteyiz." Ya, biraz geç kalınmış gibi yani umarız yanılıyorumdur.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Gümrük Birliği...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Efendim...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Gümrük Birliğinin yenilenmesiyle ilgili mi?

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Yok, bu "Made in Europe"la ilgili.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bir yıldır yoğun görüşüyoruz.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Öyle mi? Tamam, geçen sene geldiğinizde böyle bir konuyu çünkü çok konuşmamıştık. Evet yani bu ciddi bir sorun aslında, siz de farkındasınız ve yani bu sorunun Türkiye ekonomisini ciddi ölçüde etkileyeceğini öngörmek gerekiyor. Dolayısıyla yani müzakereyle ne kadar bu konuda bazı şeyler elde edilebilir? Bunu elbette ki bilmiyoruz, göreceğiz ama yani mutlaka adım atılması gerektiğini söylemek istiyorum çünkü Avrupa Birliği belli ki kendi sanayileşmesini koruyabilmek için hem Amerika hem Çin açısından baktığımızda birtakım alışılmadık tedbirler alarak korumacılığı geliştirmeye çalışıyor yani ticaret duvarlarını yükselterek değil içerdeki birtakım teşviklerle maliyette düşürme yaratmaya çalışıyor. Bunun da tabii ki Türkiye'ye çok ciddi bir yansıması olacağı çok açık ortada. İlk yansımasını BYD'de gördük biliyorsunuz, bu önlemlerle BYD Manisa'da yatırım yapmaktan vazgeçti, kalktı Macaristan'a gitti yatırım yapmak için çünkü AB'nin aldığı önlem burada otomobil üretimini BYD açısından anlamsız kılmıştı nihayetinde. Dolayısıyla öngörülemeyen bir süreç değildi bu. Umarız bu konuda gereken adımlar atılabilir, gereken sonuçlar elde edilebilir çünkü eğer başarısız kalınırsa bu müzakerelerde bunun ekonomiye yansıması ağır olacak yani Avrupa Birliğinin en büyük ihracatçı pazarı olması nedeniyle bunu söylüyorum.

Şimdi, çeşitli sınır kapıları üzerine arkadaşlarımızın her biri epey konuştu. Bu konuda daha evvelki bütçelerde siz geldiğinizde de ben konuşmuştum hatırlarsanız, o zaman da bunun üzerinde çalışıldığını söylemiştiniz ama herhangi bir sonuç elde edilemedi. Elbette ki sadece sizin meseleniz değil bu, onun farkındayız ama en azından Ticaret Bakanlığı olarak sizin bu konuda Dışişleri Bakanlığını sıkıştırmanız iyi olur. Biz Dışişleri Bakanlığı geldiği zaman da Sayın Fidan'a bu konudaki taleplerimizi ve eleştirilerimizi yöneltmiştik. Bu konuda ortak bir çabayla bu sınır kapıları meselesinde bir çözüm üretilebilir diye düşünüyorum.

Son olarak, kısa bir şey daha söylemek istiyorum. Ticaret Bakanlığı personelinin çalışma koşulları ve özlük hakları açısından çeşitli beklentileri ve talepleri olduğunu duyduk, bize aktardılar, bunların bir kısmına siz zaten vâkıfsınızdır büyük ihtimalle. Ben Ticaret Bakanlığı personelinin bu özlük haklarına ilişkin en azından başlıkları -onlar taleplerini zaten size iletiyordur- dile getirmek istiyorum. Bir, bu göreve iade sonrası...

(Uğultular)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Sayın Başkan...

ÖZNUR BARTİN (Hakkâri) - Çok gürültü var.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, biraz önce de uyardım, konuşmacının insicamı bozuluyor, bireysel konuşmaları dışarıda yapalım lütfen.

Teşekkürler.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Bunların birkaç tanesini sıralayayım ama zaten onlar size taleplerini iletiyorlardır dediğim gibi. Bir, göreve iade sonrası görev yerinin değiştirilmesiyle ilgili talepleri var. Geçici görevlendirmelerde daha adil davranılması ve şeffaf davranılması konusunda talepleri var. Sınır kapıları ve geçici görev yerlerinde barınmayla ilgili talepleri var. Fazla çalışma ücretlerinin katsayısı ve dağıtımıyla ilgili talepleri var. Muayene memurlarının A ve B karne hakkı hakkında talepleri var. Kurum avukatları tayin ve vekâlet ücreti sorunlarının çözülmesini istiyorlar. Muayene memurlarının görev tanımının genişletilmesi konusunda, rotasyon ve aile birliği mazeretleriyle ilgili talepleri var. Bunlar da Ticaret Bakanlığı personelinin kendi çalışma koşullarıyla ve özlük haklarıyla ilgili çeşitli talep başlıkları ve konular. Umarız bir dahaki sene bütçe yapılırken tekrardan konuşmaya başladığımızda, Ticaret Bakanlığı personelinin bu haklı taleplerinin de önemli bir kısmı yerine gelmiş olur.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Cavit Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan hoş geldiniz.

Öncelikle bu yıl içerisinde üretimde bazı ürünlerde fazlalıklar yaşandı. Başta Antalya ve ilçelerinde meyve üretiminde önceki yıllara göre fazlalık yaşandığı bir gerçek. Ancak ihracat politikalarına hızlı adapte olunamadığı için başta erik, elma, armut gibi ürünler ve hatta sonrasında da sebze fiyatları gerçekten üretim maliyetinin çok altına düştü. Bu anlamda da üretici 6 liraya eriği müşteri bulabilirse sattı, bulamazsa da döktü. O nedenle, ihracatla ilgili süreçlerde hızlı hareket edilmesi ve ihracat politikalarının yeniden revize edilmesi gerçeği ortaya çıkmıştır. Çiftçimiz, üreticimiz geçen sene de mağdurdu ama gerçekten bu sene daha da mağdur durumda, neredeyse iflasın eşiğine geldi.

Burada rakamlar konuşuldu, üstelik bu rakamlar sizin verdiğiniz rakamlar yani işte 2020 yılından 2026 yılına kadar geçen süre içerisinde esnaf ve sanatkârların 2 milyon 156 bin 172 tescil, 810 bin de terkin işlemi yaptığına dair veriler sizin verileriniz. Altı yıllık süre içerisinde bu memlekette iş yeri açan ve kapatan esnaf oranına baktığımızda yüzde 37,5 esnaf iş yerini kapatmış. 2026 yılında ise 245 bin yeni tescil işlemi, 103.595 terkin yapılmış yani iş yerini kapatmış esnaf; buradaki oran ise yüzde 42,5 yani ortalamanın üstünde bir orandan bahsediyoruz.

Şimdi, siz bunu ifade ederken artı yani sanki lehte bir durum varmış gibi, "Fark 141.481." diye ifade edip aslında rakamların içerisine bunu giydirmeye çalışmışsınız ama buradaki acı gerçek şu: 10 esnaf iş yeri açmış, 4'ten fazla esnaf kapatmak zorunda kalmış. Bu, gerçekten acı bir tablodur; esnafın içinde bulunduğu kötü durumu gösteren bir durumdur. Yeni açılan iş yerleri genellikle yeme içme esnafı ama kapatan esnaf ise bakkal ağırlıklı. Hep söylüyoruz, bir perakende yasasının bir türlü bu iktidar tarafından çıkarılmadığı... "3 harfli" olarak ifade ettiğimiz zincir marketlerin sayıları yüz binleri geçti. Artık her sokağa, her mahalleye, her köye açılan bu zincir marketler her şeyi satıyor; kırtasiye, efendim, neredeyse kamyon lastiğine kadar her şeyi satan buradaki iş yerleri nedeniyle bakkal esnafı da ne acıdır ki iş yerlerini kapatmak zorunda kalmış, en çok kapanma da buralarda. Aynı olumsuz tablo aslında şirketlerde de mevcut. Yine, sizin verdiğiniz sayılara göre de açılanın yanında da ciddi sayıda şirketlerin kapandığını görüyoruz.

Sayın Bakan, esnafların sorunları çok fazla; en başta gelen sorunları da finansa erişim. Gerçekten, esnafımıza kredi verildiğini... Siz de biraz önce 1,5 milyona kadar kredi verildiğini ifade ettiniz. Evet, esnafa iş koluna göre 1,5 milyona kadar kredi veriliyor ama hangi esnafa veriliyor? Vergi ve SGK borcu olmayan esnafa veriliyor. Çiftçi kredi almaya gidiyor, deniliyor ki: "Vergi ve SGK borcun olmayacak." Şimdi, ben, bir Bakan ve iş dünyasından gelen birisi olarak size soruyorum: Bu memlekette vergi ve SGK borcu olmayan kaç esnaf var ve kaç tane çiftçi, üretici var? Mümkün mü? Değil. İşte, o nedenle de şu an maalesef ki esnafımız, çiftçimiz krediye ulaşamıyor. Vergi ve SGK borçlarıyla ilgili uzun vadeli ve düşük faizli yapılandırma talebi yoğun bir şekilde bekleniyor.

Bunun yanı sıra, 6 Mayıs 2023 tarihinde, seçim öncesinde esnafın oyunu alabilmek için Sayın Cumhurbaşkanının müjde olarak verdiği, dönemin Esnaf ve Sanatkârlar Birliği Başkanının da aynı şekilde "Müjdeler olsun." diye verdiği, yine, Ticaret Bakanının da aynı şekilde müjde diye verdiği ve esnafın kandırıldığı BAĞ-KUR 9000 prim gün sayısının 7200 güne indirilmesiyle ilgili verilen sözden bu tarafa üç buçuk yıl geçti, hâlâ ortada bir şey yok; yeni bir seçim bekleniyor.

İşte, kapanmaları söyledik. Zincir marketlerin maalesef hızlı bir şekilde arttığı ve bu nedenle de esnafın korunmaya ihtiyacı olduğu konusu, çırak çalıştıran işletmelere SGK prim desteğinin verilmesi, mesleki eğitim merkezlerinde eğitim gören öğrencilere ücret ve sosyal güvenlik desteklerinin verilmesi, kayıt dışı ekonomi ve haksız rekabetle mücadele, dijitalleşme ve e-ticaret desteği... Kredi kartı komisyonları ve ödeme konusunda esnafa destek verilmeli ve komisyonların düşürülmesinin sağlanması gerekir.

Son olarak, önemli bir başka konu daha var Sayın Bakan. Şimdi, esnafımıza kredi veriyoruz; işte, devlet destekli kredi ve faizinin yüzde 50'si Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından karşılanan, Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri tarafından ödemesi yapılan, bazen de Halkbank aracılığıyla verilen krediler var ancak kooperatiflere ortaklarının kullanımı için aktarılan ve tamamen Kredi Kooperatifi tarafından yani Kooperatifin inisiyatifinde verilen kredi var. Şimdi, bu krediyi veren Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birliği Başkanı bir siyasetçi ve bir milletvekili; şahsını eleştiremem, şu an milletvekili ama sonuçta bir siyasetçi Sayın Bakan. Şimdi, kredinin neden Kredi Kooperatifleri aracılığıyla verildiğini sormak istiyorum. Halkbank neden burada krediyi direkt veren kurum olarak şu an kredi vermiyor? Niye kooperatifler aracı kılınıyor? Örneğin, bir çiftçi kredi kullanmaya gittiğinde, Ziraat Bankasından kredi kullanırken bir kısmı da Ziraat Odası tarafından verilen bir kredi var mı? Yok. Dolayısıyla, bir siyasetçinin şu an milyarlara hükmettiği ve bu nedenle de haksız bir rekabetin oluştuğu bir dönemi yaşıyoruz. O nedenle, bu uygulamadan vazgeçilmesi, gerekirse kanun çıkarılması gerekir. Yine, burada denetimle ilgili, işte, Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatif Birliği tarafından bu denetimlerin yapılması da süreç içerisinde, rekabet ortamı içerisinde kötüye kullanılması mümkün olan bir durumdur. O nedenle de burada da yine bir kanun değişikliğine ihtiyaç var, bu konuyu da yine sizin dikkatinize sunmak istiyorum.

Bu konuyla ilgili son hususu da şöyle söyleyeyim: Bakın, seçimler yapılıyor -üye sayısı 100 olan bir Esnaf ve Sanatkârlar Odası- gizli oy ve süresi dolduğunda da açık tasnif yapılıyor; milyarların dağıtıldığı Kredi Kooperatifinde üye olan, olmayan herkes salonda toplanıyor ve belki de oylar tam ayrıştırılmadan, "Kabul edenler... Etmeyenler..." diyerek, açık oylamayla herkes elini kaldırıyor ve böylelikle de milyarlara hükmeden Kredi Kooperatifi Başkanı açık oyla seçiliyor; böylelikle de o başkanların değişmesi mümkün değil. Sonuç itibarıyla, siyasi bir kimliğin bu kadar yetkiyle bu kadar yüksek miktarlı paraları dağıtan bir durumdan çıkarılması gerektiğini ifade ediyorum.

Son olarak -birkaç gün önce yine ilgili Bakanlıkta söylemiştim ama esas sizi de ilgilendiriyor- tır şoförlerinden, ihracatçılardan bize gelen talepler... Özellikle, Trakya'da gümrük kapılarında çok uzun kuyrukların oluştuğu, tır şoförlerinin çıkmasına engeller olduğu, doksan günlük vize sürelerinin çok hızlı bir şekilde dolduğu, bu nedenle de uzun tır kuyrukları olduğuna dair yoğun bir şikâyet ve düzeltilmesiyle ilgili talepler var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Ticaret Bakanı olarak bu konularla ilgilenmeniz gerekir çünkü en başta Antalya'daki sebze ve meyve üreticilerinin gerçekten bundan büyük mağduriyet duyduğunu ifade etmek istiyorum.

Başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Komisyon üyesi olarak son konuşmacı Ejder Açıkkapı.

Buyurun.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarım, çok kıymetli bürokratlar, Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri; öncelikle, hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Bugün Ticaret Bakanlığımızın 2027 yılı bütçesini görüşüyoruz. Ben, bu bütçemizin ülkemize, şehirlerimize hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, ben, öncelikle bir teşekkürle başlamak ve devamında da ufak bir dokunuş için tekrar Elâzığ'daki bir problemi size aktarmak istiyorum. Biliyorsunuz, üzüm üreticilerimizle ilgili bir sıkıntı oluşmuştu. Allah'a çok şükür, bu yıl Türkiye genelinde çok ciddi oranda bir rekolte oluştu üzümde ve bu da tabii üreticilerimizin ürünlerini pazara sunmasında ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalmalarına bir sebebiyet verdi. Biz sizi aradık; sağ olun, üreticilerimizle canlı bağlantıya da geçtiniz. Daha sonra Avrupa'ya gittiğiniz için Sayın Volkan Ağar Bakan Yardımcımızla, Genel Müdürlerimizle, üreticilerimizle ve ilimizin 5 milletvekiliyle birlikte Bakanlığımızda bir toplantı gerçekleştirdik. Bu toplantımızda Sayın Bakan Yardımcımız gerçekten ürünün pazara ulaşması anlamında ilgili yerlerle temasa da geçtiler; tabii, bu, özel sektör olduğu için sadece bir rica mahiyetinde oluyor ancak bu süreç içerisinde az da olsa bir kısım ufak olumlu gelişmeler oldu ama bir dokunuşunuza daha ihtiyacımız var, üreticilerimiz bu konuda destek bekliyorlar Sayın Bakanım; bunun için de teşekkür ediyorum.

Tabii, şöyle bir eleştiri de oldu Komisyonumuzda... Muhalefet milletvekillerimizin tabii ki her eleştirisine saygı duyuyoruz; her eleştiri muhteremdir ama her eleştiri de muteber değildir. Özellikle, zincir marketlerde ürünlerin çok pahalıya satıldığı şeklinde... Evet, biz de buna katılıyoruz. Ciddi anlamda üreticiden gelen mamulün son tüketiciye kadar gittiği süreçte ürünlerin çok pahalı bir şekilde satıldığını biz de görüyoruz ve bunu doğru bulmadığımızı da ifade etmek istiyoruz. Burada özellikle Ticaret Bakanlığımızın bu konudaki duyarlılığına aslında bir eleştiri yapıldı, Ticaret Bakanlığımızın idari işlemlerine de zaman zaman eleştiriler getirildi, idari cezalar ve yazılan cezalara eleştiriler getirildi. Acaba ceza yazmasaydık nasıl bir eleştiriyle karşı karşıya kalacaktık, bunu az çok tahmin edebiliyoruz. Ticaret Bakanlığının tespit ettiği bu tür fahiş fiyatlarla ilgili yapmış oldukları denetimlerin de çok yerinde olduğunu ifade etmek istiyoruz.

Bir başka eleştiri ihracatla ilgiliydi. Aslında, olayın tümüne, tamamına bakıldığı zaman AK PARTİ hükûmetlerimizin ve Ticaret Bakanlığımızın bu konudaki gayretlerinin ülkemizi, Türkiye'mizi ihracatta hayal edemeyeceğimiz noktalara getirdiğini de görüyoruz. Özellikle, Ekim 2026 itibarıyla, son on iki ayda ihracat rakamlarımızın 285,6 milyar dolara ulaşması gerçekten bizleri gururlandırıyor; ayrıca, hizmet ihracatı tahmini de eklendiğinde, bu rakamın 413 milyar dolara çıkması da elbette ki küçümsenecek rakamlar değildir, olmamalıdır; muhalefetin de bunu bence daha net bir şekilde görmesi gerekir.

Dış ticaret açığına değinildi, "Ekimden ekime, son on iki aylık açık 91 milyar dolardan 95,1 milyar dolara çıktı." denildi. Aynı dönemde, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 74,8'den yüzde 75'e yükseldi; bunu da görmek lazım. İkisi de doğru. Komisyonda Sayın Bakanımızın sunumundaki tablonun iki satırını da elbette okumaya bir vakit ayırmak gerekir, olumsuzlukları dile getirirken olumlu yönlerini de görebilmek gerekir diye düşünüyorum.

Tekstilde hiçbir önlem alınmadığı şeklinde eleştiriler oldu. Tabii, günlük ihracat reeskont kredisi limitinin yaklaşık 1,5 milyar lirasını emek yoğun hizmetlere ayırdığımızı da aziz milletimizin ve üreticilerimizin bilmesi gerekir. Bu tedbir yetti mi? Elbette ki biz daha fazla tedbirler alıp daha fazla yardımcı olmak için elimizden geleni yapacağız. Burada kaç işletmeye ulaştığını, kaç kişinin işini koruyabildiğini tartışmak lazım yani bu hizmetlerle biz aslında üreticilerimizi de korumuş oluyoruz. İşletmelere otuz prim günü başına 3.500 lira istihdamı koruma desteğini de uyguladığımızı biliyoruz. Üretimin niteliğine de bakalım: İmalat sanayisi ihracatında orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerinin toplam payı ilk on ay karşılaştırmasında yüzde 42,8'den yüzde 43,9'a çıktı. Tabii, bu yüksek teknolojinin tek başına payını biraz daha artırmamız gerektiğini de biliyoruz.

Sayın Bakanım, Elâzığ'da Organize Sanayi Bölgesi'nde on yıl sanayicilik yapmış bir kardeşinizim. Siparişi aldığınız gün malzeme alırsınız, ücret ödersiniz; satışın parasını ise teslimattan sonra belli bir vadede alırsınız. 2027 bütçe teklifinde mal ve hizmet ihracatı desteğine ayırdığımız 65 milyarı bu yönüyle çok önemsediğimi ifade etmek isterim çünkü Türk Eximbank'tan yararlanan her yüz firmanın 83'ünün küçük ve orta büyüklükte işletmeler olması çok önemli. Burada bazı arkadaşlarımız bu desteğin sadece büyük firmalara verildiğini, büyük payın büyük firmalarda olduğunu ifade ettiler ama aslında burada yüzde 83'ünün küçük ve orta ölçekli işletmelere bir destek olarak döndüğünü de görüyoruz. Bu anlamda ben tabii ki teşekkür ediyorum.

Sürem çok fazla kalmadı Sayın Bakanım. Esnafımıza ilk on ayında 168,1 milyar lira hazine destekli finansman sağlanması da gerçekten kıymetli. İşletme kredisi üst sınırı 1,5 milyon liraya, yatırım kredisinin 3,5 milyon liraya çıkarılması da gerçekten kıymetli. Vergi veya prim borcu yüzünden kredi şartlarını karşılayamayan esnafa da belirli konularda, koşullarda erişim imkânının getirilmesi kıymetli. Siparişi olan esnafa belirli koşullarda yine erişim getirilmesi önemli, siparişi olan esnafa işletme kredisi elbette ki gereklidir. Geliri taksitine yetmeyen esnaf için de yapılandırmayı, teminatı yetersiz olan için elbette ki kefaleti de konuşmak gerekir. Depremden etkilenen işletmelerin ödeme şartlarını da ayrıca ele almanın da kıymetli olacağını ifade ediyorum.

2027 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Açıkkapı.

Böylece, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın söz taleplerini karşıladık.

Şimdi, Komisyon dışından söz almak isteyen milletvekillerimize söz vereceğim. Yaptığımız sıralamada, ilk önce grubu olmayan partilerden İskender Bayhan'a söz vereceğim. Daha sonra gruplara geçiyoruz; Türker Ateş, Ednan Arslan, Gökan Zeybek, Öznur Bartin, Abdurrahman Başkan, Burak Akburak, Seda Gören, Nail Çiler, Şeref Arpacı, Ömer Öcalan, Sururi Çorabatır, Mehmet Satuk Buğra Kavuncu, Ahmet Erbaş, Mehmet Baykan, Orhan Sümer, Reşat Karagöz, Gülderen Varli, Ömer Fethi Gürer, Turan Yaldır, Lütfi Kaşıkçı, Mühip Kanko, Murat Çan, İlhami Özcan Aygun, Lütfü Türkkan, Semih Işıkver, Ali Gökçek, Aykut Kaya, Levent Uysal olarak 29 konuşmacıyla tamamlayacağız.

İlk söz İskender Bayhan'ın.

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Herkese iyi akşamlar diliyorum. Galiba Bakanın en sevdiği kelime "kolaylaştırmak." Bütçe belgelerinde sürekli ticareti, ihracatı, gümrük işlemlerini, şirketlerin dış pazarlara erişimini kolaylaştırmaktan söz ediyor. Peki, bütün bunların kimin hayatını kolaylaştırdığına dair ne söylüyor? Bütçenin sayfalarını çevirdikçe görüyoruz ki hep büyük tüccarları düşünmüşsünüz. İhracat sektöründeki büyük hamlelerinizde işçilerin ücretlerine, iş güvencesine ilişkin hiçbir şey yok. Ürününü yok pahasına satan çiftçinin, küçük üreticinin, esnafın, zanaatkârın, e-ticaretin ağır faturası altında sömürülen ve ölümüne çalışan motokuryelerin adı bile geçmiyor. Emekçinin hayatını kolaylaştıracak bir ticaret düzeni kurulmasına dair küçük bir umut bile ortaya koymamışsınız. Aslında bunda şaşılacak bir şey de yok; Albayrak Holdingde CEO'luk, MÜSİAD'da Başkanlık, patron örgütlerinde yüksek yöneticilik, sonra da Bakanlık koltuğu yani eskiden sermaye yöneticiliği yapıyordunuz, şimdi de sermayenin kasasını büyütmek için ülkenin kaynaklarını yönetiyorsunuz. Bütçeniz de bunun belgesi durumunda.

Bu bütçenin yaklaşık 65 milyar lirası ihracat ve uluslararası hizmet ticaretini desteklemeye ayrılmış, buna karşılık tüketicinin korunması ayırdığınız bütçe ise 1,46 milyar lira. Sadece bu rakamlar bile bu bütçenin tekelleşmiş bir avuç ultra zenginin, ultra zengin tüccarın memleketin gerçek sahibi olduğunu itiraf etmenizin göstergesi. Türkiye İhracatçılar Meclisinin rakamları da bunu söylüyor: 2025'te ihracat 11,6 milyar dolar artmış, bunun 7,7 milyar dolarlık kısmını yalnızca 5 firmanın payı oluşturuyor. Kim bu beş firma? Ford, Toyota, Renault, TÜPRAŞ ve STAR Rafineri. Siz Türkiye'yi Amerikan, Japon ve Avrupalı tekellerin tedarik zincirlerinin sömürü üssü olarak büyütüyorsunuz. TİM Başkanı Mustafa Gültepe'yle omuz omuza açıklamalarınız da bunu anlatıyor. O "Ucuz emek için bütün destekleri bize verin." diyor, siz de Eximbank aracılığıyla ihracatçılara 49,6 milyar dolarlık destek vermekle övünüyorsunuz yani zengini daha zengin eden, işçiyi, emekçiyi, küçük üreticiyi, esnafı da üç kuruşa muhtaç eden tüccar siyaseti yapıyorsunuz.

Peki, bu kadar kamu kaynağıyla desteklediğiniz dış ticaret düzeniniz nasıl işliyor? Bunun iki temel ayağı var: Birincisi, daha hızlı, daha fazla ve daha ucuz üretim. Bir avuç yabancı sermayedar ve iş birlikçileri serbest bölgelerde sendikasız işçi çalıştırıp ucuz emek sömürüsünün tadını çıkarıyor. Mersin Uluslararası Limanı işçileri sendikalı oldukları ve işten atıldıkları için iki yüz doksan gün limanın kapısında direndiler. Yine, aynı limanda kimyasal sızıntı nedeniyle onlarca işçi hastaneye kaldırıldı. Tuzla serbest bölgesindeki Amerikalı tekel TKIS Blings işçileri sendika hakkı için iki yüz otuz gün direndi. Ege Serbest Bölgedeki DIGEL Tekstil işçileri altı yüz günü aşkın süredir sendikal hakları için mücadele ediyor. Yani, Bakan, çok övündüğünüz serbest bölgelerde anayasal hak olan sendikal örgütlenme için kapıdan bile içeri girilemiyor.

Dış ticarette böyle de iç ticarette durum farklı mı? Organize perakende pazarının yaklaşık yüzde 74'ü 4 büyük zincir marketin elinde. Bir yanda ürününü düşük fiyata satmak zorunda kalan çiftçi, diğer yanda raflarda yüksek fiyatlarla karşılaşan halk, arada devasa ticaret ve dağıtım ağlarının zenginleri. Peki, o ağların depolarında ne oluyor? Migros'ta, Bim'de A101'de yüzlerce, binlerce işçi kölelik koşullarında yaşam mücadelesi veriyor, insanca çalışmak ve yaşamak için direniyor.

İkincisi ise sermayenin maliyeti, bunu da halka ödetiyorsunuz. Bütçenizde TURQUALITY, markalaşma, ihracat ve pazar desteği diye övündüğünüz bir sistem var. Bu sistemle şirketlerin yurt dışındaki mağazalarının reklamını bile halkın parasıyla finanse ediyorsunuz. Yetmiyor, 17 Nisanda kanunu değiştirdiniz, serbest bölge şirketlerinin vergi muafiyetlerinin kapsamını da genişlettiniz. Bakın, size bir çağrım var Sayın Bakan: Cesaretiniz varsa 2025 ve 2026 ihracat desteklerinden en fazla yararlanan ilk 100 şirketin listesini aldıkları tutarlarla birlikte bu Komisyonun bilgisine sunun. O zaman bu bütçeyi kimler için hazırladığınızı çok daha açık bir şekilde görebiliriz.

Bir de İsrail'le ticaret durumu var, ona ilişkin de birkaç şey söylemek istiyorum. VELA gemisinin Mersin'den İsrail'in Aşdod Limanı'na gittiği, İsrail askerî sanayisine çelik taşıdığı iddiaları ortaya çıktı. Bu sevkiyatı Meclis gündemine taşıdık, size sorduk, reddettiniz. O hâlde, geminin yükünü, transit kaynaklarını, nihai alıcısının kim olduğunu Komisyona ve kamuoyuna açıklayın. Halkın tepkisi sonucu almak zorunda kaldığınız ambargo kararlarıyla övünmeyin. Delinip delinmediğini hep birlikte görelim.

Tekrar teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Türker Ateş Bey, buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığının 2027 yılı bütçe teklifini görüşüyoruz. Şimdiden hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim.

Konuşmama başlamadan önce, KOBİ kredileriyle ilgili bir gösterge göstermek istiyorum, bir haber göstermek istiyorum. Yaklaşık iki aylık bir veri bu. Bu veride ağustos ayında 285 milyar lira batık kredi var, ekim ayında 330 milyar liraya ulaşmış yani 45 milyar lira iki ayda batık. KOBİ'lerin paraları yani ticaretimizin bel kemiği olan KOBİ'ler şu anda batış noktasında. Bu yaklaşık olarak iki ay önce yani iki aylık bir dilimde konuşuyoruz geçen haftayı dâhil etmiyoruz burada, rakam nereye geldi, bilmiyorum. Nefes kredisi için de konuştuğunuz rakam 50 milyar lira, ancak batık parayı karşılayabiliyor. Fonda sıkışan 3 bin tane KOBİ var, 161 milyar lira orada kalıyor. Ekonomimizin kronikleşmiş yapısal sorunlarını da bir türlü çözemiyoruz. Türkiye'nin dış ticaret açığı büyümeye devam ediyor. Yıllıklaştırılmış dış ticaret açığımız 96 milyar dolara ulaştı, geçen yıl 92,2 milyar dolar kapatmıştık.

Sayın Bakan, sürekli ihracat rakamları rekorlarından bahsediyoruz. Türkiye'nin meselesi yalnızca daha fazla ihracat yapmak değil, nasıl bir üretim yapısına sahip olduğumuz da önemli. İthal girdiye bağımlı üretim yapısını değiştirmeden bu sorunu kalıcı bir şekilde çözmemiz mümkün değil. İthalat bağımlılığımızı ve dış ticaret açığımızı azaltmak zorundayız. Yüksek teknoloji ürün ihracatımız yüzde 2-3 seviyesinde. Şimşek programı yüzünden geleneksel ihracatçı sektörlerimiz batma noktasına geldi. Sürekli tekstil konuşuyoruz ama beyaz eşya sektörü de çok ciddi anlamda krizde; ilk dokuz ayda beyaz eşya üretimi yüzde 11, ihracatı da yüzde 17 geriledi. 2021'de 6 ana ürün de 25 milyon ürün satmışız, ihraç ettiğimiz bu rakam şimdi 20 milyonun altında. Beyaz eşya sektörüne yönelik acil önlemler almalıyız, ayakta duran sektörlerimiz sizden destek bekliyor.

Bolu ili için çok önemli bir sektörümüz var: Kanatlı sektör. Yıllarca yurt dışına emek vermiş dağıtım ağları kurmak için, sektörün kotalarını değiştiriyorsunuz. İhracatı bazen durduruyorsunuz, bazen kota koyuyorsunuz. Şimdi, Sanayi Bakanlığında söyledim, size de söylemek istiyorum. Bir sabah bu arkadaşlar uyanıyor, ISO 500'den olan en büyük kanatlı sektör şirketlerine denetim kayyumu atanıyor. Bu arkadaşlarımız iş adamları, bütün kaynaklarını bu topraklara yatırmışlar ve şirketlerini büyütmek için şirketlerinin başından ayrılmamışlar. Şu anda iki ayda fonda kazanan arkadaşlarımız var. O fonda kazandıkları parayla bu bütün tesisleri satın alabilecek boyuttalar. Bu arkadaşlarımızı itibarsızlaştırdık, diğer fondaki arkadaşlarımızın bir tanesinin adını veremiyoruz. Şimdi, hangisi itibarlı, hangisi itibarsız; bunu sizin inisiyatifinize bırakıyorum. İktidar olarak hedeflere böyle adımlarla yanaşmamak lazım. Çok üzücü bir tablo, ben sizler adına da üzülüyorum, gerçekten üzülüyorum.

Sayın Bakanım, sizin övündüğünüz rekor ihracat rakamları bir şeyi gizliyor: Türkiye bugünkü dış ticaret rejimiyle yoksullaştıran büyüme sürecinden geçiyor. Daha fazla ihracat yapmamız zenginleşmemiz anlamına gelmiyor. Türkiye'de dış ticaret hadleri bunun önemli bir göstergesidir. TÜİK verilerine göre dış ticaret haddimiz Ağustos 2025'te 94,3 iken Ağustos 2026'da 90'a geriledi. Aynı dönemde ihracat birim değerlerimiz yüzde 8,5 artarken ithalat birim değerimiz yüzde 13,7 arttı yani ucuza satıyoruz ama pahalıya alıyoruz, bu önemli. Bu, aynı miktarda ihracattan daha az ithalat yapabilme riski demektir. Türkiye'nin büyümesini yalnızca üretim ve ihracat rakamlarıyla ölçmemeliyiz. Dış ticarette ne kadar kazandığımıza bakmalıyız; daha önemlisi, bu kazancın toplumsal refahın ne kadar ölçüde yansızlığını öğrenmemiz lazım, bakmamız lazım. Aylık basın toplantınızı da dış ticaretin hadleri üzerinden değerlendirmenizde fayda var.

Sayın Bakan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Ednan Arslan Bey, buyurun. EDNAN ARSLAN (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, biliyorsunuz, geçmiş yıllarda burada bir E-ticaret Yasası, düzenlemesi yaptık. Aslında, "İçeriğini değiştirmiyoruz." dediniz ama biraz matematik oyunlarıyla, en önemli maddesini değiştirdik. Bu E-ticaret Yasası niye çıkarılmıştı sizden önceki Bakanlar döneminde? Rekabeti sağlamak, tekelleşmeyi önlemek ve bunun da en önemli maddesi lisans bedelleriydi. Bu lisans bedelleriyle ilgili yaptığınız matematik oyunlarıyla -benim açık kaynaklardan elde ettiğim verilerle- eğer biz bu düzenlemeleri yapmamış olsaydık üç yıl boyunca yaklaşık 3 milyar dolar gibi bir para devletin kasasına girecekti.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Hayır.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Girecekti yani o zaman şöyle, tamam yani eğer biz yanılıyorsak o zaman şu sorulara cevap vermenizi isterim: 2025 yılında lisans bedeli hesaplanırken ihracat tutarının 4 katının indirim konusu yapılmasına ilişkin düzenlemeden yararlanan firmalar hangileridir? Bu firmalar firma bazında ve toplam olarak ne kadar lisans bedeli ödemiştir? İhracat tutarının 3 katının ve 4 katının indirim konusu yapıldığı yıllarda bu düzenlemeden yararlanan firmaların Türkiye'deki elektronik ticaret pazarındaki payları firma bazında ve toplam olarak yüzde kaçtır? Pazar paylarının hesaplanmasında kullanılan ölçüt nedir? Üç, 2025 yılında söz konusu düzenlemeden yararlanan ihracatçı elektronik ticaret firmalarının fiilen ödediği lisans bedeliyle kanun değişikliği yapılmamış olsaydı ödemeleri gereken lisans bedeli firma bazında ve toplam olarak ne kadardır? Bu kanun değişikliğiyle 2025 yılında tahsilinden vazgeçilen toplam lisans bedeli nedir? Düzenleme öncesi ve sonrası yıllar karşılaştırıldığında Türkiye'nin e-ihracat tutarı ve oran olarak ne kadar değişmiştir? Bu değişimin ne kadarı düzenlemeden yararlanan firmaların e-ihracatından kaynaklanmıştır?

Beş, ihracat yapan elektronik ticaret firmaları bu sıralarda Bakanlığınızdan e-ihracata yönelik ilave destek veya yeni bir kanun değişikliği talep etmiş midir? Etmişlerse bu talepler hangi firmalar tarafına iletilmiştir? Taleplerin kapsamı nedir ve Bakanlığınızın bu taleplere ilişkin değerlendirmesi hangi aşamadadır? Yani bu sorulara eğer cevap verirseniz Sayın Bakanım bizim hesapladığımız tutar mı ya da sizin bize söylediğiniz tutar mı doğrudur? Bunu kamuoyu da buradan hızlı bir şekilde öğrenmiş olur.

Şimdi, bir başka önemli konu da Sayın Bakanım bu Avrupa malı. Mesela, konuşmanızda kullandığınız fiil "takip ediyoruz" vallahi, siz "Takip ediyoruz." dedikten sonra sanayici bir ferahladı yani takip etmeseydik ne olurdu acaba? Çünkü, bakın Sayın Bakanım, bizim ihracat yani 53 milyar euro, Avrupa'ya ihracatımızın yüzde 50'si otomotiv, makine, elektrikli ekipman ve metal ürünlerden oluşuyor. Bu konuda Meclisimize sunmuş olduğunuz buraya, bu heyete sunmuş olduğunuz herhangi bir etki analizi ve tek bir müzakere belgesi bile yok. Örneğin, mesela çelikte dediniz ki: "Avrupa Komisyonu bize 1,3 ile 2 milyon ton arasında kota teklif etti." Biz konuştuk işte, 2 milyon 860 bin ton ama toplam erişimin ise 4,5 milyon tona ulaşacağını söylediniz. Sayın Bakanım, 2025 yılında Avrupa'ya 7 milyon ton çelik sattık biz. Burada üretici firmaların bu yıl bekledikleri kayıp 3-3,5 milyar dolar civarında. Yani bizim 2025 yılının hedefinin altına bu konuda düşmememiz gerekiyor.

Şimdi, Avrupa'da sınırda karbon düzenlemesi var, bu yıl bedelli ödemeye geçti. Türkiye'de karbon fiyatı oluşmazsa ihracatçımızın ödeyeceği bedel Türkiye'nin bütçesine değil Avrupa'nın bütçesine gidecek. Konuşmanızda Sayın Bakanım bununla ilgili tek bir cümle bile yok. Bakın, sanayicimiz bu konuda sıkıntı yaşayacak, bunu öngörmeniz gerekiyordu, bunu çözmemiz gerekiyordu ama maalesef bununla ilgili de herhangi bir şey yok.

Biraz evvel değerli vekilim de bahsetti bu beyaz et sektörüyle ilgili denetim kayyumu falan. Yani o haberi aldığınızda Bakanlık olarak, Bakan olarak ne düşündünüz ya? Yani kolluk gidiyor, siz mi şikâyet ettiniz ya da siz mi ihbar ettiniz? Yani gidiyor kolluk oraya Ticaret Bakanlığının yapmadığı ya da yapamadığı -yani öyle söyleyeyim- işi yapmaya çalışıyor. Yani böyle mi yürüyecek bu iş? Yani biz sanayicimize böyle mi destek olacağız, üreticimize böyle mi destek olacağız? Yani kolluğun Ticaret Bakanlığının iştigal alanında ne işi var? Niye giriyor o kolluk oraya? Bakanlık olarak bu ilgili arkadaşlar, ilgili Bakanlıkla bu konuda bir fikir alışverişinde bulundunuz mu? Neden oraya gitmişler? Yani ben de çok merak ediyorum. İnanın, o insanların da itibarını düşünmek lazım. İstihdam var orada. Eğer bir hata, kusur varsa cezasını kesin ama bu şekilde sizin yapmanız gereken görevi kolluğun yapmasının da doğru olmadığını bir daha ifade etmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Gökan Zeybek.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, AK PARTİ iktidarının Türkiye Yüzyılı'yla sunduğu tablonun 2027 yılı bütçesini görüşüyoruz. "Türkiye Yüzyılı" sloganını üreten kişi de şimdi cezaevinde.

Kırk dokuz gündür fondan kaynaklanan bir vurgunu konuşuyoruz. Skandalın patlak verdiği 15 Eylülden 30 Ekime kadar geçen bir buçuk aylık süreçte Borsa İstanbul'un toplam değeri 20 trilyondan 13,630 trilyona düşmüş, toplam 6,4 trilyon lira, yaklaşık 128 milyar dolarlık bir kayıptan bahsediyoruz. Borsa tarihinin en kara döneminde BİST 100 ki bu BİST 100'ün içinde sizin aslında gerçekten oraya girmemesi gereken kimi firmaları da oraya dâhil ederek nasıl tüketiciyi ve küçük yatırımcının dolandırıldığını da ayrı bir başlık olarak açmak gerekir. Sadece 11 Eylülden bu yana borsa yüzde 25,6 değer kaybetmiş ve ilk kez 1987 yılından beri yedi hafta aralıksız düşüş kaydetmiştir. Yabancı sermayede ciddi bir azalma ve yurt dışına gitme söz konusudur. Sadece hisse senedi portföyünde beş haftada yüzde 20'lik bir azalma ve 8,5 milyar dolara yakın bir kayıp söz konusudur. Batık fonlarda 450 binden fazla vatandaşa ait 800 milyar lirayı aşkın varlık yok olmuştur ve rehin kalmıştır. Yalnızca eylül ayı içinde ülkede 2.212 şirket kapanmış, aynı ay içinde üretim yapan 449 imalat işletmesi faaliyetlerini sona erdirmiştir. Türkiye ekonomisinin şah damarı İstanbul'da, tekstilin merkezinde sadece eylül ayında 56 tane büyük tekstil şirketi kapanmıştır. İstanbul Ticaret Odası verilerine göre, yine eylül ayında inşaat sektöründe 118, lokantacılıkta 124 firma kapanmıştır. Bir tarafta esnaf ve küçük işletmeler kepenk kapatırken, diğer tarafta büyüyen zincir marketler gerçeğini anlatmak gerekir. Daha on yıl önce, 2011 yılında piyasada yüzde 66,5 olan paylarını, 2021 yılında yüzde 77,5'e, şimdi en büyük 10 şirket pazarın yüzde 92'sini ele geçirmiştir. İktidarınızda küçük esnafı bitirdiniz, sadece marketlerin ve zincir marketlerin büyümesini değil, tedarikçilerin de ciddi biçimiyle finansmana erişmesi ve mali sorunlarının çözülmesi konusunda hiçbir yardım ve destek sağlamadınız.

Sayın Bakan, piyasada borçlar ödenemiyor. Türkiye Bankalar Birliğinin Risk Merkezi verilerine göre, 2026 yılının ilk dokuz ayında tam 270 milyar liralık çek karşılıksız çıktı. Geçen yıla göre artış yüzde 50'den fazla. Yine bu dönem içinde protesto edilen senetlerde ve ödenemeyen tutarlarda ciddi artış vardır. Piyasa ciddi biçimiyle nakit akışında ciddi kırılganlığa ve piyasa özellikle de küçük, orta boy işletmeler ve esnaf açısından bir krize doğru sürüklenmektedir. Nakit akışı bıçak gibi kesilmiş, şirketlerin borçlarını çevirememesinden kaynaklanan problemler artmıştır. Daha 2026 yılın ilk on ayında 4.936 şirket konkordato kararı çıkarmış, çok sayıdaki şirketle ilgili iflas işlemleri piyasayı ciddi biçimiyle sarsmıştır.

Buradan bir konuya da değinmek istiyorum: TÜİK ekim ayı verilerini açıkladı. Ekonomi Güven Endeksi bir ayda 3,9 düşerken, 101'den 97,3'e geriledi. Tüketici Güven Endeksi de yüzde 7,7 azaldı. İmalat sanayisinde Reel Kesim güven Endeksi, Hizmet Sektörü Güven Endeksi'nde ciddi azalmalar var. Halk da üretici de sizin ekonomi yönetiminize destek vermiyor ve güvenmiyor. Bir de EXIMBANK kredileri veriyorsunuz. Kime veriyorsunuz? Adamı olanın, siyasi yakınlığı olanın düşük faizli EXIMBANK

kredilerinden yararlandığını artık herkes biliyor. Fon yolsuzluğunun dibine kadar bulaşan EXIMBANK Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Osman Çelik istifa etti. 19 Ekimde Bakan Yardımcılığından, geçtiğimiz günlerde de EXIMBANK'tan. Toplam maliyeti yüzde 24-26'yla Merkez Bankası reeskont kredisi kullananlar, EXIMBANK'tan piyasa faizinin altında faizle kredi kullananlar, ve TLREF veya politika faizine bağlı on iki ay eşit taksitle faiz kullananlar döneminizde paradan para kazanmışlardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Öznur Bartin, buyurun.

ÖZNUR BARTİN (Hakkâri) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; sınır, üreticinin pazara, emekçinin geçime, halkların birbirine ulaşabildiği yaşam damarıdır. Damar tıkanırsa hayat da tıkanır. Hakkâri'nin 3 kapısında; Esendere'de kilometrelerce tır kuyruğu, Üzümlü'de çöken yol, Derecik'te kesilen işlemler var. İktidarın "ticaret koridoru" söylemi ile sınırdaki yurttaşın yaşadığı gerçeklik arasındaki uçurum budur. Esendere'deki mesele Meclis tutanaklarına da yansıyan kapasite ve modernizasyon eksikliğidir. Haziran 2026'da yaklaşık 3 kilometrelik tır kuyruğunda günlerce bekleyen şoförler yiyecek ve temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamadılar. Eylül ayında İran tarafındaki sistem arızaları yeniden 3 kilometreyi aşan kuyruklara yol açtı. Park ve dinlenme alanı yetersiz, sürücüler araçlarında bekliyor. 2 Martta Türkiye-İran kapılarında günübirlik yolcu geçişleri karşılıklı durduruldu, ticari yük geçişleri kontrollü sürdü. Arıza İran tarafında başlasa da koordinasyon ve insani bekleme koşulları Türkiye'nin sorumluluğundadır. Üzümlü'de kısa süre önce tamamlanan uluslararası yolun birçok noktasında çökme meydana geldi, güzergâh yer yer ulaşıma kapandı, ağır araç güzergâhındaki bu çökme kamu yatırımının planlama ve denetim sorunudur. Üzümlü ticari yük taşımacılığına da açılmış değil. Yollar çöktüğünde kalkınma vaadi kâğıt üzerinde kalır. Derecik, Umurlu'da ise yolcu geçişi başlamış olsa da ticari yük taşımacılığı gelişmiş değil. Yol önergelerimiz gecikmeli yanıtlandı. Ticaret ve karşılıklı geçişlere ilişkin yeni önergelerimiz hâlâ yanıtsız. 24 Ekim 2026'da sistem arızası nedeniyle yurttaşlar saatlerce bekledi. Bu sorunlar çözülmedikçe Derecik'in potansiyeli sınırın öte yanında kalacak. 3 kapı, farklı sorunlar, aynı sonuç: Hakkâri'nin ticaret damarları kesiliyor. Bu yalnızca Hakkâri'nin meselesi değil. Nusaybin-Kamışlı, Mürşitpınar-Kobani ve Şenyurt-Derbesiye kapılarının yıllardır kapalı olması, bölgeyi birbirine bağlayan ekonomik ve toplumsal ilişkileri kesintiye uğratıyor. Bu kapılar neden açılmıyor Sayın Bakan? 2025'te Irak Federe Kürdistan, İran ve Suriye'yle ticaret 26 milyar dolar, toplam dış ticaretteki payı yüzde 4,1. İran'la ticaret 5,5 milyar dolarda, 30 milyarlık hedefiniz hayal olarak kaldı. Habur'da transit beklemeleri dokuz günü aşıyor. 2026 Yıllık Ekonomik Raporu, Orta Doğu savaşının enerji arzını ve tedarik zincirlerini sarstığını kaydediyor, bu kırılganlık sınır kentlerine doğrudan yansıyor. Bölge kentlerinde ticaret hacmi, refaha dönüşmüyor. TÜİK'e göre 2025'te Van, Muş, Bitlis ve Hakkâri'yi kapsayan eş değer fert geliri 172 bin 552 TL, Türkiye ortalaması 332 bin 882 TL. Bu eşitsizliğin en somut göstergelerinden biri de kepenk kapatan esnaftır. Hakkâri'de 2026'nın ilk dokuz ayında 180 esnaf işyerini kapattı. 2025 yılında da 218 esnaf kepenk indirmişti. Yüksek kira ve nakliye maliyetleri, işsizlik ve sınır ticaretinin önündeki engeller Hakkâri'deki ekonomiyi çökertiyor. Ticaretin önü açılmadığında yalnızca sınırda mal hareketi durmuyor, esnafın geçimi, gençlerin iş umudu ve kentin yaşam damarları da kuruyor. 2027'de Ticaret Bakanlığına 104,3 milyar TL ayrılıyor, bunun yalnızca 1,79 milyar TL'si sermaye gideri. Bakanlığın merkezî bütçe harcamalarındaki payı yaklaşık yüzde 0,38. Bütçe gerekçesinde Hakkâri'nin 3 kapısına ya da bölge kentlerine ayrılmış yatırım ödeneği ve takvimi gösterilmiyor. Bakanlık kapı bazında bekleme süresini, yerel istihdamı ve esnafın ticaretten aldığı payı açıklamalıdır.

Önerimiz şudur: Esendere'ye yeterli personel, dijital kapasite, park ve dinlenme alanları; Üzümlü'ye güvenli yol ve ticari araç geçişi; Derecik'e bağlantı yolu, gümrük altyapısı ve düzenli yük taşımacılığı için ayrı bütçe ve esnafa hibe desteği verilmelidir. Sınırlar, halkları ayıran güvenlik duvarları değildir, ortak yaşam ve üretim köprüleri olmalıdır. Barış ekonomisi, ticaretin birkaç şirketine, kârına değil sınırın iki yakasındaki halkların ortak refahına dönüşmelidir.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan...

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) - Sayın Başkanım, Kıymetli Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri, Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığımızın 2027 yılı bütçesi üzerine değerlendirmelerimi paylaşmak üzere söz almış bulunuyorum.

Öncelikle, Sayın Bakanımız Ömer Bolat'a ve Bakanlık teşkilatımıza ülkemizin ticari hayatına yönelik çalışmaları dolayısıyla teşekkür ediyorum.

Kıymetli Komisyon üyelerimiz, Değerli Bakanım; ticaret, üreticimizin emeğini pazara ulaştıran, esnafımızın ayakta kalmasını sağlayan, ülkemizin uluslararası rekabet gücünü belirleyen önemli bir alandır. Bu nedenle, ihracatımızı artırırken üreticimizi, esnafımızı ve tüketicimizi de gözeten dengeli bir ticaret anlayışını sürdürmeliyiz.

Bakanlığımızın açıkladığı verilere göre, 2026 yılının Ocak-Ekim döneminde ihracatımız 236 milyar 837 milyon dolara ulaşmıştır. Bu başarıda emeği bulunan üreticilerimizi ve ihracatçılarımızı tebrik ediyorum ancak hedefimiz sadece ihracat yapmak olmamalıdır, ürünlerimizin katma değerini yükseltmeli, kendi markalarımızla dünya pazarlarında daha güçlü yer edinmeliyiz. Özellikle teknoloji yoğun ve yüksek katma değerli ürünlerin ihracat içindeki payını artırmak önümüzdeki dönemin öncelikleri arasında olmalıdır. Bu noktada, İhracat Genel Müdürlüğümüzün desteklerini, TÜRK EXİMBANK'ın finansman ve sigorta imkânlarını önemli buluyorum. Bu desteklerin KOBİ'lerimize daha kolay ulaştırılması, yeni firmaların ihracata kazandırılması bakımından gereklidir. Gümrük işlemlerinin hızlandırılması ve kaçakçılıkla mücadelede Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğümüz önemli başarılar göstermektedir;

tebrik ediyoruz. Bu çalışmalar ayrıca ticaretimizin güvenliği açısından da büyük önem taşımaktadır. İç ticarette esnafımızın, sanatkârlarımızın ve kooperatiflerimizin desteklenmesini de önemsiyoruz. Küçük işletmelerimizin e-ticarete uyum sağlaması, dijital pazarlama imkânlarından yararlanması ve rekabet gücünü koruması için de desteklerin daha erişilebilir hâle getirilmesini bekliyoruz. Tüketicinin korunması, adil rekabetin sağlanması ve serbest bölgelerimizin üretimle ihracata katkısının geliştirilmesi de bu bütünün önemli parçalarındandır.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım; Antalya'mızın ticaret ve ihracat potansiyeline ilişkin bazı hususları da özellikle gündeme getirmek istiyorum. Antalya, Burdur ve Isparta'yı kapsayan Batı Akdeniz bölgemizin 2026 yılı ilk dokuz aylık ihracatı 2 milyar 233 milyon dolara ulaşmıştır. Bu rakam, bölgemizin üretim gücünü ve dış pazarlardaki yerini göstermektedir. Antalya'mızın yaş meyve ve sebze ihracatındaki ağırlığı dikkate alındığında, gümrük işlemlerinin hızlandırılması, ürünlerin bekleme sürelerinin azaltılması ve soğuk zincirin korunması büyük önem taşımaktadır. Batı Akdeniz Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüğümüzün hizmet kapasitesinin bu ihtiyaçlara göre güçlendirilmesini de talep ediyoruz Sayın Bakanım. Antalya Serbest Bölgemizin yatırım imkânlarının artırılması ve yüksek katma değerli üretimin desteklenmesi de önceliklerimiz arasındadır. Kumluca, Finike, Demre, Serik ve Aksu gibi tarımsal üretimin yoğun olduğu ilçelerimizde ürünlerimizin yalnızca ham hâliyle değil işlenmiş, paketlenmiş ve markalaşmış şekilde ihraç edilmesini de teşvik etmeliyiz. Ayrıca, Antalya limanının ve kara yolu bağlantılarının dış ticaret bakımından daha etkin değerlendirilmesi, ihracatçılarımızın lojistik maliyetlerinin azaltılması açısından da önemlidir. Turizm sektörümüzün oluşturduğu ekonomik hareketliliğin yerel esnafımıza, kooperatiflerimize ve üreticilerimize daha fazla katkı sağlamasını istiyoruz. Bu kapsamda, küçük işletmelerimizin e-ticaret ve pazarlama desteklerinden daha etkin yararlanması gerektiğine inanıyorum.

Cumhur İttifakı olarak, üretimi, istihdamı ve ihracatı güçlendiren politikaları önemsiyoruz. Antalya'nın sahip olduğu potansiyelin daha yüksek bir ticaret hacmine dönüşmesi için Bakanlığımızın desteğini bekliyoruz. Sayın Bakanımıza ve Bakanlık teşkilatımıza çalışmalarında başarılar diliyor, 2027 yılı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Burak Akburak...

BURAK AKBURAK (İstanbul) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, kıymetli bürokratlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, Bakanlığınızın bütçesini değerlendirirken üç önemli mesele üzerinde durmak istiyorum. Birincisi, ihracatımız artmasına rağmen büyümeye devam eden dış ticaret açığımız; ikincisi, artan maliyetler ve finansman sıkıntısıyla mücadele eden esnafımız; üçüncüsü ise piyasa denetimlerinin vatandaşımızın günlük hayatına ne ölçüde yansıdığı. Bu konularda Bakanlığınızın 2027 yılı hedeflerini ve atmayı planladığı adımlarını öğrenmek isterim.

Öncelikle, dış ticaret verilerine bakalım. 2026 yılının ilk dokuz ayında ihracatımız yaklaşık 211 milyar dolar, ithalatımız ise 282 milyar dolar olmuş; dış ticaret açığımız geçen yılın aynı dönemindeki 67,2 milyar dolardan 71 milyar dolara yükselmiş. Dikkat çekici olan, enerji ve altını dışarıda bıraktığımızda da açığın büyümeye devam etmesi yani ihracatımız artıyor ancak dış ticaret dengemizde beklediğimiz iyileşmeyi sağlayamıyoruz. İhraç ettiğimiz ürünlerde ne kadar yerli katma değer oluşturduğumuzu ve üretimde dışa bağımlılığı ne ölçüde azaltabildiğimizi değerlendirmemiz lazım. İhracatçımızın rekabet gücünü artırırken ithal girdilere bağımlılığımızı azaltacak politikalara da ağırlık vermemiz gerekiyor. 2027 yılında bu konuda hangi somut hedefleri belirlediniz?

Bir diğer önemli konu, esnafımızın içinde bulunduğu durum. Bugün küçük esnafımız yalnızca kazancını artırmanın değil iş yerini açık tutabilmenin hesabını yapıyor. Artan kira, enerji, personel ve diğer işletme giderleri karşısında kâr marjları eriyor, finansmana erişim ise giderek güçleşiyor. Bakanlığınızın verilerine göre, 2025 yılının ilk sekiz ayında yaklaşık 171 bin olan hazine destekli esnaf kredisi kullandırma sayısı 2026'nın aynı döneminde 138 bine gerilemiş yani esnafımızın finansmana en fazla ihtiyaç duyduğu bir dönemde kredi kullandırma sayısı yaklaşık yüzde 20, yüzde 19 azalmış. Elbette sağlanan toplam kredi tutarı da önemli ancak bu desteğin kaç esnafımıza ulaşabildiğine de bakmamız gerek. Öncelikle, özellikle mahalle esnafımızın büyük zincirler karşısında rekabet edebilmesi için uygun koşullarda finansman erişiminin kolaylaştırılmasını önemli buluyorum. 2027 yılının esnaf kredilerinin faiz, vade ve kullanım şartlarında nasıl bir iyileştirme öngörüyorsunuz Sayın Bakanım? Kredi vermek kadar o esnafın o krediyi ödeyebilecek durumda olması da çok önemli çünkü bugün birçok küçük işletmemiz borçlarını öderken bir yandan da çalışanlarının maaşını, kirasını ve diğer giderlerini karşılamaya çalışıyor. Esnafımızın ayakta kalması yalnızca kendi geçimi açısından değil sağladığı istihdam ve ülke ekonomisine katkısı bakımından da önemli.

Bir konu da fındık ihracatımızla ve fındık ticaretimizle ilgili konuşmak istiyorum. Benim memleketim Karadeniz, Giresunluyum. Özellikle üreticilerimiz çok zor durumda. Gübre, ilaç, işçilik ve nakliye hizmetleri, patoz; bunlar, bu maliyetler bizim üreticimizin belini bükmüş durumda. Niye? 2025 yılında serbest piyasada ilk açıklanan fiyat 350 liraydı, ondan sonraki, bu seneki en düşük fiyatsa 160 lira yani arada 190 lira fark var, yüzde 54 düşmüş durumda; giderler artıyor, girdiler artıyor fakat kazanç düşüyor. TMO 255 lira fiyat açıkladı fakat 255 liradan fındık verebilen üretici sayısı yüzde 20, diğer yüzde 80'i tüccarın eline düşüyor. Tüccar da şöyle sıkıntılı: Geçen seneki ekonomik giderler ve maliyetlerden dolayı da ellerinde fazla para olmadığı için de düşük fiyattan bunu değerlendirmeye çalışıyor. Fındık çok hayati bir üretim aracı Türkiye için. Zaten, özellikle Karadeniz'de bahçelerimiz yaşlanıyor, yeni alanlar açamıyoruz. Aynı zamanda, bir de her şey fındıkta; adam çocuğunu evlendiriyor, beyaz eşya dükkânına borçlanıyor. Beyaz eşya dükkânındaki adam niye buna borç veriyor? Çünkü ona fındıktan para geleceğini zannediyor, düşünüyor ama bu sarmala girdikleri zaman ne para var ortada ne de hak edilen bir ücret var. Dolayısıyla lütfen, çok rica ediyorum; özellikle fındık üreticilerimiz,

narenciye üreticilerimiz... Onlar da Rusya'nın, biliyorsunuz, yolları kesmesinden dolayı mallarını ulaştıramıyorlar. 3-4 tane firma haricinde bütün narenciye üreticileri, limon, portakal, mandalina üreticileri çok zor durumda ve batma noktasına geldiler. Krediye ulaşmaları lazım ama bankalarımız kredi verirken de aman, daha önceden bir kredisi var mı, borçları var mı diye bakıyor. Ya, borcu olmayan esnaf yok ki zaten, o adam nasıl kredi alacak? Dolayısıyla bankalarımızın ve Hükûmetimizin destek vermesi gerektiğini düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim. Sayın Seda Gören...

SEDA GÖREN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, Komisyonunuzun kıymetli üyeleri; ben, sözlerimin başında, Ticaret Bakanımıza ve Bakanlık ekibine esnafımızın ve vatandaşımızın her bir kuruşunu korumak için gösterdikleri titiz ve özverili çalışmalardan dolayı teşekkür ediyorum. Ayrıca, Gazi Meclisimizi ve bizleri bilgilendirirken ya da her bir sorumuzda hızlı, uyumlu ve şeffaf cevapları için de tekrar 2'nci bir teşekkürü bu şekilde yapmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, bölgemizin ve dünyanın askerî, insani ve ticari krizlerle sınandığı bir dönemde, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde ticaret hayatımızda da kararlı bir duruş sergilenmiştir. 2026 Ocak-Eylül döneminde ihracatımız yüzde 5,2 artışla 210 milyar 973 milyon dolara, dış ticaret hacmimiz ise 492 milyar 971 milyon dolara ulaşmıştır. Enerji hariç tutulduğunda, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 100,3 olarak gerçekleşmiştir. Genel ihracatımızda kilogram başı değer 1,5 dolar civarındayken, savunma sanayisinde bu değer 65 dolara yaklaşmıştır. Yüksek katma değerli üretim bizim için bir zorunluluktur.

Bakanlığımız, ihracatçılarımıza 114 ülkede ve 168 merkezde görev yapan 221 ticaret müşaviri ve ataşemizle rehberlik etmekte, EXİMBANK ve İGE AŞ aracılığıyla da finansmana erişimlerini kolaylaştırmaktadır. Bakanlığınızca hayata geçirilen İhracat Akademisi 11 ilde 14 üniversiteyle iş birliği gerçekleştirmiştir. Yerli üreticimiz, damping ve sübvansiyonlu ithalata karşı kararlılıkla korunmaktadır. Gümrüklerimizde dijitalleşme tarihî bir şekilde hız kazanmıştır. Bunun en önemli örneğini zaten yazın çok kıymetli yurt dışından gelen vatandaşlarımızın geldiği dönemde de görüyoruz. Yetkilendirilmiş yükümlü statüsünden 846 firmamız yararlanmakta. Bu firmalarımız geçtiğimiz yıl 81 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Savunma Sanayii Başkanlığı iş birliğiyle yerli ve millî tarama sistemlerimizin sayısı 18'e ulaşmış, kaçakçılıkla mücadele kapasitemiz güçlenmiştir.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanımızın ifadeleriyle "Benim ihracatçı kardeşim bir konteyner daha fazla ürün satmak için ülke ülke dolaşırken, benim sanayici kardeşim büyük bir özveriyle çalışırken, benim tüccar kardeşim, esnaf kardeşim helalinden kazanmak için âdeta kılı kırk yararken piyasa düzenbazlıklarıyla fahiş kazanç sağlayanlara asla tolerans gösterilmeyecektir." Bu anlayışla iç ticarette de önemli adımlar atılmıştır. Otomotivde altı ay, 6 bin kilometre düzenlemesi ve ikinci el araçlarda sıfır araç fiyatı üzerinden ilan kısıtlaması 1 Ocak 2027 tarihine kadar uzatılmıştır. İkinci el satışlarda güvenli ödeme sistemi zorunlu hâle getirilmiş, emlak ilanlarındaki haksız fiyat artışları ise yasaklanmıştır. Elektronik Ticari Defter Sistemi 1 Temmuz 2025'te hizmete açılmış, ülke genelinde 367 oda ve borsa ile yaklaşık 12 bin kooperatif ve 1,9 milyonu aşkın kooperatif ortağına hizmet sunulmaktadır. Reklam Kurulu da -ki burası biz anneler için özellikle çok önemli- aldatıcı reklamları ve haksız ticari uygulamaları tavizsiz bir şekilde denetlemektedir. Fiyat istikrarında ise denetim ekiplerimiz ve Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulumuz halden markete her aşamayı adım adım takip etmektedir. Ticaret Bakanlığımız denetim konusunda Adalet Bakanlığımızla da koordineli şekilde çok değerli çalışmalar yürütmektedir. Serbest piyasa ekonomisi başıboşluk demek değildir. Rekabet Kurulumuz, kartelleşmeye ve fahiş fiyatlara karşı mücadelesini sürdürmektedir. Fırsatçılara geçit verilmeyecek, vatandaşımızın alım gücünün yıpratılmasına göz yumulmayacaktır. Bugüne kadar çiftçimizden ucuza alınan ürünün market reyonunda veya tezgâhta pahalıya satılmasıyla ciddi şekilde mücadele edilmiştir. Uzun yıllardır beklenen Hal Yasası bu mücadelenin en önemli halkasıdır; bugün de Sayın Bakanımız zaten açıkladı, Hal Kanunu Teklifi'miz grubumuza iletildi. Bu düzenleme Gazi Meclisimizin iradesiyle hem çiftçimizi hem üreticimizi hem de vatandaşımızı koruyacaktır. Esnafımız da yalnız bırakılmamıştır. Sayın Bakanımızın açıkladığı gibi, 2002 yılından bugüne 4,7 milyonu aşkın kullandırılma, yaklaşık 907,8 milyar TL hazine sübvansiyonlu kredi sağlanmıştır. Danışmanlık, mentörlük programını tamamlayan esnafımıza da yüzde 60 faiz sübvansiyonlu kredi kullandırılmaya başlanmıştır.

Yapılan denetimler, atılan adımlar ve hayata geçirilen düzenlemeler, Türkiye Yüzyılı'nın güçlü ve adil ticaret ortamını inşa etme kararlılığımızın eseridir. Bu duygu ve düşüncelerle yine Türkiye vizyon yüzyılının güçlü ve adil ticaret ortamını inşa etme kararlılığımız sürecektir.

2027 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Gören, teşekkür ederim.

Sayın Nail Çiler...

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, Komisyonun çok değerli üyeleri; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Aslında konuşmama ilk önce ticaretten başlayacaktım, demin Ednan Bey söyledi ama bir şey sormak istiyorum: E-ticaret yasası değişiklikten sonra Trendyol diye tanımladığımız kanun nasıl bir fayda kazandırdı bize, ne kadar TL lisans gelirinden vazgeçtik?

Sayın Bakanım, diğer bir konu da hem sizi ilgilendiriyor hem Sanayi Bakanlığını ilgilendiriyor, endüstri bölgeleri. Bundan tam bir yıl önce 18 tane endüstri bölgesi vardı, bugün faal endüstri bölgesi 36, endüstri bölgesi olarak ilan edilen yer sayısı 59. Bunlar genellikle -elimde liste var- hep tüzel kişiliklere verilmiş. Bu endüstri bölgelerinden nasıl faydalanılıyor, kimler nasıl alabiliyor onu öğrenmek istiyorum.

Sayın Bakanım, reçetesiz hastalık devam ediyor, tekrar ediyorum reçetesiz hastalık devam ediyor. Sanayide üretim kayıpları var mı? Var. Bir yılda üretim kaybı yüzde 2,5, imalattaki kayıp yüzde 1,5, zayıflayan talep fiyatlama baskısı, faizlerin yüksek olduğu, finansmana erişimin çok zor olduğu, artan finansman giderleri, bazı sektörlerde istihdamda düşüşler gözle görülür oldu. Örneğin, tekstil, hazır giyim ve deri sanayiindeki sektörlerin istihdamını korumak amacıyla acil olarak uygun faizli finansmana erişimi sağlamak zorundayız. Döviz dönüşümünü iyileştirmemiz gerekir. Karnemiz önümüzde, ihracat rakamlarında 2023 yılında hedef neydi? 500 milyar dolar olacaktı. 2025 yılında 273,2 milyar dolar, 2026 yılında yani ekim dâhil 285,6 milyar dolar seviyesine geldiğini görüyoruz.

Sayın Bakanım muhakkak bilginiz vardır ne olur bir heyet gönderin, Vietnam'ı incelesin gelsin. Vietnam'daki sanayi nasıl büyüyor, ihracat rakamları nereden geldi 361 milyar dolara?

Bir diğer konu ihracatı geliştirme, kitapçıkta var, İGE. Kredi veren bir kuruluş olmadığını biliyoruz. Bankanın kredi vermesini kolaylaştıran kefalet kuruluşudur, krediye erişimi kolaylaştırır. Bunun için gerçekten size teşekkür ediyoruz ama faiz oranları nedir? Herkes bunu merak ediyor.

Sevgili Bakanım, bir diğer konu Togg'un aynı zamanda AR-GE merkezi Gebze'de, binden fazla kişi çalışmakta, ülkemizin millî otomobil markasıdır. Ancak bu pazarda Togg'un rakibi olan BYD'nin satış rakamlarına baktığımızda dikkat çekici bir tabloyla karşılaşıyoruz. BYD'ye teşvikler verilmeden önce 2024 yılının ilk yarısında Türkiye'de yalnızca 1.500 araç satmıştı, 2024 yılında verilen teşviklerin ardından ise 2025 yılında 45 binden fazla araç sattı. Togg'un 2024 ve 2025 yıllarındaki toplam zararı 28 milyar TL'yi buldu.

Bir diğer konu, marketler yasası yani dayanıklı olmayan tüketim malları yasası ya da Perakende Ticaret Yasası. Sayın Bakanım, ben ilk milletvekili olduğumda 28 Aralık 2023 tarihinde ve 2 Ekim 2026 tarihinde perakende ticaret düzenlemesi hakkında kanun teklifi verdim, bunları neden gündeme almadınız?

2026 verilerine göre sektördeki en büyük 7 firmanın yaklaşık 55 binden fazla şubesi bulunmaktadır. Türkiye'nin 32.202 mahallesi olduğu göz önüne alınırsa her mahallede en az bir zincir market bulunmaktadır. Zincir marketler o kadar çok kazandılar ki, Allah bereket versin, banka bile kurdular. Ancak baktığımızda Türkiye, gıda enflasyonunda dünya 4'üncüsü. Gıda enflasyonuyla mücadeleyle ilgili Ticaret Bakanlığı muhakkak bir şeyler yapıyordur. Demin arkadaşlar hep zincir marketlerden konuştu, bunun bir standardı olmalı. Bulunulan bölgenin yüz ölçümüne göre Avrupa'da örnekleri var, nüfusa göre metrekare oranları olmalı ki biz bakkal Ahmet'i, Mehmet'i koruyabilelim.

Bir diğer konu, gıda enflasyonuyla mücadelede en önemli etken ucuza üretmek değil midir? Bugün mazot 100 liranın üzerindedir. Üretimin en büyük giderlerinden biri akaryakıt fiyatıdır. Şimdi size iktidarınızın bir projesinden bahsedeceğim. Resim burada, Sevgili Bakanım, 2019 yılında dönemin Tarım Orman Bakanı tanıtımı yapılan yerli elektrikli traktör. Gören var mı piyasada arkadaşlar?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - 100 tane traktör ürütecekti, elektrikli traktörümüz olacaktı esnaf, çiftçi ucuza kullanacaktı...

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Arpacı, buyurun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Sayın bürokratlar, çok kıymetli milletvekilleri ve bizleri sabırla takip eden basının güzide temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, sunumunuzun dördüncü sayfasında aynen şu ifade var: "Üreticimizi haksız ithalata karşı korumak, gümrüklerimizin etkinliğini artırmak, iç ticaretimizin istikrarlı ve adil rekabet koşullarının işlemesini sağlamak, esnaf ve KOBİ'lerimizi güçlendirmek, tüketicilerimizi korumak için var gücümüzle çalışacağız." Vallahi bir de var gücünüzle çalışmasanız ne olacak Sayın Bakanım? Yani bu söylediklerinizin birçoğunu yapamıyorsunuz hatta hiçbirini yapamıyorsunuz.

Sürekli sunumunuzda rekorlara doyamamışsınız. Bir kere enflasyon, bir kere mutfak, bir kere market, bir kere karbon, bir kere "Made in Europe" yok. "İhracat rekorları kırdık." diyorsunuz, kırılan rekor kur kaynaklı kilo bazında ihracatımız düşüyor. Bakın, siz ithalatın şahı, ithalatın padişahı oldunuz Sayın Bakan. Bunu da sizin faaliyet raporunuz yazıyor zaten. Yani 2021'de 271 milyar dolar olan ithalat siz bu ekonomi yönetiminize girdiğinizden beri 365 milyar dolara çıkmış. Siz sunumunuzda bir de dış ticaret açığını düşürdüğünüzü, ihracatın ithalatı karşılama oranını yüzde 75'e çıkardığınızı söylediniz. 2021'de bu oran yüzde 83, 46 milyar dolar olmuş 77 milyar dolar yani siz bunu nasıl başarı olarak anlatıyorsunuz Sayın Bakanım? Ben hayret ediyorum.

Ya, diğer konu, şu 3.500 liralık istihdam destek ücreti. İki gün önce bunu Sanayi Bakanı sahiplendi burada "Ben verdim." dedi. Ya, bir kuzudan kaç post çıkacak arkadaşlar? Yani söylemek istemiyorum ama bu tekstil sektörüne söylediğiniz masallardan bir tanesiydi.

İkincisi de şu döviz dönüşüm desteği. Ya, ağustos ayında bir fuarda gittiniz, dediniz ki: "Bu dönüşüm desteğini 2 katına çıkaracağız, 2 katı kadar da firma kullanacak." Kıyamet koptu, müjdeler verdiniz, AK PARTİ vekilleri, yandaş basın yaygarayı kopardı. Sonuç, 3 alan ihracatta şu an belki 1 alıyor, belki onu da alamıyor. Yani sokakta kullanılan 3 ile 1'le ilgili bir söylem vardır, ben onu burada söylemeyeceğim ama sanırım siz onu anlamışsınızdır. İhracatçıyı çok büyük hayal kırıklığına uğrattınız, ihracatçıya ihanet ettiniz Sayın Bakanım.

Ya, reeskont kredisi veriyorsunuz, teşekkür ederiz iyi yapıyorsunuz ama bugün başvurun altı ay sonra belki sıra gelir, belki de on ay sonra gelir. Ya, nerede bu paralar? Faize gidiyor, reeskont kredisinin günlük limiti 5 milyar ihracatçıya, faize giden günlük para 8 milyarın üstünde. Ya, paralar buharlaşmış, fona gitmiş, faize gitmiş, toplam 190 milyar doları geçti bu fon meselesinin Türk ekonomisine maliyeti ama sizinle ilgili olarak da şöyle bir durum var: Karşılıksız çeklerde çok sert artış var bu iki ayda ve daha da artacak. Bakın, kredi kartıyla yapılan alışverişlerde yüzde 10 düşüş var bu iki ayda, giderek düşüyor. Takipteki alacaklar iki ayda 120 milyar lira arttı. Ya, bu sizin oturduğunuz koltuk esnafı, ihracatçıyı, şirketleri koruma, geliştirme koltuğu. Siz gerçekten esnafa sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz? Bakın, açık konuşayım, Hükûmetin uyguladığı bu sıkı para politikası küçük esnafın, KOBİ'lerin, işletmelerin ümüğünü sıkma politikasıdır, programı bu amaçladır. Piyasadaki talebi keselim, nakit akışı bozulsun, insanlar elindeki malları ucuza satsın, enflasyon düşsün, fiyatlar düşsün. İyi de enflasyon düşmüyor, fiyatlar sürekli artıyor, üreticiler, esnaflar sattığını yerine koyamıyor, kirasını, elektrik parasını ödeyemiyor, dükkanını kapatıyor. Bakın, siz herhangi bir ilde en işlek caddede hiç yürüyüp de şöyle bir esnaflara o gözle baktınız mı? O kadar çok kiralık, o kadar çok satılık, devren dükkân var ki hatta dükkân sahipleri fark ettiyseniz vitrinlerinin ışığını açmıyorlar elektrik parasından dolayı, içerdeki ısıyı tutmak için kapılarını kapalı tutuyorlar. Ya, bir esnaf... Hepimiz esnaflık yaptık, çıraklık yaptık -ben kale içinde çıraktım- bizim zamanımızda hiçbir esnaf kapısını kapalı tutmazdı, dükkanları şıkır şıkır, ışıl ışıl olurdu Sayın Bakanım. Bakın, sunumunuzun dördüncü sayfasına dönüyorum. "Esnaf ve KOBİ'lerimizi güçlendirmek, tüketicilerimizi korumak." siz bu işi yapamıyorsunuz Sayın Bakan.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Ömer Öcalan.

Buyurunuz lütfen.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Sayın Bakan, sayın bürokratlar; hoş geldiniz.

Birçok noktada tekrar gibi olacak ama ben de bu sınır ticaretinden bahsetmem gerekiyor. Sayın Bakanım, Urfa bir tarım şehridir, ülkenin ilklerindendir, 2,5 milyonun üzerinde nüfusu vardır, Suriye'yle en uzun sınıra sahiptir, Birecik'ten başlarsınız oradan Suruç'a gelirsiniz, Suruç'un karşısında Kobani, Mürşitpınar sınır kapısı vardır, oradan geçersiniz Akçakale'ye, Akçakale'nin karşısında Gire Spi vardır orada da bir sınır kapımız vardır, oradan devam ederseniz Mardin'e doğru orada da Ceylânpınar vardır, Ceylanpınar'ın karşısında da Serekaniye vardır yani Urfa'da 3 tane sınır kapısı vardır. Akçakale'nin nüfusu 140 bin, Ceylanpınar'ın nüfusu 100 bin civarında, Suruç'un nüfusu da 100 bin civarında. Şimdi, söylentiler var, Kobani'yle ilgili de söylentiler var hatta Mardin'e ilerlerseniz orada Kamışlı Nusaybin arasında da bir sınır kapısı var. İnsanlar bekliyor, bu ülkenin dış ticaret açığı varken bu kapılar niye kapalı kalır? Yani bu kapıların bir an önce açılması gerekiyor, insanlar bekliyor. Bir de bir ortam var, artık bu ülkenin çözüme, barışa, demokrasiye ihtiyacı var, karşı tarafta yaşayanlarla bu tarafta yaşayanlar da akraba, aynı aile, aynı aşiret, aynı dil, aynı kültür konuşuluyor hem Araplar var hem Kürtler var karşılıklı Akçakale, Gire Spi, Kobani, Suruç. Siz de Ticaret Bakanısınız, bu durumun hızlandırılması gerekiyor, bunun üzerinde durmak gerekiyor yani Orta Doğu'ya açılmak gerekiyor. Bu noktada önerilerimiz var.

Şimdi, diğer anlamda ben geçen sene de söylemiştim. Sayın Bakanım, fıstık fiyatı geçen seneki fiyatla aynı fiyat yani o ithal edilen fıstık maalesef Antep, Urfa, Adıyaman, Siirt, Batman, kısmen Adıyaman, Mardin üreticisini öldürdü. Mazot geçen sene 50 küsurdu şu an 100 civarında, girdi maliyetleri çok fazla. Bunları hepimiz biliyoruz. Bir de bu Aydın'da var, kuru incir var, kuru üzüm var, fındık var, ceviz var, badem var devlet bu noktada fiyatta bir denge sağlamazsa Toprak Mahsulleri Ofisi üzerinden, buraya bir katkı sağlamazsa çiftçi perişan olur. Yoktur demiyorum ama mevcut üretime katkı sunacak düzeyde değildir. Üretici de şikâyetçi, tüketici de şikâyetçi bu fıstıkta da böyle, tüm ürünlerde de böyle. Arkadaşlarımız belirtti yani üretici 1 birime veriyor, tüketiciye gidene kadar 10 birim, 15 birim yani bunların denetiminin yapılması lazım. Aynı mahalle üzerinde bir markette bambaşka bir fiyat, diğer markette bambaşka bir fiyat arada uçurum var. Bunu devletin kurumları, Ticaret Bakanlığının kurumları denetlemelidir.

Diğer bir konu da KOBİ'lere ve esnafa sahip çıkacağınızı söylüyorsunuz, kredi vereceğinizi söylüyorsunuz hatta sorunu borcu olmayanlara kısmen bir katkı durumu da var. Şimdi, biz sorunu olanlara ne yapacağız? Yani kısmen borcu olan, sıkıntıları olan esnaflara ve KOBİ'lere de katkı vermek lazım, kredi vermek lazım.

Diğer bir konu da işin aslında en can alıcı noktası, ya, insanlar paradan para kazanıyor Sayın Bakan. Ben fondan bahsetmiyorum, zaten fon bir facia. Hükûmet yetkilileri kendi içlerinde konuşuyorlardı, içlerinde çok dürüst, temiz insanlar var, inançlı insanlar var. Şimdi, hepsini töhmet altında bırakmanın da hiçbir anlamı yok ama içinde kirli insanlar da var kardeşim; paradan para kazanma, 1'i 10 yapma, 1'i 20 yapma, 1'i 100 yapma. Bununla ilgili de en azından hukuk önünde hesap vermeleri gerekiyor. Fonu bırakalım bir tarafa yani kim üretsin, kim ticaret yapsın? Tüccar alır parasını, piyasadan çeker, bankaya koyar, ayda yüzde 4 civarı yılda yüzde 40 civarı gelir elde eder ve bu piyasadan parayı çeker. Bu düzenlemelerin komplike bir şekilde yapılması gerekiyor. Esnafa ve KOBİ'lere sahip çıkmak gerekiyor. Söyleyeceklerim bu kadar.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sururi Çorabatır'a ait.

Buyurunuz lütfen.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri, değerli bürokratlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, ticaret yalnızca rakamlardan ibaret değildir; ticaret üretimdir, istihdamdır, alın teridir, esnafın kepengidir, vatandaşın sofrasıdır. Rakamlarla ihracat rekorlarından söz ediliyor. Peki, bu rekorlar neden ülkemizin refahına aynı ölçüde yansımıyor? Bugün yalnızca ihracat rakamlarını değil, o ihracatı gerçekleştirmeye çalışan sanayicimizin, üreticimizin, esnafımızın ve vatandaşımızın içinde bulunduğu ekonomik tabloyu daha detaylı konuşmalıydık. 2026'nın ilk dokuz ayında 96 milyar dolara yakın dış ticaret açığı verdik. Türkiye daha fazla ihracat yapıyor ama üretimde ithal hammaddeye, ara mala, teknolojiye bağımlılığını yeterince azaltamıyor yani ihracat rakamları artarken ithalat da artıyor, ürettiğimiz değerin önemli bir bölümü de ne yazık ki yurt dışına gidiyor. Bizim ihtiyacımız yalnızca daha fazla ihracat değil, daha fazla yerli üretim, daha yüksek katma değer ve daha güçlü bir sanayidir.

Sayın Bakan, bugün tekstil ve hazır giyim sektörümüz alarm veriyor. Emek yoğun sektörlerde fabrikalar kapanıyor, istihdam kayıpları yaşanıyor, yatırımcılarımız üretimlerini ne yazık ki başka ülkelere taşımaya başladı. Otomotiv, kimya, elektronik ve beyaz eşya sektörlerimiz ithal girdiye bağımlılıkla mücadele ediyor. Lokomotif sektörümüz turizm ise artan işçilik, enerji ve finansman maliyetleriyle uluslararası rekabet gücünü korumaya çalışıyor. Döviz kazandıran işletmelerimiz Türk lirası cinsinden hızla artan maliyetlerini karşılamakta zorlanıyor. Sizi her gördüğümde talep etmeme rağmen turizmcilerin ihracatçı sayılması için hâlâ bir çözüm göremiyoruz.

Sayın Bakan, aşırı değerlenmiş Türk lirası ve yüksek üretim maliyetleri karşısında ihracatçılarımızın rekabet gücünü nasıl sağlayacaksınız? Şimdi, ticaret hayatının çok daha tehlikeli bir sorununa değinmek istiyorum: Karşılıksız çekler ve güven krizi. 2026'nın ilk dokuz ayında karşılıksız işlem yapılan çeklerin tutarı yaklaşık 250 milyar TL'nin üzerine çıkmış durumda. Geçen yılın aynı dönemine göre artış yüzde 50. Turizmin başkenti Antalya'da bile yılın ilk yedi ayında karşılıksız çek oranı yüzde 85 artmış vaziyette. Karşılıksız çek yalnızca bir ödeme sorunu değildir, ticaret hayatının güveninin sarsıldığının bir göstergesidir. Sanayici malını satıyor, karşılığında çek alıyor, o çeklere güvenerek çalışanın maaşını, tedarikçinin borcunu, vergisini planlıyor, vade geliyor, ne yazık ki çekler karşılıksız çıkıyor. Bir işletmenin ödeyemediği borç bir başka işletmenin kapanmasına neden olabiliyor.

Bir diğer büyük sorun da esnafımızın krediye erişimi ve yüksek faiz yüküdür. Bugün esnafımız önce kredi bulmakta bulduğu zaman da kredinin faizini ödemekte zorlanıyor. Artan iş yeri kiraları, elektrik faturaları, SGK primleri, vergiler işletmelerimizin sermayesini tüketiyor. Esnaf artık şunu soruyor: "Ben üretmek ve kazanmak için mi çalışıyorum yoksa bankalara faiz ödemek için mi çalışıyorum?"

Bir başka büyük sıkıntı da sıkıntı da üretici ile tüketici arasındaki fiyat uçurumudur. Çiftçimiz, domatesini, biberini gübre, enerji, işçilik ve nakliye maliyetlerini karşılamakta zorlanarak üretiyor ama aynı anda ürünler markete ulaştığında vatandaşımız kat kat yüksek fiyatlarla karşılaşıyor. Çiftçi tarlada kazanamıyor, vatandaş markette satın alamıyor. Peki, aradaki kazanç nereye gidiyor? Zincir marketlerin, tedarikçilerin üzerindeki baskısını, ödeme ve vadelerini, haksız ticari uygulamalarını daha sıkı denetlemeniz lazım. Yalnızca fiyat etiketlerini denetleyerek bu sorunu çözemeyiz. Tarladan sofraya uzanan tedarik zincirini adil, şeffaf ve rekabetçi bir hâle getirmek zorundayız.

Sayın Bakan, ticarette güveni yeniden tesis etmek için 2027 bütçesinde hangi somut tedbirleri aldınız? Mevzuatınız size esnafın, sanayicinin sorunlarını tespit etme, çözüm geliştirme ve finansman ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar görevi de vermekte. 2027 yılında küçük esnafımıza hangi uygun kredi faizlerini sağlayacaksınız? Kredi Garanti Fonu desteklerinden daha fazla işletmenin yararlanması için neler yapacaksınız? Kira, enerji, finansman yükü altında ezilen sanayicimiz, esnafımız için bütçeden herhangi bir pay ayırabildiniz mi, bir çalışmanız var mı? Henüz yıl tamamlanmadan, 2025'in toplamından daha fazla konkordato, ret ve iflas kararları reel sektörde rekor seviyeye ulaştı. Vatandaşın kredi kartı harcamalarında bile büyük bir düşüş gözleniyor. Esnafın büyümesinden söz ederken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Buğra Kavuncu'ya ait.

Buyurunuz lütfen.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Bakan, kıymetli bürokratlar, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçeyi konuşuyoruz, Ticaret Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz. Hangi şartlarda konuşuyoruz? Nasıl bir ortamda konuşuyoruz? 27 trilyonluk toplam bütçenin sadece binde 3'üne sahip olan Ticaret Bakanlığı bütçesini konuşuyoruz. Fon kriziyle kaybolan 850 milyarın yüzde 12'si ya da bir başka tabirle Ticaret Bakanlığımızın bütçesi o buharlaşıp uçan 850 milyarın onda 1'i. 2027 yılında ödeyeceğimiz, bütçeden ödenecek, devletin ödeyeceği 3,9 trilyonluk faizin yüzde 2,6'sı ya da bir başka ifadeyle ödeyeceğimiz faiz Ticaret Bakanlığının bütçesinin tam 40 katı arkadaşlar. Böyle bir ortamda biz Ticaret Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz.

Tabii, birçok konu var -arkadaşlarımız gündeme getirdi- benim önemsediğim, sahadan, esnaf arkadaşlardan, ticaret erbabından duyduğum birkaç konu var, onları da size ileteceğim, belki cevaplarsınız imkân bulursanız. Öncelikle, dijitalleşme ve yapay zekâyla ilgili piyasanın ve bütün ticaret ehlinin çok ciddi bir desteğe ihtiyacı var. Buna tam bir bütüncül anlayışla bakmak lazım. Tabii, işin bir tarafında Sanayi Bakanlığı da var fakat entegrasyonu sağlamazsak arzu ettiğimiz seviyeye ulaşmanız mümkün değil yani siz tedarikçinizin hâlen harita metotlarla, "excel"lerle hesap tuttuğu bir ortamda istediğiniz kadar yapay zekâ deyin, dijitalleşme deyin bu entegrasyonu ülke içerisinde var edemezseniz arzu ettiğiniz verimi sağlayamazsınız. Şöyle bir rakamlara baktığınızda bu konuda nasıl geride kaldığımızı görüyoruz. 50'nin altında çalışanı olan işletmelerimizde sadece bir projede yapay zekâ kullananların oranı yüzde 6,55 ki Avrupa Birliğinde bu oran yüzde 17; yaklaşık bizim 3 katımız. 50 ila 250 arasında çalışanı olan işletmelerimizde yüzde 9 bu oran, Avrupa Birliğinde tam yüzde 30. 250'nin üzerindeki büyük işletmelerimizde oran da yükseliyor, yüzde 23'lere geliyor ancak Avrupa Birliğinde bu yüzde 55. Yani küçük firmalarla büyük firmalar arasında çok ciddi bir fark var, bu farkın kapatılması tam bir entegrasyonun sağlanması açısından önemli.

Şimdi birkaç konu var esnafın bizlerden beklediği, size iletmemizi arzu ettiği. Ben kendilerine de söz verdim. Bakkallık, bayilik, büfecilik kolundaki daralmanın tam yüzde 3,2 olduğunu görüyoruz. Sorum şu: Bunun nedenini ölçen bir çalışma var mı ve önümüzdeki yıl bu gruba yönelik 2027 yılında destek hedefiniz nedir? İkinci konu: Lojistik ki Türkiye bulunduğu coğrafya itibarıyla lojistik de hakikaten çok güçlü olabilecek ve bu imkâna sahip bir ülke ancak sınır kapılarında bekleme sürelerinin çok yoğun olduğunu görüyoruz. Zira, Bulgaristan sınır kapısında da bir randevu sistemi hayata geçirdiniz. Bu sistem hayata geçtikten sonra bekleme süresi, ortalama geçiş sayısı ne kadar oldu, bunu duymak isteriz.

Bir başka konu: Ben kendi bölgemden İstanbul ikinci bölgeden özellikle Kapalı Çarşı'da, Mısır Çarşısı'nda, oradaki esnafla, oradaki ticaret ehliyle çok sık görüşen bir arkadaşınızım, onların çok ciddi sıkıntıları var. Özellikle turizmdeki daralma, perakendedeki daralma, harcama kapasitesinin düşmesi, Türkiye'nin artık yabancı turist için çok pahalı bir destinasyon hâline gelmesi, artan vergiler, işletme maliyetleri, fon kriziyle beraber piyasalarda oluşan güvensizlikten dolayı artık kimse vadeli ve taksitli mal vermek istemiyor, peşine yönelmiş tedarikçiler; bunun yarattığı finansman baskısı, dolayısıyla ciddi desteğe ihtiyacı var esnafın. Mesela stopajla ilgili, kira stopajıyla ilgili acaba hiç olmazsa şu önümüzdeki dönem bir indirim düşünülemez mi veya bundan feragat edilemez mi? Vergiler tekrar gözden geçirilemez mi? Zira, cirolar düşüyor ancak giderler azalmıyor, işçilik maliyetleri yüksek, SGK maliyetleri yüksek, kira stopajı dedik, gelir vergisi dedik, belediyelerin özellikle ortaya koydukları faturalar, aidatlar, çöp vergisi... Ya, bütün bunlar inanın Kapalı Çarşı esnafının ki bu sadece İstanbul'a, Mısır Çarşısı'na ait bir konu değil, Anadolu'daki bütün kapalıçarşı esnafı bütün bu konularda muzdarip. Bunun alakalı da bir destek niyetiniz varsa bunu anlatırsanız memnun oluruz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi söz sırası Sayın Ahmet Erbaş'a ait.

Buyurunuz lütfen.

AHMET ERBAŞ (Kütahya) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli milletvekili arkadaşlarım, bürokrat arkadaşlar; hepinize hoş geldiniz diyorum. Şimdiden de bütçemiz hayırlı uğurlu olsun.

Ekonomik bağımsızlığın yolu üretmekten, ürettiğini dünyaya satabilmekten ve kendi kaynaklarıyla büyüyebilen bir ekonomik yapı inşa etmekten geçmektedir. İhracat, üretim millî ekonomimizin amiral gemisidir. 2026 yılının ilk on aylık verilerine baktığımızda ihracatımızda herhâlde Cumhuriyet tarihin en yüksek oranlarına ulaşmış bulunmaktayız. 237 milyar dolara ulaşan bir ihracattan bahsediyoruz. Tabii, bu arada ithalatımız da artıyor. İthalatımızdaki artışlarının büyük bir kısmının da enerjide dışa bağımlı olmamızdan kaynaklandığını da göz ardı etmemek lazım. Elbette ihracatımızın artışını önemsiyor ve bunu ekonomimizin adına değerli buluyoruz ancak asıl hedefimiz, yalnızca ihracat rakamlarını büyütmek değil, bu büyümeyi, ülkemizin üretim gücünü artıran, ithalat bağımlılığını azaltan ve dış ticaret açığını kalıcı biçimde aşağı çeken bir ekonomik yapıyla desteklemek olmalıdır. Bizim ekonomik anlayışımızın merkezinde, fabrikasında üretim yapan sanayicimiz, toprağa emek veren çiftçimiz, alın teriyle çalışan işçimiz ve Türk malını dünyanın dört bir yanına ulaştıran ihracatçımız vardır. Ancak hedefimiz yalnızca mevcut rakamları korumak olmamalıdır; hedefimiz, Türkiye'yi, daha fazla üreten, daha fazla ihraç eden, teknolojisini geliştiren ve küresel rekabette kendi markalarıyla yer alan bir ülke konumuna taşımaktır. Bu doğrultuda, özellikle Avrupa Birliğiyle ticari ilişkilerimizin geliştirilmesi, Gümrük Birliğinin güncellenmesi ve üçüncü ülke anlaşmalarından kaynaklanan asimetriklerin giderilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu da yetmez, esas güzergâhlarımızdan biri de Türkiye'miz için Turan koridoru olmalıdır. Türkiye'nin Türk dünyasıyla kurduğu gönül birliğini demir, kara ve hava yollarıyla; ihracat ve üreticilerimizle birlikte bir Turan koridoruyla da güçlendirmemiz lazım. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin uygun maliyetle finansmana erişimini kolaylaştırmalı, Türk Eximbank desteklerini yaygınlaştırmalıyız. Kredi ve sigorta süreçleri hızlandırılmalı çünkü üreticimizin sipariş alması tek başına yeterli değildir, o siparişi karşılayabilecek finansa, teknolojiye ve üretim altyapısına da sahip olması gerekmektedir.

Sayın Bakanım, Kütahya ziyaretinizde ifade ettiğiniz üzere, şehrimizin 2025 yılı ihracatı 975 milyon dolara ulaşmıştır ki bu rakamlara Eti Bor'un ihracatı dâhil değildir. Ben, burada, özellikle şehrimizi sık sık ziyaret edip verdiğiniz emek için ve bürokratlarınızın destekleri için şahsınıza teşekkür ediyorum. Bu rakam Kütahya'nın sahip olduğu potansiyelinin önemli bir göstergesidir. Ancak, bizler 1 milyar dolar ihracat hedefini aşmakla yetinmemeli, önümüzdeki dönemde 2 milyar dolarlık bir ihracat seviyesini hedeflemeliyiz.

Uluslararası piyasadaki etkimizi daha da arttırmalıyız. Bunun için Kütahyalı sanayicimizin finansmana erişimi kolaylaştırılmalı; markalaşma, tasarım, teknoloji ve ihracat desteklerinden daha fazla yararlanmasını sağlamalıyız. Çünkü, bir şehrin üretim kapasitesini artırmak yalnızca o şehrin ekonomisini büyütmek değildir, aynı zamanda istihdamını artırmak, ailelerin refahını yükseltmek ve ülkemizin ekonomik gücüne katkı sunmaktır.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; bugün finans piyasalarında yaşanan krizi ve yatırımcı güvenini tartışırken bir başka gerçeği de göz ardı etmemeliyiz. Kolay yoldan yüksek kazanç elde etmek arayışlarının gündeme geldiği bir dönemde sabah dükkânının kepengini açan, sipariş alabilmek için kapı kapı dolaşan, sermayesini üretimine yatıran, istihdam sağlayan esnafımızın, sanayicimizin ve ihracatçımızın hakkını da savunmak zorundayız. Elbette, birikimlerini değerlendiren yatırımcının hakkını korumalıyız ancak finans piyasalarından kolay kazanç peşinde koşanlarla ile alın teriyle üreten ve ülkesine döviz kazandıran insanlarımızı aynı ekonomik öncelik içinde değerlendiremeyiz. Devletin önceliği kolay kazanç düzeninin itibarını korumak değil, namusuyla ticaret yapan, üreten, istihdam sağlayan ve Türk malını dünya pazarlarına taşıyan Türk insanının önünü açmak olmalıdır çünkü Türkiye'nin ekonomik geleceği kolay kazanç arayışlarında değil, alın teriyle üretim yapan insanların omuzlarında yükselecektir. Unutulmamalıdır ki ekonomik bağımsızlık millî egemenliğimizin en önemli güvencelerinden biridir. Daha fazla üretim, daha güçlü ihracat, daha yüksek katma değer ve dışa bağımlılığın azaltılması, işte, Türkiye'nin ekonomik geleceğine yön verecek temel hedeflerimiz bunlar olmalıdır.

Bu düşüncelerle, Ticaret Bakanlığımızın 2027 yılı bütçesinin ülkemize, üretime, ihracata ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Mehmet Baykan'da.

Buyurunuz lütfen.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Bakanım, ülkemizin büyümesinde, uluslararası pazarlarda söz sahibi olmasında rol oynayan en büyük etkenlerden biri de ihracat. Ben, tabii, öncelikle Konya'mızın ihracat performansıyla ilgili bazı başlıkları paylaşmak istiyorum. Konya, ülkemizin ihracat performansına büyük katkı sağlayan lokomotif illerden birisi olarak göze batıyor. Son on yılda Türkiyeye ihracatı yüzde 65 artarken Konya'nın ihracatı yüzde 170 oranında artmıştır. Konya'nın ihracatı 2001-2025 döneminde yaklaşık 35 katına çıkmıştır. Konya, uzun yıllardır dış ticaret fazlası vererek Türkiyenin dış ticaret dengesine olumlu katkı sağlayan illerden biri olmaya devam etmektedir. Son beş yıla baktığımızda ise, Konya 2021 yılında 1,83 milyar, 2022 yılında 1,87; 2023'te 1,74; 2024'te 2,23 ve 2025 yılında 1,77 milyar dolar dış ticaret fazlası vermiştir. 2025 yılında Konya'nın ihracatının ithalatı karşılama oranı yüzde 201,8'dir. Konya'nın ihracatı 2001 yılında 100 milyon dolar, 2011 yılında 1,2 milyar dolarken 2021 yılında 2,3 milyar dolar ve 2025 yılında 3,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 3.500'den fazla ihracatçı firması bulunan Konya'nın ihracatı 2026 yılı Ocak-Ekim döneminde ise 3 milyar doları aşmıştır, bu performansta hızlı tren seferleri, uçak seferlerinin artması, lojistik merkezinin kurulması gibi konular, duble yol büyük etken olmuştur, hükûmetlerimizin yaptığı yatırımların etkisi. Konya'nın ihracatının yüzde 95,6'sı imalat sanayi kaynaklıdır ve yaklaşık 100 sektörde ihracat yapılmaktadır. Öne çıkan sektörler otomotiv yan sanayi, savunma sanayi, tarım makinaları, genel makine teçhizat ve gıda tarım ürünleridir. 209 ülkeye şehrimizden ihracat yapılmaktadır. 2025 yılında ilk 3 ülke Abd, Almanya ve Irak olmuştur. Önümüzdeki dönemlerde Konya'nın dış ticaret performansının büyümesi ve sürdürülebilirliği açısından yüksek katma değerli üretimin artırılması, ithal ara malı bağımlılığın azaltılması ve ihracat pazarlarının çeşitlendirilmesi önem taşımaktadır. Konya'nın ihracatını orta ve uzun vadede daha ileriye taşıyacak öncelikleri şöyle sıralayabiliriz: Birim ihracat değerinin artması katma değerli üretimi, rekabet gücünün yükselmesi teknoloji ve AR-GE'yi, pazar çeşitliliğinin artması yeni ihracat pazarlarını, markalaşma daha yüksek kâr marjını, lojistik altyapı maliyetlerin düşmesini, uygun maliyetli finansman yatırım ve üretimin artmasını, nitelikli iş gücü verimlilik ve kalite artışını, dijitalleşme üretim ve pazarlama verimliliğini, üniversite sanayi işbirliği, yenilikçi ürün geliştirme yolunu, kurumsal ihracat işbirliği ise, ortak hareket ve ölçek ekonomisinin yolunu açacaktır.

Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; geleneksel mal ihracatının yanı sıra hizmet ihracatı da ülkelerin döviz gelirleri açısından giderek daha önemli bir konuma gelmiştir. Hizmetler sektörü ekonomik büyümenin ve istihdamın temel unsurlarından biridir. Bu nedenle, hizmet ihracatımızın artırılması ve ülkemizin uluslararası rekabet gücünün yükseltilmesi ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerimize ulaşılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Türkiye, bu alanda önemli başarılara imza atıyor. 2002 yılında yalnızca 14 milyar dolar olan hizmet ihracatımız, 2025 yılı itibarıyla yaklaşık 8,7 kat artarak 122,6 milyar dolara ulaşmıştır. 2024 yılında küresel hizmet ihracatından aldığımız yüzde 1,32'lik payla dünyada en fazla hizmet ihraç eden 21'inci ülke konumuna yükseldik, bu başarı 2025 yılında da sürdü. Hizmet ihracatımız bir önceki yıla göre yüzde 4,6 artarak 122,6 milyar dolara, hizmet ticaret fazlamız ise 63,5 milyar dolara yükseldi. Bu rakamlar Türkiye'nin yalnızca mal ihracatında değil, hizmet ihracatında da küresel ölçekte güçlü ve rekabetçi bir aktör hâline geldiğini açıkça ortaya koymaktadır. Tabii, tüm bunlar olurken küresel tedarik zincir desteği, hedef ülkeler stratejisi, uzak ülkeler stratejisi ve İslam İş Birliği Teşkilatı ülkeleriyle ihracatın geliştirilmesi çalışmalarının katkılarını da unutmamak gerekir diyorum.

Bütçemizin hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Orhan Sümer'de. Orhan Bey burada yok.

Evet, Reşat Karagöz, buyurunuz lütfen.

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Ticaret Bakanlığının bütçe görüşmelerinde Sayın Bakanın sunumunda ihracat rakamlarını, ticaret hacmini, büyüme hedeflerini ve Bakanlığın çalışmalarını dinledik ancak anlatılan bu başarı tablosuyla sanayicimizin, esnafımızın ve ihracatçımızın yaşadığı gerçekler arasında ciddi bir fark olduğunu görüyoruz çünkü gelinen noktada Türkiye'de üretmek zor, satmak zor, kazanmak zor ama iflas etmek her zamankinden daha kolay bir hâl aldı. Türkiye'de sanayicimizin, esnafımızın ve KOBİ'lerimizin içinde bulunduğu tabloya baktığımızda, ticaretle uğraşan yurttaşlarımızla konuştuğumuzda, esnaf kooperatiflerimizi ziyaret ettiğimizde, ticaret ve sanayi odalarının sesine kulak verdiğimizde bu durum daha net görünüyor. Mesela, ben Sayın Bakanı Merzifon Organize Sanayi Bölgemize samimiyetle davet etmek istiyorum, gelsin hep birlikte fabrikalarımızı ziyaret edelim, yatırımcılarımızla işçilerimizle, girişimcilerimizle konuşalım, özellikle son üç yılda yaşanan sorunları yerinde görelim. Merzifon Organize Sanayi Bölgemizde dünyanın pek çok ülkesine ihracat yapan önemli fabrikalarımız bulunuyor ancak son yıllarda işletmeler işçi maaşlarını ödemekte zorlanıyor ve istihdam azalıyor, konkordato ilan eden firmalar had safhada. Bir zamanlar vardiya üstüne vardiya çalışan fabrikalarda bugün üretim bantları yavaşlıyor, işçiler işsiz kalıyor. Üstelik, bu tablo yalnızca Amasya'ya özgü değil, Anadolu sanayisi alarm veriyor. İşçinin maaşını alamadığı, sanayicinin iflas ettiği, esnafın kepenk indirdiği bir ülkede seçilmiş rakamlarla başarı hikâyesi yazmaya çalışıyorsunuz ama maalesef olmuyor Sayın Bakan çünkü anlattıklarınızın ne sanayicide ne esnafta ne de ihracatçı da karşılığı var. Sizler dâhiyane ekonomi anlayışınızda Türkiye'nin üretim gücünü artırmak yerine ülkemizi ucuz iş gücüyle rekabet eden ülkelerle aynı yarışa soktunuz. Ekonomiyi yönetenlerin bilmesi gereken bir şey var, o da bu milletin kaderinde ucuz işçilikle rekabet etmek olmadığıdır. Dünya, teknolojiyle, inovasyonla, markalaşmayla yarışırken bizde yüksek teknolojili ürünlerin imalat sanayi ihracatındaki payı sadece 3,7. Artık, yüzde 3'lerle, 4'lerle değil, yüzde 10'ları, 20'leri konuşmalı ve hedef koymak yerine gerçekleştirmeliyiz. Üniversite, sanayi iş birliği geliştirilmeli, AR-GE yatırımları artırılmalı, ihracatçı birliklerini güçlendirmeliyiz.

Değerli milletvekilleri, gelelim ülkemizde ticaretin bel kemiği olan küçük esnafımıza. Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonunun verilerine göre, 2026 yılının ilk dokuz ayında 93 bin esnaf iş yeri kapattı, geçen yılın aynı dönemine göre kapanan iş yeri sayısı yüzde 11,8 arttı. Bu, her gün ortalama 345 esnafımızın kepenk indirmesi çalışanlarla birlikte günlük ortalama 1.500 ailenin evinin ışığın sönmesi demek. Diğer tarafta 3 harfli zincir marketler âdeta virüs gibi mahalle mahalle yayılıyor, bakkalın karşısında market, yanında market, onun yanında bir başkası. Üstelik yalnızca gıda değil, kırtasiye, kıyafet, züccaciye, bisiklet, karavan hatta tekne bile satıyorlar. Bu yayılmanın, ürün çeşitliliğinin, piyasa hâkimiyetinin hiç mi sınırı olmayacak? Rekabet Kurumu bu tablo karşısında ne yapıyor Sayın Bakan?

Sayın Bakan, 2026 yılının ilk on ayında esnafımıza 168,1 milyar lira kredi kullandığınızı övünerek anlattınız. Türkiye'de yaklaşık 2 milyon 200 bin esnafımız var yani esnaf başına yaklaşık 76 bin lira kredi düşüyor. Bugün, 76 bin lira pek çok esnafımızın bir aylık dükkân kirasını bile karşılamıyor. Ben, Amasya'da hangi esnafımızı ziyaret etsem aynı şikâyeti duyuyorum "Krediye ulaşamıyoruz, borcumuzu çeviremiyoruz, ayakta kalmakta zorlanıyoruz." Sunumunuzda Hazine destekli kredi desteklerinin yüzde 99'undan fazlasının zamanında ödendiğini söylediniz, demek ki Türk esnafı borcuna sadık, aldığı kredi ödüyor ama siz esnafın bu güvenilirliğine rağmen onun finansmana erişimini yeterince kolaylaştıramıyorsunuz.

Değerli milletvekilleri, unutmayalım ki bir ülkenin gerçek zenginliği üreten fabrikasıyla, çalışan işçisiyle, ayakta duran esnafıyla ölçülür. Fabrikaların iflas ettiği, dükkânların kapandığı, emeğin değersizleştirildiği bir ülkede büyüyen tek şey yoksulluktur. Bizim isteğimiz esnafın kepenk kapattığı değil, yeni şubeler açtığı, sanayicinin konkordato ilan ettiği değil, yeni fabrikalarının temelini attığı bir Türkiye'dir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Gülderen Varli'de.

Buyurunuz lütfen.

GÜLDEREN VARLİ (Van) - Teşekkürler.

Sayın Başkan hoş geldiniz.

Tabii, biz halk olarak, esnaf olarak maalesef yaşananları hiç hoş bulmuyoruz. Yani yine, esnafın yükü arttı, tüketicinin ve üreticinin yükü de arttı. Yani şöyle bir bakıyoruz geçen yıldan bugüne ne değişti? Evet, rakamsal olarak değişenler var. Peki, sokakta ne değişti? Halkın cebine baktığımızda ne görüyoruz? Artan borçlar, ağırlaşan esnaf yükü, küçülen sofralar ve her geçen gün kapanan kepenkler, sabah dükkânını açıp akşama kadar siftah yapmayan bakkallar, vergisini ödemek için kredi çeken berberler, elektrik kira ve BAĞ-KUR primini ödemediği için kepenk kapatan küçük esnaflar, bu gerçeğe bir de bölge eşitsizliğini ele alarak baktığımızda tablo daha da vahimleşiyor. Günde kaç esnaf kepenk kapatıyor, bilginiz var Sayın Bakan. Dükkânın kapanması yalnızca bir tabelanın inmesi değil, geçimini sağlayan aileler, eğitim gören öğrenciler ve alın teriyle çalışan emekçilerin ekmek kapısının kapatılmasıdır, sokağın gerçeği yansıyan rakamlar değil, yaşanan adaletsizliklerdir.

Sayın Bakan krediler övülüyor, onları bizler de duyuyoruz ancak "kredi" dediğimiz şey, borcu başka bir borçla kapatmaktan başka bir şey değil. Esnaf dükkânını hayatta tutabilmek için kredi çekiyor, ertesi ay o kredinin faizini ödeyebilmek için yeniden borçlanıyor, bir de borç yükü nedeniyle artık krediye erişemeyen esnaflar da var. Van başta olmak üzere, ülke genelinde takibe düşen kredi borçları ve kişi sayısı da her geçen gün artıyor, esnaflar borç üzerine borç ediyor. Van'da artan sadece esnafın kredi borçları

değil, kepenk kapatan esnaf sayısı, bölgesel eşitsizlik, sınır ticareti sorunları da var. Yıllardır açık olmasına rağmen Van halkına, esnafına beklenen ekonomik katkıyı sağlamayan Kapıköy Sınır Kapısı, açılması yılan hikâyesine dönüşen, aslında siyasete takılan Gelincik ve Çilli Sınır Kapısı. Siyaset o gün eğer ki bir kazanımla olacağını söylüyor ve o kazanım gerçekleşmediğinde Gelincik ve Çilli Sınır Kapısı'na "Açıl." ya da eğer istediğimiz durum ortaya çıkmadıysa "Kapalı dur, kapalı dur." sözünü söylüyor. Van, İran'la sınır komşusu, coğrafi konum itibarıyla önemli bir ticaret ve turizm potansiyeline sahip ancak bu potansiyel Van halkının refahına maalesef dönüşmüyor çünkü sınır ticaretinin nimetlerinden Vanlı esnaf değil, ayrıcalıklı kesimler faydalanıyor, sınır ötesinde yaşanan her gerilim Van ekonomisine darbe vuruyor. İran'daki gerilimle birlikte sınır geçişleri azalırken zaten ayakta kalmakta zorlanan esnafın yükü gittikçe daha da ağırlaşıyor. Van'ın sınırı var ama sınır ticaretinden kazancı yok.

Sayın Bakan, Van'da esnaf borçlu, gençler işsiz, üretici emeğinin karşılığını alamıyor, halk geçinemiyor. Gençler iş bulamadığı için kendi kentini terk ediyor. Üretici binbir emekle ektiğini ya satamıyor ya da maliyetini kurtaramıyor. Ürün markete geldiğinde ise halk taneyle almak zorunda kalıyor. Üretici kazanamıyor, tüketici alamıyor.

Sayın Bakan, Bakanlığınızın ihracat artışı açıklamaları arasında Van maalesef yine yok. Buradaki baktığımız sıralamanın içerisinde tabii ki olanlar bizi mutlu ediyor ama bir "Vanbul" ya da "Vaneli" olsaydı ihracat konusunda bu daha iyi olacaktı. Van'ın yoksulluğu kader değil Sayın Bakan, bölgesel eşitsizliğin sonucudur ve eşitsizlik yıllardır giderilmiyor. Bölge illeri ekonomik kalkınmanın dışında bırakılıyor.

Sayın Bakan, çözüm bellidir. Ben sırayla aktarayım -tabii beş dakikalık sığacak önerilerin dışında yazılı olarak da verebiliriz- Van'da sınır ticaretinin önü açılmalıdır. Kapıköy'ün kapasitesi ve işlevi artırılmalıdır. Gelincik ve Çiğli sınır kapılarının açılması gerekiyor. Esnafın kredi borçları yapılandırılmalı, vergi ve SSK borçları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Ömer Fethi Gürer.

Buyurunuz lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Bakan, Avrupa Birliği Gıda ve Yem Hızlı Alarm Sistemi ülkemizden gönderilen gıda ürünleriyle ilgili ret kararı vermektedir. 2025 yılında 486 üründe verilen ret kararı 2026 yılının ilk on ayında 385 bildirime erişmiş bulunmaktadır. Bildirim türleri; 284 sınır reddi, 60 dikkat bildirimi, 23 alarm bildirimi olarak kayıtlara geçerken; 278 kayıt ise "ciddi risk", 39'u ise "potansiyel risk" olarak bildirilmiştir. Öne çıkan kayıtlarda meyve ve sebze grupları 296 ürünle ilk sırada yer almakta ve tüm kayıtların yüzde 77'sini oluşturmaktadır. Bu ürünlerin Bakanlığınızın laboratuvarlarında incelendikten sonra ihracatı yapılmasına karşın gittiği ülke sınırından dönmesi hem Türkiye'den giden ürünler için hem de o ürünü gönderen tüccar ve üreten üretici için önemli sorun oluşturmaktadır.

İnsan sağlığı açısından da bu bağlamda risk vardır. Özellikle pestisit çıkan ürünlerde iadelerin imha edildiği söylense de aynı ürünün üretim alanında üretilip iç pazara verilen ürünlerinin toplatılmasına yönelik bir örnek bugüne kadar kamuoyuna yansımamıştır.

Ayrıca ülkemizde ithal edilen farklı ürünler de vardır. Avrupa Birliği sınır kontrollerinde bu ürünlerde iadeye rastlansa da ülkemize gelen ithal ürünlerde bu tür bir iade görülmemektedir. Türkiye'de ithal ürünleriyle ilgili yeterli denetim yapılıyorsa örneğin aynı dönemde, Avrupa Birliğine gönderilen Amerika Birleşik Devletleri'nin cevizi iade olurken, Türkiye'de bu ürünün girişinde hiçbir sorun saptanmaması da ilginç ve düşündürücüdür. İthal gıda ürünlerinde GDO kontrolü, tatlandırıcı kontrolü ve bunların girişine yönelik inceleme sağlanmakta mıdır?

Fahiş fiyatla mücadele yıllardır konuşulagelir. İşin özünde serbest piyasa ekonomisi uygulayan iktidarın fiyata müdahalesi sistemsel olarak sorunludur. Sorun sistemdedir, bozuk düzen değişmeden fiyatlardaki bu oynamalar da sürer. Açıkçası fahiş fiyatla ilgili Hazine ve Maliye, Ticaret, Tarım ve Orman Bakanlığıyla işler düzene girmeyince Adalet ve İçişleri Bakanlıkları da devreye girdi. Birkaç sektörde operasyonlar yapıldı. "Stokçu" diye normalde stoklanması gereken ürünlerin depolarını basıp, sistemin sorununun depolayanlara kesildiği gibi, bu kez de tutuklamalar yapılarak tüccarlar gözaltına alındı. Suçlu varsa mutlaka ceza kesmek de gerekir ama bazı sorunlarda olayın doğuşuna neden olan konuları da öngörebilmek önemlidir.

Yıllarca çoğu iktidara yakın muhafazakâr iş insanları, özellikle gıda sektörü, yem sektörü ve gübre sektöründe egemendir. Kamu fabrikalarının satılan gübrede, ithalat dışında bir tekelleşme vardır ki fiyat denetiminin başta yem ve gübre için yönelik yapılması gerekir. Kamunun her alanda olması, planlama ve öngörüyle süreçlerin yönetilmesi, üreticiyi, tüccarı, sanayiciyi ve tüketiciyi aynı anda mutlu edecek kamucu bir yönetim anlayışına ihtiyaç vardır.

Kooperatiflerle ilgili yapısal sorunları ortadan kaldıracak yalnız gıda ve tarıma yönelik kooperatifleri özerk bir anlayışla güçlendirmek ve yasal düzenlemeler de ihtiyaçtır. Kamu olmadan kooperatifçilik geliştirilip üretim öncesi ve sonrası planlamayla piyasa varlığı sağlanmadan, uygun fiyatlı ürün için baskı yaratmak sorunları artırmaktadır.

41 tüccar ve sanayicinin gözaltına alınmasıyla başlayan sürecin, bahçe bitkileri için ihracatın önemli bir soruna dönüşmesinde etken olduğu kamuoyunda da ifade edilmektedir. Ülkemizin dünyada önemli yer bulan ihraç ürünleri; fındık, üzüm, zeytin, elma ve limon gibi ürünlerin ihracatında sıkıntılar yaşanmaktadır. Niğde'de iyi elma fiyatları 10-15 lira, meyve suyu 2-3,5 lira aralığında işlem görmekte ve çok bahçede elma dalında kalmaktadır. Elmanın bir bölümü doğrudan satılırken; bir bölümünün 15 ülkeye ihracı yapılıp, bir bölümü stoklamayla sekiz ay aralıkla pazara sunulurdu.

"Stokçu piyasayı manipüle ediyor, enflasyonu bunlar yükseltiyor." diye oluşturulan baskılarla normal depolama yapanların dahi süreçten kaygılandığı ifade edilmektedir. Farklı nedenlerle tutuklu yargılananlar zaten pamuk ipliğine bağlı olan meyve-sebze piyasasını doğrudan ve olumsuz etkilemektedir. Bu durum binlerce üreticiyi de etkilemektedir. Üretici ürününü satamamakta, cezaevindeki tüccarın ise işinin daralmasının oluşan durumda etkisi olduğu dikkat çekmektedir.

Sebze, meyve fiyatlarının çok artmasını da önleyemeyen, çiftçinin ve üreticinin yanında olmayan bir anlayış devam etmektedir. Yanlış uygulamalarla gerek ihracatta gerekse ithalatta sorunlu bir döneme girilmesinde kamucu politikalardan uzaklaşılmasının doğrudan etkisi vardır. 2026 yılının ilk sekiz aylık dış ticaret verilerinde ihracat yüzde 6 oranında artarken, ithalat yüzde 17,72 oranında artmıştır. İhracatın 21 milyar 190 milyon dolara, ithalatın ise 20 milyar 430 milyon dolara ulaştığı görülmektedir. İlk sekiz ayda yalnızca hayvan yemine ödenen artış 1 milyar 225 milyon dolara erişmiştir. Elma, incir, kiraz, üzüm, nar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Turan Yaldır'da.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ya, bir de servis ücretleri eski Türkiye'deki otomobil fiyatına geldi, onu da söyleyelim de. Şu otomobil servislerini bir denetleyin Sayın Bakanım. 30 bin liradan aşağı otomobil girip çıkmıyor, 1970'de otomobil 30 bin liraydı.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Ömer Bey, çok teşekkür ediyoruz.

Buyurun Turan Yaldır.

TURAN YALDIR (Aksaray) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; Ömer Fethi vekilime de katılıyorum bu arada, söylediklerine bizzat imza atıyorum altına.

Kıymetli milletvekilleri ve değerli bürokratlar; Ticaret Bakanlığı 2027 bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Bu salonda günlerdir milyarlar konuşuluyor. Oysaki asıl bütçeyi tarladaki çiftçinin borcunda, çarşıdaki esnafın kepenginde, pazardaki vatandaşın filesinde görebiliriz.

Sayın Bakanım, yakın zamanda Aksaray ilimize geldiniz. Siz de sizden önceki diğer bakanlar gibi, kapalı kapılar ardında partililerinizle ve STK temsilcileriyle toplantı yapıp Aksaray'dan ayrıldınız. Keşke görüşmelerinizi öğretilmiş, uslu bir kitle yerine büyük bir sıkıntı yaşayan esnaf ve sanayicilerimizle yapsaydınız, onların sorunlarını bir Bakan olarak dinleyip, onların sorunlarına bizzat vâkıf olup birlikte çözüm üretseydiniz.

Sayın Bakanım, çarşıya pazara, sokağa çıkmıyor, vatandaşın feryadını duymuyorsunuz. Onlardan dinlemek istemediğiniz sorunları ben söyleyeyim, siz de kulak verin. Kaç zamandır esnafın hâli nicedir siz biliyor musunuz? Gerçek hayatla sizin verileriniz neden hiçbir zaman tutmuyor Sayın Bakanım? Esnafımız gerçekten çok büyük zorluklar yaşıyor ve günlerce siftah yapmadan dükkân kapattığı oluyor. Yüksek kira, vergi, elektrik, doğal gaz, personel, SGK ve BAĞKUR primleri gibi ve daha nice giderlerin altında esnafımız artık nefes alamıyor Sayın Bakanım.

Esnafımız yüzde 50 faiz oranına razı ama kredi bulamıyor. Yüzde 4 civarında POS komisyon kesintisi de esnafımızın canına tak etmiş durumda artık. Bir mahalle bakkalının günlük yaptığı 10 bin TL'lik kartlı satışın ortalama yüzde 4'ü POS komisyonundan kesildiğinde günlük 400 TL, aylık ise 12 bin TL kesintiye uğruyor. Bu ne demektir biliyor musunuz? Holdingler ve dev marketler bankalarla oturup POS pazarlığına girişirken küçük esnaf kaderine terk edilmiş demektir. O kepenklerin arkasında nice ailenin emeği ve umudu var Sayın Bakanım. "Esnafın yanındayız." demekle yanında olmuş olmuyorsunuz. Zincir marketler mahalle aralarından köylere, dahası beldelere kadar mantar gibi türemeye devam ederken küçük esnafın hâlini hiç düşünmüyor ve Hükûmet olarak sadece izliyorsunuz. Peki, o marketlerin kasasında kim duruyor hiç baktınız mı Sayın Bakanım? Diplomasını duvar süsüne, emeğini ise üç harfli zincir mağazalarda ucuz iş gücüne çevirdiğiniz üniversite mezunu gençlerimiz kasiyer olarak çalışıyor Sayın Bakanım.

Bir taraftan ihracat rekoru yalanına sığınıyorsunuz, diğer taraftan ihracatın lokomotifi olan tekstil fabrikalarının tek tek kapanmasını izliyorsunuz. Yüz binlerce insanımızın çalıştığı tekstil sektörünü Mısır'a kaptırdınız. Daha dün Aksaray'da, Denizli'de, Bursa'da ve daha nicelerinde tekstil için dönen makineler, bugün Mısır'da dönüyor.

Gelgelelim ihracat rekorlarının gölgesinde kalan ticaret açığına... Bu yılın ilk dokuz ayında dış ticaret açığı 71 milyar dolara dayandı Sayın Bakanım. Yani her 100 dolarlık ithalatın 25 doları vatandaşımızın cebinden çıkıyor. Ne yazıktır ki bu açığın faturasını da kurla, zamla, enflasyonla aziz milletimize ödetiyorsunuz. Şu dönemde sizleri, esnafımızın yaşadığı bu darboğazdan nefes alması adına insafa davet ediyoruz. POS komisyonlarına acilen tavan fiyat getirilmeli, esnaf kredilerine erişim kolaylaştırılmalı, BAĞKUR prim gün sayısı 7200 güne düşürülmeli ve prim yükü hafifletilmeli, enerji ve lojistik maliyetlerine destek verilmelidir. Yerli üreticimize katkı sağlanmalı.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Lütfi Kaşıkçı'da.

Buyurunuz lütfen.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, öncelikle size ve ekibinize 6 Şubat depremlerinden hemen sonra başta ilimiz Hatay olmak üzere tüm deprem bölgelerinde yapmış olduğunuz desteklerden dolayı teşekkür ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Sayın Bakanım, bugün sizlerle özellikle Hataylı çiftçilerimizin yaşadığı önemli bir sorunu ve bu sorunun çözümüne yönelik önerilerimizi paylaşmak istiyorum. Hatay, ülkemizin önemli tarımsal üretim merkezlerinden biridir. Özellikle narenciye, üzüm ve zeytin üretiminde ciddi bir potansiyele sahibiz. Ancak bu yıl yüksek rekolteye rağmen üreticilerimiz ürünlerini hak ettikleri fiyattan satamıyor. Girdi maliyetleri yüksek, ürün fiyatları ise düşük, üreticimiz emeğinin karşılığını maalesef alamıyor. Burada temel sorunumuz sadece üretim değil ürettiğimiz ürünlere pazar bulmakta zorlanıyoruz.

Sayın Bakanım, bu konuda Bakanlığınızın öncülüğünde üç önemli adım atılabileceğini düşünüyoruz: Birincisi, ihracat imkânlarının artırılmasıdır. Hatay'ın coğrafi konumu ve İskenderun Limanı önemli bir avantajdır. Narenciye, üzüm ve zeytin ürünlerimizin başta Orta Doğu ve Körfez ülkeleri olmak üzere yeni pazarlara ulaşması için ihracat teşvikleri artırılmalıdır. Özellikle hasat dönemlerinde nakliye ve lojistik maliyetleri desteklenmeli, ihracatçılarımızın yeni pazarlara açılması kolaylaştırılmalıdır.

İkincisi, kamu kurumlarının satın alma gücünden yararlanılmasıdır. Devletimizin çok büyük bir tüketim kapasitesi var. Gençlik ve Spor Bakanlığımıza bağlı öğrenci yurtlarımız, Millî Savunma Bakanlığımızın askerî birlikleri, hastanelerimiz, okullarımız ve diğer kamu kurumlarımız her gün çok ciddi miktarda gıda tüketiyor. Bu kurumlarımızın ihtiyaçlarının bir bölümünün doğrudan yerli üreticilerimizden karşılanması çok iyi olur. Örneğin öğrenci yurtlarımızda, askerî birliklerimizde ve kamu yemekhanelerimizde bu ürünler daha fazla tüketilebilir. Bunun için ilgili bakanlıklarla koordinasyon sağlanmasını, yıllık tüketim ihtiyaçlarının belirlenmesini ve üretici birlikleriyle kooperatiflerimizin kamu tedarik sistemine daha etkin katılmasının doğru olacağını düşünüyoruz.

Üçüncüsü, Hatay'ın pilot il olarak değerlendirilmesidir. Hatay'da narenciye, üzüm ve zeytin üreticilerimizi kapsayan özel bir ihracat ve pazarlama programı başlatılması doğru olacaktır. Bu programda üreticilerimizin kooperatifler aracılığıyla örgütlenmesi, doğrudan alıcılarla buluşturulması ve ihracat desteklerinden daha fazla yararlanması sağlanmalıdır.

Sayın Bakanım, Hatay deprem felaketinden sonra yeniden ayağa kalkmaya çalışan bir şehrimizdir. Hatay'ın yeniden ayağa kalkması sadece konutların ve iş yerlerinin yapılmasıyla şüphesiz mümkün değildir, çiftçimizin de ekonomik olarak ayağa kalkması gerekiyor. Biz çiftçimize "Daha fazla üret." demek istiyoruz ancak ürettiği ürünün karşılığını almasını da sağlamak zorundayız. Devletimizin görevi yalnızca üretimi teşvik etmek değil, üretilen ürünün pazarlanmasına da imkân sağlamaktır. Bu nedenle, Bakanlığımızın ilgili kurumlarla birlikte bir çalışma başlatmasını sizlerden rica ediyorum. Çiftçimiz kazansın, üretim devam etsin, Türkiye kazansın diyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum, şimdi de söz sırası Sayın Mühip Kanko.

Buyurunuz lütfen.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ticaret Bakanlığının bütçesini görüşürken yalnızca ihracat tablolarına bakmak doğru değil tabii ki. Üreticinin rekabet gücünü, esnafın ayakta kalma mücadelesini, tüketicinin korunmasını, kamu gelirlerinin nasıl yönetildiğini birlikte değerlendirmek zorundayız. Her bütçe görüşmesinde olduğu gibi bu yıl da muhtemelen başarı hikâyeleri anlatıp sonra aynı sorunlarla gelecek yıl karşı karşıya kalacağız.

İsterseniz önce dış ticaret tablosuna bakalım. Dış ticaret açığı 2026 verilerine göre, eylül ayındaki verilere göre 70 milyar 967 milyon yani geçen yılın aynı dönemine göre açık yüzde 5,7 artmış durumda. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 74,8. Her 100 dolarlık ithalatın yaklaşık 75 dolarını ihracatla karşılıyoruz, aradaki fark kalıcı biçimde azaltacak üretim dönüşümümüz var mıdır, yok mudur, onu söylemeniz lazım? Yerli ara malı üretimi, yüksek katma değerli ihracatı artıracak politikaların sonuçları nerede acaba? Onları da görmek isteriz. Sanayinin sorunlarını dinleyip ardından da aynı sorunları büyüten politikaları sürdürerek üretimi koruyamayız. Ticari hayatta ödeme sıkıntısının önemli göstergelerinden birisi de protestolu senetlerdeki artış. Paylaşılan Ocak-Eylül 2026 tablosuna göre 248 bin 643 protesto edilmiş senet vardır.

(Uğultular)

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Çok gürültü var ama arkadaşlar.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli arkadaşlar, sessizliği sağlayalım lütfen.

Buyurunuz.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Kocaeli'nde ise ilk dokuz ayda 4.995 senet protesto edilmiş, toplam 2 milyar 154 milyon lirayı aşmış. Bu rakamlar kesinleşmiş alacaklar değil tabii ki ancak ticarette ödeme ve tahsilat zincirindeki sorunun büyüklüğünü gösteren ciddi uyarılardır. Çeklerin karşılıksız çıkması, senetlerin protesto edilmesi, şirketlerin konkordato yoluna başvurması ve işletmelerin kapanma riskiyle karşılaşması karşısında siz hangi somut tedbirler alıyorsunuz, bunu dinlemek isteriz.? İş insanı tahsilat derdinde, sanayici işletme sermayesi arayışında, esnaf borcunu çevirmeye çalışıyor, maalesef, siz de başarı sunumları yapıyorsunuz. Krediye ulaşamayan işletmeye Üret." yüksek finansman maliyetinin altında kalan sanayiciye "Rekabet et.", alacağını tahsil edemeyen esnafa "Ayakta kal." diyorsunuz. Bu bütçede esnafın, KOBİ'nin, ihracatçının uygun koşullarda finansmana erişimini güçlenecek kaynağı ve hedefi göstermeniz lazım. Senetler protesto edilirken, çekler karşılıksız kalırken, işletmeler yaşama mücadelesi verirken Bakanlığı seyirci kalamaz. Dış ticaretin rakamlarına anlatıyorsunuz, bunu dinliyoruz ama güvenlik için ne yapıyorsunuz? Türk Armatörler Birliğinin raporuna göre 24 Şubat 2022 ila 26 Ağustos 2026 arasında Karadeniz Kerç Boğazı Azak Denizi'nde 146 ticari gemi saldırısı ve hasar oluştu, bunların 34'ü Türk sahipli ya da Türk kontrollü, 5' Türk bayraklıydı. 5 Ekimde ise Karadeniz'de "Royad Mammadov" isimli gemi battı, 2 denizci hayatını kaybetti. Gemiyi işleten Palmali Grubu geminin drone saldırısına uğradığını ve 2 çalışanını kaybettiğini açıkladı. Bu konuda Dışişleri Bakanlığı ile Ulaştırma Bakanlığıyla birlikte ne yaptığınızı öğrenmek istiyoruz?

Gelelim Sayıştay raporlarına. Ciddi sorunlar var. 2001-2024 arasında 50 gümrük müdürlüğüne bazı hizmetler ve bunlara bağlı gelirleri tahsil etme yetkisi çeşitli kuruluşlara devredilmiş görülüyor. Bunların 7'si de süresiz olarak devredilmiş. Soruyorum, kamuya ait gelir toplama yetkisi hangi gerekçe ile süresiz olarak devredilebilir? Yine, kamu gelirlerini devrediyorsanız, kamu yararının nasıl korunduğunun da hesabını vermeniz gerekir. Bir başka bulguya göre, 2025'te 50 milyon 492 bin 343 lira giriş-çıkış ücreti tahsil edilmiş, yaklaşık 164 milyon 888 bin liralık ardiye tahsilatında kullanılan hesaplama formunun da mevzuatta düzenlenmediği görülüyor. Esnaftan belge düzenine uymasını isteyen Bakanlık, kendi belgeli işlemlerinde belge düzenini neden uygulamıyor, bunu öğrenmek isterim? Bir hekim olarak söylüyorum, güvensiz ürünle mücadelede gecikmenin bedelini vatandaş sağlığıyla ödüyor. Çocuğun oyuncağı, evde kullanılan elektrikli eşya, internetten alınan ürün etkili biçimde denetlenmek zorundadır.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Ali Gökçek.

Buyurunuz lütfen.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; Meclisimize hoş geldiniz.

Sayın Bakan, Haziran 2023'te göreve geldiniz. Yani bugün itibarıyla üç buçuk yıldır ülke ticaretinin başındaki isim sizsiniz. Konuşmama hem bir yasama üyesi hem de bir sektör temsilcisinin sözleri olarak değerlendirebilirsiniz. Düzenli aralıklarla çıkıyorsunuz "İhracat rekorları kırdık." diyorsunuz, çok güzel, harika, o zaman neden dış ticaret açığımız bir türlü azalmadığı gibi artmaya devam ediyor? Kaldı ki rekor açıklamalarınızın hedeflerinizle alakası hiç yok. Bir ara 2023 hedefleriniz vardı hatırlarsanız, yanlış hatırlamıyorsam, 2023 için ihracat hedefiniz 500 milyar dolardı. Bırakın 2023'te 500'ü, 2026'da 300 milyarı bulamayacağız gibi duruyor. Bu durum üzücü ama şaşırtıcı değil maalesef. İhracatımızın kilogram başına ortalama değerini 1 dolar 73 sente daha yeni yükseltebildik. Almanya'nın kilogram başına ihracat değeri 4 dolar civarında, Güney Kore'nin 3,5 dolar seviyelerinde. Biz tonlarca ürün satıyoruz, karşılığında bir avuç yüksek teknolojili çipi, tıbbi cihazı ve yazılım ithal etmek için o kazancın tamamını masada bırakıyoruz. İthalata bağımlı bir ihracat yapısıyla rekor kırsanız ne olur, kırmasanız ne olur? Dış ticaret açığımız her yıl 80-100 milyar dolar bandında gezdikçe bu ihracat rekoru hikâyesi içi boş bir illüzyondan öteye gidemiyor. Simdi, dış ticarette tablo böyleyken, tabii, içerdeki ticaretinde farklı olmasını beklemiyoruz. Bakanlığınızın ana görevlerinden biri de iç piyasada adil rekabeti sağlamak, fahiş fiyat artışlarını önlemek ve tüketiciyi korumak. Peki, Bakanlığınız ne yapıyor? Yüksek enflasyonun, yanlış para ve maliye politikalarının faturasını sokaktaki vatandaşa, mahalledeki bakkala, zincir marketteki kasiyere kesmeye çalışıyor. Enflasyonunun kaynağı sizin yanlış politikalarınız ama siz sorumluyu büfede, kasapta, manavda, markette arıyorsunuz. Tavuk fiyatını düşürmek için tavukçulara, meyve, sebze için halcilere şafak operasyonu yaptınız. Varsa suçları yargılansın, o ayrı ama ne oldu, merak ediyorum, operasyonlardan sonra fiyatlar düştü mü? Hayır. Ticaret Bakanı olduğunuz Hükûmetinizin yüksek fiyatları düşürmek için aklına gelen ilk fikir insanları şafak operasyonlarıyla alıp şirketlere kayyum atamak mı yoksa siz de bizler gibi bunları haberlerden mi öğrendiniz? Sayın Bakan, faiz yüksek, değer kaybından ötürü kimse nakit de taşımıyor, herkes kartla ödeme yapıyor ama kart komisyonları da can yakıyor. Bankaya ödediği komisyon kadar kâr edemeyen esnaf var. POS cihazları için artık bir çözüm bulmak zorundasınız. Ya faizi düşürün ya da POS komisyonlarına bir çare bulun. Bankalar arka arkaya rekor kârlar açıklarken, esnaf arka arkaya zarar ediyor. Zaten kötü giden işler fon meselesinden sonra hepten durma noktasına geldi. Parası fonda kalan esnaf bir yana, vatandaşta fonlarda ve borsada parasını AK PARTİ'lilere kaptırdığı için kimse dışarı çıkıp esnaftan bir şey alamaz, bir şeyi yiyip içemez oldu. Bakın, göreve geldiğimiz 2023 Haziran ayında toplam KOBİ kredilerinin 1.84'ü takipteyken bugün oran yüzde 4'leri geçmiş durumda. Piyasada para yok, herkes birbirine para soruyu Sayın Bakanım. Ya, insanlar çalışarak batıyor, işleri azaldığı gibi, az iş yapanlar da iş yaparak batıyor. Yüksek faiz ve daralan iç talep cenderesinde sıkışan esnaf ne yapacağını bilemez hâle geldi. Yani anlayacağınız, esnaf kan ağlıyor Sayın Bakan. Bu acı tablo da zincirleme olarak istihdamı, üretimi, ihracatı, ithalatı doğrudan etkiliyor. Sadece dokuz ayda 93 bin esnaf iş yerini kapattı ve daha fazlası da ne yazık ki yolda. Hadi esnaf umrunuzda değil, onu anladık da, işsizliği ne yapmayı düşünüyorsunuz? Bu kadar esnaf dükkânını kapatırsa oralarda çalışan insanlar ne olacak?

Ezcümle Sayın Bakanım, üç buçuk yıldır ticareti yönetemediniz, savruldukça savrulduk. Bundan sonrası için de esnafın, üreticinin, ihracatçının, vatandaşın sizden tek bir talebi var, o da görevlerinizi bırakmanız.

Teşekkür ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın İlhami Özcan.

Buyurunuz lütfen.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum.

Tüm hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli vekiller, kitabın ortasından konuşacağım. Ticaret Bakanlığını çiftçiyi koruması yönünde uyarmak istiyorum. İthalatla abat olunmaz Sayın Bakan. Yanlış zamanda yaptığınız tarım ürünü ithalatıyla ile çiftçinin boynunu giyotin darbeleriyle vuruyorsunuz. Trakya Türkiye'nin ayçiçeği ambarıdır, ayçiçeği de sarı gelindir, stratejik bir önemi vardır, tüketim ve sanayi için önemli ürünlerden bir tanesidir. 2025 yılında Tekirdağ, Konya, Edirne, Adana, Kırklareli ayçiçeği üretiminde ilk sıralarda yer aldı. Şimdi, Anadolu'nun birçok ilinde aynen ayçiçeği üretim var. Şu anda Söke'de hasat var ama fiyat yok. 2025-26 sezonu sekiz aylık

verilere bakıldığında ithalat tam 1,3 milyon ton olmuş Sayın Bakan. 25-26'da dış ticaret verilerine baktığımızda en büyük ithalatçı kim biliyor musunuz? Biziz, ülkemiz. Nereden alıyoruz? Avrupa Birliğinden, Arjantin ve Çin'den alıyoruz. Üretimimiz tam artarken Ticaret Bakanlığı öyle bir gümrük vergisi düşürdünüz ki çiftçimizi üzdünüz, çiftçimize orada kararttınız, hayallerini yıktınız. Neden mi? İki yıldan beri kararname çıkarıyorsunuz ama maalesef kararnamenin arkasında duramıyorsunuz, eziliyorsunuz, yıkıyorsunuz. Eğer o kararnamenin arkasında duramayacaksanız neden çıkardınız? 27 Ağustos 2026, Resmî Gazete Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle ayçiçeğindeki ... na zaman bitecekti? 31 Ekimde. Ama siz ne yaptınız? Tabii, 1 Eylüle çektiniz, altmış bir gün 120'den 12'ye çıkardınız, 1 Ekimde gemiler limanlardaydı Mersin'de, Tekirdağ'da. Yazıktır, günahtır, şu anda Anadolu'daki o üretim yapan üreticiler hepsi perişan oldular. Kime inandılar, güvendiler? Sizlere inandılar. Tarım Bakanlığının dışında Ticaret Bakanlığı gerçek görevini yapsın. Nasıl? İşte, limonda. Geçen yıl liman sıkıntısı vardı, ihracatı durdurdunuz, kapıyı kapattınız. Bu sene ne yapıyorsunuz? Üç maymunu oynuyorsunuz Sayın Bakan ve yetkililer. Gelin, Ticaret Bakanlığı olarak buraya pazar bulun, dışarıda pazar bulun. Limon 1 lira, 2 litre mazot 100 lira, 100 kilo limon satacak, 1 litre mazot alacak, yine, 4 kiloya yakın ayçiçeği satacak, 1 litre mazot alacak çiftçi. Yazıktır, günahtır bu çiftçiye. Eğer siz bu Covid döneminden ders almadıysanız hiçbir şeyden haberiniz yok. Covid döneminde, hatırlarsınız, Rusya ve Ukrayna buğday, ayçiçeği ihracatını durdurdu. Ne oldu? Koridor açıldıktan sonra biz havai fişekler patlattık boğazda, Rusya ve Ukrayna gemileri geliyor diye sevindik. Buradan çıkarılacak ders şu: Kendi üreticimizi desteklemezseniz mahvolur gideriz. Burada, aynı şekilde, tavuk üreticileri, beyaz ette. Ya, gittiniz pazarda tam hareket var, kapıyı kapatıyorsunuz ve ithalatçıları, bunların pazardaki karşılaştığı vatandaşlar veya firmalar eğer tedariğini karşılayamazsa başka ülkeye gidiyor, ondan sonra yeni pazarları kaybediyoruz ve tekrar o pazar bulmak için de mücadele ediyoruz. Ne istediniz o tavukçulardan? Neden durdurdunuz? Ondan sonra aklınız başınıza geldi, beyaz et ihracatının önünü açtınız. Yine, aynı şekilde, limonda, patateste, soğanda her yıl sorun yaşıyoruz. Gittiniz, Polatlı'da soğan depolarını bastınız. Oradaki soğan depolarının ladosunun ne olduğunu bilmediğiniz için, oradaki insanları "korsan" olarak ifade ettiniz. İşte, bu yanlışlardan geçmemiz lazım Sayın Bakanım. Siz de hatırlarsınız, Tekirdağ'a geldiğimizde de ifade ettim, kolunuza girdim, dedim ayçiçeğinde de yanlış yapıyorsunuz, ithalatçıların yanına gidiyorsunuz, yapmayın, etmeyin, şu anda 27 lira ayçiçeği, 27 lira. Yazıktır, günahtır. Siz ne dediniz? "35-36 lira." dediniz o gün, şimdi 27 lira. Şimdi, bu vatandaş ne yapacak? Çocuğuna düğün yapacaktı, tek kızına düğün yapacaktı ama yapacak gücü yok. Şunu unutmayınız: Türkiye'de çiftçide para yoksa hiç kimsede para yok çünkü çiftçi, köylü gidecek esnaftan alışverişini yapacak, sanayiciler kazanacak ama çiftçinin kazanması lazım. Çiftçiye siz yok ederseniz ülkeyi mahvedersiniz. Yine geldiğimiz noktada Sayın Bakan, "Yerli üretimi destekliyoruz." dediniz; BYD, "BYD'ye yapmayın, etmeyin." dedik, anlatamadık. 2024'te gittiniz, özel yüzde 10, artı yüzde 40 vergi muafiyeti getirdiniz. Ne oldu? Togg'u baltaladık. Hani yerli üretimi destekliyordunuz? Sabahki paylaşımınızda, konuşmanızda ifade ettiniz ama siz gittiniz BYD'yi desteklediniz. Burada kanun çıkarken yapmayın dedik ama anlatamadık. Muhalefet uyarıyor, uyarıyor ama iktidar ve sizler kulaklarınızı tıkıyorsunuz.

Bakınız, yine bir konu daha, BAĞ-KUR'la ilgili, esnaf BAĞ-KUR'uyla ilgili 2023'te Cumhurbaşkanı söz verdi. Üç buçuk yıl geçti Sayın Bakan. Neden 7200'e düşürmüyorsunuz? Yine aynı şekilde "Ticari araçlarda ÖTV düşecek." dedi. Nerede? Gemlik'te dedi. Batarya fabrikasının temel atmasında dedi Cumhurbaşkanı ama ÖTV'siz araç taksiciye, minibüsçüye vermediniz. Bunun da arkasında durun.

Yine, bakınız, POS cihazı. Birçok arkadaşımız ifade etti, ya POS cihazından esnaf soyuluyor Sayın Bakan. Gözünüzü açın, esnafı soyuyorlar. Yok bakımmış, yok kurulummuş, yok komisyonmuş, esnafın içinden geçiyor bu POS makinaları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz. Söz bitti, süreniz doldu. Sayın Aygun süreniz doldu.

Şimdi söz sırası Sayın Lütfü Türkkan'da.

Buyurun Sayın Türkkan.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri; Ticaret Bakanlığının 2027 yılı bütçesini görüşüyoruz. Ticaret politikalarının başarısını yalnızca ihracat rakamlarının büyüklüğüyle değerlendiremeyiz. Asıl mesele ülkemizin ne kadar katma değer ürettiği, ne kadar döviz kazandığı ve bu kazancımızın sanayicimize, esnafımıza, bir de en önemlisi çalışanımıza ne kadar yansıdığıdır. Sayın Bakan, 2027 yılı için Bakanlığınıza 104 milyar 287 milyon lira ödenek öngörülüyor. 2026 bütçesine göre yüzde 36,8 artış var ancak 2026 yıl sonu harcama tahminiyle karşılaştırdığımızda artış sadece yüzde 4. Böyle bir garip durum da var. Enflasyonu da dikkate aldığımızda bu bütçenin Bakanlığınızın faaliyet kapasitesini ne ölçüde koruyacağını sorgulamak durumundayız. Bizden önce siz sorgulamışsınızdır muhakkak. Dış ticaret rakamlarına bakalım: 2025 yılında 273 milyar dolar ihracat yapmışız ama buna karşılık 365 milyar dolar da ithalat yapmışız. Dış ticaret açığımız 92 milyar dolara gelmiş. 2026'nın ilk dokuz ayında ise dış ticaret açığımız 71 milyar dolara ulaşmış. İhracatımız artıyor ama ona bağlı olarak ithalatımız, ithalata olan bağımsızlığımız çok daha fazla artıyor, azalmıyor. Daha önemlisi aynı dönemde yüksek teknoloji ürünlerini 7,4 milyar dolar ihracata karşılık 27,5 milyar dolar ithalat gerçekleştirmişiz. Yalnızca yüksek teknolojide 20 milyar doları aşan bir dış ticaret açığımız var. Türkiye'nin daha fazla üretmek kadar daha yüksek teknolojiyle üretmeye ihtiyacı var. 2027 bütçesinde ihracat destekleri için 65 milyar lira gözüküyor. Bu önemli bir kaynak ancak bu desteklerin ne kadarı yüksek teknolojiye, ne kadarı yerli ara malı üretimine, ne kadarı yeni ihracat pazarları kazandırmaya hizmet ediyor? Belli değil. Biraz evvel limondan bahsettiler. Ben Rumeliliyim, Balkanlarda limon altın demek. Onu oraya satabilecek bir organizasyona acilen girişmeniz lazım. Buna Bakanlığın mutlaka öncülük etmesi gerekiyor.

Orada ciddi anlamda büyük bir pazar var. Evet, önerim ihracat teşviklerinin yalnızca ihracat tutarına değil, sağladığı yerli katma değere ve teknoloji düzenine göre değerlendirilmesi.

Sayın Bakanım, önümüzdeki dönemde ihracatımızı doğrudan etkileyecek iki önemli gelişmeye özellikle dikkat çekmek istiyorum. Birincisi Avrupa Birliğinin sınırda karbon düzenleme mekanizması. 2026 yılında mali uygulama aşamasına geçen bu düzenleme 2027 yılında özellikle demir, çelik, alüminyum, çimento ve gübre sektörlerimiz için hayati önem taşıyor, çok büyük maliyetler doğurabilecek nitelikte. Sanayicimizin karbon izi, karbon ayak izini ölçmesi, belgelendirmesi ve üretimini dönüştürmesi gerekiyor. Geçen mali yılda da aynısını söylemiştim. Bunlara tamamen ciddi finansman gerekiyor. Bakanlığınızın 2027 bütçesinde bu dönüşüm için ne kadar kaynak ayrıldı? Kaç işletmemizin bu sürece hazırlanması hedefleniyor?

İkinci önemli gelişme ise bu çok daha önemli belki de. Avrupa Birliğinde güçlenen Buy European yani Avrupa malını satın alma yaklaşımı. Avrupa stratejik sektörlerde kendi üreticisini ve kendi tedarik zincirini önceleyen politikalar geliştiriyor. Türkiye Avrupa Birliğiyle gümrük birliği içerisinde olmasına rağmen bu politikaların dışında bırakılırsa yıllardır Avrupa sanayisinde üretim yapan firmalarımızın çok ciddi kayıpları olabileceğini siz de benim gibi tahmin edersiniz. Özellikle otomotiv, makine ve yan sanayi sektörlerimiz açısından bu riskin ciddi anlamda önemsenmesi gerekiyor.

Sayın Bakanım, Avrupa kendi üreticisini korumaya yönelirken Türkiye'nin sanayisini korumak için nasıl bir müzakere yürütüyorsunuz? Böyle bir müzakereniz var mı? Onu öğrenmek istiyorum. Önerim gümrük birliği kapsamındaki Türk ürünlerin Avrupa menşeli ürünlere eş değerli değerlendirilmesi için güçlü bir ticari ve diplomatik girişim yürütülmesi.

Esnafımızın durumuna değinmek istiyorum bu arada. 2025'in ilk sekiz ayında 170.936 olan destekli kredi kullanım adedi 2026'nın aynı döneminde 137 bine düşmüş, yaklaşık yüzde 19'luk bir düşüş var. Esnafımıza kaynak ayırmak kadar bu kaynağa daha fazla esnafın ulaşmasını sağlamak da önemli. Bir diğer husus tüketicinin korunması. 104 milyar liralık bütçenin yalnızca 1,4'ü tüketicinin korunması ve ürün güvenliği programına alınmış. Bu payın yeterliliğini yeniden değerlendirmenizi istiyorum.

Sayın Bakan, Türkiye'nin ihtiyacı yalnızca daha fazla ihracat değil, daha yüksek katma değerli üretim, daha az ithalat bağımlılığı ve uluslararası pazarlarda daha büyük bir rekabet kabiliyeti. Avrupa pazarındaki konumumuzu korurken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Semih Işıkver.

Buyurunuz lütfen.

SEMİH IŞIKVER (Elazığ) - Sayın Bakanım, Sayın bakan yardımcılarım, çok değerli milletvekillerim, çok kıymetli bürokratlarımız, değerli basın mensupları; öncelikle hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

Saygıdeğer Bakanım; istihdamı, üretimi, ihracatı ve ticareti önceleyen anlayışınız ve ülkemizin Türkiye Yüzyılı'na yürüyüşüne sunmuş olduğunuz katkılardan ötürü sizin şahsınızda Ticaret Bakanlığımızın baştan sona bütün personeline, emek verenlere teşekkür ediyoruz.

Sözlerime kadim medeniyetler diyarı Elâzığ'ımızın alın terini ve toprağa verilen yılların emeğini Gazi Meclisimize taşımak amacıyla başlıyorum. Bugünkü konuşmamı üzüm üreticilerimizin sorun ve beklentilerini ifade etmeye ayırmak istiyorum. Elâzığ ilimizde bağcılık sıradan bir tarımsal faaliyet değildir. Yüzyıllara dayanan bir kültür, kuşaktan kuşağa aktarılan paha biçilemez bir mirastır. İl Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerine göre 108 bin dekar alanda yaklaşık 7 bin çiftçi ailemiz var. Gece gündüz demeden bağcılık yapmakta, bu topraklara emek vermektedirler. İlimizde yıllık ortalama 120 bin ton üzüm üretilmektedir. Coğrafi tescilli üzümlerimiz olan şıralık, öküzgözü ve boğazkereyle sofralık tahannebi üzümlerimiz sadece Elâzığ'ın değil, Türkiye tarımının ve bölgesel tarım ekonomisinin göz bebeği konumundadır. Ancak bugün aziz şehrimizde ve özellikle Hoş bölgesi köylerimizde çok ciddi bir sıkıntı yaşanmaktadır. Mazot, gübre, zirai ilaç, sulama elektriği ve işçilik giderlerindeki yüksek artışlar çiftçilerimizi zorlarken ne yazık ki yetiştirilen ürünler maliyetinin altında dahi değer bulamamakta ve tamamen dalında kalmaktadır. Şu an sadece Hoş bölgesindeki üreticilerimizin elinde yaklaşık 35-40 bin ton sofralık üzüm pazar bulamadığı için âdeta çürümeye terk edilmiş durumdadır. Aileleriyle birlikte yaklaşık 25 bin vatandaşımızın doğrudan mutfağını, çorbasını ve ekonomisini etkileyen bu yakıcı soruna acilen bir neşter vurulması gerekmektedir.

Değerli Bakanım, sayın milletvekilleri; zamanında Elâzığ Şarap Fabrikası aktifken var olan ürün alım garantisi çiftçimizin önünü görmesini, sektöre güvenle yatırım yapmasını sağlıyordu. Fabrikanın özelleştirilip ardından kapanmasıyla başlayan süreç bu yıl özel sektör alımlarının da yetersiz kalmasıyla üreticimizi tam manasıyla çaresizliğe itmiş durumdadır. Hem sofralık hem de şıralık üzümümüz çiftçimizin elinde kalmıştır. Bu mağduriyeti gidermek adına siz Sayın Bakanımızdan, Ticaret Bakanlığımızdan beklentilerimiz açıktır: Çiftçimizi tüccarın insafından ve maliyet altı fiyatlardan kurtaracak bir taban fiyat ilan edilmeli. TMO veya Tarım Kredi Kooperatifleri devreye sokulmalıdır. Üreticinin elindeki bu millî servet öğrenci yurtlarında, askerî kışla ve garnizonlarımızda, okullarımızda ve huzurevlerimizde tüketime sunularak kamu eliyle satın alınmalıdır. Bu hususta bir hakkı ayrıca teslim etmemiz gerekiyor. Biz 5 milletvekilimizle beraber Ticaret Bakanlığımıza geldiğimizde Volkan Ağar Bakanımız bizlerle ilgilendiler ve yine bu üzümün üreticiden esnafa ulaşması adına bir kısım da bir alım yapıldı. Çok teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, kapanan fabrikanın yarattığı alım boşluğunu dolduracak devlet destekli modern ve bir entegre sanayi tesisi Elâzığ'ımıza kazandırılmalıdır, böyle düşünüyoruz. Meyve suyu, şıra, işleme tesisi adı altında bir tesisin sadece Elâzığ'ı değil,

komşularımız Diyarbakır'ı, Bingöl'ü, Tunceli'yi ve Malatya'yı kapsayan bölgesel bir kalkınma lokomotifine dönüşeceğine inancımız da tamdır.

Yine, coğrafi tescilli ürünlerimizin katma değerli işlenerek iç ve dış pazarlara sunulması noktasında Ticaret Bakanlığımızın ihracat ve lojistik teşviklerini Elâzığlı bağcılarımıza açmasını talep ediyoruz. Unutulmasın ki toprak küserse, çiftçi üretmeyi bırakırsa şehir hayatı da zarar görür, çöker. Bu gerçekten hareketle Elâzığlı bağcımızın alın teri dalında kurumadan, 40 bin ton üzüm çürümeden ivedi çözümleri hayata geçirmemiz gerektiğini düşünüyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle Bakanlık ve kurumlarımızın 2027 bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum. Emek ve gayretleri için siz Sayın Bakanımızın şahsında bakan yardımcılarımıza ve tüm bürokratlarımıza teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Aykut Kaya.

Buyurunuz lütfen.

AYKUT KAYA (Antalya) - Sayın Bakanım, 1 Aralıktan itibaren taşınmaz satışlarında güvenli ödeme sisteminin zorunlu hâle gelmesi bekleniliyor. Bu uygulamayı doğru buluyoruz. Ancak bugün vatandaşımız evini, arsasını satarken toplam yüzde 4 tapu harcı ödüyor. Birçok satışta bu yıl 3 kat artan rayiç değerleri nedeniyle de değer artış kazancı vergisi de söz konusu oluyor. Bu durum nedeniyle tapuda satış işlemleri düşüyor, piyasalar kilitleniyor; vatandaşlar, emlak işletmeleri, müteahhitler de satışlarda zorluk çekiyor. Yüksek maliyetler gerçek satış bedellerinin tapuda gösterilmesini zorlaştırıyor. Sayın Bakanım, geçmişte yapılan işlemler için bir defaya mahsus değer barışı düzenlemesi yapılamaz mı? Tapu harçları düşürülerek vatandaşımızın gerçek satış bedelini beyan etmesi sağlanamaz mı? Bu konuda Hazine ve Maliye Bakanlığımızla ortak bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?

Sayın Bakanım, hepimizin bildiği sarı sayfalar diye tabir ettiğimiz meşhur bazı internet siteleri var. Burada isimlerini vermek istemiyorum ama bugün ev ve araç ilanları genellikle bu sitelerde yayınlanıyor. Emlakçı ve galerici esnafımız da müşteriye ulaşabilmek için bu sitelere ilan vermek zorundalar. Neredeyse dükkân kirası öder gibi buralara para ödüyorlar. Üstelik ilan ücretleri de sürekli artıyor. Esnafımız âdeta bu sitelere mahkûm edilmiş durumda. Sayın Bakanım, bu sitelerin aldığı ücretler denetlenmiyor mu? Bu kadar yüksek fiyat artışlarına neden bir sınır getirilmiyor? En azından TÜFE oranı esas alan bir üst sınır getirilemez mi?

Emlak işletmelerimiz ve galerici esnafımız için 40 bin liralık yetki belgesi harcı getirdiniz. İşlerinin azaldığı, maliyetlerinin arttığı bir dönemde zaten vergisini ödeyen esnafımızdan neden her yıl ayrıca bu harcı alıyorsunuz? Bu tutarı neye göre belirlediniz? Sayın Bakanım, bu düzenlemeyi yeniden gözden geçirip özellikle küçük esnafımızı bu yükten kurtarmayı düşünüyor musunuz?

Antalya'mızın üretim, ticaret ve ihracat sektörlerinde yaşanan bazı sorunlarını dile getirmek istiyorum. Öncelikle yüksek faizler ve artan maliyetler nedeniyle işletmelerimiz ciddi bir finansman sıkıntısı yaşıyorlar. Son dönemde Antalya halimizde birçok firma konkordato ilan etmiş durumda. Bu durum piyasada âdeta domino etkisi yarattı. Çiftçimizden komisyoncumuza, gübrecimizden nakliyecimize kadar birçok kesim etkilendi. Bazı işletmelerimiz kapanma noktasına geldi. Konkordato düzenlemesi yeniden ele alınmalı, alacaklıların hakları korunmalıdır. Konkordato borçlardan kaçmanın bir yolu hâline gelmemelidir. Bu konudaki düşüncenizi almak istiyorum. TOBB Nefes Kredisi önemli bir destek ancak bankalar gerçekten finansmana ihtiyacı olan işletmelere öncelik vermeli, krediler tabana yayılmalıdır. Ayrıca KGF destekli yeni bir finansman paketine ihtiyaç var.

Antalya'mızın ikinci bir serbest bölgeye ihtiyacı var Sayın Bakanım. Bunu önceden dile getirmiştik, ikinci serbest bölgenin yapılacağını vadetmişsiniz. Ancak somut bir adım göremiyoruz. Mevcut serbest bölgemizde ağırlıklı olarak yatçılık sektöründe firmalar faaliyet gösteriyor. İhracata yönelik üretim yapmak isteyen farklı sektördeki işletmelerimiz ise yer bulmakta zorlanıyor. İkinci serbest bölge konusunda daha önce verilen sözleriniz vardı. Bu konuda çalışmalar hangi aşamada, ne zaman hayata geçirilmesi planlanıyor?

Hal Yasası hazırlanırken Türkiye'deki bütün hallerin ve sektör temsilcilerinin görüşleri alınmalıdır. Kapıkule'deki vize sorunları nedeniyle bekleyen ihracat tırlarımızdaki yaş sebze ve meyveler bozulma riskiyle karşı karşıyalar. Dışişleri Bakanlığımızla koordinasyon sağlanarak bu sorun çözülmelidir. Bu konuda hangi adımları atıyorsunuz?

Sayın Bakanım, başta Gazipaşa, Alanya, Manavgat ve Anamur olmak üzere avokado üreticilerimiz ciddi sıkıntılar yaşıyor. Hasat döneminde ithal avokadoların rafları doldurması nedeniyle üreticimiz emeğinin karşılığını alamıyor. Sizden talebimiz avokadonun hasat dönemi olan eylül ayından mart sonuna kadar ithalatın durdurulması, bu mümkün değilse de yüksek gümrük vergilerinin uygulanmasıdır. Ayrıca zincir marketlerde satılan tropikal meyvelerin en az yüzde 50'sinin başta avakado ve muz olmak üzere yerli ürünlerden oluşmasını sağlayacak bir düzenleme yapılmasını talep ediyoruz.

Saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Levent Uysal'da.

Buyurunuz lütfen.

LEVENT UYSAL (Mersin) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Mersin firmaları 2025 yılında 170 ülkeye 9 milyar dolar ihracat yaparak ülkemizin ihracatının yüzde 4'ünü gerçekleştirmiştir efendim, 350 firma 10 bin kişi istihdam ederek. Mersin Serbest Bölgemiz ise 4 milyar dolarlık ticaret hacmiyle ülkemizin en iyi 2'nci serbest bölgesidir. 3 bin yeni istihdam sağlayacak 28 milyar lira bütçeli 200 yatırım teşvik projesi de Mersin

sanayisine güç vermiştir. Mersin ekonomisine sağlamış olduğunuz bu desteklerden dolayı çok ama çok teşekkür ediyoruz efendim. Desteklerinizin tabii ki 2027'de devam etmesini bekliyoruz.

Birinci isteğimiz: Yenişehir'e dijital ticaret merkezi. İki: Anamur'a, Aydıncık'a ve Bozyazı'ya tarımsal ürün paketleme tesisi. Üç: Akdeniz'e lojistik köy. Dört: Tarsus'a tarımsal ürün pazarlama merkezi. Beş: Erdemli'ye modern soğuk bir hava deposu. Altı: Toroslar'a tekstil ticaret merkezi. Yedi: Silifke'ye tarımsal lojistik tesisi. Sekiz: Mut ve Gülnar'daki zeytin üreticilerimize -efendim, geçen de size gelmiştik- ihracat teşviki istiyoruz. Dokuz: Mezitli'de kadın girişimcilerimize, evet efendim, özellikle kadın girişimcilerimize hibe desteklerini bekliyoruz Sayın Bakanım sizden. On: Çamlıyayla'ya el sanatları merkezi talep ediyoruz. Ayrıca, 21 Eylül 2026 tarihinde başlayan 2026-2027 sezonu turunçgil ihracatı fiyat desteklerinin bir an önce verilmesini ve açıklanmasını istiyoruz efendim.

Teşekkür ederim.

2027 bütçemiz hayırlı uğurlu olsun.

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Elif Esen'de.

Buyurunuz lütfen.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Bakan, kıymetli bürokratlar; hoş geldiniz Meclise.

Öncelikle, yoğun günün ardından herkese kolaylıklar diliyorum.

Sayın Bakan, Ticaret Bakanlığının 2027 yılı bütçe teklifi 104 milyar lirayı aşıyor. İhracat destekleri için 65 milyar lira öngörülüyor. İhracatçının desteklenmesine itirazımız yok ancak kamu kaynağının büyüklüğü kadar bu kaynağın kimlerin üretimini güçlendirdiği de bizim açımızdan önemli. Desteklerin büyük şirketlerde yoğunlaşıp yoğunlaşmadığını, KOBİ'lerin ve Anadolu'daki küçük üreticilerin, esnafın bu imkânlara gerçekten erişip erişmediğini sizlerden duymak istiyoruz.

İhracat rakamları yükselirken işletmenin kârı, çalışanın geliri ve üretimin katma değeri yerinde sayıyorsa burada tartışılması gereken bir politika tercihi de vardır. DEVA Partisi Genel Başkanımız Ali Babacan'ın da dile getirdiği gibi, helalinden alın teriyle kazanmaya çalışan esnaf ağır bir sıkışma yaşıyor. TESK verilerine göre 2026'nın ilk dokuz ayında 93.095 sicil ve meslek terki kaydedildi. Bu, geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık yüzde 12 artış demek yani aslında olumlu gözükse de yeni işletmelerin açılması kepenk kapatan esnafın yaşadığı kaybı da görünmez kılamaz. Kira, enerji, vergi ve finansman yükü küçük işletmelerin omzuna yığılırken büyük ölçekli aktörlerin pazarlık gücü daha da belirleyici hâle geliyor. İktidarın ticaret politikası bu eşitsizliği azaltacak bir düzen kurmakta ne yazık ki yetersiz kaldı. Vergi borcuyla, kredi taksitleriyle uğraşan esnafın karşısına yalnızca yeni yükümlülüklerle çıkılması ekonomik daralmayı da daha da ağır hâle getiriyor.

Bugün, 401.500 işletmenin ve 48 milyondan fazla ürünün denetlendiğini, iç ticaret ve tüketicinin korunması alanlarında yaklaşık 3 milyar lira ceza uygulandığını açıkladınız fakat ceza tutarı piyasanın düzeldiğinin kanıtı değil Sayın Bakan. Fiyat etiketindeki ihlali yakalamak elbette gerekli ama asıl başarı aynı ihlalin tekrarlanmaması, zincirin güçlü halkalarının da aynı ciddiyetle denetlenebilmesidir. Bu cezaların ne kadarı tahsil edildi, kaç işletme aynı ihlali tekrar etti? Denetim sonuçlarının işletme büyüklüğüne göre açıklanması uygulamanın adaletini de bize gösterecektir.

Gıda fiyatlarında yıllardır aynı manzarayla karşılaşıyoruz. Üretici emeğinin karşılığını alamıyor, tüketici ürüne erişmekte zorlanıyor, aradaki fiyat farkının hesabı ise açıklanamıyor. 18 Eylülde size bir soru önergesi verdim, 7/49327 sayılı Soru Önergesi'nde 41 büyük dağıtıcı firmayla bağlantılı soruşturma üzerinden hal kayıt sisteminin etkinliğini sordum Sayın Bakan. 23 Ekim tarihli cevabınızda vergi idaresinin elektronik belge sistemleriyle entegrasyonunun tamamlandığını, tarımsal veri tabanlarıyla çalışmanın sürdüğünü belirttiniz. Buna karşılık, söz konusu firmaların geçmiş denetimlerine ilişkin somut bilgi veremediniz. Yanıtınızda 2026 yılında Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulunca yaklaşık 215 milyon liralık cezaya karar verildiğini belirtiyorsunuz fakat bunların hangi ihlallere ve işletmelere ilişkin olduğu açıklanmıyor maalesef. İşte, sorun tam da burada; veriler toplanıyor, sistemler birbirine bağlanıyor ama erken uyarının ne zaman ve kime karşı işlediği açıklanamıyor. Meclis grubumuza sunduğunuz hal kanunu taslağının bu boşluğu nasıl gidereceğini de öğrenmek istiyoruz sizden.

Tüketicinin korunması, ürün güvenliği ve standardizasyon programının bütçedeki payı yaklaşık 1,4. Dijital platformlardaki yanıltıcı reklamlar, iade mağduriyetleri ve çocukları hedefleyen ticari içerikler artan bir denetim yükü de oluşturuyor. Rekabet Kurumunun da bütçesi bugün burada görüşüldü. Zincir marketlerin ve dijital platformların piyasa üzerindeki etkisi giderek büyürken küçük esnafın rekabet gücü zayıflıyor. Zincir marketlerde kasiyer...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, milletvekillerimizin söz talebi karşılanmıştır.

Şimdi, on beş dakika soru kısmına geçeceğiz, Sayın Bakana sorular sorulacak. Daha sonra Sayın Bakana cevap hakkını kullanması için süre tanıyacağız, ondan sonra oylayıp sonra gideceğiz.

Sayın Gürer, sizi tebrik ediyorum.

Komisyon üyesi olmayan bir Sayın Milletvekili olarak bizimle beraber sabah açıp akşama kadar burada katkı sunuyorsunuz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir de KİT'e gidip geldim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir de KİT'e gittiniz. Katkı sunuyorsunuz burada, tebrik ediyorum gerçekten.

Şimdi, öncelik sırasına göre önce Komisyon milletvekillerine söz vereceğiz.

Sayın Gülsoy, buyurun.

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, 2012 yılında çıkarılan 6335 sayılı Kanun'la Türk Ticaret Kanunu'na eklenen geçici 7'nci madde kapsamında faaliyetleri sona eren şirketlerin ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi kolaylaştırılmıştı. Bu usulle sicilden terkin edilmesi imkânı sağlanmıştı ancak düzenlemenin süresinin dolmasıyla birlikte vergi dairelerinde mükellefiyet kayıtları terkin edilmiş olmasına rağmen ticaret sicilinde kayıtları devam eden şirketler açısından bir sorun yeniden gündeme gelmiştir. Sayın Bakanım, ticaret sicilinin güncel hâle gelmesi, şirket ortakları ve yöneticilerin yaşadığı hukuki ve idari sorunların giderilmesi amacıyla 6335 sayılı Kanun'a benzer yeni bir kanun düzenlemesi yapmayı planlıyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Kocacık...

ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, bilanço esasına göre e-defter tutan gerçek ve tüzel kişi mükelleflerimiz e-defter beratlarını aylık ve üç aylık dönemler hâlinde gönderebilmektedirler ancak elektronik defterlerin hazırlanması ve kontrol süreçleri mükelleflerimiz ve mali müşavirlerimiz açısından ciddi bir iş yükü oluşturmaktadır. Üstelik, berat yükleme sürelerinin uzatılması vergi beyan ve ödeme sürelerini değiştirmeyeceğinden Hazine ve Maliye Bakanlığımız açısından herhangi bir vergi kaybına da yol açmayacaktır. Sayın Bakanım, Ticaret Bakanlığımız ile Hazine ve Maliye Bakanlığımızın birlikte düzenlediği e-defter mevzuatında mevcut aylık ve üç aylık seçeneklere ilave olarak altı aylık berat yükleme imkânı tanınması konusunda bir çalışma yapılması düşünülmekte midir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Bakanım, bütçeniz şimdiden hayırlı uğurlu olsun.

Ben bir soruna değinmek istiyorum. Sağ olsun Sezai Bey çok uğraştı, Gümrük Genel Müdürümüz ama bizim anlayışımızda bir sorun varsa bunu süreler koyarak çözeceğimizi ifade eden bir parti anlayışıyla gelmiştik. Şu an tam iki ay oldu, Ilgın Beta firmasının getirdiği malın bir bütün mü olduğu parça mı olduğu konusunda bir tereddüt... Sanırım bir genelgeye ihtiyaç var, bu noktada dikkatinize sunmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Bakanım, öncelikle, ekibinize teşekkür ederiz, gerçekten iş dünyasında çok ciddi katkıları var.

Bir sorum olacak ticaret ve sanayi odalarının aidatlarıyla ilgili. Malum şirketlerin iş dünyası üzerinde vergi başta olmak üzere, SGK primleri gibi birçok yükümlülükleri var. Bunlardan bir tanesi de ticaret ve sanayi odalarının aidatları; kayıt ücreti, yıllık aidat, munzam aidat. Özellikle munzam aidat tutarlarının indirilmesi noktasında bir çalışma yapılması düşünülüyor mu? İş dünyası üzerinde büyük bir yük olduğunu belirtmek isterim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, Helal Akreditasyon Kurumu Ticaret Bakanlığı bünyesinde ama Türk Akreditasyon Kurumunun da Dışişleri Bakanlığı bünyesinde olduğunu görüyoruz. Şimdi, aslında, hem TÜRKAK'ın hem de Helal Akreditasyon Kurumunun Ticaret Bakanlığı bünyesinde birleşip aynı zamanda da denetimle ilgili standart işlemlerin tek elden yürümesi gerektiğini düşünüyorum ben sektörden biri olarak. Bununla ilgili bir çalışma var mı? Çünkü Dışişleri Bakanlığında TÜRKAK ayrı bir şey kalıyor yani ilgisiz kalıyor orada, çok da gelişmiyor o anlamda. Sizin bünyenizde olmasının daha faydalı olacağını öngörüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, biliyorsunuz, 2015 yılında Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun çıktı. Bu Kanun'un 16'ncı maddesi size bu perakende işletmelerin açılışında nüfus, mesafe, ulaşım, çevresel ve sosyal etkiler gibi kriterlerin belirlenmesine imkân tanıyor. Aradan on bir yıl geçti, kanun çıktı, hâlâ bir yönetmelik çıkarmadınız. Bu, neden önemli? Biliyorsunuz, işte, bu özellikle zincir mağazalar ve alışveriş merkezleri yaygınlaşıyor, küçük esnaf mağdur oluyor fakat buralarda tabii, bir düzenleme yapmanız gerekiyor. Nedir o düzenleme? İşte, nüfus ve mesafe kriterlerinin belirlenmesi lazım ve bunların bir miktar sınırlandırılması gerekiyor. Bu yönetmeliği niye çıkarmıyorsunuz? Kanun size bu bu yetkiyi veriyor, bu görevi veriyor aynı zamanda kanun size. Yani size kim engel oluyor? Bunu Cumhurbaşkanı mı istemiyor, bunu ne bileyim ben bürokrasi mi tıkıyor, bunu firmalar mı istemiyor? Neden bu

yönetmelik çıkarılmıyor? Bu sorunun cevabını mutlaka bugün biz sizden bekliyoruz. Nedir buradaki problem? Bunun olması lazım değil mi? Küçük esnafın bittiğini biliyoruz hep beraber.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederiz.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Bakanım, Elektronik Ticaret Kanunu hazırlanırken yurt içi pazar yerlerine rekabet şansı verilmesi öngörülüyordu. Bugün yerli pazar yerlerinin çoğunluğu yabancı şirketlere satıldı. Bu Kanun'un artık, yeni dünya düzeni ve Türkiye'deki rekabet koşullarına göre yeniden ele alınması gerekmiyor mu? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Diğer bir soru: 2026'nın ilk dokuz ayında yaklaşık 2,6 milyar TL idari para cezası uygulanmasına rağmen haksız fiyat uygulamalarının vatandaş üzerindeki etkisini azaltmak için hangi ek tedbirler alındı?

Diğer bir soru: 2027 bütçesinde hazine yardımlarının 45 milyar TL'den 65,12 milyar TL'ye yükselmesinin gerekçesi nedir? Bu kaynak hangi faaliyetlere ve hangi sonuç hedeflerine yöneltilecektir?

Son soru da: Toplam bütçe büyürken sermaye giderlerinin yüzde 16,3 azalmasının gerekçesi nedir? Gümrük teknolojileri ve denetim altyapısına ilişkin hangi yatırımlar planlanmaktadır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, hukuk hizmetleri ödeneğinde yaklaşık 960 milyon TL'lik bir artış olmuş. Hangi hukuki davalar ya da tazminatlar veya diğer yükümlülüklerden kaynaklanıyor bu durum? Bu yükün ne kadarı idarenin hukuka aykırı işlemlerinden meydana gelmiştir? Bir de sorumlulara rücu etmeyi düşünüyor musunuz? Özellikle, bu araçların tasfiyesinde bildiğim kadarıyla Bakanlığınıza davalar açılmakta. Bu konuda bir yasal düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Biçer Karaca...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Bakan, 50 gümrük müdürlüğünde devletin kasasına girmesi gereken yükleme, boşaltma, ardiye ve tartım gelirlerini hangi hukuki dayanakla ihalesiz ve süresiz olarak özel şirketlere ve odalara devrettiniz? Şirketlerin döner sermaye tavan tarifesini aşarak döviz üzerinden fahiş ücret toplamasına neden göz yumuldu? Bu hizmetler karşısında kamuya ait onlarca yıllık gelir akışının devredilmesinde oluşan kamu zararı hesaplanmış mıdır? Hesaplanmışsa ne kadardır? 2024 yılı Sayıştay raporunda da yer almasına rağmen bu protokoller hâlâ neden iptal edilmemiştir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Kaya...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Sayın Bakan, gümrüklerdeki rüşvet ve usulsüzlük soruşturmalarında yalnızca işlemi yapan personel mi inceleniyor yoksa yönetici sorumluluğu ve yarar sağlayan şirket bağlantıları da araştırılıyor mu? Eksik belgeler ve veri kayıplarının kamu gelirlerini etkisini ve idari inceleme sonuçlarını Meclise açıklayacak mısınız?

Bir diğer sorum: Kadın kooperatiflerinde üyelerin düzenli gelir, sosyal güvence ve yönetimde temsil düzeyini ölçüyor musunuz?

Bir de aynı fiyat artışları nedeniyle açılan 2'nci soruşturmada tedarikçiler cezalandırılırken neden hiçbir zincir market ceza almadı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sayın Bakan, biliyorsunuz, Trump NATO zirvesinde Türkiye'mize gelmişti, daha sonra Amerika Birleşik Devletleri'ne gider gitmez yaptığı ilk icraat, ilk imza Türk zeytinyağına yüzde 12,5'lik ilave vergi getirmek oldu, bu da en büyük pazarlarımızdan bir tanesini tehlikeye soktu. Bu konuda Bakanlığınızın ne gibi çalışması vardır? Aynı şekilde, Avrupa Birliğinde gümrüksüz zeytinyağı kotası Türkiye'nin sadece 100 ton, Tunus'ta bu kota 56.700 ton; bu da haksız rekabete sebebiyet veriyor. Bu konuda herhangi bir girişiminiz var mı?

Bir de bugün hal yasası hakkında kabaca bilgi verdiniz, orada üretici kooperatiflerine ciddi atıflar var ancak şöyle bir sıkıntı var: Mesela, sizin KOOP-DES Programı'na baktım, bütçenizin de sadece on binde 7,6'sı yani 80 milyon liralık bir destekten bahsediyorsunuz. Yani kooperatiflerimiz gerçekten çok az, örgütlü değiliz, ciddi sıkıntılar var. Peki, bütün kooperatiflere ne kadar veriliyor?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Ondan biz sorumlu değiliz. Tarım Bakanlığı üretici kooperatifleri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, çiftçimizin, esnafımızın birikmiş vergi ve SGK borçlarıyla ilgili bir düzenleme yapıldı ve bu borçların yetmiş iki aylık süre içerisinde ödenebilme imkânı getirildi. O zaman da söyledik "Sürenin yetmiş iki ay olması önemli değil yüksek faiz oranlarıyla ne çiftçimiz ne esnafımız bunu ödeyemez." diye söyledik.

Şimdi, gelinen noktada, bir taraftan mevcut işleyen prim borçları, bir taraftan da taksitlendirmenin altında kaldı hem esnaf hem çiftçi. Bu durumda esnafımızın ve çiftçimizin yapılandırma bekliyor, faizi düşük ve hatta faizsiz, mevcut biriken borçlarla ilgili

yapılandırma beklentisi yüksek. Esnafın nefes alabilmesi, çiftçinin nefes alabilmesi için vergi ve SGK borçlarında bir yapılandırma beklentisi var. Sizlerden destek bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Piyasa denetiminde kestiğiniz cezaları Hazine ve Maliye Bakanlığına ilettiğinizi belirtiyorsunuz. Ne kadarı tahsil edildi? Birden çok kere aynı ceza uygulanan iş yeri var mıdır? DİR kapsamında hangi ürünler hangi ülkelerden ithal edilmektedir? Esnaf ve sanatkârlara verilmeye başlanan kredilerde küçük esnafa ağır şartlar ileri sürülerek krediye erişiminde sorunlar oluşturulduğu belirtilmektedir. Bu konuda bir inceleme, değerlendirme ve çalışma yapacak mısınız?

Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

AYKUT KAYA (Antalya) - Sayın Bakanım, Antalya'mızın ikinci bir serbest bölge ihtiyacı var. Mevcut serbest bölgemizde ağırlıklı olarak yat firmaları faaliyet gösteriyor, ihracata yönelik üretim yapmak isteyen farklı sektördeki işletmelerimiz yer bulmakta zorlanıyor. İkinci serbest bölge konusunda daha önce sözleriniz vardı. Çalışmalarınız hangi aşamada, ne zaman hayata geçirmeyi planlıyorsunuz?

İkinci sorum avokado üreticilerimizle alakalı. Antalya'mızda özellikle Gazipaşa ve Alanya ilçelerimizde avokado üreticilerimiz ithal avokadoların piyasada yoğun şekilde bulunması nedeniyle emeklerinin karşılığını alamıyor. Yerli üreticimizi korumak için hasat döneminde ithalatı durdurmayı veya ek gümrük vergisi uygulamayı düşünüyor musunuz?

Ayrıca, zincir marketlerde satılan tropikal meyvelerin en az yüzde 50'sinin yerli üretim olması yönünde bir düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yazgan...

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, 13 Ekimden bu yana Türkiye gümrükleri transit ticari araçların geçişine izin vermiyor. Bununla ilgili bilginiz var mıdır?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bir daha söyler misiniz?

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - İkinci el ticari araçların transit geçişlerine izin verilmiyor. Bununla ilgili bilginiz var mıdır? Bulgaristan'da gümrük kapısının daha önünde yaklaşık olarak 600 çekici -yani bu tır çekicilerinden bahsediyoruz- orada beklemekte -içlerinde hepsinin birer şoför- tam on sekiz gündür sefalet içerisindeler. Bundan bilginiz var mıdır varsa ne yapmayı düşünüyorsunuz? Bununla ilgili gelecek planı nedir Bakanlığınızın?

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Türkoğlu...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Bakan Yardımcınız Sayın Tuzcu'ya bağlı İthalat Genel Müdürlüğü ve Helal Akreditasyon Kurumunda atama, görevden alma ve görevden almama gibi liyakate tabi olması gereken işlemlerin kamuoyunun kabul edemeyeceği dinamiklere dayalı olduğuyla ilgili ağır iddialar var. Burada faş edecek hâlim yok, muhtemelen siz de biliyorsunuz, Bakanlık şantaja boyun eğmemeli. Bunu bu kadarla bırakıyorum.

Son olarak, yurt dışına sürekli görevle müşavirler ve ataşeler tayin ediyorsunuz. Bu personele yapılan avans ödemelerinde damga vergisi tahsil edilmiyor, bu sorun yıllar sonra tespit ediliyor, yaklaşık 500 personelden dört beş yıllık faizle tahsilat yapıyorsunuz. Kendi Bakanlığınızın yaptığı yanlış ödemeleri ve anaparayı istemek doğru mudur?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Esen...

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkürler Başkan.

Aralık 2025 tarihinde zincir marketlerde çalışan kasiyerlerin saatlerce ayakta çalıştırılmasına yönelik bir soru önergesi vermiştim -sizin Bakanlığınıza değil- Çalışma Bakanlığına. Yanıt geldi, yanıtta denetim sayısı ve uygulanan yaptırımlar açıklanmadı. Sizin elinizde var mıdır böyle bir bilgi? Bunu size sormak istiyorum. Bizim sahadaki gözlemlerimize göre kasiyerler hâlâ ayakta tutuluyor. Eğer denetimler devam ediyorsa neden sonuç alınamıyor? Bunu merak ediyoruz ve dünyadaki benzer yasak ve düzenlemeler ışığında Türkiye'de oturma yasağının kaldırılmasına ve kasiyerler içinde oturma imkânı sağlanmasına yönelik yasal bir düzenleme yapılması planlanmakta mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bayhan...

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan 2023 yılında getirilen altın ithalat kotasının kuyumculuk sektörüne ve halka verdiği zararların tespitine ilişkin Bakanlığınızın bir çalışması bulunmakta mıdır? Altın ithalat kotasıyla oluşan yüksek fiyat farklılıklarının kaçakçılığı ve kayıt dışı altın ticaretini teşvik ettiğini düşünüyor musunuz? Dubai'den bazı milletvekilleri tarafından çantalarla altın getirildiğine ilişkin kamuoyuna yansıyan iddialar hakkında herhangi bir inceleme yaptınız mı? Kuyumculuk sektöründe birçok iş yerinin kapandığı, işten atmaların başladığı ve yaklaşık 250 bin kişilik kayıtlı istihdamın 150 bine kadar gerileyebileceği söyleniyor. Bu alanda işçilerinin, emekçilerinin

yaşadığı hak kayıplarını önlemek için hangi tedbirleri almayı düşünüyorsunuz? Bakanlığınıza bağlı sektörlerde, özellikle serbest bölgelerde sendikal haklar ve örgütler konusunda herhangi bir girişiminiz olacak mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Soru talepleri karşılanmıştır.

Şimdi Sayın Bakana bugünkü değerlendirmeler ve sorulan sorulara cevap hakkını kullanması için süre veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz yirmi beş dakika.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Değerli Başkan, çok teşekkür ediyorum size ve arkadaşlarımıza, yardımcılarınıza; çok kıymetli milletvekillerimize de değerli yorumları, değerlendirmeleri, ikazları, soruları için de teşekkür ediyorum. İstifade edeceğimiz çok şeyler var, kendim 21 sayfa not aldım, bunları çalışacağız. Sorular, tabii, spontane, birden gelince hepsine burada birden cevap vermemiz zor. Arkadaşlarımızla çalışıp soru soran milletvekillerimize yazılı olarak da bunları göndereceğiz. Burada bazı sıkıntılar, gümrükle alakalı, ithalat düzenlemesiyle alakalı konular gündeme getirildi. Bunları arkadaşlarımızla çalışacağız, çözmeye gayret edeceğiz.

Özellikle vurgulamak isterim ki bizim piyasalarda istikrar sağlamak için iç ticarette, tüketici korunmasında, ürün güvenliğinde, piyasa gözetiminde getirdiğimiz düzenlemeler genel anlamda piyasalara ciddi bir istikrar getirdi. Yani piyasaların başıboş olmadığına tüketicilerimiz kani oluyor ve bize memnuniyetlerini ifade ediyor fakat enflasyonist ortamda fiyat artışları noktasında da fahiş fiyatla alakalı olarak bizim yaptığımız rutin, sürekli denetimler hiçbir zaman kesilmiyor. Bu konuda kadrolarımızın sayısını Maliye Bakanlığımızdan aldığımız kadrolarla artırmaya gayret ediyoruz ve diğer taraftan da cezalarla alakalı arkadaşlarımızın sorusuna da şunu söyleyebilirim: Cezayı biz kestikten sonra Maliye Bakanlığımıza tahsilat için gönderiyoruz. Bunlar zaten kamu alacaklarının takibi çerçevesindeki tüm kurallara tabi oluyor ve uzlaşma konusunda da sıkıştıran düzenleme de oluyor ki peşin ödemeleri sağlanmış oluyor.

Kadın kooperatifleriyle alakalı ciddi düzenlemeler getirdik, biz kadın kooperatiflerine hibe desteği sağlıyoruz 2021 yılından bu yana ve onların yatırım amaçlı başvurularında -ilk kurulduklarında- 1 milyon liraya çıkardık hibe desteğini. Personel noktasında da bir yıl boyunca 2 personel için 840 bin lira hibe desteği sağlıyoruz ve fuarlara katılım noktasında da 150 bin liraya kadar katılımları için hibe desteği veriyoruz. Çağrıya çıktığımızda gelen başvurular inceleniyor ve kadın kooperatiflerine eğitim destekleri de veriyoruz. Pazarlamada sıkıntı çekiliyor, o noktada da e-ticaret firmalarını protokolle zorladık, kadın kooperatiflerinin yapacağı satışlardan altı ay boyunca komisyon almamalarını ve daha sonraki sürede de yüzde 1'i geçmemesini sağladık. Bunun yanında da normal perakende sektöründe marketlerin raflarında en az yüzde 1 oranında kadın kooperatiflerinin ürünlerini bulundurmaları şartı getirdik.

Burada, tabii, narenciye konusu gündeme geldi birçok milletvekillerimiz tarafından, zeytinyağı konusu gündeme geldi, limon konusu gündeme geldi. Bazı tarih yanlışlıklarını düzeltmek adına söylüyorum, geçen yıl limona ihracat yasağı... Şubat ve nisan ayındaki aşırı don nedeniyle üretimin neredeyse büyük bölümünün yok olmasından dolayı ilkbahardan başlayarak limon fiyatlarının çok hızlı bir artışı vardı, daha yeni hasada kadar beş altı ay vardı. Biz sektörle görüşmeden zaten hiçbir karar almıyoruz ve Tarım Bakanlığımızla, Gıda Komitesiyle görüşmeden gıda ürünlerinin ihracat ve ithalat kararlarıyla ilgili olarak kendi başımıza karar almayız. Özellikle Tarım Bakanlığı ülkemizin üretimini, stok durumunu, tüketim durumunu takip ettiği için eksik üretim durumunda, rekolte azlığı durumunda, fiyatların hızla yükselmeye başladığı durumda Gıda Komitesinde bir araya gelinir ve burada alınacak tedbirler noktasında ortak karara varılıyor. Birinci şeyimiz, ihracatı engellemek değil ithalatla alakalı düzenleme noktasında bir karar çıkarmak ama burada da Tarım Bakanlığının laboratuvar denetimleri, ürün güvenliği denetimleri sıkı bir şekilde yapılıyor. O limonla ilgili bir buçuk yıl önce bir günlük kararımızı gösterdik, bütün limon üreticileri, ihracatçıları geldiler ve dediler ki: "Biz fiyatların 60 liradan yukarı çıkmamasını sağlayacağız, size söz veriyoruz, taahhüt ediyoruz." Ve o gün kaldırdık bu kararı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Böyle bir şey olmadı.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Kaldırdık, kaldırdık, o gün kaldırdık.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Zeytinyağından bahsediyorum.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Efendim?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Zeytinyağından bahsettim.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Yok, ben limondan bahsettim, ona da geleceğim.

Ve bu noktada, maalesef, tabii, don nedeniyle olan üretim azlığından dolayı 200 liraya yakın bir limon fiyatıyla karşılaşıldı pazarlarda, marketlerde. Bu noktada bu yıl tabii üretimde çok büyük bir miktarda artış oldu, bu yıl da limon fiyatı tabii ki geriledi.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - O da yanlış bilgi, o kadar artmadı, tondan geriye düşen...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Biz geçen hafta Hatay, Mersin, Adana, Antalya'dan üreticileri ve ihracatçıları Bakanlığımızda ağırladık, onları dinledik ve karşılıklı onlarla bir mutabakat içinde, anlayış içinde ayrıldık, memnun olarak döndüler memleketlerine. Dün de zeytin, zeytinyağı üreticileri Manisa'dan geldiler, onlar da yaptığımız çalışmalar nedeniyle teşekkür ettiler. Bu konuda çalışıyoruz, neticelerini göreceğiz. Şunu bilelim ki dünya ticaretinde tarım ürünlerine açıktan bir sübvansiyon vermek yasak, anında Türkiye cezalandırılıyor böyle bir şey olduğunda yani genel uygulama olarak. Bu noktada kendileriyle görüşmelerimizde biz farklı metotlarla onlara destek oluyoruz. Özellikle bakanlıkların -Millî Savunma, İçişleri, Millî Eğitim, Gençlik ve Spor, Kredi ve Yurtlar, Aile ve Sosyal Hizmetler- yoğun bir şekilde bu fazla üretimin olduğu ürünlerden almalarını sağlamaya çalışıyoruz. Bu son görev süremiz içinde elmada, narenciyede, portakalda, patateste, soğanda, özellikle yoğun bir şekilde elmada alımlarını sağladık. Bu sene de aynı gayretleri gösteriyoruz. Üretici arkadaşlarımız, ticaret borsasındaki arkadaşlarımız bunları biliyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Durum daha kötü ama dalda kaldı çoğu ürün.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Mesela, salça konusunu söylediniz. Salça konusunda bazı ihracatçı firmaların içeride ve dışarıda 2023 yılında çok fahiş fiyatla tüketici açısından fiyatları yükseltmeleri karşısında normal, geçmiş yıldaki ortalama aylık rakamlarına göre bir ihracat kotası belirlemiştik, toplamda 300 bin tondu ki zaten onların ihracatları o kadardı ve bir sonraki yıl üretim çok bol olunca fiyatları 1 liranın altına düşürmüşlerdi. Biz onlara gerçekten biraz da sert konuşarak çiftçilerimizden 2,40'tan aşağı almamalarını sağlamıştık; 2024 yılından bahsediyorum ve çiftçilerimizi 2024 Ağustos, Eylül hasadında rahatlatmıştık. Bu sene için de verdiğim cevap narenciyeciler ve zeytinyağcılar son bir hafta içinde bizlerle yaptığı görüşmelerden memnun ayrılarak döndüler.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sorun küçük üreticide Sayın Bakan, onlar büyük tüccarlar.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Hayır, hayır şunu söylemeye çalışıyorum: Üreticilerin ürünlerini kamu kurumlarının almasını sağlayarak destek olmaya çalışıyoruz. Tarım Bakanlığı da çok uğraşıyor bu noktada, biz de uğraşıyoruz ama üreticiler bizden şunu istiyorlar genelde: İhracat artarsa bizim fiyatlarımız makul seviyelere gelir beklentisi içindeler. O nedenle, bu şekilde bir yöntem izliyorlar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Bakan, daldaki ürün toplanamıyor; 1 ton elma 1 işçi yevmiyesi.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Evet, bunun dışında, bu Bulgaristan'daki bekleyen 600 tırla alakalı olarak şöyle, bu tırların gittiği yer İran, normal olarak, daha önce de bir şey oldu. İran devleti bu tırları almadı, Türkiye topraklarında kalan yüzlerce tır tasfiyeye gitmek zorunda kalıyor çünkü sahipsiz hâle geliyor, şoförler de bırakıp gidiyorlar. Bu noktada, bizim ülkemizde sahipsiz tır olmaması açısından biz Bulgaristan'dan -İran da bizden bunu talep etti- geçişlerini durdurduk o anlamda.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - İran dışındakiler gelebilir o zaman.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Düzenleme yapacağız o konuda, bakan yardımcımız hatırlatıyor.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Şuan beklemeleri mi gerekiyor Sayın Bakanım, öyle mi?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Esnaf ve çiftçi borçları için yapılandırma konusunda süre olarak uzatıldı ama faiz düşürülme noktasında biz de ilgili Ekonomi Koordinasyon Kurulunda gerekli çağrıları ve baskıları yapmaya devam edeceğiz. Onu da söylemiş olalım.

Bunun dışında, marketlerdeki kasiyerlerle alakalı olarak Elif Hanım'ın konusunu Çalışma Bakanımızla bir konuşacağım. İlk defa duydum yani bu şeyi sizden, onu da söylemiş olayım.

Antalya'daki ikinci serbest bölge konusunu da Antalya'daki yetkililer ve bizim Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğümüzle konuşacağız.

Bunun dışında, konuşmalardaki yorumlar, eleştiriler ve önerilerle alakalı olarak derlediğimiz de şunları söyleyebiliriz: Bu 500 milyar dolar ihracat hedefi 2011 yılında belirlendiğinde dünya ticareti ve dünya ekonomisinde büyük bir büyüme vardı, bir trend vardı, ona göre o zaman başta TİM olmak üzere bir vizyon hedefi belirleme anlamında "Cumhuriyetimizin yüzüncü yılında, 2023'te 500 milyar dolara ulaşırız." hedefi şeklinde ama o zaman bizim dünya ticaretindeki payımız yüzde 1'lerin çok altındaydı. Biz dünya ticaretindeki payımızı yükselttik ve bu yıl itibarıyla tabii ki hizmetler ihracatını da buna dâhil etmek durumundayız çünkü dünyadaki birçok ülke ihracatı söylerken mal ve hizmeti birlikte söylüyorlar.

ERHAN USTA (Samsun) - Ama 500'ün içerisinde yok, bu hesapları... 500'de yok, 500 mal ihracatı, burada hizmet yok.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Ama o günden bugüne dünya ekonomisinde biliyorsun egemen borç krizi geçti, finans krizleri geçti...

ERHAN USTA (Samsun) - Ama erişilebilirdi.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - ...ondan sonra Covid geldi, dünya ekonomisini yıktı, Rusya-Ukrayna savaşı patladı, 2018'de ABD-Çin ticaret savaşları başladı, yine, 2025'te ticaret savaşları başladı, Rusya- Ukrayna savaşı, bakın, biz Rusya ve Ukrayna'ya ticaret yapmakta zorlanıyoruz, İran'a zorlanıyoruz, Körfez'e zorlanıyoruz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Onlar kontrollü savaş Sayın Bakanım, onları biz çıkardık, kontrollü savaş(!)

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Ondan sonra ama ne yaptık? Körfez savaşı çıktıktan sonra Suudi Arabistan'ı ikna ettik, hemen 15 Nisanda Transit Vize Anlaşması'nı yapmak suretiyle özellikle doğu ve güneydoğudan ve Türkiye'nin her tarafından bütün körfez ülkelerinin Suriye, Ürdün, üzerinden Suud'a, ya da Irak, Habur üzerinden Suud'a bu ihracatı artırıyoruz. Şu anda kamyon bulunamıyor oralara mal taşımak için. Körfez sürekli talepte bulunuyor. İSEDAK toplantısında beraberdik üç gün boyunca, pazar, pazartesi, salı, Allah'a şükür, talepleri yükseldi. Yani Körfez savaşının ilk iki ayında kaybettiğimiz ciddi ihracatı sonraki aylarda kazanma fırsatımız oldu ve bunun yanında gümrükler konusunda çok sorular geldi onu da ifade edelim. Şimdi bizim 162 gümrük müdürlüğümüz var, kara kapılarımız çokça, özellikle Cilvegözü'nden başlayarak bütün Doğu ve Güneydoğu Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu kara kapılarımız, bir de Trakya kara kapılarımız var. Sürekli yenileme çalışmaları içindeyiz: Cilvegözü'nde yenilikler yaptık, tır parkı kurduk. Yayladağı Gümrük Kapısı'nı modernleştiriyoruz, Öncüpınar Gümrük Kapısı'nı modernleştirdik Kilis'te. Bunun yanında, biliyorsunuz, Öncüpınar vardı, Öncüpınar ve özellikle Nusaybin konusunda biz istekliyiz, Suriye tarafının da istekli olması gerekiyor. Bundan iki ay önce Suriye Gümrük Bakanıyla görüşmemizde "Bu yıl sonuna kadar biz hazır olmayı planlıyoruz, çalışıyoruz." dedi Nusaybin için ama Mürşitpınar için "Biraz daha sonra." ifadesini kullandılar. Burada Ceylânpınar Gümrük Kapısı'nın kapatılması kararı Suriyelilere ait, biz çok uğraştık ikna etmek için ama esas niyetleri 2'ye, 3'e düşürmek 910 kilometrelik Suriye gümrük kapısında. Bizim baskılarımız ve ikna çabalarımızla şu anda 6 gümrük kapısı açık olarak devam etmekte. Akçakale'de yatırım

yapıyoruz, büyütüyoruz, genişletiyoruz, gümrük müdürlüklerini yeniden inşa ediyoruz ve bu anlamda Derecik'te biliyorsunuz, yolcu geçişleri devam ediyor. Bir de Esendere, İran'a açılan kapımızdaki kapasite çok arttı ama karşıdaki hükûmet, karşıdaki ülkenin gümrük yönetimi gerekli altyapıyı hazırlayamıyorsa, insan koyamıyorsa ve gündüz çalışıp gece kapatıyorsa gümrüğü bizim ona yapacak bir şeyimiz yok; uyarmak, ikna etmeye çalışmak ama bazen de mal almamak için onu sınırlı tutma gayretleri var. Mesela, Van'da Kapıköy'de geçen hafta bizim Türk tırları İran'a gitmeye başladılar çünkü İran'ın mala ihtiyacı var. Bu noktada Gürbulak'ta da yine kapasite yaptığımız yenileme çalışmasıyla artırıldı; bir miktar, çok az bir inşaat işimiz kaldı, onu da tamamladığımızda daha da kapasite artacak hem girişte hem çıkışta, bunu rahatlıkla söyleyebiliriz. İran heyetiyle, İran Maliye, Ekonomi Bakanıyla iki gün önce İstanbul'da görüştüm, onlar da artık istekli hâle geldiler. Esendere'nin karşısı Urumiye'de, Kapıköy'ün karşısı Razi'de yolları yapmıyorlardı, o nedenle tırlarımız gidip gelemiyordu; bunlar artıyor. Nusaybin için de bizim taraf hazır, karşı taraf tarla, o yüzden yani gümrük açılamıyor; onları biz zorluyoruz, "Gerekirse biz gidelim, yapalım." diyoruz. O, bizim açımızdan da çok önemli, Habur sıkışık, Nusaybin açıldığı zaman hem Suriye'ye girişi olacak hem Irak'a girişi olacak. Irak'la olan ihracatımız düzelmeye başladı, Kuzey Irak ile Bağdat Irak Yönetimi bir uzlaşmaya vardılar gümrük vergilerinin paylaşılması konusunda; o da o şekilde inşallah düzene girecek.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Sayın Bakanım, yıl sonuna doğru Suriye'nin Nusaybin...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Benim için bugün açarım. Suriye'nin bize iki ay önceki lafı "Yıl sonunda açacağız. Cilvegözü'nü de genişletiyoruz, geçişler daha rahat olacak." dedi, gene yıl sonu hedefini verdiler. Yani başkasının sözünü size aktarabilirim. Biz de zorluyoruz sürekli, onu söyleyebilirim.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ediyorum.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Estağfurullah.

Dış ticaret açığı konusunda -burada birçoğunuz ekonomist, işletmeci, bilirsiniz- Türkiye'nin Osmanlı'dan da başlayarak kronik bir dış ticaret açığı problemi vardır her zaman mal ticaretinde ama bunu hizmetler ticaretindeki fazlamızla kapatmaya çalışırız hep ve bu anlamda da mesela, son yirmi yılın açık oranı ortalaması yüzde 3,4'tü, cari işlemler açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı. 2023, 24, 25'te bu rakamlar 2'nin altında tutuldu.

ERHAN USTA (Samsun) - Küçülme düştü çünkü.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Yani bizim de çabalarımızla çünkü ihracatın düşmesini engelledik. Dünyada 55 ülkenin ihracatı düştü, kimisinin başa başta ama biz Türkiye olarak son üç yılda 30 milyar doları aşan bir mal ihracatı artışı; hizmetleri ihracatında da 89'duk 2022'de, o da 40 milyar dolarda, oradaki artışla cari işlemler açığımızı kontrol altında veya makul seviyede tutmayı başardık. Dikkat ederseniz, üç buçuk yıllık süre boyunca kurlarda ve bu açıklardan dolayı dış ticaretteki anormal açıkların sebebiyet verdiği bir kur baskısı yaşanmadı, bu da önemli çünkü kur kontrolden çıktığı zaman bu hemen anında bir saat sonra fiyatlara da yansıyor. Yani kur artışıyla belki ihracatta, turizmde çok geçici olarak olumlu bir etki gelmekle beraber kısa sürede maliyetlerin artmasıyla bu avantaj ihracatta ortadan kalkıyor. Bizim Bakanlığımızın yaptığı büyük bir araştırmada şu görüldü: Kur artışının ihracata etkisi yüzde 1'i geçmiyor ama en büyük pazarlarımız olan Batı'da ve özellikle Avrupa Birliğinde yıllık ekonomi büyüme oranının 1 puan artması bizim mal ihracatımızda 2,5 puanlık bir artışı beraberinde getiriyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Bakanım, orası muhakkak da ama baskılanması zarar veriyor, yoksa kur artırılmasıyla rekabet olmaz, kesinlikle katılıyorum ama aşırı baskılanması zarar veriyor, bunu görmek lazım.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Evet, ithalatı önleme veya kontrol altında tutma noktasında da dünya ekonomisinde, ticarette korumacılığın bu kadar kontrolden çıktığı ve çılgınlık boyutuna erdiği bir noktada biz de yerli ve millî üretim için ithalat konusunu çok sıkı bir şekilde uyguluyoruz, bundan da en çok ithalat lobisi şikâyet ediyor. Ama şöyle de bir gerçek var, ham madde ve ara mallarda ciddi bir ithalat yapılmak zorunda kalınıyor, bunlar sonra Türkiye'de işleniyor, birleştiriliyor. Bu da sonra daha çok Batılı pazarlara veya diğer ülke pazarlarına ihracat olarak gönderiliyor. Sonuçta müteşebbisler de girdilere bakıyor, "En ucuz nerede bulursam ben oradan alırım." yaklaşımını benimsiyorlar.

Orta yüksek ve yüksek teknolojili ürün ihracatı konusunda bazı arkadaşlarımız yüzde "3,5; 3,7" gibi rakamlar telaffuz ettiler. Arkadaşlar, üç buçuk yıllık Dış Ticaret Bakanı olarak şunu iftiharla söylüyorum: Türk malının imajı bütün dünyada, güneyde, kuzeyde, batıda, doğuda çok iyi; kalitesi, marka değeri, teknolojik düzeyi çok iyi. Biz teknolojik ürünlerde de ciddi bir atak yaptık, başta savunma sanayi ürünleri, ki bu sene 11,5-12 milyar dolar arasında bir rakamla kapatacağız ama makine ürünleri, Türkiye, dünyada Almanya kalitesinde, İsviçre kalitesinde makine üreten bir ülke algısına sahip oldu, otomotivde de aynı şey var. "Made in EU" konularında bazı üretici ülkelerin ikircikli davranarak "Made in EU"ya sanki sessiz kalıyormuş gibi bakıp arka planda destek vermeleri de bundan dolayı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, süreniz doldu, mikrofonunuzu açmadım, kayda girmiyor.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Sizin bütün konuşmalarda ve sorularda dile getirdiğiniz konulara yazılı cevap vereceğiz, bundan müsterih olabilirsiniz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekilleri...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir satır da pestisite değinseydiniz Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İki dakika veriyorum Sayın Bakanım, toparlayın.

Buyurun.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Ömer Bey, biz, sizinle hemşehri sayılırız, Niğde'ye de geldik. Burada Avrupa, hatta Rusya, bazı Orta Doğu ülkeleri bu ilaç konularına çok dikkat ediyorlar; biz de ediyoruz. Yani tüketicilerimizin, vatandaşlarımızın gereğinden fazla kimyasal kullanılmış ürün almasını istemeyiz. Bazen bunu kontrolden çıkarıp fazla ilaç kullananlar olduğunda geri geliyor. Ama, burada, biliyorsunuz, Tarım ve Orman Bakanlığımız bu konuda gerekli çalışmaları yapıyor, geri gelen ürünler üzerinde yeni bir ameliye, yeni bir işlem yaparak toparlamaya çalışıyorlar; başka pazarlara -düzelttikten sonra- ihracat yapmak için. Bu tip ürünlerin gönderilmemesi konusunda da Tarım ve Orman Bakanlığı çok hassas. İthalatta da biliyorsunuz, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü var Tarım Bakanlığının. Tarım ve Orman Bakanlığımız, bu konuda, dışarı giden ürünlerde de içeri giren gıda ürünlerinde de sıkı kontroller yapıyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Tarım Bakanlığının laboratuvarları yok mu bu konuda?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Yani pestisit falan konularında bizim şeyimiz yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tarım Bakanlığı Sayın Gürer.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Kalite ve marka imajını bozacak eylemlere karşı kontrolümüz var bizim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli milletvekilleri, gündemimizdeki kurumların bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerinde görüşmeler tamamlandı.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım.

İlk olarak Ticaret Bakanlığının bütçesini okutuyorum.

(Ticaret Bakanlığının 2027 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 13 adet önerge vardır, okutup işleme alacağız.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Ticaret Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

Cavit Arı
Antalya

Özgür Karabat
İstanbul

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

Tahsin Ocaklı
Rize

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Programı (32)	21.31	01	03.07	1.000.000.000

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Gerekçe...

Gerekçe:

Kaçakçılıkla mücadelede etkinarttırması ile gümrüklü alanlarda asayişin sağlanması ve giriş çıkışların her türlü suistimali önleyecek şekilde denetim altında tutulması görevi Ticaret Bakanlığına bağlı gümrük birimleri tarafından yerine getirilmektedir.

Bakanlığın kaçakçılıkla mücadelede ihtiyaç duyduğu yeni nesil teknolojilerin yerli ve millî imkanlarla üretilmesi ve kurum teknik kapasitesinin artırılarak teknolojide dışa bağımlığın azaltılması, uzun vadede kaçakçılıkla mücadelede kullanılan teknik sistemlerin yerli üretimiyle Türk üreticisinin güçlendirilmesi ve bu alanda bilgi birikiminin artırılması gerekmektedir.

Ticaret Bakanlığının Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Programı'nı uygulamada daha etkin olmasını sağlamak için Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Programı'nı uygulamakla görevli Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bütçesinin ilgili alt tertibinde yer

alan 300 bin TL tutarındaki ödeneğin yetersiz olduğu değerlendirmekte ve 1 milyar TL artırılması amacıyla söz konusu önerge verilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Ticaret Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

Cevdet Akay
Karabük

Gülizar Biçer Karaca
Denizli

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR(TL)
Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Programı (32)	21.31	01	03.07	4.000.000.000

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Biçer Karaca, buyurun.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Bakanlığın kaçakçılıkla mücadelede ihtiyaç duyduğu yeni nesil teknolojilerin yerli ve millî imkanlarla üretilmesi ve kurumun teknik kapasitesinin arttırılarak teknolojide dışa bağımlılığın azaltılması adına Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü bütçesinin ilgili alt tertibinde yer alan 300 bin TL tutarındaki yetersiz ödeneğin 4 milyar TL'ye artırılması amacıyla söz konusu önergeyi verdik. Kabulünü talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Ticaret Bakanlığı bürokratları gayet gülüyorsunuz. Daha oylamadık. Daha oylayacağız, daha bizimkiler önergeleri reddediyor. Sükûneti tesis edelim. Şu an daha kabul etmediler. Bütçe disiplininden taviz vermiyorlar.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Ticaret Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

Özgür Karabat
İstanbul

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

Tahsin Ocaklı
Rize

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Ticaretin Düzenlenmesi, Geliştirilmesi ve Kolaylaştırılması, İhracatın Desteklenmesi Programı (41)	21.35	01	07.01	4.950.000.000

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı, buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Başkanım, ödeneği az bulduk, artırılmasını talep ediyoruz; hepsi o kadar. Uzun uzun okumaya gerek yok; nasıl olsa reddedilecek ya, hiç uzun uzun gerek yok yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
41	21.35	01	05.04	7.000.000.000

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Türkiye'de 2 milyonun üzerinde esnaf yüksek enflasyon, hayat pahalılığı, fahiş kiralar, artan enerji ve girdi maliyetleri nedeniyle her geçen gün daha da zor durumda kalmaktadır. Esnaflar iktidarın büyük sermaye yanlısı politikaları sonucunda kapanma noktasına gelmiştir. Esnafların büyük bir kısmı ise borç batağında geçim sıkıntısı yaşamaktadır. Bu nedenle, cirosu yıllık 1 milyon liranın altında olan her bir esnaf için 500 bin liraya kadar borcun hazine tarafından karşılanmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
41	21.35	01	05.04	50.000.000.000 TL

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Benim bu önergem, esnaflara daha fazla, daha sübvansiyonlu ve daha fazla kredi vermeye yönelik olarak.

Ama önergeye geçmeden önce, Sayın Bakan, önce nefes kredileriyle ilgili... Şimdi, yeni bir nefes kredisi şeyi açıklandı. Zaten isminin "nefes" olması, ölmek üzere olduğu, işte, nefes alabiliyorsa iyi anlamına geliyor. Bu da ekonomik konjonktürü anlatması açısından manidar. Şimdi "yirmi dört, kırk sekiz ay" denildi fakat bankalar kırk sekiz aya zorluyor. Şimdi, kırk sekiz ay sabit faizli, faiz oranı yüzde 34, banka komisyonu 0,5; KGF komisyonu 1,5. Üstelik KGF komisyonu da her yıl kalan stoktan tekrar tekrar alınıyor. Dolayısıyla, yüzde 40'a geliyor. Yani yüzde 40 sabit faizle dört yılda kredi veriyor. Ya, bu, öl kredisi aslında, ismine "nefes" deniliyor da... Siz Sayın Bakan, yani dört yıl ya bu, 2029'da yüzde 9 enflasyon hedefliyorsunuz. Ya gerçekten söylediğiniz enflasyona inanmıyorsunuz ya da böyle, hani, nefes aldıracağım diye kredi veriyorsunuz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Eğer gerçekten bu krediyi alırsa esnaf hakikaten ölür, bir de işin o boyutu var. Hiç olmazsa şu komisyonları düşürmek lazım, şunların biraz faiz oranlarını düşürmek lazım. Artı, bunu sabit faizli yapmayın. Eğer gerçekten bu ülkede enflasyonu düşürmeyi hedefliyorsanız, enflasyonu düşüreceksiniz niye... Sabit faizle, yüzde 40'tan dört yıl sonra bir esnaf nasıl kredi faizi ödesin? Böyle bir şey olmaz. Bu birincisi.

Ben önergem de -hemen, uzatmayacağım- işte bunları kolaylaştırmak için yine bu esnaf kefalet kooperatifleri üzerinden daha makul, orada...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süre doldu,

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Yüzde 20, en son Ocakta yüzde 20'ye çekildi. Buradaki hem limitleri artıralım hem de faizleri biraz daha düşürelim; esnafın bir nefes almasını sağlayalım, hayatta kalmasını sağlayalım. İş yerini kapatmasın, bir miktar, mümkünse işletme sermayesine takviye yapsın ki esnaflarımız için... Yoksa gerçekten bu iş yerleri kapandıktan sonra bunların tekrar açılması çok zor. Önergemiz odur. Bakanlığınıza 50 milyar liralık bir ilave ödenek...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Ticaret Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

Sadullah Kısacak
Adana

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
41	21.35	01	05.04	40.000.000 TL

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ticaret Bakanlığının 2027 yılı teklifinde Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğünün bütçesi 321 milyon 500 bin TL olarak ayrılmış. Bunun zaten 194 milyar 342 bini memur maaşlarına, 20 milyon 927 bin TL'si de memurların...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SADULLAH KISACIK (Adana) - Bitiriyorum Başkanım.

Bu anlamda, 40 milyon TL'lik ek bir ödeneği Komisyonun takdirlerine sunarız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Sarıhan Oluç
Antalya

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
41	21.35	01	07.01	50.000.000.000

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Kaya...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Sayın Bakan, geniş tanımlı kadın işsizliği yüzde 40,4 seviyesine çıkmış. Dolayısıyla, kadınların kendi işlerini kurabilmeleri için 100 bin kadına 50 milyar lira hibe desteği sağlanması için artırım talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Ticaret Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

Cavit Arı
Antalya

Özgür Karabat
İstanbul

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

Tahsin Ocaklı
Rize

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Ticaretin Düzenlenmesi, Geliştirilmesi ve Kolaylaştırılması, İhracatın Desteklenmesi Programı (41)	21.39	01	05.02	50.312.000.000

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - İhracatın kalkınma planları, yıllık programları, ilke, hedef ve politikaları yönünde ülke ekonomisi yararına düzenlenmesi, desteklenmesini ve geliştirilmesini sağlamakla görevli Ticaret Bakanlığının Ticaretin Düzenlenmesi, Geliştirilmesi ve Kolaylaştırılması, İhracatın Desteklenmesi Programı'nı uygulamakla görevli birimlerinin ilgili alt tertiplerinde yer alan 49 milyar 688 milyon tutarındaki ödeneğin yetersiz olduğu değerlendirilmekte ve 50 milyar 312 milyon artırılması amacıyla söz konusu önerge verilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Ticaret Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Ticaretin Düzenlenmesi, Geliştirilmesi ve Kolaylaştırılması İhracatın Desteklenmesi Programı (41)	21.39	01	05.02	200.000.000.000

Cevdet Akay
Karabük

Gülizar Biçer Karaca
Denizli

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Bütçe açığının ve faiz giderinin problem olduğu günümüzde açıkların kolaylıkla giderilebilmesi, aşağı çekilmesi ve faiz giderlerinin de rahat ödenebilmesi için ticaretin desteklenmesi, istihdamın, üretimin artırılması, özellikle de ihracatın geliştirilmesi, katma değeri yüksek mal ve hizmet ihracatının önemli. Onun için de ticaretin ve ihracatın desteklenmesiyle ilgili devlet yardımları önemli. Biz buradaki 49,6 milyarlık ödeneği az bulduk, 200 milyar daha üstüne ilave ediyoruz yani yaklaşık 250 milyarlık bir ödenek teklifimiz var. Kabul ederlerse siz de rahat...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Ticaret Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesi birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
44	21.34	01	03.05	100.000.000 TL

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Ticaret Bakanlığının 2027 yılı bütçe teklifinde Tüketicinin Korunması, Ürün ve Hizmetlerin Güvenliği ve Standardizasyonu Pogramı'na 1 milyar 464 milyon 615 bin TL ödenek ayrılmıştır. Bu toplam bütçenin yalnızca 1,4'üdür. Bu kapsamda 100 milyar TL ek bir ödenek ayrılmasını Komisyonun takdirlerine sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
41	21.45	01	05.04	1.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, Sanayi Bakanlığında da böyle bir önerge vermiştik, AK PARTİ ve MHP oylarıyla reddedildi, Bakanın hoşuna gitmesine rağmen. İnşallah bu önergemiz kabul edilir. Bu Türk Devletleri Teşkilatı zirvesini ben çok önemsiyorum, konuşmamda da söyledim. Siz de evet, çalışıyorsunuz, evet, biliyorum ama bunun sadece bildiride kalmaması, somut adımlar atılması ve o koyulan hedeflere uyulması için bir bütçenin gerekli olduğunu biz öngörüyoruz. O yüzden bu önergeyi veriyoruz. Özellikle de Teşkilat

üyelerinin ticari entegrasyonunun güçlendirilmesi ve teknik olayların halledilmesi için bir an evvel adım atılması amacıyla bu önergeyi oylarınıza sunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI

YIL: 2027

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
98	21.65	01	06.05	15.000.000.000

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Biz de bölgesel gelişmişlik açısından önemli bir yere sahip olan sınır kapılarının kapalı olması, bölgede yaşayan vatandaşların ekonomik hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Kapanan ve faal hâle getirilemeyen sınır kapılarının tekrar açılması, mevcutlarının şartlarının iyileştirilmesi ve yeni sınır kapılarının açılarak bölge halkıyla ticari, siyasi, kültürel ve diplomatik ilişkilerin barışçıl temelde geliştirilmesi için bu ödeneği talep ediyoruz. Ayrıca, Nusaybin Sınır Kapısı, yeni olan değil ama yaya geçişlerine olan kapısı bir an önce de açılabilir. Bunun önünde bir engel olduğunu... Var mı yok mu bilmiyorum. Sayın Bakanımız, o konu da var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Son önerge:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI

YIL: 2027

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
98	21.20	01	01.01	500.000.000 TL
98	21.20	01	02.01	50.000.000 TL
98	21.20	01	03.03	50.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Önergeye geçmeden önce, yine az önceki konuşmamda bu Perakende Kanunu'yla ilgili yönetmelik çıkartılamadı, çıkartmadınız ve nüfus ve mesafe kriterleri belirlenmediği için bu özellikle zincir marketler, üç harfli marketler istila etti her tarafı filan dedik. Şimdi, yeni bir risk daha var. Sayın Bakan, bu üç harfli marketler veya diğer zincir; bunlar şimdi çok güçlü tamam mı. Perakendeyi zaten ele geçirdi, şimdi kendine reyonundaki mallar üretmeye başladılar bile. Yani burada bir sıkıntıyla bizim özellikle üreticimiz karşı karşıya. Bilmiyorum, bu rekabet açısından falan problem çıkarmıyor mu yani hem oradan hem oradan problemdir. Evet, gerçekten bunun üzerine bir düşünmek lazım, bunu özellikle söylemeye çalışıyorum.

Şimdi, diğer husus önergemize geçiyorum. Bu denetimlerinizin biraz daha artırılması için... Tabii, burada denetimleri artırmaktan kastımız da esnafın boğazına sarılmak değil de gerçekten attığınız taşın, ürküttüğünüz kurbağaya değmesi babından bir denetimlerin artırılması için, denetim personel sayısının artırılması için bir önerge veriyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Yani daha iyi denetim yapalım, denetim altyapısını da güçlendirelim ve tüketiciyi koruyacak, üreticinin yanında olacak bir sistemin işletilmesi açısından bunun önemli olduğunu değerlendiriyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi Ticaret Bakanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Ticaret Bakanlığının 2027 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Ticaret Bakanlığının 2025 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Helal Akreditasyon Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Helal Akreditasyon Kurumunun 2027 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Helal Akreditasyon Kurumunun 2025 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Rekabet Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Rekabet Kurumunun 2027 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabı okutuyorum:

(Rekabet Kurumunun 2025 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Programımıza göre 5 Kasım Perşembe günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.08